

MAN
SKAL
BARE
KASTE

SIG

EN INTERVIEWUNDERSØGELSE AF UNGE I
NORDENS NABOSPROGSFORSTÅELSE
I PRAKSIS

UD

I DET...

EVA THEILGAARD BRINK

Man skal bare kaste sig ud i det...

– en interviewundersøgelse af unge i Nordens nabosprogsforståelse i praksis

Forfatter: Eva Theilgaard Brink

Design: Mar Mar Co. Studio

Finansieret af Nordisk Ministerråd for Kultur og Kulturministeriet
i Danmark Nordisk Sprogkoordination har ydet yderligere støtte til projektet.

Projektet er initieret af Danmarks formandskab for Nordisk Ministerråd for Kultur i 2015
efter idé af Jørn Lund, medlem af Ekspertgruppen Nordens Sprogråd.

Projektet er forvaltet af Nordisk Sprogkoordination og Foreningerne
Nordens Forbund (FNF).

København, juni 2016

ISBN 978-87-999202-1-1



MAN SKAL BARE KASTE SIG UD I DET...

EN INTERVIEWUNDERSØGELSE AF UNGE I
NORDENS NABOSPROGSFORSTÅELSE
I PRAKSIS

EVA THEILGAARD BRINK

Indholdsfortegnelse

0. _____	RESUME	7	3.5.	Andre temaer i undersøgelsen til videre undersøgelse	131
0.1.	Dansk	8	3.5.1.	Psykologiske barrierer	131
0.2.	Suomeksi	10	3.5.2.	Nabosprog og nabokulturer som tema i fatisk kommunikation	140
0.3.	Íslenska	12	3.5.3.	Manglende elementært kendskab til nabosprogene	142
0.4.	English	14	3.5.4.	At skrive på nabosproget	144
1. _____	RAPPORTENS FORMÅL	17	4. _____	VIDERE UNDERSØGELSER	149
1.1.	Begrebsafklaring	21	5. _____	REFERENCER	155
2. _____	METODE OG MATERIALE	25	6. _____	BILAG	159
2.1.	Spørgeskema	27			
2.2.	Interview	27			
2.3.	Informanter	28			
3. _____	RESULTATER	41			
3.1.	Hvilke strategier og kompetencer ses i begyndelsen?	42			
3.1.1.	Det primære sprogfællesskab	42			
3.1.2.	Det sekundære sprogfællesskab	67			
3.2.	Hvordan ser den udviklede kompetence i nabosprogs kommunikation ud?	83			
3.2.1.	Det primære sprogfællesskab	83			
3.2.2.	Det sekundære sprogfællesskab	100			
3.3.	Hvilken rolle spiller engelsk i kommunikationen?	103			
3.3.1.	Engelsk som metasprog	103			
3.3.2.	Engelsk er sidste udvej	105			
3.3.3.	Brug af engelsk er en fase	106			
3.3.4.	Engelsk versus skandinavisk: praktiske og ideologiske begrundelser	107			
3.3.5.	Ikke behov for engelsk	107			
3.3.6.	Engelsk er "den lette løsning"	108			
3.3.7.	Engelsk i formelle situationer	112			
3.3.8.	Engelsk gør samtalen upersonlig og mindre fri	118			
3.3.9.	Social outsider med engelsk	120			
3.3.10.	Engelsk på studiet versus på arbejdet	124			
3.4.	Sammenfatning af undersøgelsens konklusioner	127			

0. RESUME

Formål: Denne undersøgelse skal belyse, hvordan internordisk kommunikation foregår blandt unge nordboere, der har brug for at kommunikere med andre nordboere, der taler et nabosprog. Den belyser dermed, hvordan man tilegner sig nabosprogskompetence, og de strategier, der succesfuldt gøres brug af. Projektet er en pilotundersøgelse og skal derfor vurdere, om der er grundlag for en større undersøgelse af unges nabosprogskommunikation i praksis.

Metode: Undersøgelsen er baseret på semistrukturerede interview med 31 unge fra Sverige, Danmark, Norge, Finland (heraf én fra Åland), Island, Grønland og Færøerne, som er bosat og professionelt beskæftiget i et naboland (enten Sverige, Norge eller Danmark). Informanterne er spredt ud over 13 byer i Skandinavien, har forskellige uddannelsesbaggrunde og har alle boet mindst et halvt år i opholdslandet. Til undersøgelsen er der desuden udformet et spørgeskema, hvor baggrundsoplysninger om informanternes sproglige baggrund er blevet undersøgt, hvilket indgår i datamaterialet. Der er tale om et kvalitativt, eksplorativt studium, hvor gennemgående træk og temaer søges afdækket gennem informanternes skildringer af egne erfaringer.

I rapporten belyses tre hovedtemaer, som er udmøntet i tre overordnede spørgsmål: *Hvilke strategier ses i begyndelsen?*, *Hvordan ser den udviklede kompetence i nabosprogskommunikation ud?* og *Hvilken rolle spiller engelsk i kommunikationen?* Foruden at give svar på disse spørgsmål gives der en kort præsentation af andre tilbagevendende temaer i interviewene såsom psykologiske barrierer ved at skulle nabosprogskommunikere samt skriftlig nabosprogskommunikation.

Resultater: 11 ud af 31 havde en umiddelbar funktionel forståelse af nabosproget, resten rapporterer om en tilegnelsesperiode på 2-3 måneder i gennemsnit, på nær islændinge og finsktalende finner, der havde en tilegnelsesperiode på 5 måneder i gennemsnit. I begyndelsen er forståelsen sårbar og energikrævende, og brug af *repair*-strategier som gentagelse, omformulering og anmodning om afklaring tages hyppigt i brug.

Efter at have tilegnet sig receptiv nabosprogskompetence begynder den leksikalske og udtalemæssige tilpasning af modersmålet/det skandinaviske fremmedsprog, og graden af tilpasning afhænger af, hvad den enkelte situation kræver. Der er altså tale om en ganske fleksibel produktiv kompetence.

For de personer, der også bruger engelsk som kommunikationsmiddel, associeres engelsk overvejende med formelle og professionelle situationer (hvor der ikke er tid til at benytte sig af andre *repair*-strategier, og hvor effektivitet og præcision er højt prioriteret). Skandinavisk associeres derimod med sociale sammenhænge og tilvejebringer en friere og mere personlig kommunikation. Kan man ikke nabosprogskommunikere, kan man risikere at blive ekskluderet fra sociale fællesskaber. Desuden er brugen af engelsk aftagende, i takt med at den receptive og produktive kompetence forbedres. Engelsk associeres altså af mange med nybegynderfasen. Engelsk tilskrives endvidere praktiske værdier, hvorimod informanterne giver ideologiske og følelsesmæssige begrundelser for brug af skandinavisk; mange værdsætter nabosprogsforståelsen i Norden, fordi den også sikrer og opretholder et kulturelt fællesskab.

Nøgleord: nabosprogsforståelse, semistrukturerede kvalitative interview, spørgeskemaundersøgelse, engelsk som lingua franca, tilpasning, akkommodation, Norden, skandinavisk.

Projektet er finansieret med støtte fra Nordisk Ministerråd for Kultur, Kulturministeriet i Danmark samt Nordisk Sprogkoordination. Projektet er forvaltet af Nordisk Sprogkoordination og Foreningerne Nordens Forbund.

Tiivistelmä

Tavoite: Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella nuorten pohjoismaalaisten keskinäistä kommunikointia tilanteissa, joissa heidän on tarpeen kommunikoida naapurikieltä puhuvien pohjoismaalaisten kanssa. Tutkimuksessa tarkastellaan näin ollen, miten naapurikielen oppiminen tapahtuu ja millaisia onnistuneita strategioita siinä käytetään. Hanke on pilottitutkimus, joten pyrkimyksenä on myös arvioida, antaako se aihetta laajemmalle tutkimukselle, jossa selvitetään nuorten naapurikielistä kommunikointia käytännössä.

Menetelmä: Tutkimuksen pohjana ovat puolistrukturoidut haastattelut, joita on tehty kaikkiaan 31:n Ruotsista, Tanskasta, Norjasta, Suomesta, Islannista, Grönlannista ja Färsearilta lähtöisin olevan, naapurimaassa (joko Ruotsissa, Norjassa tai Tanskassa) asuvan ja työskentelevän nuoren kanssa. Informantit asuvat kolmessatoista kaupungissa eri puolilla Skandinaavia, heillä on erilaiset koulutustaustat ja he ovat kaikki asuneet nykyisessä oleskelumaassaan vähintään puoli vuotta. Tutkimusaineistoon sisältyy myös tutkimusta varten laadittu kyselylomake, jossa on selvitetty informanttien kielelliseen taustaan liittyviä taustatietoja. Kyseessä on kvalitatiivinen, eksploratiivinen tutkimus, jossa tunnusomaisia piirteitä ja teemoja pyritään selvittämään informanttien omien kokemuksesta pohjalta.

Raportissa tarkastellaan kolmea pääteemaa, jotka on kiteytetty kolmeksi kysymykseksi: *Mitä strategioita havaitaan alussa? Miltä näyttää edistynyt kommunikointi naapurikielisen kanssa? Mikä on englannin kielen rooli kommunikaatiossa?* Tutkimuksessa vastataan näihin kysymyksiin ja esitellään lisäksi lyhyesti muita haastatteluissa toistuvia teemoja, kuten naapurikielisen kommunikaation psykologisia esteitä sekä kirjallista kommunikointia naapurikielisen kanssa.

Tulokset: Kaikkiaan yhdellätoista 31 vastaajasta oli naapurikielen välitön funktionaalinen ymmärrys, loput raportoivat keskimäärin 2–3 kuukauden mittaisesta omaksumisjaksosta lukuun ottamatta islantia ja suomea äidinkielenään puhuvia vastaajia, joilla kielen

omaksumiseen kului keskimäärin viisi kuukautta. Ymmärrys on alkuvaiheessa haavoittuvaista ja vaatii energiaa ja korjausstrategioita (*repair strategies*), kuten toistamista, uudelleen muotoilua ja selvennyspyyntöjä, joita käytetään ahkerasti.

Kun henkilölle on kehittynyt reseptiivinen naapurikielen osaaminen, alkaa äidinkielen tai vieraana kielenä puhutun skandinaavisen kielen leksikaalinen ja ääntämyksellinen mukauttaminen, ja mukauttamisen aste riippuu kulloisenkin tilanteen vaatimuksista. Kyse on siis hyvin joustavasta produktiivisesta taidosta.

Henkilöt, jotka käyttävät kommunikointiin myös englantia, yhdistävät englannin kielen voittopuolisesti virallisiin ja työhön liittyviin tilanteisiin (joissa ei ole aikaa muihin korjausstrategioihin ja joissa tehokkuus ja tarkkuus ovat etusijalla). Skandinaaviset kielet yhdistetään puolestaan sosiaalisiin tilanteisiin, ja niiden käyttäminen johtaa vapaampaan, henkilökohtaisempaan kommunikaatioon. Kyvyttömyys naapurikieliseen kommunikointiin voi johtaa henkilön jäämiseen sosiaalisten yhteisöjen ulkopuolelle. Englannin käyttö vähenee sitä mukaa kuin reseptiivinen ja produktiivinen osaaminen paranevat. Englannin kieli yhdistyy monilla toisin sanoen alkuvaiheeseen. Informantit perustelevat englannin käyttöä käytännön näkökohdilla ja skandinaavisten kielten käyttöä puolestaan ideologisilla ja tunnesyillä; monet arvostavat Pohjoismaiden keskinäistä naapurikielten ymmärtämistä, koska se ylläpitää ja edistää maidemme kulttuurista yhteenkuuluvuutta.

Avainsanat: naapurikielten ymmärtäminen, puolistrukturoidut kvalitatiiviset haastattelut, kyselytutkimus, englanti lingua francana, mukauttaminen, akkommodaatio, Pohjoismaat, skandinaavinen.

Hanketta ovat rahoittaneet Pohjoismaiden ministerineuvosto (kulttuuriministerit) ja Pohjoismaisen kieliyhteistyön koordinointiyksikkö. Hankkeen hallinnoinnista on vastannut Pohjoismaisen kieliyhteistyön koordinointiyksikkö ja Norden-yhdistysten liitto.

Útdráttur

Markmið: Rannsóknin á að leiða í ljós hvernig það gengur fyrir sig þegar ungir Norðurlandabúar þurfa að eiga í samskiptum við aðra Norðurlandabúa sem tala eitt grannmálanna. Hún sýnir þar með hvernig farið er að því að tileinka sér kunnáttu í grannmálum og hvaða aðferðir reynast vel. Rannsóknin er tilraunaverkefni og á því að varpa ljósi á hvort grundvöllur sé fyrir viðameiri rannsókn á grannmálasamskiptum ungs fólks í reynd.

Aðferð: Rannsóknin byggir á hálfstöðluðum viðtölum við 31 ungmenni frá Svíþjóð, Danmörku, Noregi, Finnlandi, Íslandi, Grænlandi og Færeyjum sem búsett eru og starfandi í nágrennanandi (Svíþjóð, Noregi eða Danmörku). Viðmælendurnir eru búsettir í þrettán mismunandi borgum í Skandinavíu. Þeir hafa ólíka menntun að baki og hafa allir verið að minnsta kosti hálf ár í dvalarlandinu. Í tengslum við rannsóknina hefur jafnframt verið búinn til spurningalisti til að kanna tungumálalegan bakgrunn viðmælendanna og svörin við honum eru hluti af rannsóknargögnunum. Um er að ræða eigindlega könnunar-rannsókn þar sem leitast er við að greina sameiginleg einkenni og þemu á grundvelli frásagnar viðmælendanna af eigin reynslu.

Í skýrslunni er varpað ljósi á þrjú meginviðfangsefni sem fjallað er um á grundvelli þriggja almennra spurninga: *Hvaða aðferðum er beitt í upphafi? Hvaða aðferðum beita þeir sem hafa náð hæfni í grannmálasamskiptum? Hvaða hlutverki gegnir enskan í samskiptunum?* Auk þess að svara ofangreindum spurningum er fjallað stuttlega um ýmis önnur viðfangsefni sem komu ítrekað við sögu í viðtölunum, til dæmis sálfræðilegar hindranir í vegi samskipta á nágrennamálum og skrifleg samskipti á grannmálum.

Niðurstöður: Ellefu af 31 viðmælenda höfðu strax frá upphafi haldgóðan skilning á grannmálinu, hinir sögðust að jafnaði hafa urft 2–3 mánuði til að öðlast málskilninginn, að Íslendingum og finnskumælandi Finnum undanteknum, en þeir þurftu að meðaltali fimm mánuði ár til þess. Í upphafi er skilningurinn ótraustur og krefjandi og oft er notast

við „viðgerðaraðgerðir“ (e. repair strategies) á borð við endurtekningu, umorðun og beiðni um skýringar.

Eftir að hafa tileinkað sér skilning á grannmálum (e. receptive competence) hefst aðlögun orðaforðans og framburðarins að móðurmálinu/erlenda skandinavíska málinu. Avlögunarstigidi fer eftir þörfum hverju sinni. Tjáningarhæfnin (e. productive competence) er því nokkuð sveigjanleg.

Þeir sem einnig nota ensku í samskiptum tengja hana helst formlegum og faglegum aðstæðum (þar sem ekki gefst tími til að nota viðgerðaraðgerðir og þar sem skilvirkni og nákvæmni er mikilsverð). Skandinavíska tengist aftur á móti félagslegu samhengi og stuðlar að frjálsari og persónulegri samskiptum. Þeir sem ekki geta átt í grannmálasamskiptum eiga því á hættu að verða útilokaðir úr félagslegu samhengi. Eftir því sem skilningur og tjáningarhæfni eykst dregur úr notkun ensku. Enska er því í hugum margra tengd byrjendastiginu. Viðmælendurnir lýsa hagnýtum kostum enskunnar en nota hugmyndafræðileg og tilfinningaleg rök fyrir notkun skandinavísku; margir þeirra leggja mikið upp úr grannmálaskilningi á Norðurlöndum vegna þess að þeir telja að hann tryggi og viðhaldi menningarlegri samkennd.

Lykilorð: Grannmálaskilningur, hálfstöðluð, eigindleg viðtöl, spurningalistakönnun, enska sem samskiptamál, aðlögun, Norðurlönd, skandinavíska.

Verkefnið er fjármagnað með styrkjum frá Norrænu ráðherranefndinni og Norræna tungumálasamstarfinu (NOSK). Norræna tungumálasamstarfið og Samband norrænu félaganna hafa umsjón með verkefninu.

Abstract

Purpose: The purpose of this study is to investigate how young Nordic citizens communicate with each other by means of the three neighboring – and closely related – Scandinavian languages Swedish, Danish and Norwegian (inter-Nordic communication via inter-Scandinavian intelligibility); i.e. how they develop the competence and successful strategies to understand each other. This study is a pilot study to test how inter-Nordic communication takes place in practice.

Method: The study is a qualitative, explorative study based on semi-structured interviews with 31 young citizens from Sweden, Denmark, Norway, Finland, Iceland, Greenland and The Faroe Islands who live and work abroad in a neighboring country (viz Sweden, Denmark or Norway). They reside in 13 different cities in Scandinavia, have various educational backgrounds, and they have all lived a minimum of six months in their new country of residence. As part of the study, a questionnaire was designed to gather information about their linguistic background. The study seeks to identify general characteristics and themes involving inter-Nordic communication through the subjects' reports of their own experience.

Three main themes are presented, formulated in the following questions: *Which strategies are used in the early stages?*, *What does the skilled competence in inter-Nordic communication look like?*, *What role does English play in the communication?* Aside from answering these questions, the study will briefly present other recurring themes in the interviews, e.g. psychological barriers related to inter-Nordic communication and written inter-Nordic communication.

Results: 11 out of 31 subjects had an immediate comprehension of the neighboring language. The remaining 21 report an acquisition time of 2-3 months on average, except Icelandic and Finnish speaking subjects who report an acquisition time of five months on average. In the beginning, comprehension is fragile and effortful, and the use of repair

strategies such as repetition, rephrasing and requests for clarification are often used. After acquiring a receptive competence, lexical and phonetic accommodation is initiated, and the level of accommodation used is adjusted to what the specific situation requires. Thus the productive competence of accommodation is indeed a highly flexible one.

Subjects using English as a means of communication mainly associate the use of English with formal and professional situations (where there is less time for other repair strategies, and where effective and precise communication is highly prioritized). In contrast, the use of the Scandinavian languages is associated with social settings and interactions and facilitates a more casual and personal communication. Without inter-Nordic communication skills, you are at risk of being excluded from social communities and everyday small talk.

The use of English decreases as the skills in inter-Nordic communication develops. English is thus associated with the initial stages by the subjects. English is ascribed practical qualities whereas the subjects give ideological and emotional reasons for using the Scandinavian languages. Several of the subjects cherish the inter-Scandinavian intelligibility because it enables and secures the cultural bonds between the Nordic countries and the sense of unity.

Keywords: Inter-Nordic communication, inter-Scandinavian intelligibility, semi-structured interviews, questionnaire, English as a lingua franca, language accommodation, Nordic languages.

This project is funded by the Nordic Council of Ministers for Culture, and Nordic Language Coordination. The project has been managed by Nordic Language Coordination and The Confederation of Nordic Associations.

1.

RAPPORTENS FORMÅL

RAPPORTENS FORMÅL

Flere tidligere undersøgelser har belyst, hvorvidt nordboere har en indbyrdes forståelse af svensk, dansk og norsk, og hvor god denne indbyrdes forståelse er – både ved brug af selvrapportering i spørgeskemaundersøgelser og ved egentlige test af forståelsen af et nabosprog i både skrift og tale (Haugen 1953/1963, Maurud 1976, Uhlmann 1991, Uhlmann 1994, Jörgensen & Kärrlander 2001, Lundin & Christensen 2001, Delsing & Åkesson 2005. Se i øvrigt oversigtsartiklerne Gregersen 2003 (om indbyrdes forståelse mellem svensk og dansk) og Lund 2015).

Viden om forståelsesgrad i en testsituation og selvrapporteret forståelse i spørgeskemaundersøgelser, hvor informanterne ikke nødvendigvis har nogen kontakt med nabosprogene, kan dog dårligt agere vidensgrundlag for, hvordan nabosprogskommunikation forløber i praksis hos dem, der har brug for at kommunikere med en nordisk nabo.

Faktisk mundtlig kommunikation har en robusthed (redundans), når det gælder opgaven at få udvekslet sprogligt indhold: Samtale har forholdsvis lav informationstæthed og er forankret i en umiddelbar kontekst, som kan fungere stilladserende for forståelsen. De sproglige tegn bliver ydermere suppleret af gestik og prosodi, og i samtalen er der mulighed for at spørge/gentage/omformulere, når der opstår forståelsesproblemer.

Endvidere må det antages, at nabosprogskommunikerende har en umiddelbar motivation for at få kommunikationen til at lykkes, når de står i en autentisk situation. Særligt motiverede kan personer tænkes at være, der dagligt har brug for at tale med en nordisk nabo – fx i forbindelse med ens arbejde. Dette er ikke nødvendigvis tilfældet for personer, der deltager i forståelsestest, eller personer, der selvrapporterer deres egen forståelse af et nabosprog, som de eventuelt ikke har nogen tilknytning til.

Faktisk kommunikation, hvor informanten selv indgår som interagerende, er altså en ganske anden situation end den, der undersøges i forståelsestest, og de to situationer er underlagt vidt forskellige vilkår. Faktisk nabosprogskommunikation har andre udfordringer, såsom dagligdags ordforråd, slang, sproglig variation og andre ”støj”-kilder, som kan gøre rammerne for forståelse mere ugunstige.

Tidligere afhandlinger har via kvalitative interview afdækket nabosprogskommunikeringens strategier og erfaringer på området, se fx Haastrup & Teleman 1978 om svenske undervisere i Danmark og Bruntse 2004 om SAS-medarbejderes kommunikation. Der mangler dog fortsat en alnordisk undersøgelse, der giver et samlet billede af, hvordan der kommunikeres i Norden. Desuden mangler der en indsigt i, hvordan unge i Norden bærer sig ad med at nabosprogskommunikere; med de stadigt bedre engelskkundskaber og den store kulturelle orientering mod og indflydelse fra Storbritannien og USA står skandinavisk som *lingua franca* i konkurrence med engelsk.

Denne rapport, som formidler pilotprojektet *Nabosprogsforståelse i Praksis* (NIP), er et sådant første spadestik imod at belyse, hvordan internordisk kommunikation foregår i praksis. Den ønsker at tegne et bredt rids af, hvilke faser og strategier der ses hos unge mennesker, der har brug for at nabosprogskommunikere dagligt. Hvordan bærer de sig ad med at kommunikere med hinanden, og hvor står brugen af engelsk i forhold til brugen af skandinavisk? Undersøgelsen kan således overordnet ses som en *hvordan*-undersøgelse.

Med et *hvordan* præsupponeres det, at nabosprogskommunikation faktisk *finder sted* – og at der dermed er gensidig forståelse i et eller andet omfang – og fokuset i nærværende undersøgelse er altså at beskrive, hvordan denne nabosprogskommunikation foregår, dér hvor den foregår. Altså blandt unge, der ved at bo i et naboland har brug for at kommunikere med andre, der taler et nabosprog, på daglig basis.

Når et sådant *hvordan*-spørgsmål skal besvares, er interviewmetoden oplagt som redskab. Interview med personer, der indgår i daglig nabosprogskommunikation, kan tilvejebringe nuancerede og detaljerede beskrivelser af genstandsområdet, og der er mulighed for at forfølge temaer ved opfølgende spørgsmål.

Denne metode er dermed dynamisk i sin karakter, fordi erfaringer delagtiggjort i tidlige interview umiddelbart kan forfølges og siden udforskes i senere interview. Metoden understøtter et eksplorativt undersøgelsesdesign, hvor der udføres kvalitative interview uden nogen hypoteser på forhånd og dermed med *åbne spørgsmål* og anmodninger om *beskrivelse af feltet*.

Denne undersøgelse er baseret på kvalitative, eksplorative interview med 31 unge informanter fra Norden, der alle bor og er professionelt beskæftiget (evt. studerende) i et naboland. Ydermere er der blevet udformet et spørgeskema med henblik på at indsamle informanternes sproglige baggrunde som forberedelse til interviewene og for at kunne krydsverificere deres udsagn i interview og spørgeskema.

Rapporten formidler altså selvrapporterede erfaringer og adskiller sig fra tidligere undersøgelser i sit formål og metode ved at:

- * bruger kvalitative interview som primært datamateriale;
- * være alnordisk (informanter fra Sverige, Danmark, Norge, Finland (inklusive Åland),

Island, Grønland og Færøerne);

- * være aktuel i den forstand, at den fokuserer på unge sprogbrugere (under 30 år);
- * være en beskrivelse af faktisk kommunikation;
- * bruge informanter, som har brug for at nabosprogskommunikere på daglig basis.

Netop fordi pilotprojektet skal afdække en lakune i vores viden om nabosprogsforståelse i praksis, vil rapportens hovedvægt ligge på formidlingen af den indsamlede empiri snarere end på teoretisk udredning og diskussion af feltet. Med den forelagte empiri kan senere teoridannelse samt målrettede hypoteser formuleres.

Grundet pilotens begrænsede omfang har det været nødvendigt at udpege tre fokusområder, som skal belyses i nærværende rapport, selvom der i interviewene tegner sig andre interessante temaer, der knytter sig til nabosprogskommunikation. De mest gennemgående af de øvrige temaer vil kort blive skitseret i rapportens afsnit 3.5. og kan også ses som et oplæg til videre undersøgelser.

De tre fokusområder er formuleret som tre spørgsmål til undersøgelsens empiri og er som følger:

Hvilke strategier og kompetencer ses i begyndelsen?

Hvordan ser den udviklede kompetence i nabosprogskommunikation ud?

Hvilken rolle spiller engelsk i kommunikationen?

Eftersom undersøgelsen er kvalitativ i sin metode, stiles der ikke efter en statistisk repræsentativ skildring af målbare forhold på området, thi det er samlet naturligvis for lille til (31 informanter i alt). Til gengæld søges den eksterne validitet af undersøgelsen opnået ved at give så præcise og tro skildringer af informanternes erfaringer, hvilket gerne skulle give et billede af de generelle temaer og faser, som informanterne har oplevet. Disse tematikker kan danne vidensgrundlag for senere og større hypotesedrevne undersøgelser på området (se afsnit 4.).

Pilotundersøgelsen blev igangsat primo november 2015 og er afsluttet medio juni 2016. Projektet er initieret af Danmarks formandskab for Nordisk Ministerråd for Kultur i 2015 efter idé af Jørn Lund, medlem af Ekspertgruppen Nordens Sprogråd.

Samlet set er undersøgelsen opgjort til 5,25 måneders fuldtidsansættelse af videnskabelig medarbejder Eva Theilgaard Brink, som i denne periode har udført undersøgelsen. Nærværende rapport vil formidle pilotundersøgelsens metode og resultater og vil sluttelig pege på, hvordan eventuelle videre undersøgelser med fordel kunne udformes.

Til projektet har der været tilknyttet en styregruppe, hvis medlemmer var: Ulla Börestam Uhlmann (Sverige), Jørn Lund (Danmark), Per Ivar Vaagland (Norge), Taina Paavola-Juurakko (Finland), Auður Hauksdóttir (Island), Judithe Denbæk (Grønland) og Vár í

Ólavsstovu (Færøerne). Der blev afholdt to møder med styregruppen og den videnskabelige medarbejder.

Nærværende forfatter vil gerne takke styregruppen for skarp og god styring, vejledning og sparring. Fejl og mangler i rapporten er forfatteren selvfølgelig selv ansvarlig for.

Den største tak går til de unge personer, der velvilligt og åbenhjertigt har ladet sig interviewe og dermed har delt ud af deres livsverden og gjort undersøgelsen mulig. De er de sande eksperter på området, og det har været forfatterens vigtigste mål at få rapporten til at genspejle deres erfaringer på så tro og præcis vis som muligt. Desuden har interviewene været et interessant metastudium i nabosprogskommunikation i sig selv – uden nabosprogskompetencer både hos interviewer og informanter ville denne undersøgelse dårligt have kunnet gennemføres, og den er dermed et eksempel på styrken og friheden ved gensidig forståelse af skandinavisk.

1.1.

Begrebsafklaring

Inden undersøgelsens metode præsenteres, er det nødvendigt med en begrebsafklaring.

Begrebet *nabosprogsforståelse* dækker over den *indbyrdes* forståelse af svensk, dansk og norsk (Grünbaum & Reuter 2009) og bruges i tidligere litteratur på området (fx Delsing & Åkesson 2005). Eftersom denne undersøgelse har fokus på, hvordan unge nordboere kommunikerer med andre, der taler et nabosprog, snarere end på at teste forståelsesniveauer, er det mere præcist at benytte ord som *nabosprogskompetencer* og *nabosprogskommunikation* for at beskrive den sproglige interaktion, der her søges afdækket. Hermed får man ikke bare påpeget den receptive kompetence, men også den produktive. Det har to fordele. For det første gælder det for finner, islændinge, færing og grønlændere, at der altid må være en produktiv kompetence til stede, for at der kan kommunikeres med andre nordboere, eftersom de må benytte sig af det skandinaviske sprog, de har som fremmedsprog. For det andet vil det fremgå af denne rapport, at alle informanterne fra Sverige, Danmark og Norge samt finlandssvenskere tilpasser deres modersmål i højere eller mindre grad, når de kommunikerer med folk, der taler et nabosprog. I praksis er der altså både et produktivt og receptivt aspekt i den vellykkede kommunikation blandt nordboere ved hjælp af de skandinaviske sprog.

Termen *nabosprogskommunikation* dækker altså over den kommunikation, der foregår mellem nordboere ved hjælp af de skandinaviske sprog svensk, dansk og norsk, og *nabosprogskompetencer* dækker over de evner, den enkelte har til både at forstå og gøre sig forstået blandt andre nordboere. Disse to termer vil derfor blive brugt fremover i rapporten.

“ALTSÅ, JEG KUNNE GODT KLARE MIG OKAY UDEN DANSK, SIDEN JEG ER NORSK. MEN DER ER RIGTIG MANGE TING, SOM FOREGÅR PÅ DANSK, OG DERFOR ER DET EN FORDEL AT KUNNE TILPASSE SIG TIL DANSK. SÅ BLIVER DET NEMMERE MED KOMMUNIKATIONEN.”

{ Malene, nordmand i Danmark }

Det primære sprogfællesskab bruges om det sprogfællesskab, der ses blandt de nordboere, der har et skandinavisk sprog (dvs. svensk, dansk eller norsk) som modersmål¹.

Det sekundære sprogfællesskab dækker over de nordboere, som ikke har et skandinavisk sprog som modersmål, men som har modtaget undervisning i et af disse som fremmedsprog (i denne undersøgelse gælder det svensk for finnerne, og dansk for islændinge, grønlændere og færinger).

Målsprog bruges om det sprog, som tales i det land, den pågældende informant er flyttet til. Målsproget for en nordmand bosat i Danmark er altså dansk. Det gælder også for det sekundære sprogfællesskab, således at målsproget for en grønlænder i Sverige er svensk.

Finlandssvenskere bruges om den del af Finlands befolkning, der har svensk som modersmål, *finner* bruges om den del, der har finsk som modersmål. Og tilsvarende henholdsvis adjektiverne *finlandssvensk* og *finsk*.

Da det også er nabosprogskompetencer, der undersøges for det sekundære sprogfællesskab, bruges begrebet *nabosprog* både for det primære og sekundære sprogfællesskab. For det primære sprogfællesskab vil dette sprog være nabo til ens modersmål, hvorimod det for det sekundære sprogfællesskab er nabo til det skandinaviske fremmedsprog, man har modtaget undervisning i i skolen.

Skandinavisk bruges som fællesbetegnelse for sprogene dansk, svensk og norsk. Når der specifikt tales om et blandingssprog, der blander elementer fra henholdsvis dansk, svensk og norsk, benævnes dette som *skandinavisk blandingssprog*.

Metasprog bruges (i denne undersøgelse) om engelsk sprogbrug, der peger på sig selv som genstandsområde. Engelsk brugt som metasprog inkluderer altså de situationer, hvor man direkte i samtalen italesætter forståelsesvanskeligheder eller ordbekneb ved at gøre brug af engelsk.

Lingua franca bruges om det sprog, som begge parter bruger som kommunikationsmiddel i en given samtale. Kommunikation med engelsk brugt som lingua franca behøver derfor ikke at pege på sig selv som sproglig kode (til forskel fra engelsk som metasprog), men er blot kommunikation, der foregår på engelsk mellem to parter.

Dispositionen for resten af rapporten er som følger: I kapitel 2 præsenteres undersøgelsens metode og materiale, herunder profiler af informanterne. I kapitel 3 præsenteres de gennemgående temaer, der ses i interviewene og spørgeskemaerne (undersøgelsens resultater). I kapitel 4 diskuteres den valgte metode, og hvilke videre undersøgelser denne pilotundersøgelse lægger op til. Referencer samt bilag (skema over temaer i interviewene samt interviewguide, spørgeskema og samtykkeerklæringer udfærdiget til undersøgelsen) gives i henholdsvis kapitel 5 og 6.

¹Begreberne *primært* og *sekundært sprogfællesskab* ses først hos Dahlstedt 1975.

2.

METODE OG MATERIALE

2.

METODE OG MATERIALE

Som det fremgår ovenfor, har undersøgelsen et eksplorativt sigte og bruger kvalitative data i form af interview (om kvalitativ interviewmetode, se Kvale 2005), foruden spørgeskemadata om informanterne.

Da undersøgelsen skal afdække *unge* nordboeres nabosprogskompetencer, og hvorledes nabosprogskommunikation foregår, er følgende kriterier sat for udvælgelsen af informanter:

Informanten skal:

- * være under 30 år
- * have boet og arbejdet i et naboland i mindst et halvt år
- * kommunikere ved hjælp af de skandinaviske sprog i et eller andet omfang på arbejdspladsen og/eller i fritiden
- * ikke arbejde inden for et særligt nordisk organ (fx Foreningen Norden eller Nordisk Råd)

Det sidste kriterium er sat for at undgå unge, som kan tænkes at have en særlig uddannelse i eller interesse for nordisk kultur og sprog og derved kunne have en særlig positiv orientering imod det nordiske sprogfællesskab i forhold til brug af engelsk, eller særlige forhåndskundskaber inden for nabosprogskommunikation.

Informanterne repræsenterer unge fra både det primære og sekundære sprogfællesskab, dog er der sat den begrænsning, at de lande, i hvilke informanterne bor og arbejder, kun inkluderer Sverige, Danmark og Norge. Det sikrer, at informanterne også uden for arbejdspladsen er i et nogenlunde homogent skandinavisk sprogmiljø, hvor de skal nabosprogskommunikere. Begrænsningen er også sat af praktiske hensyn, da det har resulteret i en mere overskuelig rejseaktivitet i interviewfasen.

Desuden er nabosprogsperspektivet fastholdt for det sekundære sprogfællesskab, dvs. at samplingen ikke består af islændinge, grønlandere og færinger i Danmark eller finner i Sverige. Det er altså undersøgelsens formål at undersøge, hvordan informanter i det sekundære sprogfællesskab via det skandinaviske fremmedsprog, som de har modtaget undervisning i, tilegner sig nabosprogskompetencer.

Desuden har målet været at få en aldersmæssig, socioøkonomisk og geografisk bredde i samplingen, således at samplingen repræsenterer et bredest muligt udsnit af den undersøgte population. I afsnit 2.3 præsenteres informanternes baggrund, og i de følgende afsnit præsenteres det materiale, som er blevet brugt til undersøgelsen.

2.1.

Spørgeskema

Til indsamlingen af empirisk materiale blev et spørgeskema udformet, som informanten udfyldte forud for interviewet. Det blev sendt og præsenteret i elektronisk form med værktøjet Google Analyse.

Spørgeskemaet indsamler baggrundsoplysninger om informanten og vedkommendes sproglige kompetencer og er grupperet i følgende hovedemner: *Personlige oplysninger, Sprog på arbejdet, Kontakt med andre sprog, Forståelse, Kontakt med øvrige nordiske sprog på arbejdspladsen, Erfaringer, Kontaktoplysninger.*

Til udfærdigelsen af spørgeskemaet er spørgeskemaerne hos Uhlmann 1991 og Lundin & Christensen 2001 blevet benyttet som inspirerende forlæg.

De fleste af spørgsmålene er lukkede spørgsmål, men med mulighed for at uddybe i fri tekst. I praksis skrev meget få informanter uddybende kommentarer, og spørgeskemaet blev først og fremmest brugt til at indsamle personlige baggrundsdata samt som forberedelse, således at interviewerens bedre kunne tilrettelægge det følgende interview til hver enkelt person. Desuden havde spørgeskemaerne den funktion, at undersøgelsen dermed fik oplysninger fra to typer af dataindsamling til krydsverificering af undersøgelsens eksterne validitet (se desuden metodediskussion i kapitel 4).

Spørgeskemaet foreligger i 12 versioner på sprogene svensk, dansk, norsk, finsk og islandsk, og samtlige versioner kan ses i bilag C.

2.2.

Interview

Undersøgelsens centrale datamateriale er 30 interview udført med 31 informanter (hvoraf ét interview er gennemført som gruppeinterview). Interviewene er semistrukturerede, forud for hvilke der blev udformet en interviewguide med emnegrupperede spørgsmål, der skulle være udgangspunkt for interviewet.

Informanten fik interviewguiden på forhånd, så vedkommende havde mulighed for at reflektere over emnerne forud for interviewet. Spørgeguiden foreligger på svensk, dansk,

norsk, finsk og islandsk og berører følgende hovedemner: *Din dag, Dit sprog, Forståelse, Engelsk, Forventninger, Fremtiden*. Guiden er til dels inspireret af Haastrup & Telemans (1978) interviewguide. Samtlige versioner af spørgeguiden kan ses i deres fulde længde i bilag B.

Alle interview blev udført ansigt til ansigt på et sted, som passede informanten, dvs. som regel i den by, de boede i. De varer 30-60 minutter og blev optaget med diktafon.

Alle informanter fik selv lov til at vælge, hvilket skandinavisk sprog de ønskede at tale under interviewet. To af informanterne ytrede ønske om at blive interviewet på engelsk, hvilket blev imødekommet. Mange informanter talte i praksis et skandinavisk blandingsprog, eftersom der både blev akkommoderet i forhold til det land, interviewet foregik i, og i forhold til interviewerens nationalitet (dansk). Intervieweren interviewede på henholdsvis dansk uden tilpasning, dansk med tilpasning, svensk samt engelsk beroende på, hvad informanten havde ønsket forud for interviewet, eller på, hvor meget informanten forstod under interviewet. I praksis fandt intervieweren hurtigt et tilpassningsleje, som sikrede en kommunikation uden forståelsesproblemer mellem interviewer og informant.

Størstedelen af interviewene blev udført i februar og marts 2016 (24 interview), og resten blev foretaget i april og maj. Interviewene er efterfølgende udskrevet i en grov, ortografisk transskription, men holdt i informantens talesprog. De er alle udskrevet på dansk (dvs. oversat, når sproget har været overvejende svensk eller norsk, eller hvis interviewet foregik på engelsk), eftersom det var uhensigtsmæssigt at bruge yderligere tid på at udvikle en transskriptionsstandard, der tager hensyn til informantens idiosynkratiske blandingsprog, når undersøgelsens formål ikke er at give en sproglig analyse af informantens sprog i interviewsituationen.

Dernæst er interviewene kodet i forhold til de emner, som rapporten gerne vil belyse, og som tidligere er blevet præsenteret i kapitel 1.

I citaterne er der indsat parenteser med afklarende kommentarer, de steder der er behov for det. De er markeret med et *red*. Nogle steder er udtalen angivet i dels lægmandstermer, dels med en halvfin IPA-standard, som den er defineret i Grønnum 2007.

2.3.

Informanter

Rapportens interviewmateriale stammer fra samtaler med 31 informanter. Udvalgelsen er sket ved en kvotesampling, hvor målet var at interviewe 4 informanter fra henholdsvis Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Færøerne og Grønland, hvoraf én af de finske informanter skulle repræsentere Åland.

Det endelige antal informanter fordeler sig således: 4 danskere, 4 nordmænd, 4 islændinge, 4 færinger, 4 grønlandere, 5 svensker og 6 finner. To af de svenske informanter var gift, og derfor blev interviewet udført som gruppeinterview, hvilket medførte den ekstra svensker. For både at repræsentere finlandssvenskere og finner er tre finner udvalgt foruden tre finlandssvenskere, herunder en ålænding².

Informanterne er fundet via foreninger og opslag på diverse relevante fora, herunder især det sociale medium Facebook. Efterfølgende har sneboldsmetoden også været taget i brug, da nogle informanter har anbefalet og formidlet kontakt til andre relevante personer.

Alle informanterne har underskrevet en samtykkeerklæring (som foreligger i en svensk, dansk, norsk, finsk og islandsk version), der beskriver projektet, og hvad deres deltagelse indebærer. Deltagelsen var frivillig, og de har derfor ikke modtaget penge eller anden kompensation for deres deltagelse. Se samtlige samtykkeerklæringer i bilag D.

9 informanter bor i Sverige, 9 i Danmark, og 13 i Norge. Den større andel af informanter bosat i Norge skyldes undersøgelsens ønske om at fastholde fokuset på nabosprogsforståelse – også for det sekundære sprogfællesskab – hvilket har bevirket, at informanter fra Island, Færøerne og Grønland ikke skulle være bosat i Danmark, og at informanter fra Finland ligeledes ikke skulle findes i Sverige.

Informanterne er geografisk spredt og er bosat følgende steder:

Sverige: Göteborg, Lund, Malmö, Stockholm

Danmark: København, Aarhus

Norge: Bergen, Bodø, Oslo, Skiptvet, Stavanger, Trondheim, Tromsø

Desuden repræsenteres forskellige uddannelsesbaggrunde, idet der både ses informanter med afsluttet videregående uddannelse i varierende længde, afsluttet ungdomsuddannelse, faglærte og afsluttet folkeskoleeksamen (se skema 1 nedenfor).

Grundet projektets tidsramme er nogle af målene for samplingen ikke opnået. Én af informanterne, Marita, er født i 1985 og var derfor 30 år på interviewtidspunktet. Desuden er to af informanterne fuldtidsstuderende, og de er derfor ikke som sådan professionelt beskæftiget. De repræsenterer dog en relevant delmængde af unge under 30 år, og deres erfaringer er derfor ikke uinteressante at få repræsenteret. Det har heller ikke været muligt at opnå en lige fordeling mellem kønnene (dvs. inden for en margin på 40-60 procent), da der har været størst respons fra kvinder i det opsøgende arbejde. Fordelingen er derfor endt på 35,5 procent mænd og 64,5 procent kvinder.

² To informanter er sorteret fra i denne undersøgelse. Det ene er en svensker i Bergen, eftersom jeg fik aftaler med andre informanter samtidig og dermed allerede havde svenske informanter nok. Den anden er en færøsk kvinde i Lund, da jeg sideløbende fik kontakt til en færøsk mand og derfor prioriterede manden for at optimere kønsfordelingen.

Nedenfor ses profiler af samtlige informanter. Der er brugt dæknavne til at anonymisere informanterne. Oplysningerne i kolonnerne *Baggrund* og *Sprog på arbejdet* er hentet fra spørgeskemaerne. I kolonnen *Kommunikation* angives informantens selvrapportering af forståelsesniveauet af nabosproget på tilflytningstidspunktet og dernæst deres niveau på interviewtidspunktet. Desuden angives det, hvilke(t) sprog informanten gør brug af i opholdslandet.

SKEMA 1:

Oversigt over undersøgelsens informanter.

SVENSKER INFORMANTER

NAVN	BAGGRUND	SPROG PÅ ARBEJDET	KOMMUNIKATION
Navn: Karl Svensker i Bergen Informant-ID: Sve1_nor	Fødselsår: 1992 Nationalitet: Svensk Opvokset: Halmstad, Sverige Boet i: Bergen, Norge, siden juni 2013 Modersmål: Svensk Uddannelse: Gymnasieuddannelse Arbejdsplads/stilling: Lager	Daglig kontakt med 20 kolleger. >10 kolleger taler samme modersmål som ham. Har ikke modtaget undervisning i norsk.	Forståelse af norsk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Dårligt > rigtig godt Eget sprog: Taler sit modersmål og tilpasser det til norsk i visse situationer.
Navn: Jacob Svensker i København Informant-ID: Sve2_dan	Fødselsår: 1987 Nationalitet: Svensk Opvokset: Skövde, Sverige Boet i: København, Danmark, siden maj 2014 Modersmål: Svensk Uddannelse: Cand.med. Arbejdsplads/stilling: Klinisk assistent (ph.d.-studerende)	Daglig kontakt med 10 kolleger. Ingen kolleger taler samme modersmål som ham. Har ikke modtaget undervisning i dansk.	Forståelse af dansk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Dårligt > rigtig godt Eget sprog: Taler dansk.
Navn: Helena Svensker i København Informant-ID: Sve3_dan	Fødselsår: 1987 Nationalitet: Svensk/græsk Opvokset: Skövde, Sverige Boet i: København, Danmark, siden maj 2014 Modersmål: Svensk og græsk Uddannelse: Master of Business Administration Arbejdsplads/stilling: Revisor	Daglig kontakt med 10 kolleger. Ingen kolleger taler samme modersmål som hende. Har gået på danskkursus i et år.	Forståelse af dansk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Rigtig dårligt > rigtig godt Eget sprog: Taler dansk og engelsk.

NAVN	BAGGRUND	SPROG PÅ ARBEJDET	KOMMUNIKATION
Navn: Madeleine Svensker i Stavanger Informant-ID: Sve4_nor	Fødselsår: 1991 Nationalitet: Svensk/amerikansk (amerikansk far) Opvokset: Huskvarna, Sverige Boet i: Stavanger, Norge, siden september 2010 Modersmål: Svensk og engelsk Uddannelse: Gymnasieuddannelse Arbejdsplads/stilling: Arbejder med kundekontakt og omvisninger på et bryggeri	Daglig kontakt med 10-15 kolleger. 1 kollega taler samme modersmål som hende. Har ikke modtaget undervisning i norsk.	Forståelse af norsk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Middel > rigtig godt Eget sprog: Taler primært norsk, men også tilpasset modersmål.
Navn: Lovisa Svensker i København Informant-ID: Sve5_dan	Fødselsår: 1989 Nationalitet: Svensk Opvokset: Lund, Sverige Boet i: København, Danmark, siden juli 2015 Modersmål: Svensk Uddannelse: Bachelor i HR Arbejdsplads/stilling: Rekrutteringsvirksomhed	Daglig kontakt med 4 kolleger. Ingen kolleger taler samme modersmål som hende. Har modtaget undervisning i dansk fra september 2015.	Forståelse af dansk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Godt > rigtig godt Eget sprog: Taler primært dansk og et tilpasset modersmål.

DANSKE INFORMANTER

NAVN	BAGGRUND	SPROG PÅ ARBEJDET	KOMMUNIKATION
<p>Navn: Line Dansker i Stockholm Dansker i Stockholm Informant-ID: Dan1_sve</p>	<p>Fødselsår: 1987 Nationalitet: Dansk Opvokset: København, Danmark Boet i: Stockholm, Sverige, siden juni 2015 Modersmål: Dansk Uddannelse: Fotograf Arbejdsplads/stilling: Selvstændig fotograf</p>	<p>Daglig kontakt med 2-5 kolleger. Ingen kolleger taler samme modersmål som hende. Har modtaget 20 timers privat undervisning i svensk.</p>	<p>Forståelse af svensk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Middel > rigtig godt Eget sprog: Taler både et tilpasset modersmål, men også et tilstræbt svensk. Målet er at komme til at tale svensk.</p>
<p>Navn: Kasper Dansker i Malmö Informant-ID: Dan2_sve</p>	<p>Fødselsår: 1986 Nationalitet: Dansk Opvokset: Aalborg/Herlev, Danmark Boet i: Malmö, Sverige, siden januar 2008 Modersmål: Dansk Uddannelse: Flyvelederassistent (samt igangværende uddannelse i sprogvidenskab) Arbejdsplads/stilling: Flyvelederassistent i lufthavn⁴</p>	<p>Daglig kontakt med 15 kolleger. >10 kolleger taler samme modersmål. Har ikke modtaget undervisning i svensk.</p>	<p>Forståelse af svensk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Rigtig godt > rigtig godt Eget sprog: Taler svensk.</p>
<p>Navn: Jesper Dansker i Oslo Informant-ID: Dan3_nor</p>	<p>Fødselsår: 1990 Nationalitet: Dansk Opvokset: Esbjerg, Danmark Boet i: Oslo, Norge, siden august 2012 Modersmål: Dansk Uddannelse: VVS-energitekniker Arbejdsplads/stilling: VVS-firma</p>	<p>Daglig kontakt med 10 kolleger. 2-4 kolleger taler samme modersmål som ham. Har ikke modtaget undervisning i norsk.</p>	<p>Forståelse af norsk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Dårligt > rigtig godt Eget sprog: Taler primært et tilpasset modersmål.</p>
<p>Navn: Thomas Dansker i Oslo Informant-ID: Dan4_nor</p>	<p>Fødselsår: 1986 Nationalitet: Dansk Opvokset: Humble, Danmark Boet i: Oslo, Norge, siden juli 2014 Modersmål: Dansk Uddannelse: Landskabsarkitekt Arbejdsplads/stilling: Landskabsarkitektfirma</p>	<p>Daglig kontakt med 10 kolleger. 1 kollega taler samme modersmål som ham. Har ikke modtaget undervisning i norsk.</p>	<p>Forståelse af norsk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Godt > rigtig godt Eget sprog: Taler primært et tilpasset modersmål.</p>

⁴Kasper arbejder i Københavns Lufthavn og arbejder dermed ikke i Sverige. Han er alligevel medtaget, da han repræsenterer de mange, som pendler over Øresund, og han har desuden tidligere været under uddannelse i Sverige.

NORSKE INFORMANTER

NAVN	BAGGRUND	SPROG PÅ ARBEJDET	KOMMUNIKATION
<p>Navn: Marthe Nordmand i Stockholm Informant-ID: Nor1_sve</p>	<p>Fødselsår: 1989 Nationalitet: Norsk Opvokset i: Fredrikstad, Norge Boet i: Stockholm, Sverige, siden februar 2015 Modersmål: Norsk Uddannelse: Master i strategi og ledelse Arbejdsplads/stilling: Business controller i svensk virksomhed</p>	<p>Sprog på arbejdet Daglig kontakt med 10-15 kolleger. Ingen har samme modersmål som hende. Har ikke modtaget undervisning i svensk.</p>	<p>Kommunikation Forståelse af svensk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Rigtig godt > rigtig godt Eget sprog: Taler et tilpasset modersmål.</p>
<p>Navn: Heidi Nordmand i Stockholm Informant-ID: Nor2_sve</p>	<p>Fødselsår: 1991 Nationalitet: Norsk Opvokset: Bodø, Norge Boet i: Stockholm, Sverige, siden september 2014 Modersmål: Norsk Uddannelse: Gymnasieeksamen Arbejdsplads/stilling: Rejsebureau Har dansk kæreste</p>	<p>Daglig kontakt med 40 kolleger. 2-4 kolleger taler samme modersmål som hende. Har ikke modtaget undervisning i svensk.</p>	<p>Forståelse af svensk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Godt > rigtig godt Eget sprog: Taler et tilpasset modersmål.</p>
<p>Navn: Kersti Nordmand i København Informant-ID: Nor3_dan</p>	<p>Fødselsår: 1986 Nationalitet: Norsk Opvokset: Oslo, Norge Boet i: København, Danmark, siden 2012 Modersmål: Norsk Uddannelse: Kaospilot Arbejdsplads/stilling: Iværksætter/ejer af selvstændig virksomhed</p>	<p>Daglig kontakt med 1 kollega. Ingen kolleger taler samme modersmål som hende. Har ikke modtaget undervisning i dansk.</p>	<p>Forståelse af dansk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Godt > rigtig godt Eget sprog: Taler primært et tilpasset modersmål.</p>
<p>Navn: Malene Nordmand i København Informant-ID: Nor4_dan</p>	<p>Fødselsår: 1988 Nationalitet: Norsk Opvokset: Skreia, Norge Boet i: København, Danmark, siden august 2011 Modersmål: Norsk Uddannelse: cand.merc. Arbejdsplads/stilling: Analytiker i bank</p>	<p>Daglig kontakt med 20 kolleger. Ingen kolleger taler samme modersmål som hende. Modtager undervisning i dansk for første gang, har haft 7 lektioner siden begyndelsen i 2016.</p>	<p>Forståelse af dansk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Middel > rigtig godt Eget sprog: Taler et tilpasset modersmål.</p>

FINSKE INFORMANTER

NAVN	BAGGRUND	SPROG PÅ ARBEJDET	KOMMUNIKATION
<p>Navn: Liisa Finne i København Informant-ID: Fin1_dan</p>	<p>Fødselsår: 1987 Nationalitet: Finsk Opvokset: Jyväskylä, Finland Boet i: København, Danmark, siden november 2013 Modersmål: Finsk Uddannelse: Bachelor of hospitality management Arbejdsplads/stilling: Rejsebureau</p>	<p>Daglig kontakt med 10 kolleger. Ingen kolleger taler samme modersmål som hende. Har taget to kurser i dansk.</p>	<p>Forståelse af dansk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Middel > rigtig godt Eget sprog: Taler dansk.</p>
<p>Navn: Tiina Finne i Aarhus Informant-ID: Fin2_dan</p>	<p>Fødselsår: 1988 Nationalitet: Finsk Opvokset i: Helsinki, Finland Boet i: Aarhus, Danmark, siden august 2010 Modersmål: Finsk Uddannelse: Bachelorgrad i kommunikation Arbejdsplads/stilling: Salgsassistent i et dansk firma</p>	<p>Daglig kontakt med 10-14 kolleger. 2-4 kolleger taler samme modersmål som hun. Har taget et kort kursus i dansk og har studeret selv.</p>	<p>Forståelse af dansk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Dårligt > godt Eget sprog: Taler dansk og engelsk.</p>
<p>Navn: Aili Finne i Aarhus Informant-ID: Fin3_dan</p>	<p>Fødselsår: 1987 Nationalitet: Finsk Opvokset: Hämeenlinna/Mikkeli, Finland Boet i: Aarhus, Danmark, siden juli 2014 Modersmål: Finsk Uddannelse: Handelsskoleeksamen Arbejdsplads/stilling: Dansk firma inden for finsk kundesupport</p>	<p>Daglig kontakt med 15 kolleger. 1 taler samme modersmål som hende. Har taget dansk kursus i 1 1/2 år.</p>	<p>Forståelse af dansk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Meget dårligt > godt Eget sprog: Taler engelsk iblandet dansk og finsk. NB Interviewet foregik på engelsk efter informantens ønske.</p>
<p>Navn: Annika Finlandssvensker i Oslo Informant-ID: FinS4_nor</p>	<p>Fødselsår: 1990 Nationalitet: Finland Opvokset: Jakobstad, Finland Boet i: Oslo, Norge, siden august 2013 Modersmål: Svensk Uddannelse: Socionom og børnehavepædagog Arbejdsplads/stilling: Børnehave</p>	<p>Daglig kontakt med ca. 10 kolleger. 2 har samme modersmål som hende (men hun taler norsk med dem også). Har ikke modtaget undervisning i norsk.</p>	<p>Forståelse af norsk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Middel > rigtig godt Eget sprog: Taler norsk.</p>

NAVN	BAGGRUND	SPROG PÅ ARBEJDET	KOMMUNIKATION
<p>Navn: Jonatan Finlandssvensker i Oslo Informant-ID: FinS5_nor</p>	<p>Fødselsår: 1987 Nationalitet: Finsk Opvokset: Boet i: Oslo, Norge, siden august 2009 Modersmål: Svensk Uddannelse: Kok Arbejdsplads/stilling: Restaurant</p>	<p>Daglig kontakt med ca. 25 kolleger. >10 har samme modersmål som ham. Har ikke modtaget undervisning i norsk.</p>	<p>Forståelse af norsk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Middel > rigtig godt Eget sprog: Taler svensk uden tilpasning og i visse situationer med tilpasning.</p>
<p>Navn: Johanna Ålending i Aarhus Informant-ID: Åli_dan</p>	<p>Fødselsår: 1991 Nationalitet: Finsk (Åland) Opvokset: Sund, Åland Boet i: Aarhus, Danmark, siden januar 2011 Modersmål: Svensk Uddannelse: Læser medicin Arbejdsplads/stilling: Har taget forskningsorlov og arbejder på forskningsprojekt</p>	<p>Daglig kontakt med 5 kolleger. Ingen taler samme modersmål som hun. Har taget et 2-ugers kursus i dansk.</p>	<p>Forståelse af dansk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Dårligt > rigtig godt Eget sprog: Taler dansk og et tilpasset svensk.</p>

ISLANDSKE INFORMANTER

NAVN	BAGGRUND	SPROG PÅ ARBEJDET	KOMMUNIKATION
Navn: Hildur Islænding i Göteborg Informant-ID: Is1_sve	Fødselsår: 1989 Nationalitet: Islandsk Opvokset: Mosfellsbær, Island Boet i: Göteborg, Sverige, siden marts 2013 Modersmål: Islandsk Uddannelse: Ingeniør Arbejdsplads/stilling: Ingeniørfirma	Daglig kontakt med 10 kolleger. Ingen kolleger taler samme modersmål som hende. Har været på svenskkursus i 6 måneder.	Forståelse af svensk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Rigtig dårligt > rigtig godt Eget sprog: Taler svensk.
Navn: Ásgeir Islænding i Göteborg Informant-ID: Is2_sve	Fødselsår: 1987 Nationalitet: Islandsk Opvokset: Reykjavík, Island Boet i: Göteborg, Sverige, siden september 2013 Modersmål: Islandsk Uddannelse: Masteruddannelse i software Arbejdsplads/stilling: Softwarefirma	Daglig kontakt med 10 kolleger. Ingen kolleger taler samme modersmål som ham. Har taget et svenskursus i Sverige.	Forståelse af svensk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Dårligt > rigtig godt Eget sprog: Taler svensk.
Navn: Jón Islænding i Skiptvet Informant-ID: Is3_nor	Fødselsår: 1990 Nationalitet: Islandsk Opvokset: Reykjavík, Island Boet i: Skiptvet, Norge, siden marts 2015 Modersmål: Islandsk Uddannelse: Folkeskolens afgangseksamen Arbejdsplads/stilling: Selvstændig stenbruds-virksomhed	Daglig kontakt med 2 kolleger. Ingen kolleger taler samme modersmål som ham. Har ikke modtaget undervisning i norsk.	Forståelse af norsk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Rigtig dårligt > godt Eget sprog: Taler norsk og engelsk. NB Interviewet foregik på engelsk efter informantens ønske.
Navn: Ingi Islænding i Oslo Informant-ID: Is4_nor	Fødselsår: 1987 Nationalitet: Islandsk Opvokset: Reykjavík, Island Boet i: Oslo, Norge, siden maj 2012 Modersmål: Islandsk Uddannelse: master i lægemiddelvidenskab Arbejdsplads/stilling: Universitetet i Oslo som ph.d.-stipendiat samt ansat på apotek	Daglig kontakt med 15 kolleger. Ingen kolleger taler samme modersmål som ham. Har ikke modtaget undervisning i norsk.	Forståelse af norsk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Dårligt > rigtig godt Eget sprog: Taler norsk.

GRØNLANDSKE INFORMANTER

NAVN	BAGGRUND	SPROG PÅ ARBEJDET	KOMMUNIKATION
Navn: Sara Grønlænder i Tromsø Informant-ID: Grø1_nor	Fødselsår: 1992 Nationalitet: Grønlandsk Opvokset: Nuuk, Grønland Boet i: Tromsø, Norge, siden august 2015 Modersmål: Grønlandsk Uddannelse: Socialantropologi Arbejdsplads/stilling: Studerende	Daglig kontakt med 5-20 medstuderende. Ingen medstuderende taler samme modersmål som hende. Har ikke modtaget undervisning i norsk.	Forståelse af norsk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Dårligt > godt Eget sprog: Taler et tilpasset dansk.
Navn: Anne Grønlænder i Bodø Informant-ID: Grø2_nor	Fødselsår: 1987 Nationalitet: Grønlandsk Opvokset: Sisimiut, Grønland. Desuden boet 4 år i Danmark forinden. Boet i: Bodø, Norge, siden august 2015 Modersmål: Grønlandsk Uddannelse: Kok Arbejdsplads/stilling: Restaurant	Daglig kontakt med cirka 10 kolleger. Ingen taler samme modersmål som hende. Har ikke modtaget undervisning i norsk.	Forståelse af norsk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Dårligt > middel Eget sprog: Taler engelsk og tilpasset modersmål.
Navn: Bodil Grønlænder i Tromsø Informant-ID: Grø3_nor	Fødselsår: 1987 Nationalitet: Grønlandsk Opvokset: Ilulissat, Grønland Boet i: Tromsø, Norge, siden oktober 2013 Modersmål: Dansk og grønlandsk Uddannelse: Sygeplejerske Arbejdsplads/stilling: Sygehus	Daglig kontakt med 10-15 kolleger. 2-4 kolleger taler samme modersmål (dansk) som hende. Har ikke modtaget undervisning i norsk.	Forståelse af norsk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Rigtig dårligt > rigtig godt Eget sprog: Taler primært et tilpasset modersmål.
Navn: Ditte Grønlænder i Stockholm Informant-ID: Grø4_sve	Fødselsår: 1989 Nationalitet: Grønlandsk Opvokset: Nuuk, Grønland. Boet i: Stockholm, Sverige, siden august 2015 Modersmål: Dansk (lærte grønlandsk i skolen og taler i dag grønlandsk med sin søster og er fuldt tosproget) Uddannelse: Sygeplejerske Arbejdsplads/stilling: Intensivsygeplejerske	Daglig kontakt med 15-20 kolleger. Ingen har samme modersmål som hende. Gik på gymnasiet i Sverige, hvor der blandt andet blev undervist i svensk.	Forståelse af svensk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Rigtig dårligt > rigtig godt Eget sprog: Taler svensk.

FÆRØSKE INFORMANTER

NAVN	BAGGRUND	SPROG PÅ ARBEJDET	KOMMUNIKATION
<p>Navn: Marita Færing i Oslo Informant-ID: Fær1_nor</p>	<p>Fødselsår: 1985 Nationalitet: Færøsk Opvokset: Hoyvík, Færøerne Boet i: Oslo, Norge, siden august 2006 Modersmål: Færøsk Uddannelse: Bachelor i musikpædagogik Arbejdsplads/stilling: Den Norske Kirke</p>	<p>Daglig kontakt med 3-8 kolleger. Ingen kolleger taler samme modersmål. Har ikke modtaget undervisning i norsk.</p>	<p>Forståelse af norsk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Middel > rigtig godt Eget sprog: Taler norsk.</p>
<p>Navn: Sigma Færing i Trondheim Informant-ID: Fær2_nor</p>	<p>Fødselsår: 1989 Nationalitet: Færøsk Opvokset: Tórshavn, Færøerne Boet i: Trondheim, Norge, siden august 2011 Modersmål: Færøsk Uddannelse: Bachelor i udøvende musik Arbejdsplads/stilling: Musiker</p>	<p>Daglig kontakt med 10 kolleger. Ingen kolleger taler samme modersmål som ham. Har ikke modtaget undervisning i norsk.</p>	<p>Forståelse af norsk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Godt > rigtig godt Eget sprog: Taler primært norsk, men også dansk tilpasset norsk.</p>
<p>Navn: Rúna Færing i Stockholm Informant-ID: Fær3_sve</p>	<p>Fødselsår: 1989 Nationalitet: Færøsk Opvokset: Leirvík, Færøerne Boet i: Stockholm, Sverige, siden august 2008 Modersmål: Færøsk Uddannelse: Civilingeniør Arbejdsplads/stilling: Ingeniørfirma Fødselsår: 1990</p>	<p>Daglig kontakt med 30 kolleger. Ingen kolleger taler samme modersmål som hende. Har ikke modtaget undervisning i svensk.</p>	<p>Forståelse af svensk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Dårligt > rigtig godt Eget sprog: Taler svensk.</p>
<p>Navn: Petur Færing i Lund Informant-ID: Fær4_sve</p>	<p>Nationalitet: Færøsk Opvokset: Tórshavn, Færøerne Boet i: Lund, Sverige, siden september 2015 Modersmål: Færøsk Uddannelse: Studerer en master i sociologi Arbejdsplads/stilling: Studerende på Lunds Universitet</p>	<p>Daglig kontakt med 10-20 medstuderende. Ingen taler samme modersmål som ham. Har ikke modtaget undervisning i svensk.</p>	<p>Forståelse af svensk (tilflytningstidspunkt > interviewtidspunkt): Dårligt > rigtig godt Eget sprog: Taler svensk.</p>

“DER OPSTÅR IKKE MISFORSTÅELSER, OG HVIS DER GØR, SÅ SPØRGER VI BARE 'HVAD VAR DET LIGE, DU SAGDE?' ELLER 'HVAD MENER DU MED DET?'”.

{ Bodil, grønlander i Norge }

3.

RESULTATER

3.1.

HVILKE STRATEGIER OG KOMPETENCER SES I BEGYNDELSEN?

Nedenfor præsenteres resultaterne for de tre fokusområder, som rapporten ønsker belyse, og som er formuleret i følgende tre spørgsmål:

Hvilke strategier og kompetencer ses i begyndelsen?

Hvordan ser den udviklede kompetence i nabosprogkommunikation ud?

Hvilken rolle spiller engelsk i kommunikationen?

Temaer, der særligt berører det sekundære sprogfællesskab, behandles særskilt i afsnit 3.1.2. og 3.2.2. Ellers medtages citater fra det sekundære sprogfællesskab i afsnittene

Det primære sprogfællesskab (3.1.1. og 3.2.1.).

I skemaet i bilag A gives en oversigt over de temaer, der belyses i det følgende, og hvilke informanter der giver udtryk for dem. Det er vigtigt at pointere, at informanten ikke nødvendigvis er uenig i det udsagn, som beskriver temaet, hvis de ikke har givet udtryk for det. Det betyder blot, at informanten ikke har ytret sig om temaet i interviewet.

3.1.1.

Det primære sprogfællesskab

3.1.1.

Det umiddelbare forståelsesniveau

De fleste har svært ved at forstå nabosproget i deres første møde med det. Det betyder ikke, at deres umiddelbare forståelsesniveau har været lig nul, men at det har krævet meget energi og koncentration, og at de omkringliggende rammer er afgørende for, hvor meget man forstår.

Marthe (Nor1_sve), Heidi (Nor2_sve), Malene (Nor4_dan) og Annika (FinS1_nor) siger, at

³ Se flere beskrivelser i skema 2 i afsnittet 3.1.1.2. Hvor lang tid tager det at forstå?

de havde en umiddelbar funktionel forståelse af nabosproget fra første dag. Det samme gælder for Kasper (Dan2_sve), Thomas (Dan4_nor) og Kersti (Nor3_dan), men de har haft en forforståelse for sprogene, da de er blevet eksponeret for nabosprog, før de flyttede. Resten fortæller, at de havde vanskeligheder ved at forstå nabosproget, første gang de blev eksponeret for det. Nedenfor præsenteres beskrivelser af det første møde med nabosproget³:

MALENE (Nor4_dan):

Interviewer: Hvor meget forstod du, lige da du kom til Danmark?

Jeg forstod det meste. Det var bare at lære de der enkelte ord. Når de i butikken spurgte, om man ville have *bonen*. Og *bonen*, det forstod man jo ikke. Så der var enkelte ord. Og så også, hvis der var meget støj. Eller mange, der taler sammen. I visse tilfælde kunne man falde lidt ud, fordi man skulle fokusere på samtalen.

ANNIKA (FinS4_nor):

Interviewer: Hvor meget forstod du, lige da du kom hertil?

Da jeg kom? Jeg troede, at jeg forstod meget mere, end jeg gjorde. Og i retrospekt, så ser jeg jo, at jeg ikke forstod alt. Men det troede jeg, at jeg gjorde, da jeg kom. Men det gjorde jeg ikke, for der er jo mange ord, som betyder forskellige ting, og jeg forstod måske lidt, når man satte et ord i en bestemt sammenhæng, men ikke helt præcist, hvad ordet betød.

Interviewer: Så du kunne måske gætte ud fra konteksten?

Ja. Men så har jeg en kollega fra Vestlandet, hvor de har en meget stærk dialekt, og hende havde jeg meget svært ved at forstå, da jeg startede. Jeg husker, at den første dag, hvor vi havde pause, der sad hun bare og snakkede, og jeg sad bare sådan 'hm?!' og håbede, at hun ikke ville spørge mig om noget. Det var svært, men det norske, som de snakker i Oslo, synes jeg ikke var vanskeligt at forstå overhovedet.

Interviewer: Så der var nogle ting, du ikke forstod, men når du skulle i butikker og kommunikere med dem, fungerede det så for dig?

Ja, det var ikke noget problem.

JOHANNA (Åh1_dan):

Interviewer: Og din forståelse af dansk i starten. Hvor meget forstod du, lige da du kom hertil?

Ikke særlig godt. Det gjorde jeg ikke. Jeg kan huske, at jeg så noget dansk tv, halvanden måned før jeg kom hertil. Og jeg troede, at de talte tysk. Så det var min forståelse af dansk.

LINE (Dan1_sve):

Altså, jeg forstod min kæreste, men jeg forstod ikke så meget. Altså, jeg har set Pippi

Langstrømpe. [...] Vi talte dansk-svensk. Og hvis man ikke forstod det, så sagde man 'hva', kan du ikke lige forklare, hvad du mener?'

MADELEINE (Sve4_nor):

I den første uge, da jeg var ude og lede efter job, der forstod jeg ikke meget. Jeg var ude med CV'er og uopfordrede ansøgninger, og en ven, som havde boet her i et par år, måtte fortælle, hvad jeg skulle sige – 'Hei, trenger ni folk her?' (*altså en blanding af norsk og svensk, red.*) Og så svarede de: 'Nei, ikke akkurat nå'. Og så svarede jeg: 'Vad? Vad betyder det?'. Og så måtte de sige: 'Nej, inte præcis nu' på svensk.

Energikrævende at forstå

I den indledende fase kræver forståelsen meget koncentration og energi, og derfor bliver mange trætte efter et stykke tid, hvorefter forståelsen daler. For at spare på energien udvikles en selektiv lyttestrategi, hvor informanterne kan slå øret til og fra, og de er meget bevidste om, hvornår de skal lytte, og hvornår de skal lade være:

JOHANNA (Å11_dan):

Men man var virkelig træt om aftenen, for man skulle være opmærksom hele tiden og lytte efter. Så man var meget træt. Og min hukommelse på dansk var heller ikke lige så god som på svensk. Og det var nemmere at koble af, hvor man sidder og lytter til nogen, men hvor man bare ikke lytter efter.

SARA (Grø1_nor):

I starten var jeg god til at forstå i 1-2 timer. Men jeg skulle høre det nogle gange. Men jeg synes stadigvæk, at jeg var god til at forstå det. Men efter to timer bliver min hjerne virkelig træt. Og så kunne jeg slet ikke forstå noget.

HELENA OG JACOB (Sve2_dan, Sve3_dan):

Helena: Ja, i starten krævede det en masse energi. Jeg kan huske at jeg på et tidspunkt skulle til et møde i starten, og det varede i 1 time. Og jeg havde ikke overskud til at forstå i så lang tid. Jeg kunne måske 30 minutter ad gangen.

HELENA OG JACOB (Sve2_dan, Sve3_dan):

Interviewer: Hvad gjorde du så ved de lange møder? Switchede du så af?

Helena: Ja, fuldstændig. For det var møder, hvor jeg ikke selv skulle snakke – jeg skulle bare registrere og forstå. Men det gjorde jeg altså ikke.

Jacob: Ja, det var faktisk en fordel for mig. For jeg lukkede også bare ørerne nogle gange. Og det var faktisk dejligt, når man skulle læse noget, for så kunne man sidde alle steder, og bare

de talte dansk, så gik det fint, for så lyttede jeg ikke. Det ville jeg ikke kunne i Sverige, og det kan jeg heller ikke med dansk længere. Nu forstår jeg, hvad de siger.

Interviewer: Og dengang I kunne lukke af. Hvornår brugte I så energi på at lytte?

Helena: Ja, det var, når man vidste, at man selv skulle præstere noget. Og jeg kan huske, at jeg sad med mine kolleger, og jeg havde lukket helt af, fordi de snakkede om noget. Men så vågnede jeg igen, når jeg kunne høre, at de snakkede om Sverige eller mig.

Sårbar forståelse

I den indledende fase er man særlig følsom over for støj, både i konkret og overført forstand. På tomandshånd går det til gengæld o.k., eftersom man her har bedre mulighed for at stille forståelsesspørgsmål, få støtte fra mundbevægelser og gestik, og fordi der kun er én lydkilde:

HELENA OG JACOB (Sve2_dan, Sve3_dan):

Helena: I starten kunne jeg måske forstå 30 procent af, hvad de sagde. For mit vedkommende var det på arbejdet. Og det var selvfølgelig meget nemmere, når man kun snakkede med ét menneske. Det sværeste var ved frokost, hvor man sidder en masse mennesker ved et bord, hvor alle taler. Der kunne det være svært overhovedet at fange, hvad de snakkede om.

MARITA (Fær1_nor):

Ja, det var jo mest på forelæsningsdelen. Og dem, som talte meget hurtigt. Det var mest dem, jeg ikke forstod. Men hvis de talte direkte til mig, og vi var nogle få stykker, som havde en samtale, så gik det jo fint. Når det gik roligt for sig.

HILDUR (Is1_sve):

Ja, men jeg føler ikke, at mit sprog er udviklet nok til, at jeg kan deltage i samtaler på helt samme niveau. For eksempel når man står sammen i en gruppe, så er det meget svært at kunne deltage i, hvad de taler om. Så det er bedst, når man er én og én, så fungerer det godt. Men når det er mange personer, så kan man ikke følge med.

MALENE (Nor4_dan):

At tale i telefon. Der er det sværere at blive forstået, end når man taler ansigt til ansigt. For ofte så ved personen i den anden ende ikke, at du er norsk, eller det er sværere, når man ikke kan bruge kropssprog og se på munden. De ting, vi har for bedre at blive forstået.

HELENA OG JACOB (Sve2_dan, Sve3_dan):

Helena: Ja, for man kan ligesom ikke mærke den anden person. Man kan ikke mærke, når der opstår kommunikationsproblemer over telefonen.

HELENA OG JACOB (Sve2_dan, Sve3_dan):

Helena: Også hvis jeg bliver nervøs, hvis det for eksempel er et vigtigt møde. Så har jeg sværere ved at forstå.

LOVISA (Sve5_dan):

Det tog en måned til halvanden. Men så var der stadig nogle ord, eller hvis man ikke kan se den person, som man snakker med. Så må man gå hen og se dem i øjnene, mens man snakker. Og så forstår man. Og det er det samme med telefonen. Der er det ikke lige så nemt, som hvis man sidder foran nogen.

KERSTI (Nor3_dan):

Men jeg kan huske, at når der var en stor gruppe danskere, der talte sammen, så havde jeg svært ved at forstå, og jeg følte mig mere udenfor, end jeg gør nu for eksempel.

SIGMA (Fær2_nor):

Men på tomandshånd er det meget lettere, for der kan man bare spørge: 'Hvad sagde du nu?'. Og der kan man jo ikke bare ignorere, at man ikke forstår hinanden. Det har altid været den der gruppeting, som har været sværest.

HELENA OG JACOB (Sve2_dan, Sve3_dan):

Jacob: Jeg havde også et problem med grupper. Der var det næsten umuligt. For det første skal man høre, hvad der bliver sagt. Og så skal man tænke på, hvad der ville være et godt svar. Og så er der nogen, der har overtaget samtalen. [...]

Helena: Det handler også om, at når man taler én til én, så kan man jo godt spørge, hvis der er noget, man ikke forstår. Men i en gruppe, der vil man jo ikke stoppe hele samtalen, fordi man ikke forstår.

3.1.1.2.

Hvor lang tid tager det at forstå?

Informanterne fra det primære sprogfællesskab varierer med hensyn til tidligere erfaringer med nabosprog, før de flyttede til det naboland, som de bor i på nuværende tidspunkt. Desuden er det også forskelligt, hvor meget nabosprog de blev eksponeret for i den første tid i nabolandet – nogle er startet med at studere på internationale studier eller har arbejdet på internationale arbejdspladser, hvor der er blevet brugt meget engelsk. Det kan også meget vel tænkes, at informanterne har forskellige niveauer for, hvad de mener er en henholdsvis *meget god*, *god*, *middel*, *dårlig* og *meget dårlig* forståelse, når de har skullet vurdere deres egen forståelsesgrad.

7 informanter fra det primære sprogfællesskab rapporterer om en umiddelbar funktionel forståelse af nabosproget. For de resterende ses en tydelig tendens til, at det har taget omkring 2-3 måneder at opnå en væsentlig forbedring af forståelsen af talt sprog. En forståelse, der sikrer, at de kan forstå dagligdags talt sprog nogenlunde problemfrit, altså hvad man kunne kalde et funktionelt forståelsesniveau.

Der rapporteres inden for et tidsspand mellem umiddelbar forståelse allerede fra den første dag og op til et halvt år. Det er bemærkelsesværdigt, at der ikke ses nogen større varians i indlæringsperioden beroende på informantens modersmål og sproget, der tales i opholdslandet. Det kunne indikere, at den effektive indlæringsperiode faktisk er kortere og her varierer, alt efter modersmål og sproget talt i opholdslandet (eftersom dansk udtale ligger længere væk fra svensk og norsk, se Gooskens 2006 om sammenhængen mellem nabosprogsforståelse og fonetisk afstand mellem kognater), men at der for de fleste går et par måneder i realtid, fordi det at lære at forstå nabosproget ikke er det eneste nye, man skal forholde sig til og bruge tid på, når man flytter til et andet land.

De informanter, som har haft forhåndskendskab til nabosproget før tilflytning, og som rapporterer om en god eller rigtig god forståelse på tilflytningstidspunktet, angiver, at det har taget længere tid at nå op på det niveau, de havde på interviewtidspunktet, fx siger Kasper (Dan2_sve), at han allerede havde en rigtig god forståelse af svensk, da han flyttede til Sverige, og at det tog ham 1 1/2 år at nå det niveau, han har i dag. Dette vidner om en s-formet udviklingskurve, hvor der først ses en relativt hurtig progression, hvorefter forbedring af sprogforståelsen på et højere niveau tager længere tid.

Mange beskriver den indledende forståelsesproces som en tilvænningsproces: "Jeg tror bare, at det er en vane" (Sve3_dan), "det åbner sig sådan lidt [...] øret vænnede sig til det" (Dan3_nor), "det tog ikke så lang tid, før jeg kom ind i det" (Sve4_nor), "det er meget med vane, at blive vant til at koble det, man hører, til ordene" (Sve1_nor), "man skal lige justere på nogle kontakter i øret" (Nor3_dan), hvilket vidner om, at informanterne selv oplever slægtskabet mellem sprogene og ikke ser det som den samme opgave som at skulle lære sig et fremmedsprog. At *vænne sig til/komme ind i sproget* må tolkes som det at opfange lydkorrespondenserne mellem de skandinaviske fonologiske systemer, som har så tilpas fonetisk lighed, at det er muligt at internalisere dem på et par måneder. Og samtidig er nabosprogenes ordstof så ligt, at det sikrer en forståelse, når lydkorrespondenserne er indlært.

Nedenfor ses et skema over informanterne fra det primære sprogfællesskab. I kolonne 2 angives det, hvor lang tid det tog dem at opnå et funktionelt forståelsesniveau af det talte nabosprog. I 3. kolonne gives deres beskrivelse af tidsperioden.

DET PRIMÆRE SPROGFÆLLESSKAB

INFORMANT	HVOR LANG TID?	CITAT
Line (Dan1_sve)	Havde en forforståelse for svensk, inden hun flyttede til Sverige, da hendes kæreste er svensk. Hun angiver, at det tog 6 måneder at gå fra middel forståelse til rigtig god forståelse.	For et halvt år siden, når vi var sammen med flere svenskere, grupper, når de talte på kryds og tværs. Der ville jeg slet ikke hænge med. Jeg forstod ikke, hvad de sagde. Og nu kan jeg godt forstå og kan også komme med input, være i en dialog og i samtalerne.
Kasper (Dan2_sve)	Havde en forforståelse, inden han flyttede til Sverige, via eksponering for nabosprog i Danmark og via eksponering på en nordisk arbejdsplads i Tyskland. Han angiver, at hans forståelse på tilflytningstidspunktet var rigtig god, og at det tog ham 1 1/2 år at forbedre forståelsen yderligere til det niveau, han har i dag.	Altså, da jeg var lille, kunne jeg ikke høre forskel på svensk og norsk. Og så som tiden gik, og man blev udsat for mere og mere svensk og norsk, så først kunne man høre forskel, og så senere kunne man så forstå svensk og stadig ikke forstå norsk, og så var det jo klart, at man kunne høre forskel. Ja, så det er bare kommet sådan lidt hen ad vejen.
Jesper (Dan3_nor)	2-3 måneder	Det tog mig selvfølgelig omkring to-tre måneder, hvor mit øre slet ikke kunne vænne sig til det. Men det gjorde det efterhånden.
Thomas (Dan4_nor)	Har kunnet svensk, inden han rejste til Norge. Og havde arbejdet på skisportsstedet Hemsedal en sæson, inden han flyttede til Norge. Han havde altså en forforståelse inden. Han angiver at det tog 6 måneder at gå fra en god forståelse på tilflytningstidspunktet til hans nuværende rigtig gode forståelsesniveau.	Men det er klart, at jeg har skullet stifte bekendtskab med dialekterne og med nynorsk, som ligger en del mere op ad svensk, end bokmål gør. Så det er måske nogle af de ting, jeg har fået mere indblik i. Men det har været så naturligt, for nynorsk ligger så meget op ad svensk, og det har jeg jo kunnet før.
Karl (Sve1_nor)	2 måneder.	Efter to måneder følte man sig ligesom bekvem. Og det havde sikkert gået hurtigere, hvis ikke der havde været så mange svenskere i starten, og hvis mit job havde været mere socialt.

INFORMANT	HVOR LANG TID?	CITAT
Jacob (Sve2_dan)	2-3 måneder.	Så jeg prøvede bare at lære det, så det var hårdt i starten, men efter to måneder kunne jeg i hvert fald forstå, hvad de sagde til forelæsnin-gen. Og jeg var ikke særlig god til dansk, inden jeg kom hertil.
Helena (Sve3_dan)	3 måneder.	I starten kunne jeg måske forstå 30 procent af, hvad de sagde [...] Så det tog nok tre måneder at forstå sådan rimelig okay. Så var der kun det med ordforrådet tilbage.
Madeleine (Sve4_nor)	2-5 måneder.	... men jeg tror, at det bare tog en måned, to, eller tre måske, før man ikke sad og spurgte <i>hvad betyder det?</i> hele tiden. Ja, jeg vil tippe, at det tog mellem to og fem måneder.
Lovisa (Sve5_dan)	Havde en forforståelse for dansk, da hun havde haft danske venner og arbejdet på Roskilde Festival. Hun angiver, at det fra tilflytningstidspunktet tog 1-1 1/2 måneder at få en rigtig god forståelse.	Så når man bor sammen med to danskere, og man er den eneste svensker, så vil man jo ikke hele tiden stoppe samtalen og sige, at man ikke forstår noget. Men efter en til halvanden måned, så går det op for en, at man faktisk forstår, hvad de siger i radioen. Og jeg tror også, at de mærkede forskellen. At jeg pludselig forstod alt, hvad de sagde.
Marthe (Nor1_sve)	Umiddelbar forståelse fra dag 1. Beskrev sin forståelse af svensk som rigtig god ved tilflytningstidspunktet.	Altså, jeg troede jo, at jeg forstod alt, men der er jo nogle ord, som jeg først har fattet nu. Men det er ikke meget. Altså, jeg har lært mig nogle småting. Men det er mere måden at tale på. Altså at de siger <i>exakt</i> og <i>precis</i> , når jeg ville sige <i>akkurat</i> . Men forståelsen har stort set været den samme.
Heidi (Nor2_sve)	Umiddelbar forståelse fra dag 1. Angav, at hun havde en god forståelse på tilflytningstidspunktet, og at det tog 6 måneder at blive rigtig god.	Interviewer: <i>Hvor meget forstod du, lige da du kom til Sverige?</i> Meget vil jeg sige. [...] Det var ikke så svært, men der var nogle ord og sådan... [...] Altså, efter seks måneder er man komfortabel, og alt efter det bliver ligesom mere <i>advanced</i> .

INFORMANT	HVOR LANG TID?	CITAT
Kersti (Nor3_dan)	Har haft forforståelse pga. sommerferier i Danmark. Gik fra en god forståelse på tilflytningstidspunktet til en rigtig god forståelse på 3-4 måneder.	Men jeg har været i Danmark hele livet – jeg har været her mange somre, da jeg var yngre. Og jeg havde en ide om, at jeg godt kunne forstå dansk. Men jeg lærte, at det, som blev svært, det var, når det var meget internt sprog og i store grupper
Malene (Nor4_dan)	Umiddelbar forståelse fra dag 1, men 3-4 måneder tog det, før hun følte sig komfortabel.	Jamen efter en tre-fire måneder så følte jeg, at det ikke var noget problem. Og nu er det jo lige så naturligt for mig at høre dansk som at høre norsk.
Annika (FinS4_nor)	Umiddelbar forståelse fra dag 1. Det tog hende 6 måneder at gå fra middel forståelse til rigtig god forståelse.	Men det norske sprog, som de taler her i Oslo, det har ikke været vanskeligt at forstå overhovedet.
Jonatan (FinS5_nor)	1-2 måneder.	Det var vældig svært i starten i den første måned, men så begyndte jeg at forstå de nemme dialekter [...] men efter cirka en måned eller to forstod man i hvert fald alt dagligdags.
Johanna (Ålr_dan)	1 1/2 - 2 måneder.	Altså, måske sådan halvanden til to måneder eller sådan noget. Og så gik det godt på studiet, men så når man arbejdede på sygehuset, så var det svært at forstå dem, som var gamle og ikke havde tænder eller kom fra Nord- eller Sønderjylland. Eller hvis de er syge. Så det var den næste udfordring.

SKEMA 2:

Oversigt over, hvor lang tid det tog at opnå en funktionel forståelse af nabosproget blandt informanterne fra det primære sprogfællesskab.

3.1.1.3.

Nybegynderstrategier

Receptive strategier

I begyndelsen opsøger mange så megen eksponering for sproget som muligt ved at læse bøger og lytte til tv og radio på nabosproget, hvorved de selv foranstalter en sprogindlæring (for at *tilvænne øret*, som flere beskriver det som, se forrige afsnit).

LOVISA (Sve5_dan):

Jeg lyttede meget til radio, og jeg lyttede meget til dansk musik.

KARL (Sve1_nor):

Se norsk tv med undertekster, og tag det stille og roligt. Og lyt til de forskellige dialekter.

LINE (Dan1_sve):

Lyttede meget til svensk radio og talte med svenskere, kolleger, min svigerfamilie. Tilbragte tid med svensktalende, læste en del svenske bøger. Og så er det bare blevet lettere og lettere. Og jeg har ikke rigtig været bange for at spørge, hvis der var noget, jeg ikke forstod. Også hvis jeg sidder med familien, og de taler om et eller andet, så siger jeg 'hvad betyder det?'

JESPER (Dan3_nor):

Lyt en ekstra gang. Hav tålmodighed. [...] Se på folk, når du taler med folk. Se dem i øjnene, og se på munden, hvis man er i gang med at lære sproget.

RÚNA (Fær3_sve):

Jeg var aldrig indstillet på, at jeg skulle tale engelsk. Jeg ville lære svensk. Så jeg lyttede meget til svensk musik og efterlignede lidt. Det er meget med at efterligne.

For de fleste i det primære sprogfællesskab (12 ud af 18⁶) er det deres eneste undervisning i nabosproget. De resterende har valgt at tage på et kursus, men det er hovedsagelig for at træne deres produktive evner i nabosproget, og fire ud af de seks, der har modtaget undervisning, er bosat i Danmark, hvor motivationen for at tage kursus i dansk først og fremmest har været at forbedre deres danske udtale, fx begyndte Malene (Nor4_dan) på danskkursus, 5 år efter hun flyttede til Danmark. Den femte er Line (Dan1_sve), som ligeledes ønskede at få hjælp til den svenske udtale. Og den sjette er Ditte (Grø4_sve), som gik på gymnasiet i Sverige.

⁶ Her er de to grønlandere med dansk som modersmål regnet med i det primære sprogfællesskab. Præsentation af dem står dog samlet med de andre fra Grønland i afsnit 3.1.2.3.1.

MALENE (Nor4_dan):

... jeg går på danskursus for at blive mere komfortabel med at udtale dansk.

LINE (Dan1_sve):

... han har specialiseret sig i at lære danskere at tale svensk. Hvordan man skal synge og åbne op for svælget og sådan. Så ham har jeg haft 20 timers undervisning med.

At maksimere eksponeringen for nabosprog bruges også som receptiv begynderstrategi blandt det sekundære sprogfællesskab. For grønlænderne og færingerne er det den eneste øvelse i nabosproget, eftersom ingen på nær Ditte (Grø4_sve) har taget kurser i nabosproget. Til gengæld har to ud af de fire islændinge taget kurser, og alle tre finner har taget kurser.

Produktive strategier

Nybegynderen tilpasser sit sprog ved at tale langsomt og tydeligt. Det er dog ikke nogen garanti for, at modtager forstår, hvad der bliver sagt. Derfor bruges mange *repair*-strategier (om begrebet *repair*, se Schegloff et al. 1977 (på dansk *reparatur*, se Nielsen & Nielsen 2005), både af afsender og modtager, såsom anmodning om gentagelse, omformulering eller forklaring. En anden *repair*-strategi er at bruge enkeltord eller enkelte sætninger på engelsk, hvis forståelsen stadig ikke er opnået ved gentagelse mv. (se afsnit 3.3.3 om brug af engelsk i nybegynderfasen).

Det kræver dog, at der i den givne situation er tid og tryghed til at gøre brug af *repair*-strategierne gentagelse, omformulering og forklaring. Hvis der ikke er det, gør parterne i højere grad brug af engelsk som *repair*-strategi (se afsnit 3.3.7).

Repair-strategier bruges fortsat i den udviklede nabosprogskompetence sammen med andre strategier, som præsenteres i afsnit 3.2.1. Men eftersom man med den udviklede nabosprogskompetence både har en bedre forståelse af nabosproget og et mere tilpasset sprog, der sikrer forståelse hos modtager, bliver der mindre brug for *repair*-strategier i senere stadier.

En af de produktive strategier, der ses i den *udviklede* nabosprogskompetence, er undgåelse og udskiftning af de ord, som er forskellige på de to pågældende nabosprog. Denne tilpasningsstrategi påbegyndes, lige så snart personen bliver klar over problemet med det pågældende ord. I praksis betyder det, at højfrekvente leksikalske enkeltord meget tidligt bliver skiftet ud eller undgået⁷. Det er i hvert fald eksempler på disse, som informanterne kommer med. Denne tilpasningsstrategi er altså afhængig af personens receptive kompetencer og ordforråd på nabosproget, og da man på nybegynderstadiet ikke kender nabosproget indgående, er det få udtryk, man ved forårsager vanskeligheder og dermed undgår eller skifter ud.

⁷ Det kan derimod tænkes, at flerordsforbindelser, grammatiske ord og lavfrekvente udtryk først udskiftes senere og formodentlig også mere ubevidst, men det belyses ikke af den i nærværende undersøgelses anvendte metode.

Dermed kan det være svært for modtager at forstå, og nogle oplever derfor i nybegynderfasen, at de bliver svaret på engelsk, hvilket de ikke oplever senere hen (se afsnit 3.3.3). Nedenfor præsenteres beskrivelser af nybegynderstrategier brugt af informanterne:

SARA (Grø1_nor):

Jeg taler altid langsomt fra starten. Og meget tydeligt prøver jeg.

MADELEINE (Sve4_nor):

Interviewer: Og i begyndelsen, da du ikke vidste, hvilke ord du skulle bytte ud – der talte du bare svensk?

Ja, det gjorde jeg.

Interviewer: Og hvad gjorde du, hvis de så ikke forstod dig?

Det er svært at huske, men så sagde jeg vel ordet eller sætningen på engelsk i stedet. Så prøvede jeg at tilpasse på den måde. Eller også prøvede jeg at forklare det med andre svenske ord. Men der har egentlig ikke været noget problem.

SIGMA (Fær2_nor):

Jeg tror, at jeg har talt tydeligt og langsomt, og det har jeg nok gjort ufrivilligt. Jeg tror, jeg blev forstået.

BODIL (Grø3_nor):

Der opstår ikke misforståelser, og hvis der gør, så spørger vi bare 'hvad var det lige, du sagde?' eller 'hvad mener du med det?'

HILDUR (Is1_sve):

Men nogle gange kan man være nødt til at omformulere eller sige det igen. Og nogle gange kommer jeg til at bruge islandske ord i stedet for svenske. Så gentager jeg eller siger det på en anden måde.

MADELEINE (Sve4_nor):

... jeg fandt meget hurtigt ud af, at for at ting skulle gå nemt og gnidningsfrit, når man tog imod bestillinger, så var det meget lettere at skifte nogle ord ud med norske ord. For eksempel 'vil du have melk i kaffen' i stedet for at sige *mjøl*k, sådan nogle små ting, så man ikke behøvede at gentage så meget. Så sådan begyndte det.

LOVISA (Sve5_dan):

Nogle gange kan man ikke finde det rigtige ord, man gerne vil sige, og så hedder det noget

helt andet på dansk. Men så må man jo bare forklare det med andre ord. For eksempel *støvsuger*, som hedder *dammsugare* på svensk.

ANNE (Grø2_nor):

For eksempel den første dag kunne jeg ikke forstå. Og så spurgte jeg til de ord, jeg ikke forstod. Så forklarede de mig dem, og på den måde lærte jeg dem.

THOMAS (Dan4_nor):

Så derfor forstår de ikke første gang, men hvis jeg så siger det på samme måde – gentager mig selv – så forstår de det godt. Så det har meget at gøre med, hvis det er nordmænd, der ikke er vant til at høre dansk.

HELENA OG JACOB (Sve3_dan, Sve2_dan):

Helena: Altså, jeg prøvede at snakke svensk, altså med svenske ord, som jeg selv troede var dansk. Med dansk udtale. Og så fandt jeg ud af, at de ord, som ikke var danske, dem fornemmede man hurtigt, at der ikke var nogen der forstod. [...]

Jacob: Jeg ved, at jeg gjorde ligesom dig (*Helena red.*), altså bare prøvede at lyde dansk med svenske ord. Men det må jo have været helt frygteligt i starten, for jeg kendte ikke særlig mange danske ord.

JOHANNA (Ål1_dan):

Jeg prøvede nok bare så godt som muligt. Prøver at skifte ordene ud, og prøver at finde de ord, som virkelig gør en forskel. For eksempel *rolig*. Og så gik det stille og roligt, i takt med at man lærer sig mere og mere. [...]

Interviewer: Så du talte svensk til at starte med, og så i takt med, at du blev bedre til dansk, begyndte du at bytte ord ud med danske?

Ja, lige præcis. Man prøver at lægge om så meget som muligt. Det har ikke været sådan, at jeg sagde, nu skal jeg tale svensk, og nu skal jeg tale dansk. Udgangspunktet har altid været at lære at tale dansk. Men det har jo nok været på forskellige niveauer i forhold til, hvor godt dansk det så har været.

LOVISA (Sve5_dan):

... man skal tage sig tid til at bruge det ekstra minut, det tager at forklare de ting, som man ikke forstår eller kan formulere. I stedet for at skifte direkte til engelsk.

LINE (Dan1_sve):

I begyndelsen var det svært for mange at forstå mig, selvom jeg talte langsomt, men der kendte jeg heller ikke til så mange ord, jeg skulle bytte ud, og hvordan jeg skulle formulere

mig, så jeg blev lettere at forstå. Men eftersom at jeg er blevet bedre til svensk, synes jeg også, at folk forstår mig bedre [...] Ja, først var min strategi at tale meget langsommere og meget tydeligere og så efterhånden at bytte ordene ud. Eller man kan også sætte dem på andre måder i sætningen.

KASPER (Dan2_nor):

Først talte jeg langsomt dansk, eller prøvede at få det til at lyde svensk. [...]

Interviewer: Du sagde, at du i starten prøvede at tale langsomt dansk, men det fungerede ikke?

Altså jo, det fungerede, men det gik bedre, hvis jeg prøvede at tale svensk.

THOMAS (Dan4_nor):

Interviewer: Og hvad gør de, hvis de har svært ved at forstå dig?

Jamen, der er mange, der spørger mig om at gentage det. Og så siger jeg det igen, og hvis de så igen ikke forstår, og det kan være på grund af et ord, som jeg åbenbart ikke lige vidste ikke fandtes på norsk, så prøver jeg at forklare dem, hvad det ord betyder.

HEIDI (Nor2_sve):

Det tager måske en måned, og så føler man sig meget trygtere. Og hvis jeg fortæller dig, at jeg ikke forstår, hvad du siger, så vil du jo nok tale lidt mere tydeligt og langsomt, og så kommer man ligesom ind i det på den måde.

MALENE:

... i starten, inden jeg selv tilpassede mit sprog og snakkede langsommere, så skete det ofte, at danskere gik over til engelsk.

INGI (Is4_nor):

For eksempel gik jeg til en kollega og bad ham om at hjælpe mig. Ja, omtrent det. Jeg måtte spørge mine kolleger meget.

Interviewer: Så det med at spørge om hjælp og spørge, når man ikke forstår. Er det en god måde at lære at forstå?

Ja. Altså, jeg synes det hjalp. Jeg sagde af og til 'undskyld, jeg er fra Island og jeg er ved at lære norsk', og så fik man vanligtvis meget positiv respons tilbage.

PETUR (Fær4_sve):

Man skal være tålmodig. Og man har dårlige dage. Hvis man ikke får sovet nok, så går det rigtig skidt dagen efter med at forstå. Men man skal bruge sine venner, og man skal spørge

dem. En del af at lære sig et sprog er at være udadvendt. For det går jo ikke, at man gør det hele selv, og det med at læse grammatikker, det er jo én ting. Men mindst lige så stor del er jo at sidde på cafe og snakke. Så man må ikke være for genert.

Man skal kaste sig lidt ud i det.

Kommunikativ isolation

Netop fordi det på begynderstadiet er energikrævende at lytte, og fordi ens tilpasningsstrategier ikke er effektive nok til at sikre en gnidningsfri kommunikation, kan det resultere i, at man trækker sig fra samtaler ved at tale mindre, end man ellers ville have gjort. Man kan derfor føle sig isoleret i de sammenhænge, hvor der hovedsagelig bliver kommunikeret på skandinavisk (det vil sige især i sociale sammenhænge og i større grupper med mange indfødte, se afsnit 3.3.9). I andre situationer kan nybegynderstrategien være at bruge engelsk (se afsnit 3.3.3). Nedenfor beskriver Helena (Sve3_dan) følelsen af at stå uden nabosprogskompetencer i begyndelsen, og hvordan engelsk i den givne situation ikke var en mulighed:

HELENA OG JACOB (Sve3_dan, Sve2_dan):

Helena: Jeg følte mig meget alene, for jeg forstod ikke, hvad de sagde, og jeg kunne heller ikke kommunikere. Så jeg følte også, at de ikke kunne se min personlighed, fordi jeg slet ikke snakkede med nogen. Og det havde jeg det rimeligt svært med.

Interviewer: Ville du så svare dem på engelsk i sådan en frokostsituation i starten?

Helena: Nej, det gjorde jeg faktisk ikke. Jeg trak mig helt sikkert, for jeg ville ikke være anderledes. Så det tog rigtig lang tid, før jeg også kunne komme ind i samtalen, når der var mange mennesker.

3.1.1.4.

Forståelsesforskelle i Sverige, Norge og Danmark

Det er tydeligt, at de informanter, der bor i Norge, oplever en større forståelsesgrad blandt de indfødte, end det er gældende for de informanter, der er flyttet til henholdsvis Danmark og Sverige. Det opleves, at nordmændene har en stor forståelse for nabosprog, og ofte bliver tilflytteren i Norge forstået, hvorimod han selv har problemer med at forstå norsk på nybegynderstadiet. Det gælder især, hvis de kommunikerer med nordmænd, der taler en dialekt, der afviger meget fra nabosproget.

Mange nævner den store eksponering for svensk (og til dels dansk) i Norge gennem tv og gennem de mange svenskere, som arbejder i især de større byer. De nævner også, hvordan nordmændene har stor tolerance og tålmodighed på grund af deres vane med stor sproglig variation. Endelig nævner nogle også de indre sprogforhold som forklaring, altså at norsk

ligger udtalemæssigt tæt på svensk, og samtidig har stor leksikalsk lighed med dansk. Derfor lader det heller ikke til at være tilfældigt, at det er svensktalende i Norge, Karl (Sve1_nor) og Jonatan (FinS5_nor), som tilpasser deres sprog absolut mindst blandt alle informanterne. De tilpasser kun i særlige situationer, men taler for det meste et utilpasset modersmål.

Samtidig opleves det også blandt informanterne, at norsk bliver forstået bedre af danskere og svenskere end henholdsvis svensk og dansk. Det stemmer godt overens med, at svenskerne i Danmark tilpasser deres sprog i højere grad end nordmændene. Helena (Sve3_dan), Jacob (Sve2_dan) og Johanna (Ålt_dan) beretter, at de taler dansk i Danmark, Lovisa (Sve5_dan) beskriver sit sprog som dansktilpasset svensk, men hendes mål er at tale dansk, og hun går på sprogskole for at lære dansk (hun har på interviewtidspunktet boet i Danmark i 7 måneder). Derimod har Kersti (Nor3_dan) og Malene (Nor4_dan) begge boet i Danmark i mere end fire år og beskriver begge deres sprog som et dansktilpasset norsk.

Samme mønster ses i Sverige. Kasper (Dan2_sve), Ditte (Grø4_sve) og Rúna (Fær3_sve) taler svensk, Line (Dan1_sve) taler et svensktilpasset dansk på interviewtidspunktet med både tilpasning af leksikon og udtale (hun har på dette tidspunkt boet i Sverige i 8 måneder), men målet er at komme til at tale svensk, og hun har modtaget undervisningstimer i svensk udtale, hvorimod Heidi (Nor2_sve) og Marthe (Nor1_sve) klarer sig med et svensktilpasset norsk med primær vægt på tilpasning af leksikon.

Strategierne og erfaringerne blandt informanterne er altså i samklang med tidligere undersøgelser af den indbyrdes forståelsesgrad af svensk, dansk og norsk (Haugen 1953/1966, Maurud 1976, Delsing & Åkesson 2005).

Til gengæld kan de norske dialekter være svære at forholde sig til, og mange lærer først at forstå den dialekt, der tales det sted, de er flyttet til, hvorefter andre dialekter først forstås på et mere udviklet stadium. Flere er desuden ikke på forhånd klar over den store variation, der findes i Norge. Derfor kan det være udfordrende for de personer, som tror, at de forstår norsk, men som i virkeligheden kun har stiftet bekendtskab med standardøstlandsk.

Beskrivelser af Norges eksponering for svensk og dansk:

KERSTI (Nor3_dan):

Altså, jeg har en ide om, at i Norge, der har man jo lettere ved at forstå både svensk og dansk. Sikker fordi vi har været under samme skriftsprog og været under både Sverige og Danmark. Og læst meget på dansk og hørt meget svensk. Så man kan godt blive overrasket over, at der ikke er nogen, der har hørt norsk. Og at det ikke går den anden vej. Men jeg tror, det drejer sig om, at for at forstå det, så handler det jo bare om at høre det meget.

KERSTI (Nor3_dan):

Ja, og det er heller ikke så underligt, når nu vi har været under Sverige og kun har set svensk børne-tv. Og skrevet på dansk før i tiden.

MARTHE (Nor1_sve):

...det ved jeg ikke, altså jeg har jo set børneprogrammer på svensk som barn, og Frederikstad ligger en time væk fra Sverige. Vi havde svenske familievenner, da jeg var lille. Så det var også derfor, jeg tænkte, at alle ville forstå mig i Sverige. Men så siger de, at de jo ikke har set norsk tv som børn. De har Skavlan, men han taler jo svensk, eller prøver på... Og så har jeg boet i Oslo, hvor der arbejder mange svenskere.

JESPER (Dan3_nor):

... jeg tror, at nordmænd, de forstår mest. Altså mellem Danmark, Norge og Sverige.

Interviewer: Hvorfor tror du, at de gør det?

Fordi de måske i en lang periode har haft en masse svenskere, som er kommet herop, og en masse danskere, som er kommet herop. Og studerende.

MADELEINE (Sve4_nor):

Interviewer: Så de (*nordmændene, red.*) er vant til at høre norske varianter, som ikke er helt rent norsk?

Ja, og de er frem for alt vant til svensk. I hvert fald de sidste 10 år. En anden interessant ting, jeg har hørt, er, at tv i 90'erne i Norge ikke var så spændende. Og jeg har en rigtig god ven, som er lidt ældre end mig, 37 cirka, og han voksede op med, at der kun var én norsk kanal, men også SVT, så han har jo præcis ligesom jeg set Astrid Lindgren. Og det er jo interessant, for da jeg voksede op, så jeg jo aldrig norsk tv. Men der er en forskel, for nordmændene har fået ganske meget svensk kultur ind via tv. Det har vi ikke på samme måde i Sverige. Og nordmændene er mere vant til at høre svensk end omvendt *if that makes sense*.

KARL (Sve1_nor):

Det har ikke været noget problem (*at blive forstået, red.*), i hvert fald ikke i Bergen. Og nordmændene har aldrig svaret tilbage på engelsk. Det har kun været mig, som i starten havde det lidt svært med norsk.

MADELEINE (Sve4_nor):

Men man skal jo ikke (*tilpasse sit sprog red.*), for jeg kender jo mange svenskere, som bor her, og de taler, som de altid har gjort, og det går jo også godt for dem.

MALENE (Nor4_dan):

Jeg havde vel forventet, at det skulle gå fint. I Norge er vi jo meget eksponeret for dansk og svensk gennem tv-serier. Så vi er jo selv vant til det.

THOMAS (Dan4_nor):

... det er let at være dansker i Norge.

JESPER (Dan3_nor):

Jeg tror hele tiden, at jeg var bange for, at jeg ikke ville blive forstået. Men jeg fandt hurtigt ud af, at de forstod mere af, hvad jeg sagde, end hvad de sagde til mig. På den måde har jeg været heldig at få en god start heroppe.

JESPER (Dan3_nor):

Interviewer: Og nordmændene reagerer ikke ved at tale engelsk til dig?

Det gjorde de til at starte med. Men det var, fordi jeg ikke forstod dem. For de forstod, hvad jeg sagde.

HEIDI (Nor2_sve):

Interviewer: Og hvordan var det for dig at forstå dansk (*hun har dansk kæreste red.*), første gang du stiftede bekendtskab med det?

Det var egentlig meget lettere, end jeg troede. Faktisk. Og jeg tror, at det er, fordi vi har så mange dialekter i Norge. Så vi er lidt mere åbne på, at hvis nogen kommer et andet sted fra i Norge, så kan de være meget vanskelige at forstå. Så man bliver lidt mere tålmodig med faktisk at høre, hvad der bliver sagt. Så derfor er vi altid nødt til at tænke lidt over, hvad man siger, eller hvad den anden har sagt. Så det gik egentlig rigtig godt.

KERSTI (Nor3_dan):

Interviewer: Og du har boet i Sverige. Hvordan var det at komme med dit norsk dertil?

Altså, de forstod faktisk ingenting dér heller. Og det overraskede mig meget, for altså norsk og svensk er... men vi er jo vokset op med svensk børne-tv. Der er ingen i Norge, som ikke forstår svensk. De tænker ikke engang over, at det er svensk.

HEIDI (Nor2_sve):

Altså, vi er jo vant til at se Emil og Pippi Langstrømpe, så vi har en ret god forståelse af svensk, tror jeg. Som norsk, for vi har meget svensk. Så jeg tror, at det er anderledes den anden vej. Der er i hvert fald ikke så meget norsk børne-tv i Sverige i alt fald.

HELENA (Sve3_dan):

Og så er der en nordmand på jobbet, som jeg faktisk taler dansk til. Og hun snakker norsk – med alle.

Interviewer: Og forstår kollegerne hende?

Helena: Ja, de forstår i hvert fald hende bedre end mig, når jeg taler svensk

Om den store dialektale variation i Norge:

MADELEINE (Sve4_nor):

Det tog nogle måneder for bare at blive vant til dialekterne. Jeg tog meget impulsivt til Stavanger, og jeg troede, at alle i Norge taler, som de gør i Oslo. Altså standardøstlandsk. Så da jeg kom hertil, fik jeg et chok og troede, at jeg var havnet i sådan en blanding mellem Danmark og Norge.

ANNE (Grø2_nor):

Jeg forstod ikke særlig meget. Altså, jeg forstod slet ikke noget. For de har en meget anderledes dialekt her i Nordnorge. I påsken i 2014 var jeg i Kristiansand, og der forstod jeg, hvad de sagde. Så da jeg kom herop, troede jeg, at det ville være det samme, men det er det slet ikke.

SIGMA (Fær2_nor):

Da jeg var færdig med skolen (*dvs. tre år efter han flyttede til Norge red.*), troede jeg, at jeg var blevet rigtig god til norsk, for snart to år siden. Og så for at komme i gang med det hele tog jeg et deltidsjob i en lille fiskehandel. Og alle deres kunder var gamle. De var så gamle og kom med rollator klokken 9 om morgenen for at købe fisk med kontanter. Og så tog de taxa ned for at købe sild. Og det var sådan gamle mennesker, som kommer fra Trøndelag. Og der blev jeg chokeret, for der var det ofte, at jeg ikke forstod noget som helst.

Dropper dialekten

Til gengæld har de af nordmændene, som ikke kommer fra Oslo-området, justeret deres egen dialekt mod mere standardøstlandsk for at lette forståelsen i nabolandene. Nedenfor beskrives dette af Heidi (Nor2_sve) fra Bodø, Marthe (Nor1_sve) fra Fredrikstad og Malene (Nor4_dan) fra Skreia:

HEIDI (Nor2_sve):

Interviewer: Så du har ikke lagt din dialekt væk, når du taler med svenskere?

Nej. Jo, jeg siger *jeg* for med svensk *jag*, så giver det mere mening. I Norge er der jo mange, der siger *a*, *æ*, *jæ* og *eg*, og det er klart, at det bliver til og med forvirrende for os. Så der tror jeg, det er godt bare at holde sig til *jeg*.

Interviewer: Så der er få ting, du har lavet om på, men ellers så er det fortsat på dialekt?

Ja. Jeg tror, at man taler sådan lidt mere bokmål, altså sådan som man skriver. Lidt mere tydeligt. I hver fald med danskere. [...]

Interviewer: Så der er nogle dialektord, som du sorterer fra?

Ja, for jeg kommer egentlig fra en meget lille bygd, og der har man jo egentlig meget specifikke ord for alt. Og der er det næsten sådan, at vi ikke engang forstår hinanden internt i bygden, fordi der er så mange forskellige ord. Man kan faktisk høre, om man er fra to kilometer den vej eller to kilometer den vej næsten. Og det er jo ganske dumt. Så derfor tror jeg, at jeg taler meget renere, mere skandinavisk måske end norsk.

MARTHE (Nor1_sve):

Altså jeg har jo ikke haft nogen særlig stærk dialekt på norsk, lidt har jeg haft, men meget af den mistede jeg i København, for der begyndte jeg bare at tale helt normalt norsk.

MALENE (Nor4_dan):

Ja. For norsk riksmål eller bokmål er så meget tættere på det danske. Så for at kunne blive forstået, så har jeg valgt det.

3.1.1.5.

Den svensk-danske udfordring

Tidligere studier viser, at det er den indbyrdes forståelse mellem dansk og svensk, der volder størst problemer. Det ses også genspejlet i de strategier, som informanterne gør brug af, og deres erfaringer med nabosprogskommunikation.

Svenskerne i Danmark udtaler, at der kræves stor tilpasning af eget sprog, før danskerne forstår dem, og stiler derfor efter at tale målsproget (og går på kurser for at lære det) eller har allerede lært sig målsproget. Jacob (Sve2_dan), Helena (Sve3_dan) og Johanna (Ålr_dan) taler alle dansk i Danmark, og Lovisa (Sve5_dan) går på danskkursus for at blive bedre til at tale dansk. Kasper (Dan2_sve) og Ditte (Grø4_sve) taler svensk i Sverige, og Lines (Dan1_sve) mål er ligeledes at komme til at tale svensk, selvom hun på nuværende tidspunkt taler et svensktilpasset dansk.

Det er ikke kun forståelsesudfordringen mellem svensk og dansk, de angiver som årsag til, at de taler målsproget eller stiler efter det, for de ytrer også, at lysten til at integrere sig og lære et nyt sprog har været en motiverende faktor, fordi mange af dem ikke har planer om at flytte hjem igen og/eller har opholdt sig i tilflytningslandet i lang tid.

Alligevel er det interessant, at der kun er to af de resterende fra det primære sprogfælles-

skab, der taler målsproget, nemlig Annika (FinS4_nor), som altid taler norsk, og Madeleine (Sve4_nor), som hovedsagelig taler norsk, men i nogle situationer taler et norsktilpasset svensk. Resten taler primært et tilpasset modersmål (men kan godt tilpasse yderligere og tale noget, der minder om målsproget, når situationen kræver det, se afsnit 3.2.1.4) – også selvom de har boet i nabolandet længe og ikke har planer om at flytte derfra.

LOVISA (Sve5_dan):

Interviewer: Så du vil gerne lære at tale dansk?

Ja, det vil jeg. For jeg synes, at det er sjovt med sprog. Og jeg har ingen planer om at flytte herfra. Og der er faktisk mange danskere, som ikke forstår svensk, og som skifter direkte over til engelsk, når de hører svensk. [...]

Interviewer: Har du tænkt på et tidspunkt, at du bare ville tilpasse dit sprog til dansk. Sådan så du talte svensk, men brugte nogle danske ord?

Ja, det gjorde jeg inden, men jeg synes, at der er mange danskere, som ikke kunne forstå det. Jeg har en svensk veninde, som når hun er i Danmark svarer 'i lige måde' (*sagt med svensk udtale, red.*). Og alle danskere står bare *huh* og ved ikke, hvad det er. Altså, de forstår det jo, fordi det kommer i den rigtige situation. Men jeg synes, at det er sjovere at prøve at lære helt dansk i stedet for at bytte nogle ord ud.

DITTE (Grø4_sve):

Jeg troede først, at jeg bare kunne tale dansk i Sverige, og senere tænkte jeg, at jeg blot kunne tilpasse mit danske med ord.

Interviewer: Prøvede du det?

Ja.

Interviewer: Og hvordan gik det?

Vi forstod ikke hinanden.

Interviewer: Så du måtte have fat i den svenske udtale og ord, for at de forstod?

Ja.

HELENA OG JACOB (Sve3_dan, Sve2_dan):

Helena: ... men jeg synes også, at de kræver et meget højt niveau i forhold til at skulle tale dansk. Mange tror jo, at jeg taler svensk. Og så må jeg jo sige, at det gør jeg altså ikke. Men de har et meget højt krav for, hvad de synes er dansk nok.

HELENA OG JACOB (Sve3_dan, Sve2_dan):

Helena: Ja, jeg havde nok troet, at man kunne klare sig bedre med svensk. Vi flyttede hertil for halvandet år siden, og jeg havde håbet på, at jeg i hvert fald kunne snakke svensk, men det synes jeg ikke, at jeg kunne. Så de gange, jeg syntes, at det var svært, der snakkede jeg engelsk.

Interviewer: Hvad skete der, når du snakkede svensk til danskere?

Helena: Der opstod bare kommunikationsproblemer. For de fleste... man kunne godt se, at de ikke forstod, men de sagde ikke noget. Så man kunne bare se, at de var rimelig forvirrede.

Interviewer: Gentog du så? Eller snakkede langsommere?

Nej, så gik jeg bare over til engelsk. Og det gjorde de også. Dem, som jeg ikke forstod.

LINE (Dan1_sve):

Hvis de hører, at jeg taler dansk, så slår de over i engelsk med det samme.

KASPER (Dan2_sve):

Det er mest udtale. Altså, der er mange leksikalske ting, men det er udtalen, der volder de store problemer. Svenskerne kan ikke finde ordgrænserne i dansk.

KASPER (Dan2_sve):

Hvis man taler dansk i Stockholm, så kommer man slet ikke nogen vegne, synes jeg, så det giver sig selv.

Interviewer: Har du prøvet det?

Ja, og så siger de, at de ikke forstår tysk.

Interviewer: Hvad gjorde du så? Var det på et tidspunkt, hvor du også kunne tale svensk?

Nej, det var før, så da talte jeg engelsk.

Finlandssvensk versus rigssvensk

Desuden erfares det, både i Norge og Danmark, at finlandssvensk forstås bedre end rigssvensk:

JOHANNA (Ål1_dan):

Interviewer: Ja, den finlandssvenske dialekt er den nemmere eller sværere at forstå for danskere?

Nemmere, helt sikkert. De fleste siger, at de har nemmere ved at forstå det. Og finlands-svensk er mere gammeldags. Specielt folk fra Göteborg har de haft svært ved at forstå.

JONATAN (FinS5_nor):

Min erfaring er, at mit svenske er lettere at forstå for nordmænd, men det afhænger også af, hvorfra de er i Norge.

ANNIKA (FinS4_nor):

Altså, den dialekt, som jeg taler derhjemme, der siger man for eksempel *heim* og *veien*, og det siger man også her, men andre svenskere, de siger for eksempel *hem* og *vägen*. Så der var rigtig mange ord, som jeg genkendte, og som man som svensk måske ikke havde lige så let ved at forstå. [...] min dialekt er meget lig den norske, de taler her.

● **PETUR:** JA, OG DER VAR SELV FØLGELIG OGSÅ NOGLE ORD, MAN SKULLE LÆRE. MEN FRA DAG 1 VAR DER MEGET, MAN FORSTOD. OG DET ER MEST PGA. DET DANSKE. DE DANSKE OG SVENSKKE LIGHEDER

● **INTERVIEWER:** SÅ DANSK HAR VÆRET EN HJÆLP TIL AT FORSTÅ SVENSK?

● **PETUR:** JA, HELT SIKKERT. DER ER MANGE, DER IKKE FORSTÅR, HVORDAN JEG KAN TALE SVENSK EFTER ET PAR MÅNEDER, MEN DET ER JO, FORDI JEG KAN DANSK. OG SÅ HAR MAN OGSÅ EN LILLE FORDEL VED AT KUNNE SNAKKE DANSK, MEN IKKE VÆRE DANSK OG OGSÅ HAVE DET FÆRØSKE.

{ Petur, færinger i Sverige }

3.1.2.

Det sekundære sprogfællesskab

Det er klart, at der er tale om en ganske anden situation for det sekundære sprogfællesskab, eftersom de skal nabosprogkommunikere via et tilegnet skandinavisk fremmedsprog. Man kan først og fremmest se en forskel mellem færinger og grønlandere på den ene side, og finner og islændinge på den anden. Færinger og grønlandere bruger deres tillærte danske aktivt, når de skal nabosprogkommunikere. Finner og islændinge bruger henholdsvis dansk og svensk passivt i den forstand, at de bruger det til at forstå nabosproget, men at de ikke bruger det selv som kommunikationsstrategi. I de kommende afsnit bliver de temaer, der er særlige for det sekundære sprogfællesskab behandlet, underinddelt således, at færinger og grønlandere behandles sammen, og dernæst finner og islændinge.

3.1.2.1.

Det umiddelbare forståelsesniveau

3.1.2.1.1.

Grønlandere og færinger

Alle fire færinger har haft en umiddelbar forståelse af det talte nabosprog fra første dag, hvilket stemmer overens med, at færinger klarer sig bedst i test af forståelse af de skandinaviske sprog (Delsing & Åkesson 2005). Grønlanderne har haft lidt vanskeligere ved den umiddelbare forståelse, Sara (Gr01_nor) kunne godt forstå nordmændene efter en uges tid, men det krævede meget energi, og efter et par timer dalede koncentrationen og dermed også forståelsen. Anne (Gr02_nor) og Bodil (Gr03_nor) forstod ikke noget, da de lige var flyttet til henholdsvis Bodø og Tromsø, det kom først efter et par måneder. Det samme gælder for Ditte (Gr04_sve) i Sverige.⁸

Som for det primære sprogfællesskab gælder det, at støjkilder af forskellig art, dialektal variation og antallet af samtalepartnere er afgørende for, hvor meget man forstår, og at det kræver megen energi og koncentration.

SARA (Gr01_nor):

I starten var jeg god til at forstå i 1-2 timer. Men jeg skulle høre det nogle gange. Men jeg synes stadigvæk, at jeg var god til at forstå det. Men efter to timer bliver min hjerne virkelig træt. Og så kunne jeg slet ikke forstå noget.

⁸ NB Ditte og Bodil har dansk som modersmål, men behandles her sammen med de andre fra Grønland.

ANNE (Grø2_nor):

Jeg forstod ikke særlig meget. Altså, jeg forstod slet ikke noget. For de har en meget anderledes dialekt her i Nordnorge.

BODIL (Grø3_nor):

For at være ærlig så forstod jeg ingenting i starten. Det var meget svært at forstå. De kunne snakke sammen, og jeg forstod ingenting, og jeg tænkte, hvad er det, jeg har kastet mig ud i. For det er så vigtigt med kommunikationen på arbejdet. Det er så stor en del af det. Og jeg havde ikke forventet, at det ville være så svært. Jeg ved ikke, hvad jeg havde forestillet mig. Men der gik i hvert fald nogle måneder.

MARITA (Fær1_nor):

Hvis de talte langsomt og var meget tydelige med, hvilke ord de brugte, så forstod jeg stort set alt. [...] De forstod jo, at jeg ikke var norsk, men jeg fik fortalt, at jeg var fra Færøerne, og de prøvede at tage godt imod mig og tale tydeligt norsk. For det har været det sværeste. Når de er engagerede og taler hurtigt norsk. Du-du-du, snakken går, og så forstod jeg ingenting. Norge har jo så mange dialekter, så der er så stor forskel. Så jeg forstod ikke dem, som ikke talte Oslo... altså bokmål. Det kunne jeg ikke forstå.

SIGMA (Fær2_nor):

Hvordan det gik? Altså, man har jo hørt lidt norsk, så det er ikke uvant. Nogle gange kommer der nordmænd til Færøerne, og så hører man det. Så det var ikke et ukendt sprog at høre, men det gik godt i begyndelsen, når man var på tomandshånd med nordmænd. Men for eksempel hvis man sad på et lærermøde, eller hvis der var forældremøde på skolen, så sad folk og snakkede akademisk med sådan pædagogisk retorik, og der kunne jeg meget hurtigt hoppe af i svinget.

RÚNA (Fær3_sve):

Altså, da jeg flyttede hertil, forstod jeg ligesom basics. Men ikke så meget. Og det, som gjorde det svært at forstå, var vel, at der er rigtig mange slangord [...] Jeg kunne læse tekster. Men at kommunikere og have samtaler, der hængte jeg ikke rigtig med. Men det første halvår, der gik det vel fint, men jeg forstod ikke alt, hvis ikke man orkede at lytte.

PETUR (Fær4_sve):

Ja, og der var selvfølgelig også nogle ord, man skulle lære. Men fra dag 1 var der meget, man forstod. Og det er mest pga. det danske. De danske og svenske ligheder.

Interviewer: Så dansk har været en hjælp til at forstå svensk?

Ja, helt sikkert. Der er mange, der ikke forstår, hvordan jeg kan tale svensk efter et par

måneder, men det er jo, fordi jeg kan dansk. Og så har man også en lille fordel ved at kunne snakke dansk, men ikke være dansk og også have det færøske.

PETUR (Fær4_sve):

Altså, der kommer selvfølgelig dialekt ind. Nogle forstod jeg fra begyndelsen, men der var mange, som jeg ikke forstod så godt, især dem fra Skåne og den skånske dialekt, og så mange fra Stockholmsområdet også, for de snakker så hurtigt.

3.1.2.1.2.

Finner og islændinge

For både finner og islændinge er der ikke nogen umiddelbar forståelse af det talte nabosprog. Til gengæld har alle på nær Jón (Is3_nor) og Aili (Fin3_dan) umiddelbart kunnet læse nabosproget nogenlunde, på grund af deres kundskaber i det skandinaviske sprog, de har lært i skolen.

Jón (Is3_nor) og Aili (Fin3_dan) føler ikke, at undervisningen i henholdsvis dansk og svensk har hjulpet dem, eftersom ingen af dem havde fået noget udbytte ud af undervisningen, og de var ikke interesseret i den heller. For dem var det altså som at lære et helt nyt sprog, hvor Jón havde fordel af, at islandsk er beslægtet med norsk, hvorimod finsk ikke er beslægtet med dansk. Jón kunne altså bruge sit modersmål til at komme i gang med at forstå norsk, hvorimod dette ikke var tilfældet for Aili. Begge informanter har desuden ikke særlig positive erindringer af dansk- og svenskundervisningen og har negative sprogholdninger til henholdsvis dansk og svensk (se også afsnit 3.2.2).

Nedenfor ses beskrivelser af den umiddelbare forståelse blandt informanterne fra Finland (finsktalende) og Island:

LIISA (Fin1_dan):

Da jeg kom til Danmark, kunne jeg ikke rigtig forstå det. Jeg kunne godt læse det.

Interviewer: Hvorfor kunne du det?

Fordi jeg har arbejdet med nogle danskere som guide, og vi havde alt muligt materiale på dansk. Og det ligner svensk, og svensk har jeg selvfølgelig studeret, så skriftligt kunne jeg godt forstå det, men jeg kunne ikke forstå noget som helst, når folk snakkede til mig.

TIINA (Fin2_dan):

... det var nemt at læse og skrive dansk. For skriftligt er det næsten det samme som svensk. [...] Så det var mit "cheat sheet", at jeg godt kunne læse dansk på grund af svensk.

AILI (Fin3_dan):

Da jeg flyttede hertil, kunne jeg ikke engang tale svensk, og det var rigtig svært, for det (*dansk, red.*) lød bare som lalallalala hele tiden.

ÁSGEIR (Is2_sve):

Interviewer: Og kan du beskrive din udvikling med at forstå svensk?

Fra at forstå intet til at forstå alt.

HILDUR (Is1_sve):

Når folk talte, forstod jeg ingenting. Men jeg kunne forstå det, jeg læste. Men når de talte, forstod man ingenting, for man vidste ikke, hvornår ordene begyndte, og hvornår de sluttede. Så det tager lidt tid at komme ind i at lytte.

Interviewer: Og hvorfor kunne du læse svensk?

Jeg synes, at det ligner islandsk en lille smule, men så lærer vi jo dansk på Island. Så det tror jeg hjalp på det.

JÓN (Is3_nor):

De første fire-fem måneder kunne jeg ikke forstå et ord. Det lød bare vanvittigt. [...]

Interviewer: Så for dig var det som at lære et helt nyt sprog, da du kom hertil?

Altså, der er faktisk ret mange ord, som er ret ens mellem islandsk og norsk. Og det er måske ikke sat op på samme måde, men på islandsk har vi så mange ord for de samme ting, så ret ofte er der et af dem, som også er ret ens.

INGI (Is4_nor):

Men jeg kom bare til Stavanger og startede med at arbejde dagen efter, så jeg forstod jo ingenting. [...] Men det var ligesom ikke noget problem at læse norsk på grund af min forståelse af dansk. Det havde været lettere for mig at flytte til Oslo, fordi det at læse er så lig dansk. Stavanger-dialekten er jo lidt speciel.

3.1.2.2.

Hvor lang tid tager det at forstå?

Informanterne fra Finland (finsktalende), Island, Færøerne og Grønland varierer i deres angivelse af, hvor lang tid det tog at forstå nabosproget. Færingerne og grønlænderne rapporterer lige fra umiddelbar forståelse til op mod et halvt år. Alle færinger har angivet, at de havde en funktionel umiddelbar forståelse af nabosprogene. Grønlænderne angiver en tidsperiode fra en uge og op til 4 måneder. For islændinge og finner ses en længere periode, eftersom ingen har en umiddelbar forståelse, men rapporterer om tre måneder og op til henholdsvis seks måneder (blandt islændinge) og et år (blandt finner), hvis man fraregner de perioder, hvor de har benyttet sig af engelsk, fx siger Ásgeir (Is2_sve), at der gik 1-1/2 år, før han forstod svensk, men at det var, fordi han som dengang studerende gik på et engelsksproget studium. I denne periode var det seks måneder, der gav ham en væsentlig progression i forståelsen.

Nedenfor ses et skema over informanterne og en angivelse af, hvor lang tid det tog dem at opnå et funktionelt forståelsesniveau.

DET SEKUNDÆRE SPROGFÆLLESSKAB

INFORMANT	HVOR LANG TID?	CITAT
Sara (Grø1_nor)	2-3 måneder. Men brugte engelsk i den første periode. Det tog 1 uge+, da hun begyndte at kommunikere på skandinavisk.	For mig tog det et par måneder, fordi jeg startede med at tale engelsk. Men lige så snart jeg begyndte at tale dansk, så tog det en uge. Så blev det meget bedre. Så var jeg allerede nået halvvejs.
Anne (Grø2_nor)	2-4 måneder.	Det tog cirka tre til fire måneder, før jeg kunne snakke med dem i butikker.
Bodil (Grø3_nor)	2-3 måneder.	Der gik i hvert fald nogle måneder. Jeg kom i oktober, og i december begyndte det at blive lettere. Der var det ikke så stressende at skulle forstå, hvad de sagde. Så der gik nok en to-tre måneder, før der var ro på.

⁹NB: Bodil (Grø3_nor) har også dansk som modersmål foruden grønlandsk. Dette har dansk som modersmål og lærte grønlandsk som andetsprog i folkeskolen. De tilhører derfor det primære sprogfællesskab, men er placeret her for at samle behandlingen af alle fra Grønland.

INFORMANT	HVOR LANG TID?	CITAT
Ditte (Grø4_sve)	1/2 år. Har tidligere gået på gymnasium i Sverige, det var her, det tog 1/2 år år at forstå svensk.	Jeg tror, der gik et halvt år. [...] Det tog et stykke tid, før man vænnede sig til, at det var anderledes, men så kunne man også alligevel se, hvor tæt det var på det danske sprog.
Marita (Fær1_nor)	Havde en umiddelbar forståelse af norsk, når de talte langsomt. Hun angiver, at hendes niveau på tilflytningstidspunktet var middel, og at det tog et år at opnå en rigtig god forståelse.	Hvis de talte langsomt og var meget tydelige med, hvilke ord de brugte, så forstod jeg stort set alt. [...] Det første halvår er det meget intenst. Men det er det jo på alle områder. Men så efter andet semester, dvs. da jeg begyndte igen efter et år, så var det helt o.k. Der var det ikke så stort et problem.
Sigma (Fær2_nor)	Forforståelse fra en tidligere ansættelse som lærer på en norsk skole i udlandet. I dette møde med nabosproget havde han en god umiddelbar forståelse. Han angiver, at det tog 2-3 år at gå fra en god forståelse (på tilflytningstidspunktet) til en rigtig god forståelse.	Altså, man har jo hørt lidt norsk, så det er ikke uvant. Nogle gange kommer der nordmænd til Færøerne, og så hører man det. Så det var ikke et ukendt sprog at høre, men det gik godt i begyndelsen, når man var på tomandshånd med nordmænd.
Rúna (Fær3_sve)	Havde en umiddelbar forståelse af svensk. Efter et 1/2 år forstod hun næsten alt.	Altså, da jeg flyttede hertil, forstod jeg ligesom basics. Men ikke så meget. Og det, som gjorde det svært at forstå, var vel, at der er rigtig mange slangord. [...] Men så når folk talte helt okay med mig, langsomt og bare med mig og ikke i en gruppe, der gik det meget bedre. Så det første halvår forstod jeg næsten alt.
Petur (Fær4_sve)	Havde en umiddelbar forståelse af svensk. Efter 2-3 måneder var der sket en væsentlig forbedring.	Nogle forstod jeg fra begyndelsen, men der var mange, som jeg ikke forstod så godt, især dem fra Skåne og den skånske dialekt →

INFORMANT	HVOR LANG TID?	CITAT
Liisa (Fin1_dan)	3 måneder - 1/2 år.	[...] Men efter to-tre måneder, så begynder man at opdage, at man forstår det meget, meget bedre end i begyndelsen. [...] Ja, og der var selvfølgelig også nogle ord, man skulle lære. Men fra dag 1 var der meget, man forstod.
Tiina (Fin2_dan)	4 måneder	Jeg synes, at det tog fire måneder eller sådan noget. [...] Så det er mere, hvis folk taler hurtigt eller har drukket, at det ikke er nemt.
Aili (Fin3_dan)	1/2-1 år.	Cirka et halvt år. Så kunne jeg forstå noget, hvis folk talte meget, meget langsomt. Men efter et år kunne jeg forstå mere, og så behøvede folk ikke at tale så langsomt.
Hildur (Is1_sve)	3 måneder.	Det tog nok en tre måneder, før jeg begyndte at forstå. At kunne høre, at det rent faktisk var ord. Jeg kunne måske ikke forstå alt.
Ásgeir (Is2_sve)	1 år - 1 1/2 år. Det gik langsomt i starten, fordi studiet foregik på engelsk. Skrev opgave med en svensker, hvor de kun brugte svensk. De 6 måneder var de mest lærerige.	Et år til halvandet cirka. Men det begyndte meget langsomt. Og jeg ved ikke, om det var, fordi der var så mange nye ting ved at flytte til et nyt land. Finde lejlighed, begynde på en ny skole, møde nye venner. Og måske så var det først, da det hele var lidt mere stabilt, at man kunne fokusere på sproget.

INFORMANT	HVOR LANG TID?	CITAT
Jón (Is3_nor)	4-5 måneder.	De første fire-fem måneder kunne jeg ikke forstå et ord. Det lød bare vanvittigt. Som om de talte så hurtigt, at man ikke havde en chance for at høre hvert ord. Man hørte bare en lang køre. Men da jeg så lærte mere og mere, var det, som om de talte langsommere ...
Ingi (Is4_nor)	3-6 måneder.	Altså, helt i starten forstod jeg lidt, og så gik der tre måneder, og så forstod jeg meget. Og så blev jeg jo bare bedre og bedre. Er det den periode, du tænker på? Og så et halvt år efter, så gik det fint, men af og til måtte jeg høre lidt efter eller bede dem om at gentage. Efter et år forstod jeg 80-90 procent, og efter endnu et år forstod jeg endnu bedre. Og nu er der slet ikke nogen problemer.

SKEMA 3:

Oversigt over, hvor lang tid det tog at opnå en funktionel forståelse af nabosproget blandt informanterne fra det sekundære sprogfællesskab.

3.1.2.3.

Nybegynderstrategier

3.1.2.3.1.

Grønlændere og færinger

Færingerne og grønlanderne bruger dansk aktivt som nybegynderstrategi, det vil sige at de bruger dansk til at kommunikere i Sverige og Norge. Sara (Grø1_nor), Anne (Grø2_nor) og Bodil (Grø2_nor) taler alle et tilpasset dansk på interviewtidspunktet og rapporterer, at lige da de kom til Norge, tilpassede de ved at tale et langsomt og tydeligt dansk. Tre af færingerne brugte dansk i starten, hvoraf Sigma (Fær2_nor) stadig beskriver, at han bruger norsktilpasset dansk (foruden at han også i andre situationer taler norsk). Marita (Fær1_nor) og Rúna (Fær3_sve) brugte dansk i starten, men taler i dag henholdsvis norsk og svensk.

Desuden nævner flere, at den færøske og grønlandske variant af dansk er nemmere at forstå end den, der tales i Danmark, og både Marita (Fær1_nor) og Sigma (Fær2_nor) nævner den særlige variant *gøtudansk/gadedansk* som effektivt kommunikationsmiddel med nordmænd.

Petur (Fær4_sve) har ikke brugt dansk aktivt i Sverige med svenskere, men talte engelsk, indtil han følte sig sikker nok til at begynde at tale svensk efter et par måneder, men brugte det danske passivt ved, at han kunne forstå både talt og skrevet svensk fra første dag på grund af hans danskundskaber. Han havde forinden boet et par år i England og besluttede derfor at bruge engelsk og ikke dansk med svenskerne i starten. Det var dog en beslutning, han tog, lige før hans første dag på skolen, og han brugte dansk aktivt med de danske medstuderende, der også studerede i Lund.

MARITA (Fær1_nor):

Ja, vi færinger er måske lidt heldige sådan set, for vi kan jo dansk, fra vi er små børn. Og har det både i grundskole og gymnasium. Og det giver os jo en genvej ind til norsk, for vi taler jo ikke dansk flydende sådan. Når vi lærer dansk, taler vi sådan meget *gadedansk*, som vi kalder det. Du kender måske til det? Og det brugte jeg til alt, hvad det var værd. Så jeg talte *gadedansk*. Udtalte alle bogstaver i alle ord, og så blev det næsten norsk. Og så efter et år måske, kan ikke huske akkurat hvornår, for man skal jo lige knække koderne, men lidt efter lidt blev det mere og mere norsk.

SIGMA (Fær2_nor):

Vi lærer dansk på Færøerne fra 3. klasse, og der er en god gammel myte om, at man kan tale dansk på færøsk. Det kalder vi *gøtudansk*, eller *gadedansk*. Det har du måske hørt? Det er et meget morsomt sprog. Man kan høre det på radioen, hvis de læser noget fra en dansk hvad som helst. Så læser de det op på færøsk. Og det begynder allerede at ligne meget norsk. [...]

Interviewer: Og hvad med helt i starten [...] talte du så gadedansk for at blive forstået, eller hvad gjorde du?

Ja. Det gjorde jeg. Og jeg gør det til dels fortsat, for jeg har ikke lært at tale med den rigtige dialekt.

SIGMA (Fær2_nor):

Men jeg tror, at jeg kom til at lære det meget hurtigt. For det var jo bare at gøre den der gadedansk-ting, og det fungerede.

SIGMA (Fær2_nor):

Der er jo både bokmål og nynorsk. Så det danske, jeg kender til, er på en måde bokmål, men så er der mange færøske ord, som er på nynorsk, så det ville ligge meget nært for mig at tale nynorsk egentlig. Men der blev bokmål i forhold til dansk på en måde en hel pakke, på nynorsk ville jeg kunne plukke det og det ord op fra færøsk. Men med dansk var bokmål meget lettere og så bare bytte nogle få ord ud. Og så er det bare grammatikken, eller semantikken, hvis det er det, man siger, som man skal ændre.

RÚNA (Fær3_sve):

Interviewer: Om du kunne bruge dit danske?

Ja, det tror jeg. Og meget sådan, at jeg sagde noget, og jeg sagde måske noget forkert, for eksempel kunne jeg sige *hvis*, hvor de siger *om*. Og så efterligner man jo bare, og siger *om* næste gang.

Interviewer: Og i starten, da du begyndte at tale med svenskere, forsøgte du så at tale svensk? Eller talte du dansk? Hvad gjorde du?

Jeg forsøgte at tale svensk. Eller dansk uden øddrg (*gutturale lyde for at efterligne dansk, red.*). Så jeg forsøgte fra starten med svensk.

PETUR (Fær4_sve):

Men det tog 3-4 måneder, før jeg kunne tale svensk uden problemer. Og jeg har ikke boet i Danmark, men jeg har boet i England, så jeg er bedre til engelsk end til dansk. Så jeg talte engelsk de første tre-fire måneder i skolen, eller hvis jeg skulle holde oplæg. Så jeg skrev og talte meget engelsk i begyndelsen.

SARA (Grø1_nor):

Her i sommer, lige da jeg flyttede hertil, havde jeg selv svært ved at forstå norsk, og derfor startede jeg med at snakke engelsk. Men på den måde var det svært for mig at begynde at forstå norsk. For de svarede på engelsk, og så lærte jeg ikke norsk. Så efter to til tre uger fandt jeg ud af, at jeg ikke blev bedre til at forstå norsk. Og så besluttede jeg mig for, at lige

meget om de så ikke forstod mig, så ville jeg hellere snakke dansk, så jeg også kunne lære at forstå norsk.

ANNE (Grø2_nor):

Interviewer: Hvor ofte kan du klare dig med dansk i butikker?

Det meste, men man skal gentage og tale langsommere, når man taler. [...] Og så engang imellem prøver jeg at sige nogle norske ord.

BODIL (Grø3_nor):

Lige da jeg kom hertil, der talte jeg bare langsomt (*dansk, red.*). Men det var meget vanskeligt i starten.

SARA (Grø1_nor):

Men de siger også, at det er lidt nemmere for dem at forstå mig. For eksempel hvis to danskere taler sammen, så taler de meget hurtigt. Og fordi dansk ikke er mit førstesprog, så siger de, at jeg er lidt langsommere til at tale dansk, og måske lidt mere tydelig.

BODIL (Grø3_nor):

Jeg tror, at de synes, at det er dejligt, at man gør en indsats. Og jeg ved ikke hvorfor, men de har sagt, at mit danske er nemmere at forstå end andre, som kommer fra Danmark.

DITTE (Grø4_sve):

Så i starten da jeg prøvede at lære svensk, så i stedet for at slå et ord op, så sagde jeg bare det danske ord med lidt svensk accent.

3.1.2.3.2.

Finner og islændinge

Finnerne og islændingene bruger overordnet deres tilegnede svenske og danske passivt (på nær Jón og Aili, fordi de har meget dårlige kundskaber i dansk og svensk). Dvs. at de ikke taler det selv, men har glæde af det, når de skal forstå det talte og skrevne nabosprog. I den første periode har de altså brugt engelsk selv, og nogle gør det fortsat (se mere om engelsks rolle i afsnit 3.3).

Kun Tiina (Fin2_dan) nævner, at hun faktisk forsøgte sig med svensk i Danmark i starten, men da hendes svenske ikke var så godt, og da hendes oplevelse var, at danskerne ikke forstod hendes svenske, var det ikke nogen frugtbar strategi, og hun skiftede over til at tale engelsk i stedet. Hildur (Is1_sve) forklarer, at hun måske nok har brugt nogle få danske ord aktivt, da hun begyndte at tale svensk, men at det har været enkeltstående ord, da hun aldrig

har kunnet tale dansk. Ingi (Is4_nor) nævner, at han skriftligt har kunnet bruge det danske i starten, når han skulle besvare e-mails.

LIISA (Fin1_dan):

Interviewer: Hvad med det svenske, har du brugt det i starten her i Danmark?

Ikke rigtig. For på arbejdet brugte jeg engelsk, da jeg kom, og så brugte jeg engelsk til alle mulige andre ting også.

TIINA (Fin2_dan):

Jeg prøvede (*at tale svensk, red.*). Men det gik ikke så godt. For mit svensk var ikke så godt. Men danskerne har også den attitude – for vi er jo langt væk fra Sverige, det her er jo ikke København – at de ikke kan forstå svensk.

HILDUR (Is1_sve):

Interviewer: Kunne du så bruge dit danske, da du kom hertil? Når du skulle kommunikere med svenskere?

Ja, måske lidt. Men jeg har aldrig kunnet tale dansk, så det blev lidt sværere. Men jo, jeg har nok brugt danske ord også. Så ja, det fungerede.

Interviewer: Så det var mere en passiv kompetence, du havde. At du kunne genkende visse ord fra dansk?

Ja, præcis.

INGI (Is4_nor):

Men dansk hjalp sikkert også meget i starten, for jeg svarede også på e-mails på apoteket i starten, og det var ikke specielt norsk i starten.

ÁSGEIR (Is2_sve):

Altså, jeg er 100 procent sikker på, at det, jeg har lært i danskundervisningen, har hjulpet mig. Men det er ikke det hele, jeg har været bevidst om. Der er så meget, som man absorberer uden at tænke over det. Altså, jeg havde et helt okay passivt ordforråd på dansk efter danskundervisningen, men jeg kunne overhovedet ikke tale. Så jeg er sikker på, at det har hjulpet, men jeg kan ikke pege på noget specifikt og sige, at det har hjulpet dér og dér.

Interviewer: Og du tænkte ikke på, at du kunne tale dansk, lige da du kom til Sverige?

Nej, det gjorde jeg ikke.

Interviewer: Så for dig var det at lære et nyt sprog?

Nej, det vil jeg ikke sige, for som sagt så var der så mange ord, som – når jeg så dem – så

vidste jeg, hvad de betød. Og jeg tror, at det har ganske meget at gøre med, at jeg havde lært dansk. Men når det gælder udtale, kan man ikke bruge dansk overhovedet. Der var aldrig noget tidspunkt, hvor jeg tænkte, lige her hjælper det danske, men det var bare noget, der ubevidst blandede sig ind.

INGI (Is4_nor):

Ja, altså der er en basis (*i dansk, red.*), som ligger et eller andet sted herinde i hovedet. Så jeg var sikkert dobbelt så hurtig til at lære norsk, eller mere en dobbelt så hurtig, for vi har jo haft undervisning i 10 år i dansk på Island. Men jeg har aldrig været god til at tale dansk. Men det var ligesom ikke noget problem at læse norsk pga. min forståelse af dansk. Det havde været lettere for mig at flytte til Oslo, fordi det at læse er så lig dansk. Stavangerdialekten er jo lidt speciel. [...] Jeg brugte ligesom... nej, jeg brugte ikke dansk, men jeg brugte det på den måde, at jeg kunne læse dansk og forstå rigtig meget på grund af det danske, jeg havde lært.

3.1.2.4.

Det sekundære sprogfællesskabs forhold til dansk/svensk-undervisningen

Alle informanter i det sekundære fællesskab er selv af den opfattelse, at undervisningen i henholdsvis dansk og svensk i skolen er en hjælp, når man senere skal lære et nabo-sprog. For grønlænderne og færingerne ses det direkte ved, at de bruger dansk aktivt i nybegynderfasen, og ingen af dem tematiserer undervisningen i dansk som værende formålsløs, eller at der var mangel på motivation i tilegnelsen.

Blandt finnerne og islændingene har det været et genkommende tema, at dansk/svensk-undervisningen ikke just var særlig populær, og at mange havde svært ved at se brugbarheden og formålet med undervisningen i skoletiden. Jón (Is3_nor) og Aili (Fin3_dan) har tilmed fortsat negative sprogholdninger til henholdsvis dansk og svensk. Til forskel fra Aili (Fin3_dan) var Liisa (Fin1_dan) og Tiina (Fin2_dan) begge dygtige til svensk i skolen og har dermed også kunnet drage nytte af det i tilegnelsen af dansk.

MARITA (Fær1_nor):

Interviewer: Synes du, at gadedansk, eller det dansk, I lærte i skolen på Færøerne, har været en god indgangsvinkel til at være i Norge? Har det været en af grundene til, at det har været nemt for dig?

Ja. Jeg er ganske sikker på, at det var derfor, det var nemmere at lære norsk. På samme måde som det blev nemmere at skrive dansk. For at få det rigtigt, når vi skulle skrive danske tekster, så hjælper det at snakke gadedansk. Og jeg er helt sikker.

DITTE (Grø4_sve):

Det er en fordel at kunne dansk, hvis man skal lære det svenske sprog.

ANNE (Grø2_nor):

Hvis man forstår dansk, er det lettere at forstå dem i Norge. Det er selvfølgelig lidt forskelligt sprog, de snakker i Danmark og Norge, de siger *prate* og *bra*.

LIISA (Fin1_dan):

Interviewer: Hvor meget synes du, at svensk har været en hjælp til at forstå dansk?

Rigtig meget. Skriftligt især. Det giver én et helt andet udgangspunkt, for grammatik og alt det der, det ligner jo hinanden. [...] Der er mange, der ikke kan lide det (*svenskundervisningen, red.*), men jeg har altid godt kunnet lide det, og jeg havde det på højniveau på gymnasiet, og det var der ikke så mange, der valgte, for de fleste finder en sådan, 'nej, vi gider ikke lære svensk'. Så vi var tre på hele gymnasiet, der valgte det. [...] Og jeg var god til svensk i gymnasiet ...

TIINA (Fin2_dan):

I folkeskolen synes jeg, at jeg var god. Men jeg tog kun det lave svenskniveau i gymnasiet. Jeg var okay, men jeg var ikke super god, for vi havde også engelsk, latin og tysk.

Der er mange, som siger, at vi behøver svensk i skolen i Finland, men det syntes jeg ikke dengang. Men nu kan jeg godt se, at det måske var dumt, at jeg ikke fokuserede så meget på mit svenske dengang, men det er jo også kun, fordi jeg nu er flyttet til Danmark, at jeg tænker sådan.

Interviewer: Men det har været en fordel med det svenske her i Danmark i hvert fald?

Ja, og jeg kan nemt se, at det ville have været en helt andet oplevelse, hvis jeg kom fra Polen for eksempel. Det har givet mig en grundlæggende forståelse af dansk, grammatikken, og jeg kunne læse dansk allerede den første sommer, du ved køreplaner og næsten alle nemme dokumenter fra kommunen og vaskemaskinens programmer osv.

AILI (Fin3_dan):

Jeg tror, jeg havde svensk i 6 år. To timer hver uge, men jeg har ikke brugt det, siden jeg var 17. Jeg har aldrig brugt det, så jeg har glemt det, og i skolen synes jeg, at svensk var et dumt sprog. Hvorfor skal vi lære det, jeg kommer aldrig til at bruge det, tænkte jeg. Men nu hvor jeg er flyttet hertil, er jeg ked af, at jeg ikke lærte det.

Interviewer: Ville det have været lettere at lære dansk, hvis du havde været ...

Ja. Meget, meget lettere, for sprogene er så ens.

AILI (Fin3_dan):

Lær svensk, før du kommer hertil. [...] Og så skal man gå på et kursus, for hvis man tror, at man bare lærer det, så bliver det ikke til noget. Man skal virkelig gøre en indsats. Altså, hvis man i forvejen taler svensk, er det jo nemmere, men hvis du ikke kan svensk, er det meget svært, hvis man ikke tager på danskkursus.

HILDUR (Is1_sve):

Det var faktisk ikke så god en oplevelse (*danskundervisningen, red.*). Men sådan er det jo, når man skal lære noget i skolen, så bliver det aldrig sjovt. [...] jeg kunne aldrig tale dansk. Men nu her bagefter synes jeg, at det var godt, for jeg tror, at det har hjulpet i forbindelse med at lære svensk.

ÁSGEIR (Is2_sve):

Vi havde en ret god lærer, men det er svært at motivere folk, når de ikke har nogen forbindelse med et sprog. Jeg tror, at sprog og kultur er meget forbundne, og det kan man ikke skille ad. Så det hjælper, hvis man har en kæreste fra et andet land, eller forældre fra et andet land, eller hvis man flytter til et andet land – eller man er interesseret i litteraturen fra et andet land. Men der må være en eller anden forbindelse. Men når man er 10-12 år gammel – og det er præcis på samme tidspunkt, at man lærer om, hvor dårligt danskerne behandlede de islandske bønder – jeg ved ikke, jeg var aldrig motiveret. Og det tror jeg gælder for de andre også. Altså, det er jo forfærdeligt, når man sidder der i flere år og skal lære et sprog, som man er uinteressert i. Og jeg tror ikke, at det er et islandsk fænomen. Man ser det samme i Finland og andre lande.

Men nu ville jeg gerne lære dansk, så det ville jo være fantastisk, hvis man kunne gå tilbage i tiden og sige til 10-årige Ásgeir, at nu må du virkelig fokusere. Men det er svært at løse. Jeg ved ikke, hvad man kan gøre ved det. For det er jo dumt, at man tænker sådan, for der er jo så mange islændinge, som flytter til Danmark for at studere eller noget andet. Og tænk, hvor godt det kunne være, hvis de havde lært sig dansk.

ÁSGEIR (Is2_sve):

Men som jeg også sagde, så har alle nationer jo nogle historier, som skal binde nationen sammen. Og en af de største af den slags historier på Island er jo, hvor dårlige danskerne var, da Island var en koloni under Danmark. Og det er en meget "biased" historie, og den får man på præcis samme tid, som man skal til at have dansk i skolen. Så det kan godt være, at det påvirker indstillingen på en eller anden måde.

JÓN (Is3_nor):

Jeg kunne ikke se noget som helst formål med det (*danskundervisningen, red.*).

“MAN VED, HVILKE ORD
DER BLIVER PROBLEMATISKE.
OG SÅ GÅR MAN ENTEN
UDEN OM DE ORD ELLER
BYTTER DEM UD MED
NORSKE”

{ Madeleine, svensker i Norge }

3.2.

HVORDAN SER DEN UDVIKLEDE KOMPETENCE I NABOSPROGSKOMMUNIKATION UD?

3.2.1

Det primære sprogfællesskab

Med en udviklet nabosprogskompetence har man en forståelse af nabosproget, der ligger tæt på de 100 procent. Der opstår altså ikke længere forståelsesproblemer for tilflytteren, forståelsen er blevet automatiseret og er dermed ikke længere energikrævende, og man kan forstå nabosproget på så godt som lige vilkår som indfødte – man er altså ikke lige så følsom over for støjkilder som i nybegynderfasen.

Med den indgående receptive kompetence i nabosproget udvikles en produktiv kompetence, som først og fremmest kan beskrives som *fleksibel tilpasning af eget modersmål*. Der er altså tale om en kontinuerlig, gensidig proces mellem det receptive og produktive: I takt med at man forstår nabosproget bedre, bliver man også bedre til at justere sit eget sprog.

Fordi tilflytteren har en meget god forståelse af nabosproget, bruges der stadig færre *repair*-strategier, og de vil hovedsagelig være foranlediget af, at modtager ikke forstår tilflytteren.

Om de to stadier – nybegynderstadiet og den udviklede kompetence – er kvalitativt eller blot kvantitativt forskellige, kan nærværende undersøgelsesdesign ikke svare på med sikkerhed, og som nævnt i afsnit 3.1.1.3 påbegyndes udskiftning og undgåelse af højfrekvente ord allerede i nybegynderfasen. Men de to faser opleves dog forskelligt af informanterne, idet de beskriver de to perioder meget forskelligt. I tiden efter den indledende tilegnelse af funktionelle receptive kompetencer (for de fleste drejer det sig om en periode på 2-3 måneder inden for det primære sprogfællesskab, se afsnit 3.1.1.2) er der fokus på de produktive strategier og på imitation af indfødtes sprogbrug.

Alle informanter tilpasser deres sprog i mere eller mindre grad, og der kan opstilles et implikationelt tilpasningshierarki for informanterne (se nedenfor). Det vil sige, at de informanter, der fx gør brug af stadium 3, også gør brug af stadium 1 og 2, men ikke stadium 4 og 5. Det første tilpasningsstadium, og i begrænset omfang det andet stadium, bruges i nybegynderfasen.

For de personer, der har tilegnet sig målsproget, er det for nogle sådan, at de har gået gennem tilpasningshierarkiet, før de lærte at tale målsproget – det gælder for personer fra det primære sprogfællesskab og for de personer fra det sekundære sprogfællesskab, som har brugt deres skandinaviske fremmedsprog aktivt, når de har skullet nabosprogs-kommunikere. De personer, som har brugt deres skandinaviske fremmedsprog passivt, har således ikke gjort brug af stadium 1-4, og tilpasningshierarkiet gælder altså ikke for dem.

Det kan være svært for de personer, der ligger højt på tilpasningshierarkiet, at vurdere, om de faktisk taler målsproget (stadium 5), eller om de blot tilpasser meget og befinder sig på et stadium 4. I en sproglig analyse af de to tilpasningsstadier ville der heller ikke nødvendigvis kunne drages et skel. Ikke desto mindre er der en forskel på informanternes intention og identitet knyttet til, hvorvidt de benævner deres sprog som stærkt tilpasset modersmål eller bestræbt målsprog, og derfor opretholdes de to stadier. De adskiller sig også ved, at stadium 1-4 er kontekstafhængige, hvorimod den taler, der bestræber sig på at tale målsproget, ikke ændrer sit sprog beroende på den givne situation.

Implikationelt tilpasningshierarki:

1. tydeligt og langsomt modersmål;
2. tilpasning af leksikon (dvs. undgåelse af visse udtryk i modersmål/brug af udtryk fra målsproget, som også findes i modersmålet (om end måske arkaiske eller lavfrekvente)/brug af ord fra målsproget, som ikke findes i modersmålet);
3. tilpasning af udtale (segment-niveau, dvs. udskiftning af vokal- og konsonantkvaliteter);
4. tilpasning af udtale (suprasegmentalt niveau, dvs. tonegang og intonation tilpasses);
5. bestræbelse på at tale målsproget (men med evt. transfer¹⁰ og accent på samme vis som andre, der har målsproget som fremmedsprog).

3.2.1.1.

Stadium 2: Tilpasning af leksikon

At udbytte ord og flerordsforbindelser bruges blandt alle informanterne og er den tilpasningsstrategi, som de fleste nævner som værende den mest dominerende og vigtigste garant for at have en funktionel nabosprogskommunikation. Tilpasningen af leksikon kan lade sig gøre, fordi de skandinaviske sprog har samme fonotaks, og dermed kan informanten opretholde en modersmålsudtale, men skifte ordene ud.

Tilpasningen indebærer både, at man undgår såkaldte *lumske ligheder/falske venner*, at man undgår udtryk, som ikke findes på målsproget, at man bruger ord fra sit eget modersmål, som er frekvente og neutrale på målsproget, men som er arkaiske, lavfrekvente eller med bestemte konnotationer i modersmålet, og endelig at man gør brug af ord fra målsproget, som ikke findes i modersmålet.

Der ses ikke noget mønster inden for disse typer udbytninger – dog nævner Karl (Sve1_nor), at han ikke bruger ord fra målsproget på nær særnorske begreber, men til gengæld justerer sit svenske ordstof, således at det letter forståelsen for nordmændene.

¹⁰ Udtryk overført fra sprog X, som bruges forkert i sprog Y (= negativ transfer).

Tilpasningen kan blive automatiseret for de personer, der har boet i nabolandet længe, hvorfor de også bruger tilpasningsudtrykkene, når de taler med folk med samme modersmål som dem selv.

JESPER (Dan3_nor):

Ja. Der vil nok være tidspunkter, hvor jeg ville ændre nogle ord stadigvæk med dig, ligesom jeg gør med nordmændene. For det lægger jeg ikke mærke til. Det har jeg i hvert fald hørt før. Men ja, det er egentlig bare kommunikation normalt, som jeg ville gøre det i Danmark egentlig. Jeg snakker dansk til dem, og de snakker norsk til mig. Nogle bliver lidt overraskede nogle gange. Og hvis ikke de forstår det, så gentager jeg bare.

MARTHE (Nor1_sve):

Når bare jeg taler tydeligt, og så nogle gange switcher jeg til et svensk ord. Som regel kender jeg det svenske ord, så jeg kan skifte det ud, hvis ikke de forstår. Men jeg prøver nok på norsk først.

SARA (Grø1_nor):

Ja, alle de ord, man kender, som er anderledes fra dansk og norsk. Dem kan man bytte ud.

JOHANNA (Å1_dan):

Man skal skifte de ord, som har dobbelt betydning ud. Dem, som virkelig kan misforstås. Det er nok det vigtigste.

MADELEINE (Sve4_dan):

Det skader ikke at tage norske ord og udtryk til sig, for det letter hverdagskommunikationen og alting.

MADELEINE (Sve4_dan):

Man ved, hvilke ord der bliver problematiske. Og så går man enten uden om de ord eller bytter dem ud med norske.

KARL (Sve1_nor):

Man ændrer vel på visse ord, som har dobbeltbetydning [...]

Interviewer: Så med nordmændene taler du svensk, men bytter altså nogle ord ud?

Ja, det gør jeg jo. Slang-svensk bruger jeg ikke [...] og jeg mærker jo, at jeg taler mere og mere som min farmor og farfar, når jeg er hjemme. For da jeg havde min kæreste med hjemme, så havde mine søskende svært ved at forstå hende, men med mine bedsteforældre gik det meget bedre, for der er meget gammel-svensk på norsk. [...]

Interviewer: Så du bytter ord ud med norske?

Jeg ved ikke, om man kan sige, at de er norske, for det er jo et svensk ord også, som jeg i stedet bruger. Men de er bare mere dagligdags ord på norsk.

Interviewer: Bruger du også ord, som ikke findes på svensk?

Nej, ikke direkte, hvis ikke det er noget, som er svært at forklare på svensk. [...] for eksempel siger jeg *stipend* om *bidrag*, for det kalder de det her i Norge.

JESPER (Dan3_nor):

For eksempel med *laver om*, så kan jeg finde på at sige *gøre om*. Eller i stedet for at sige *nemt* ville jeg sige *let*. Måske vil jeg måske sige *kanskje*.

MALENE (Nor4_dan):

Og ikke være bange for at bytte ord ud og ændre lidt på sit sprog. Det gør det meget lettere.

MALENE (Nor4_dan):

Altså, jeg kunne godt klare mig okay uden dansk, siden jeg er norsk. Men der er rigtig mange ting, som foregår på dansk, og derfor er det en fordel at kunne tilpasse sig til dansk, så bliver det nemmere med kommunikationen.

HEIDI (Nor2_sve):

Men nu kan jeg jo de fleste forskelle på ordene, som man bruger, så det plejer at gå fint. [...] Jeg arbejdede på et skandinavisk team, før jeg kom hertil, så jeg tror, det var der, jeg startede med at justere lidt. Men jeg tror bare, at jeg er blevet bedre til at vide, hvilke ord som er forskellige. Hvilke ord, som ikke forstås, så ændrer jeg dem. Jeg er altså blevet bedre til svensk.

3.2.1.2.

Stadium 3: Tilpasning af udtale (segment-niveau)

Det tredje stadium er tilpasning af udtale på segmentniveau. Det kan enten være foranlediget af behov, eller fordi man selv ønsker at tilpasse yderligere. Mange tilpasser dog kun, når de mærker, at det er nødvendigt, for at samtalepartneren kan forstå dem (se afsnit 3.2.1.4.1).

JESPER (Dan3_nor):

Interviewer: Er der noget i din udtale, du laver om? Fx at sige *drikke* (udtalt med skarpt $i = [i]$, red.) i stedet for *drikke* (udtalt med et mere åbent $i = [æ]/[ε]$, red.) eller sådan noget i den stil?

Det kunne jeg godt finde på, ja. Det kunne jeg godt finde på faktisk.

Interviewer: Så der er noget med de danske vokaler?

Ja, det er der. Og der er jo egentlig også lidt med konsonanterne. *Gør* (udtalt med hårdt $g = [g]$, red.), *gør* (g' et udtales som $j = [j]$, red.). Hvor det lyder lidt som j .

Interviewer: Så det ville du også gøre?

Tjaa, det er nok steppet længere, tror jeg.

Interviewer: Men stadig med en dansk melodi?

Altså, jeg kunne godt finde på at sige *gøre* (g' et udtales som $j = [j]$ og med imiteret norsk tonegang, men med dansk bagtunge- $r = [ʁ]$). Og så er du der jo næsten. Men jeg vil lave nogle ord om, det gør jeg automatisk for lettere at blive forstået.

THOMAS (Dan4_nor):

Ja. Udtalen. Der vil jeg sige, at jeg ikke forsøger at synge, ligesom jeg føler, man gør på norsk. Jeg forsøger at holde den danske melodi, altså meget monotont, som det danske jo er. Men jeg forsøger at tale tydeligt (udtalt med hårdt $d = [d]$). Og så hvis man taler tydeligt og artikulerer, så har jeg lært, at nordmænd forstår én meget bedre.

Interviewer: Og når du nu siger tydeligt (udtalt med hårdt $d = [d]$), vil det så sige, at der er nogle bogstaver, hvor du laver et mere skriftnært dansk?

Ja, det kan man godt sige. At det er mere skriftnært. At jeg udtaler alle ordene, som de staves. Det vil jeg sige, men jeg synger ikke.

Interviewer: Og når vi har det bløde d i tydeligt ...

... så vil jeg have det hårde d .

BODIL (Grø3_nor):

Ja, udtalen ændrer jeg, så de lettere skal forstå det. Jeg har lagt mærke til, at hvis man taler rent dansk, så forstår de det ikke helt. Men når man så ligesom bøjer ordene og siger endelser, så virker det, som om de bedre forstår.

3.2.1.3.

Stadium 4: Tilpasning af udtale (suprasegmentalt niveau)

Prosodisk tilpasning sker kun, når det er nødvendigt (hvilket det i højere grad er i dansk-svensk-krydsningen), eller hos dem, for hvilke det fra starten har været målet at tale målsproget (foruden dem, som taler målsproget).

Mange føler, at de bliver forstået uden at tilpasse deres prosodi. At tilpasse sin udtale, både på segmentalt og suprasegmentalt niveau, er desuden forbundet med en større psykologisk barriere end den leksikalske tilpasning (se afsnit 3.5.1). Derfor forekommer denne tilpasning senere end de andre, og for de fleste kun i særlige situationer, hvor det er afgørende for forståelsen.

ANNE (Grø2_nor):

Interviewer: Og du sagde, at du er begyndt at bytte ord ud med norske i dit eget sprog. Hvad med udtalen?

Jeg har prøvet, men når de forstår, hvad jeg siger, så holder jeg op med at prøve.

BODIL (Grø3_nor):

Interviewer: Så det med at turde at tale med en anden melodi ...

Ja, det er kommet lidt senere, at jeg tænker, okay, så prøver jeg bare, for at vi kan komme lidt på samme niveau. [...]

Interviewer: Og hvorfor er det først kommet senere? Det her med at lægge melodien om?

Fordi jeg senere hen har følt mig mere tryk i at kaste mig ud i det. Jeg var sikkert meget forsigtig i starten og prøvede at tale meget rent og tydeligt. Men efterhånden så er det bare... Vi forstår jo alligevel hinanden til et vist punkt, og så tænker jeg, at jeg lige så godt kan give det det sidste ekstra og se, om de forstår det bedre. Og indimellem så forstår de det bedre, når man synger mere eller ændrer på udtalen. Så jeg tror, det har virket.

LINE (Dan1_sve):

Interviewer: Men det vil sige, at du prøver at efterligne en svensk udtale? Det er ikke sådan, at du bare taler dansk med svenske ord?

Nej. Jeg forsøger virkelig at tale svensk og ikke slå over i engelsk.

LINE (Dan1_sve):

Og jeg blev mindre usikker på mig selv om, om det lød dumt. At jeg egentligt bare kom til at synes, at det var federe at vise, at man egentlig godt tør lære et nyt sprog. Og jeg er ligeglad med, om folk synes, at det lyder dumt. Det er bare sådan 'bare gør det!'. Og så lærte han mig at udtale korrekt ved at gentage.

THOMAS (Dan4_nor):

Interviewer: Så det er i erkendelsen af, at når de faktisk forstår dit danske, når du taler langsomt og tydeligt og måske skal gentage, så er der ikke behov for at skulle tale mere norsk eller engelsk?

Nej, det føler jeg egentlig ikke, der er.

THOMAS (Dan4_nor):

Men nogle gange, så synger hun (*en kollega, red.*) også lidt. Og det gør hun primært til folk, som ikke er norske oprindeligt. Det er det mest norske, hun kan præstere, og der forstår de hende bedre, end de forstår mig, fordi jeg ikke har lært mig selv at synge endnu. Men det kan jo være, at der bliver brug for det på et tidspunkt. For at slippe for at skulle gå over i engelsk. For det føler jeg ikke, der er noget behov for overhovedet.

3.2.1.4.

Fleksibel tilpasning

Tilpasningskompetencen er yderst fleksibel. Informanterne kan skrue op og ned for deres tilpasning beroende på forskellige forhold. Der er altså ikke tale om, at informanterne udvikler én idiosynkratisk fast kode. Tilpasningen er kontekstafhængig. De fleste har et foretrukket tilpasningsniveau, som de tager udgangspunkt i, når de skal nabosprogskommunikere, men kan så justere op og ned, når de har aflæst samtalepartnerens reaktion. Det niveau, som sikrer en funktionel kommunikation i de fleste situationer, er også det niveau, de fleste forbliver på, fordi der ikke længere er en motivation for at tilpasse yderligere.

JONATAN (FinS5_nor):

Man vælger jo altid den nemmeste vej [...] Det ville være en helt anden... for eksempel, hvis man skulle flytte til Frankrig. Der ville jeg selvfølgelig lære mig fransk, for ellers ville jeg være nødt til at tale engelsk. Men her kan de jo faktisk tale deres modersmål med mig, og det forstår jeg, og de forstår mig. Og så er det jo ikke 100 procent nødvendigt, at jeg lærer mig norsk, for vi kan jo alligevel kommunikere.

3.2.1.4.1.

Tilpasning beroende på modtagers forståelsesniveau

Graden af tilpasning afhænger først og fremmest af, hvilket forståelsesniveau samtalepartneren har. Hvis samtalepartneren indledningsvis ikke forstår tilflytteren, kan han gå et niveau op i tilpasning, hvorved engelsk bliver overflødig i de fleste tilfælde.

Der er forskel på, hvor meget tilpasning der er behov for i de forskellige lande. Nordmænd har en god forståelse for nabosprogene, og det afspejles i, at der tilpasses i større grad blandt danskere i Sverige og svenskere i Danmark (se afsnit 3.1.1.4.).

JONATAN (FinS5_nor):

Så kan man bruge sit modersmål så langt som muligt, og hvis de så ikke forstår det, må

man jo forsøge at tilpasse sproget lidt. Men jeg synes, at man altid skal teste, hvor langt man kan få lov at tale sit eget sprog.

MALENE (Nor4_dan):

Og så kan det være, at jeg reagerer på deres skiften over til engelsk og så udtaler på yderligere dansk, for de skal nemlig kunne forstå mig.

LOVISA (Sve5_dan):

Og der er faktisk mange danskere, som ikke forstår svensk, og som skifter direkte over til engelsk, når de hører svensk.

Interviewer: Har du oplevet det?

Ja, og så begynder de at snakke engelsk, og så tænker jeg, at nej, så må jeg bare snakke mit bedste dansk. Og så skifter de tilbage til dansk, når de hører, at jeg kan dansk, og at jeg forstår, hvad de siger.

HELENA OG JACOB (Sve3_dan, Sve2_dan):

Helena: Man lærte hurtigt, hvem der slet ikke kunne forstå, og hvem der havde det fint med ens sprog.

Interviewer: Tilpassede I så sproget i forhold til, hvor meget den enkelte kunne forstå?

Helena: Ja med dem, som slet ikke forstod, snakkede jeg mere engelsk.

Jacob: Det gjorde jeg så ikke. Jeg prøvede så bare at tale bedre dansk.

KARL (Sve1_nor):

Det er ofte med lidt ældre personer, at der opstår problemer, men det kan jo i lige så høj grad være, fordi de har nedsat hørelse. I de situationer forsøger jeg at tale så meget norsk, jeg kan, selvom jeg synes, det lyder mærkeligt selv.

JESPER (Dan3_nor):

Enten så taler jeg lidt langsommere eller lidt mere tydeligt. Og hvis det er helt galt, eller hvis det er noget, jeg godt ved, hvad hedder på norsk, så kan jeg godt finde på at sige det til sidst. Men jeg holder fast i det danske.

LINE (Dan1_sve):

Interviewer: Og skifter du kun ud med nogle ord, som også findes på dansk, eller bruger du også svenske ord?

Nej, jeg bruger også svenske ord. Jeg prøver virkelig 'at prata svenska och jag tycker det er jättesvårt ibland'.

Interviewer: Men nu taler du jo sådan set svensk... Er det sådan, du taler med kunder og kolleger?

Ja, hvor jeg taler langt fremme i munden og synger lidt, og forsøger virkelig.

Interviewer: Og hvorfor taler du på den måde, du gør?

Fordi jeg har fundet ud af, at så har svenskerne her i Stockholm lettere ved at forstå mig. [...]

Ja, jeg taler på den måde, så jeg ved, at de forstår mig, eller forstår mig bedre, end når jeg taler dansk.

MADELEINE (Sve4_nor):

Hvis jeg fornemmer, at en nordmand har stor sproglig forståelse og er fra en større by, så føler jeg, at jeg ikke behøver at skifte så meget til norsk. Så kan jeg have mere af mig selv i mit sprog og tale mere svensk. Men er det folk med tyk dialekt og kommer fra landet og ikke møder så mange svenskere, så går jeg over i mere norsk. For så er det lettere for dem at forstå mig. Det har egentlig altid handlet om det, for jeg har aldrig haft så store problemer med at forstå nordmænd – jo i starten, men det gik meget hurtigt, før jeg forstod alt.

LINE (Dan1_sve):

Hvis de hører, at jeg taler dansk, så slår de over i engelsk med det samme.

Interviewer: Vil det sige, at du starter helt på dansk?

Ja. Det gør jeg som regel. Også hvis jeg er ude i forretninger. 'Hvor meget koster denne her', og så svarer de mig på engelsk. Så svarer jeg på dansk, så svarer de på engelsk. Så svarer jeg på svensk, og så er de sådan 'nårhh'.

HEIDI (Nor2_sve):

Interviewer: Hvad gør du så, når de svarer dig på engelsk?

Så fortsætter jeg med at tale norsk. Men så plejer jeg gerne at gøre det mere svensk.

Interviewer: Så du har forskellige niveauer af svenskhed?

Ja. Jeg har ligesom mit komfortable niveau, og så har jeg lidt mere svensk, og så har jeg ligesom "svensk".

KERSTI (Nor3_dan):

Interviewer: Og hvis du føler, at der er nogen, der har svært ved at forstå dig, hvad gør du så?

Ja, så går jeg direkte over og prøver at tale så meget dansk som overhovedet muligt. Hvis jeg føler, at her er vi ude i en, som er ekstremt dårlig til at forstå nordisk, så må jeg jo lægge helt om 100 procent og prøve så godt, jeg kan, og virkelig bare tale dansk.

3.2.1.4.2.

Tilpasning beroende på støj

Støjkluder af forskellig art kan være medvirkende til, at man bruger et højere tilpasningsniveau. Det gælder især samtaler over telefonen.

JOHANNA (Ål1_dan):

Der opstår hurtigere misforståelser (*i telefonen, red.*), for man har ikke kropssproget, og man kan ikke mundaflæse, og man kan heller ikke pege eller vise folk ting. Så det bliver bare lidt mere distanceret. Og hvis jeg ringer dem op, så kender de mig ikke på forhånd, og der forventer de måske, at det er en, som taler dansk. Det er hyppigst det, at folk ikke forventer at høre et andet sprog. Eller de forventer 100 procent dansk, og så skal de jo pludselig til at lytte lidt efter.

MARTHE (Nor1_sve):

Ja, sådan afterwork, hvor der er meget støj, musik og mange mennesker. Der kan det være lidt svært for dem at forstå mig nogle gange. Der må de lytte lidt mere. Men for mig går det fint.

HEIDI (Nor2_sve):

Og også når man taler i telefon, der er det meget enklere at tage det på svensk, i stedet for at der bliver stille på linjen og du ved 'förlåt, nu förstår jag inte va du säger'.

Interviewer: Så der bruger du dit højeste svenskniveau?

Ja. Ja, så højt som jeg kan få det i hvert fald.

KERSTI (Nor3_dan):

Interviewer: Og hvordan synes du helt overordnet, at kommunikationen mellem dig og danskere fungerer?

Jeg synes, det går fint. Altså, det værste jeg ved, det er, når man skal ringe til folk, jeg ikke kender. Men det går faktisk ellers fint, jeg har ikke oplevet, at der opstod problemer, men jeg er lidt nervøs, når jeg gør det.

Interviewer: Og hvorfor er det sværere i telefonen?

Jamen, der får man ikke det der øjen... der kan man kun lytte til, hvad de siger. Og man bliver bange for, at tænk, hvis de ikke forstår den første sætning. Så skal man sige den igen og igen. Så bliver man sådan åh herregud, er det nu sådan en sælger, og selvom man ikke skal sælge noget, så bliver man lidt stresset. For hvis det bliver 'undskyld, hvad sagde du', så bliver det bare en dårlig start. Så det er vigtigt at få oprettet en god forbindelse med det

samme. Og det kan jeg være lidt nervøs for, hvis ikke de forstår, hvad jeg siger.

Interviewer: Gør du så noget specielt rent sprogligt ...

Ja, så prøver jeg at tale meget tydeligt dansk.

3.2.1.4.3.

Tilpasning beroende på tryghed og kendskab til samtalepartneren

Tilpasningsniveauet er også afhængigt af, hvor godt man kender personen, og hvor tryk man er i den givne situation. Er samtalepersonen en person, man kender godt, vil de som regel også have tilegnet sig en bedre forståelse af tilflytterens sprog, hvormed denne tilpasningsårsag også delvis kan forklares med samtalepartnerens forståelsesniveau. Der er dog yderligere den faktor, at folk, man ikke kender, ikke *forventer*, at personen taler et nabo-sprog, hvilket gør dem mere tilbøjelige til ikke at forstå tilflytteren.

Eftersom det ikke at forstå ens samtalepartner kan true både ens eget og den andens *face* (om *face threatning acts* og *positive/negative face*, se Brown & Levinson 1987, Goffman 1955), vil man gå langt for at undgå dette, hvilket sker ved, at tilflytteren tilpasser yderligere, når en samtale indledes med en fremmed person (se også om brug af engelsk i *face*-truende situationer, afsnit 3.3.7).

Denne følelse af ubehag ved ikke at forstå hinanden kan tænkes at være særlig stærk, når den opstår mellem to nabosprogskommunikere, fordi man føler et *burde*-credo i kulturen, hvor det forventes og er velset, at man forstår nabosprogene – måske især blandt de ældre generationer. Mange af informanterne giver i hvert fald selv udtryk for, at det er synd at bruge engelsk, og at man bør kunne forstå hinanden i Norden uden brug af engelsk (se afsnit 3.3.6).

Disse forhold kan også være årsagen til, at nogle helt afstår fra at indlede nabosprogs-kommunikation og i stedet slår direkte over i engelsk. Den slags personer har mange af informanterne mødt – folk med den indstilling, at de ikke vil nabosprogskommunikere. Denne indstilling kan være en forsvarsmekanisme brugt for at undgå at komme ud i en *face*-truende situation, hvor man ikke forstår hinanden (se også afsnit 3.5.1 om psykologiske barrierer).

KERSTI (Nor3_dan):

... altså, jeg tror måske, at jeg scanner personen, og om jeg har set personen før, om det er en, som har været der mange gange før, og at de ved, at jeg er norsk. Så kan det godt være, at jeg afslører mere, at jeg er norsk, for jeg kan bedst lide at snakke mit eget sprog.



{ Heidi, nordmand i Sverige }

KERSTI (Nor3_dan):

Så hvis jeg ikke kender personen og aldrig har set personen før, og jeg ved, at det første indtryk, de får, når man taler et andet sprog... altså, der sker et eller andet, når de hører et andet sprog. Så bliver de sådan, nu forstår jeg ingenting. For det er de ikke vant til, eller det er ikke det, de forventer. Så dér tror jeg, at jeg anstrenger mig meget, men jeg er ikke så god til det, jeg er meget usikker i dansk udtale.

MARTHE (Nor1_sve):

Men nu hvor mit team kender mig bedre, så forstår de mig også meget bedre.

THOMAS (Dan4_nor):

Og jeg har også erfaret, at nogle nordmænd ikke forstår dansk, første gang jeg taler til dem. Men det er simpelthen lyden af mit danske, de ikke er vant til at høre.

SARA (Grø1_nor):

Ja, men hvis vi for eksempel er på en bar eller et sted, hvor der er mange mennesker eller musik. Så har de svært ved at forstå mig. Eller hvis jeg er i en butik, hvor jeg spørger en, der arbejder der. De kender mig jo ikke, og de forventer slet ikke, at jeg snakker dansk. Så de er ikke parate.

RÚNA (Fær3_sve):

Nej, jeg forstod dem bedre, end de forstod mig. Men så da de lærte mig at kende og lærte, at når jeg sagde sådan, så mente jeg egentlig sådan, selvom at de ikke var så gode til at rette mig. Men dem, som jeg omgikkes med, de forstod mig.

MADELEINE (Sve4_nor):

Ja, altså jeg taler altid norsk (og ikke engelsk, red.) med mine venner fra Norge, medmindre vi er i en større gruppe, hvor der er folk, som ikke taler norsk. Og med de venner føler jeg også, at jeg slapper mere af, og derfor taler jeg nok mere svensk end norsk med dem, for de er vant til mine udtryk, så der behøver jeg ikke... for eksempel i jobsammenhæng, der lægger jeg nok endnu mere norsk ind, for... jeg ved ikke, for ligesom at få et mere ordentligt og formelt norsk. Men med venner slapper jeg mere af og kan smide nogle svenske udtryk ind og nogle norske. Sådan lidt som med en suppe.

HEIDI (Nor2_sve):

Til at begynde med svarede de ofte på engelsk. Nu går det rigtig godt. De kigger på en og tænker 'øj, du snakker ikke svensk, men jeg forstår dig alligevel'. Så det er godt. Men det kommer også an på, om man har talt med dem før.

KERSTI (Nor3_dan):

...jeg tror, at det handler om, om jeg er tryk ved, om personen kan forstå mig, hvis jeg taler norsk eller taler mere umiddelbart.

Om ubehaget ved ikke at forstå eller blive forstået:

KERSTI (Nor2_dan):

Og når man ikke bliver forstået, så bliver man meget usikker. For jeg føler, at jeg har sagt noget forkert, men det har jeg jo ikke, det er jo bare, fordi de ikke forstår det. Man bliver usikker på sig selv og mister selvtillid.

LINE (Dan1_sve):

Og nogle gange, hvis jeg er på optagelser... for eksempel i går. Det er, når jeg kan mærke, at indstillingen med det samme er, at 'jeg forstår ikke rigtig dansk'. Jeg har i forvejen en følelse af, at stockholmere er lidt mere lukkede mennesker, de er sværere at komme ind under huden på. Og hvis de i forvejen synes, at de ikke forstår mig, så vil de ikke tabe ansigt, så derfor kan de godt virke endnu mere arrogante, end de i forvejen kan være.

MALENE (Nor4_dan):

Og der kan også være personer, som ikke viser, at de ikke forstår. Som selv er ukomfortabel i situationen og hellere lader samtalen gå videre. Men jeg har en relativt ny bekendt, som har indrømmet, at de tre første gange, der forstod hun næsten ingenting af, hvad der blev sagt.

Særligt tætte relationer

Meget tætte relationer, såsom samlevere eller tætte arbejdskolleger, har tilegnet sig en god forståelse af nabosproget, og her kan informanterne ofte få lov at tale et mindre tilpasset sprog eller ligefrem et utilpasset modersmål. Forståelsesproblemer i disse situationer opleves desuden som mindre farlige, fordi man kender hinanden og derfor tør sige til, når man ikke forstår den anden part.

LINE (Dan1_sve):

Interviewer: Og er der forskel på det sprog, du taler med din kæreste og kolleger og kunder?

Ja. Der er stor forskel på, når jeg er hjemme, for der vil jeg gerne slappe lidt mere af i hovedet. Nu forstår min kæreste godt dansk efterhånden, de fleste ord. Og ellers bruger vi meget 'hva?'. Og når jeg taler med kolleger, er jeg meget mere bevidst om, at de ikke forstår mig, så jeg prøver at være meget mere tydelig og bruger nok mest svensk.

KERSTI (Nor3_dan):

Men med Maria, som jeg har været sammen med 24/7, der har det nok taget et par måneder. Og nu er det jo noget helt andet end i starten. [...] Men nu går det meget bedre, og jeg kan næsten tale 100 procent norsk med hende. Altså med norsk accent og norske ord, som ikke findes på dansk. Det er vildt dejligt, en kæmpe frihed i, at man ikke skal tænke over hver eneste sætning, man siger. Og om man nu formulerer sig rigtigt.

MALENE (Nor4_dan):

Altså, sådan som jeg taler med dig nu, er ligesom jeg taler med mine kolleger, fordi de har en meget dyb forståelse af sprog og er vant til at høre forskellige sprog, så nu lægger jeg ikke om i stor grad.

3.2.1.4.4.

Tilpasning i servicesituationer

I situationer, hvor informanten føler, at vedkommende har en servicefunktion – som regel i relation til sit arbejde – vil vedkommende tilpasse mere end ellers. Her bestræber man sig på at gøre det maksimalt let for samtalepartneren af afkode ens budskab.

KERSTI (Nor3_dan):

Når butikken er åben, kommer der jo kunder ind hver dag, og der er det jo forfærdeligt, hvis ikke de forstår, hvad jeg siger. [...] så er det selvfølgelig en anden ting med kunderne. For hvis ikke de forstår, så bliver det jo en dårlig oplevelse, så i det anliggende er det meget vigtigt for mig, at jeg kan tale med alle, som kommer ind i butikken.

HELENA OG JACOB (Sve3_dan, Sve2_dan):

Interviewer: Og hvorfor var det en strategi at lære dansk i forhold til patienter?

Jacob: Det er, fordi vi helt sikkert ville have forstået hinanden. Men jeg synes ikke, at patienten skal bruge energi på at forstå, hvad jeg siger. Det synes jeg forstyrrer samtalen og får det væk fra det væsentlige.

LINE (Dan1_sve):

Interviewer: Hvad taler du så med dem på cafeen?

Svenskdansk.

Interviewer: Er det så det samme, hvor du tjekker, om de forstår dit danske først?

Nej, der er det sådan, at jeg fra starten forsøger at tale svensk.

Interviewer: Er det, fordi du tænker, at nu er jeg i en serviceposition, så nu må jeg ...

Ja, præcis. Og jeg har egentlig kun taget det job for at blive bedre til at tale svensk.

MADELEINE (Sve4_nor):

... hvis jeg virkelig vil og koncentrerer mig i jobsammenhæng, så kan jeg jo nok tale noget, der er mere eller mindre 100 procent norsk, for jeg kender jo alle ord og udtryk. [...] Og det er jo interessant, for på arbejdet, der har jeg jo sådan nogle omvisninger, og der synes jeg, at det er vigtigt, at jeg udtrykker mig rigtigt og bliver forstået. Og det har gjort, at jeg er blevet bedre til norsk. Eller lagt mere energi i at tale ordentligt på norsk, eftersom jeg står foran en gruppe af personer. Der vil jeg ikke have, at det skal være en sådan helt crazy blanding, som folk ikke forstår.

3.2.1.4.5.

Psykosociale grunde til varierende tilpasning

Ens tilpasningsniveau beror også på, hvordan man ønsker at repræsentere sig selv i den givne situation, ens humør, energiniveau og respekt over for samtalepartneren.

Dem, som har et permanent højt tilpasningsniveau (eller taler målsproget), begrundet det ofte med, at det er en måde at udvise respekt på.

LOVISA (Sve5_dan):

Men nogle gange, når jeg er træt og ikke orker at tale dansk. Så taler jeg super dårligt dansk, og så alle de dansk-svenske ord, dem udtaler jeg bare på svensk, og så bruger jeg bare nogle danske ord. Men så mærker jeg også forskel, for så forstår mange mig ikke helt.

BODIL (Grø3_nor):

Jeg har hele tiden ønsket at gøre mig så forståelig som muligt over for nordmændene, og også i respekt for deres sprog. At prøve at gøre en indsats for at komme på samme niveau som dem.

MADELEINE (Sve4_nor):

... hvis jeg virkelig vil og koncentrerer mig i jobsammenhæng, så kan jeg jo nok tale noget, der er mere eller mindre 100 procent norsk, for jeg kender jo alle ord og udtryk. Men ordene er jo også mere eller mindre svenske, så hvis jeg er doven, så siger jeg dem på svensk, men hvis jeg skal anstrenge mig, så siger jeg det samme på norsk, udtaler det på norsk. [...] Men nogle gange savner jeg også svensk, og jeg elsker også det svenske sprog og svenske udtryk. Så det er meget i perioder. Hvis jeg lytter til meget svensk musik for eksempel eller

synger på svensk, så kommer jeg ligesom i en Swedish mode og taler måske mere på svensk. Så det varierer ret meget i forhold til, hvem jeg taler med, og hvilken social sammenhæng jeg er i.

HELENA OG JACOB (Sve3_dan, Sve2_dan):

Helena: Ja, jeg ville ikke virke doven. Og de ville måske tage bedre imod mig, når jeg prøvede at tale dansk. [...]

Interviewer: Så I har begge besluttet, at I vil tale dansk her i Danmark?

Helena: Ja, det gør vi, for det er jo vores beslutning at flytte til Danmark. Så bare fordi vi synes, at danskerne ikke helt forstår svensk, så synes jeg, at man ud af respekt skal prøve at snakke dansk.

3.2.1.5.

At tale målsproget

Nogle i det primære sprogfællesskab taler målsproget på interviewtidspunktet. Enten har det altid været deres mål, eller også er det blot endt sådan efter lang tids ophold i nabolandet. Disse personer giver alle udtryk for, at de godt kan lide sprog, og de har derfor set det som en bonus at få lejlighed til at tilegne sig et nyt sprog. Andre begrundet det med, at man gerne vil integrere sig eller udvise respekt over for tilflyttingslandets indfødte.

I det primære sprogfællesskab taler Kasper (Dan2_sve), Jacob (Sve2_dan), Helena (Sve3_dan), Johanna (Ål1_dan), Annika (FinS4_nor) og Ditte (Grø4_sve) målsproget, og det gør de i alle situationer med indfødte. Det er bemærkelsesværdigt, at alle informanterne på nær Annika repræsenterer dansk-svensk-krydsningen. At man taler målsproget, kunne derfor også være af en mere udtalt årsag, nemlig den, at der i højere grad har været behov for det. Annika (FinS4_nor) arbejder som børnehavepædagog og begrundet hendes valg om at lære målsproget med, at hun gerne vil være et godt sprogligt forbillede for børnene (se også om nabosprog og børn i afsnit 3.5.1).

KASPER (Dan2_sve):

Jamen, jeg kunne nok godt have klaret mig med mit danske. Men det var der ikke nogen grund til, når jeg lige så godt kunne bruge lejligheden til at blive bedre til svensk.

MADELEINE (Sve4_nor):

... det er sikkert også derfor, at jeg begyndte at tale norsk, da jeg kom hertil, for jeg vil gerne integrere mig.

JOHANNA (Ål1_dan):

Interviewer: Og hvorfor ville du gerne tale dansk? Hvorfor er du ikke blevet ved med at tale svensk?

Det er vel, fordi jeg bor i Danmark, og jeg vil gerne være en del af det danske samfund. Og jeg føler ikke, at man sådan helt bliver integreret, hvis man ikke forstår det sprog, som bliver talt, og man bliver måske heller ikke inkluderet på samme måde. Jeg synes, at man føler sig sådan lidt ved siden af, og det tror jeg også bare er ens egen skyld, at man kommer lidt på sidelinjen.

JACOB (Sve2_dan):

Og det er jo også sjovt at lære et nyt sprog, og dansk er et nyt sprog, det er ikke svensk med en anden accent. Så jeg så også en mulighed for at lære et nyt sprog og blive så god som muligt til det.

3.2.2.

Det sekundære sprogfællesskab

Målet for alle finner og islændinge har været at tale målsproget, eftersom deres danske og svenske kun bruges passivt i tilegnelsen af målsproget. Det vil sige, at de ikke har været gennem tilpasningsstadiene 1-4.

Blandt færingerne har Marita (Fær1_nor), Petur (Fær4_sve) og Rúnas (Fær3_sve) mål været at tale målsproget, hvilket de også mestrer på interviewtidspunktet. Kun Sigma (Fær2_nor) hævder, at han holder fast i et danskitilpasset norsk, fordi han ikke stiler efter en norsk intonation. På nær Petur har de alle brugt dansk aktivt og har dermed været gennem tilpasningsstadiene, selvom målet har været at tale målsproget fra start. Blandt grønlænderne taler Sara (Grø1_nor), Anne (Grø2_nor) og Bodil (Grø3_nor) alle tre et norskitilpasset dansk. Ditte (Grø4_sve) taler målsproget. Sara og Anne tilpasser leksikalsk, Bodil – som har været i Norge i længere tid end Anne og Bodil – tilpasser også udtalen af enkeltsegmenter og kan i visse situationer også bruge norske intonationsmønstre.

LIISA (Fin1_dan):

Men efter et halvt år ville jeg gerne prøve at tale dansk, og så gik der et halvt år med at lære det.

MARITA (Fær1_nor):

Altså, det, som jeg vidste var norsk, tog jeg ind på én gang i mit "dorske", mit dansk-norske sprog. Ja, jeg tror, at jeg byttede ordene ud, ord for ord. Dem, som jeg fandt og tog til mig. Og så med tiden kom udtalen.

RÚNA (Fær3_sve):

Ja, jeg havde hele tiden tænkt, at det var *part of the deal* at lære svensk. Og også at man har det på sit CV.

JÓN (Is3_nor):

Ja, jeg fik at vide, at jeg ville lære det på cirka et år. Men jeg taler ikke med så mange til daglig. Det er normalt bare min kæreste og min bror. De kender mig, og min bror har boet her i tre år nu. Og han sagde bare, at jeg skulle komme. Og jeg synes, at det lever ret godt op til forventningerne.

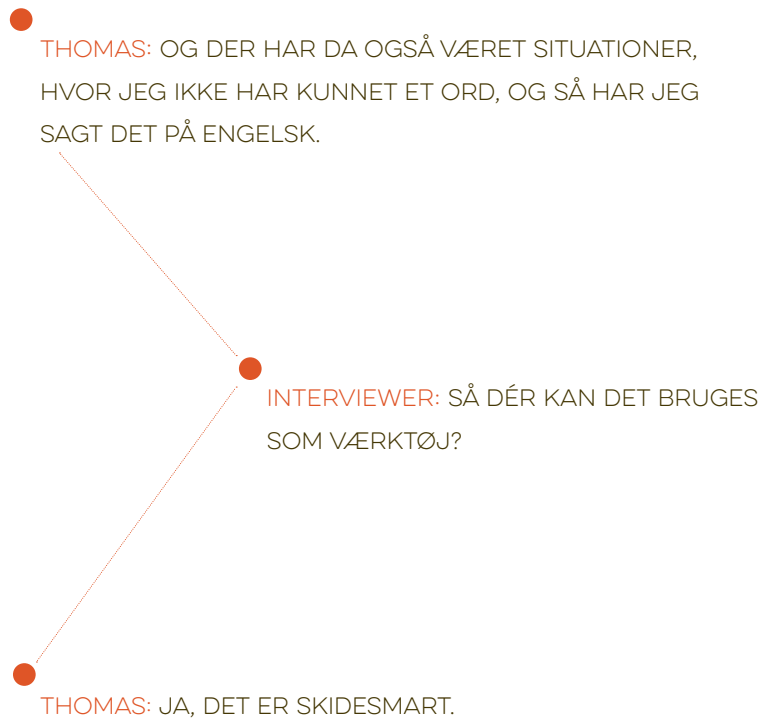
PETUR (Fær4_sve):

Så i stedet for at hoppe over til dansk, når jeg mangler et svensk ord, så står jeg hellere i fem minutter og prøver at huske på ordet. For det skal også lyde korrekt. Altså ikke perfekt, men udtales rigtigt også.

For de færinger og grønlændere, der ikke taler målsproget, ses den samme udviklede kompetence som i det primære fællesskab, hvor der tilpasses i forskellig grad beroende på den givne situation (se afsnit 3.2.1.4).

BODIL (Grø3_nor):

Ja. Jeg tror, det kommer an på, hvem jeg snakker med. Hvilken alder patienterne har, og i hvilken tilstand de er. For jeg har indtryk af, at de ældre kan have svært ved at forstå, hvad jeg siger. Så prøver jeg at tale langsommere.



{ Thomas, dansker i Norge }

3.3.

HVILKEN ROLLE SPILLER ENGELSK I KOMMUNIKATIONEN?

Unge engelskkundskaber i Norden er gode, og engelsk fylder stadig mere i medier, på uddannelser og på arbejdspladser. Når engelsk er et sprog, alle behersker godt (se fx Delsing & Åkesson 2005's sammenligning af unge nordboeres forståelse af nabosprog og engelsk), står det i konkurrence til de skandinaviske sprog i internordisk kommunikation. Det er derfor interessant at undersøge, hvilken rolle engelsk spiller i kommunikationen mellem nordiske unge. Hvornår og hvor meget bruges engelsk, og hvad er de unges holdninger til brug af engelsk? Disse spørgsmål søges besvaret i dette kapitel. Nedenfor præsenteres de forskellige erfaringer og holdninger, som informanterne formidlede i interviewene.

3.3.1.

Engelsk som metasprog

Engelsk bruges af alle som metasprog, når der opstår forståelsesvanskeligheder i nabosprogskommunikationen. Man gør altså brug af enkeltstående engelske ord eller sætninger i en samtale, der ellers foregår på skandinavisk. Det sker, hvis man ikke kender ordet på nabosproget eller har problemer med at formulere noget helt præcist – når nabosprogs-kommunikationen ikke rækker. *Hvad hedder/hvordan siger man XX[engelsk ord]? osv.*

For dem, som har en udviklet nabosprogsforståelse, bliver engelsk altså brugt som akut metasprogligt hjælpemiddel, når der er brug for det. Hvor ofte dette behov opstår, afhænger af tilflytterens ordforråd på nabosproget og modtagers forståelse af nabosprog – derfor er der mindre behov for metasproglige afklaringer på engelsk, i takt med at nabosprogskompetencerne udvikles.

PETUR (Fær4_sve):

Og så hopper jeg over til engelsk i stedet, det sker tit, at jeg kaster et engelsk ord ind. [...] Men selvfølgelig kan man hoppe over til et udenlandsk ord, det gør man selvfølgelig. Og det gør jeg stadig, for mit ordforråd er ikke stort nok.

LINE (Dan1_sve):

Jeg skifter et ord ud med engelsk, hvis ikke de forstår mit dansk-svenske.

JOHANNA (Åh1_dan):

Interviewer: Så er der det med engelsk. Har du brugt engelsk i starten?

Ikke hvad jeg kan komme i tanker om. Altså måske med telefonnumre over telefonen, der kunne jeg måske godt have brugt engelsk i starten. Og så kan det være, at man har brugt et enkelt ord. Så har man sagt det så godt, man kunne, men hvor de ikke har fanget den, og så har man brugt et nøgleord på engelsk.

KASPER (Dan2_sve):

Interviewer: Og hvad gjorde du så, når du kom i ordbekneb

Jamen, så sagde jeg det på tysk eller engelsk, altså 'hvad hedder...'. Jeg spurgte, hvis der var et ord, jeg ikke kendte.

THOMAS (Dan4_nor):

... og der har da også været situationer, hvor jeg ikke har kunnet et ord, og så har jeg sagt det på engelsk.

Interviewer: Så dér kan det bruges som værktøj?

Ja, det er skidesmart.

Engelsk som værktøj for islændinge og finner

For islændingene og finnerne spiller engelsk en større rolle, idet de kun har brugt deres skandinaviske fremmedsprog passivt (se afsnit 3.1.2.1.2.). Liisa (Fin1_dan), Tiina (Fin2_dan), Aili (Fin3_dan), Hildur (Is1_sve), Ásgeir (Is2_sve), og til dels Jón (Is3_nor) og Ingi (Is4_nor)¹¹, har alle brugt engelsk fast i starten. Det fungerer altså som lingua franca for dem i den periode, de lærer sproget. For Ailis vedkommende er hun stadig i en fase, hvor hun hovedsagelig bruger engelsk, men også forsøger sig på dansk, og Hildur taler fortsat engelsk med svenske venner, idet hun føler, at hun bedre kan udtrykke sig frit på engelsk. Svensk er for hende derfor udelukkende et arbejdssprog.

Liisa, Tiina og Ásgeir rapporterer om en følgende periode, hvor de selv har talt engelsk, men beder omgivelserne om at tale skandinavisk. Petur (Fær4_sve) brugte også udelukkende engelsk som kommunikationsmiddel med svenskere de første måneder, før han selv begyndte at tale svensk, skønt han havde en umiddelbar funktionel *forståelse* af svensk.

ÁSGEIR (Is2_sve):

¹¹ Jón og Ingi har begge haft en meget stejl indlæringskurve, da de fra første dag skulle tale med norske kunder. De har derfor forsøgt at tale norsk fra første dag, men har brugt engelsk som lingua franca og metasprog sideløbende.

... det første år, jeg boede her, talte jeg slet ikke svensk, for alt på skolen var på engelsk. Og det blev jeg frustreret over. Så jeg tvang ham til at skrive på svensk, når vi skrev sms'er eller på Facebook til hinanden. Men vi talte stadig på engelsk sammen. Og så senere hen tvang jeg ham også til at tale til mig på svensk.

HILDUR (Is1_sve):

Og de svenske venner, jeg har, dem taler jeg som oftest engelsk med, for jeg synes, at det er lidt besværligt at være sjov og social på svensk.

Interviewer: Så det er lettere på engelsk?

Ja, det er det. Det tager jo lidt tid, før man kan være sjov på et sprog. Men det kommer forhåbentligvis.

Interviewer: Så svensk er for dig mest et arbejdssprog?

Ja, det er det.

3.3.2.

Engelsk er sidste udvej

For resten af informanterne har engelsk været brugt som metasprog, hvis ikke de har kunnet gøre sig forstået på skandinavisk. Engelsk har altså været andetvalget for at få kommunikationen til at fungere. I den første tid, hvor informanterne selv har skullet vænne sig til nabosproget, har informanten desuden selv slået over i engelsk og brugt det som lingua franca, hvis han ikke har kunnet forstå samtalepartnerens nabosprog.

Når engelsk bruges som metasprog, ligger det også implicit, at engelsk er andetvalget, og at man som regel får sit budskab frem på skandinavisk. Det samme gør sig gældende for brug af engelsk som lingua franca. Der forsøges først på skandinavisk, og mislykkes det, kan man slå over i engelsk.

De personer, som har en udviklet nabosprogskompetence, kan desuden først forsøge sig på et yderligere tilpasset modersmål/skandinavisk fremmedsprog, før de gør brug af engelsk som metasprogligt afklaringsværktøj eller som lingua franca (se afsnit 3.2.1.4).

ANNE (Grø2_nor):

Der snakker jeg dansk (*i butikker red.*). Hvis de så beder mig om at gentage, gør jeg det. Og hvis de så stadig ikke kan forstå, så siger jeg det på engelsk.

SARA (Grø1_nor):

Så prøver jeg at sige det igen på dansk måske en eller to gange. Og hvis ikke de forstår det, så svarer jeg på engelsk. Men jeg prøver to gange, før jeg taler engelsk.

BODIL (Grø3_nor):

Interviewer: Og hvad med i forhold til engelsk? Skal man bruge det?

Ja, hvis man føler, at man ikke bliver forstået, så er det da helt fint. Men ellers kan man jo også enten forklare det på en anden måde, eller bruge nogle andre ord.

Interviewer: Så førstevalget er at prøve på dansk?

Ja, jeg ville foretrække det sådan. At jeg prøver at gøre mig forståelig på dansk først.

Interviewer: Hvorfor det?

Jeg ved det ikke. Jeg tror, det handler om, at man ikke vil give op så let. Det er lidt ligesom, at sådan argh, så skal jeg tale på engelsk. Man vil gerne forstås på dansk først.

3.3.3.

Brug af engelsk er en fase

Netop fordi engelsk er andetvalget (på nær hos islændinge og finner, mens de tilegner sig nabosproget) og bliver brugt, når kommunikation på skandinavisk ikke lykkes, forbinder mange brug af engelsk med den første tid i opholdslandet. Enten fordi de i starten ikke selv forstod nabosproget, eller fordi deres egne tilpasningsstrategier ikke har været effektive nok. Brug af engelsk forbindes altså med nybegynderfasen.

SIGMA (Fær2_nor):

Jo i begyndelsen, hvis jeg skulle bestille en eller anden vare, så kunne de godt finde på at svare på engelsk.

BODIL (Grø3_nor):

Interviewer: Og forstod de dig, lige da du kom herop?

Ja, det har været mit indtryk. Men så har de sagt til, hvis de ikke forstod, hvad jeg sagde. Jeg tror faktisk i starten, at vi nogle gange var nødt til at tale engelsk, nu hvor jeg tænker tilbage. Men det gør vi ikke mere.

JESPER (Dan3_nor):

... altså selvfølgelig i starten, hvis det er helt galt, så snak lidt engelsk indimellem, men prøv at bevare det danske og norske.

3.3.4.

Engelsk versus skandinavisk: praktiske og ideologiske begrundelser

Brug af engelsk er overvejende knyttet til praktiske begrundelser, såsom at det i visse situationer sikrer en mere effektiv kommunikation. Brug af skandinavisk er overordnet knyttet til følelsesmæssige og ideologiske begrundelser såsom et ønske om at bevare et kulturelt fællesskab i Norden via gensidig sprogforståelse.

Desuden bruger en god del af informanterne skandinavisk af den enkle årsag, at der ikke er brug for engelsk (se afsnit 3.3.5 nedenfor). Kommunikationen fungerer altså så godt på nabosprogene, at engelsk er unødvendigt. Her er der altså tale om en praktisk årsag til brug af skandinavisk.

I det følgende præsenteres de forskellige begrundelser for og holdninger til brug af engelsk. I skemaerne i bilag A kan man desuden orientere sig i, hvem der har italesat temaerne beskrevet nedenfor.

3.3.5.

Ikke behov for engelsk

En del af informanterne har slet og ret begrundet deres valg af skandinavisk som kommunikationsmiddel med, at der ikke har været behov for engelsk. De har ikke følt forståelsesproblemer i en grad, der på nogen måde gjorde det mere fordelagtigt at bruge engelsk. Det gælder Jesper (Dan3_nor), Thomas (Dan4_nor), Karl (Sve1_nor), Annika (FinS4_nor), Jonatan (FinS5_nor), Johanna (Ål1_dan), Marthe (Nor1_sve), Kersti (Nor3_dan), Malene (Nor4_dan), Marita (Fær1_nor), Sigma (Fær2_nor), Rúna (Fær3_sve). Brug af skandinavisk er altså praktisk begrundet for disse informanter.

JESPER (Dan3_nor):

Jeg synes ikke, at der er noget behov for det (*at tale engelsk, red.*).

KARL (Sve1_nor):

Altså, det skulle kun være, hvis man virkelig ikke forstod, hvad der blev sagt. Så skulle det være, hvis man var to svenskere og en nordmand, og den ene svensker ikke forstod lige så meget. Men jeg kan ikke se, at der skulle være nogen anden situation, hvor der ville være et direkte problem. Men sprogene er jo så lig hinanden, at selvom man taler om nogle svære emner, så går det ret godt, så længe man tager det stille og roligt.

KERSTI (Nor3_dan):

Interviewer: Og så er der det med engelsk. Jeg synes ikke, det lyder, som om at du har brugt det som en mulighed så meget. Hvorfor ikke det?

Jeg synes ikke, at det har været nødvendigt indtil nu. På nær med dem, som er begyndt at snakke engelsk til mig. Så bliver jeg sådan 'okay, er vi der?', men så bliver jeg også irriteret, for jeg ved, at det er muligt at forstå hinanden, for det gør jeg jo med alle andre. Og jeg ved, at jeg kan gå et ekstra hak op med mit danske, for at de kan forstå mig.

THOMAS (Dan4_nor):

Interviewer: Så overordnet set lyder det som, at det fungerer helt fint med de respektive skandinaviske sprog. Og at der ikke er behov for at tale engelsk på din arbejdsplads, fordi I forstår hinanden både danskere, svenskere og nordmænd imellem?

Ja, absolut. Det er super dejligt. I forhold til at være flyttet til udlandet og ikke have fået en ekstrem hjemve og være kommet alt for langt væk fra Danmark, så er det meget komfortabelt at få lov at snakke dansk til en vis grad. Det gør jo nok, at jeg bliver her lidt længere. Men om jeg på et eller andet tidspunkt lærer at synge og tale 100 procent norsk, det kommer ikke godvilligt fra min side af. Det føler jeg ikke et behov for.

3.3.6.

Engelsk er “den lette løsning”

På grund af informanternes gode engelskkundskaber udtaler flere, at det ikke ville være noget kundskabsmæssigt problem for dem at tale engelsk. Desuden har engelsk fordelene af at være én fast kode, som begge parter behersker, til forskel fra et blandingsprog, som kan lede til potentielle misforståelser, hvor tidskrævende *repair*-strategier må tages i brug. Engelsk er altså *effektivt* i informanternes øjne.

Til gengæld synes mange af informanterne også, at det er *ærgerligt* at skulle bruge engelsk. Det er den “lette løsning”, hvor man “spiller fallit”/“giver op” i forsøget på at forstå hinanden på skandinavisk. I dette dilemma ses altså praktiske begrundelser for engelsk på den ene side og følelsesmæssige begrundelser for at undgå engelsk på den anden.

Praktiske begrundelser for brug af skandinavisk nævnes også (foruden den skildret ovenfor, nemlig at der for nogle ikke føles et kommunikativt behov for brug af engelsk). Kasper nævner problemerne ved at skulle oversætte til et sprog, der ligger længere væk end nabosproget. Og flere nævner desuden, at brug af engelsk sinker dem i at blive bedre til at nabosprogskommunikere.

LINE (Dan1_sve):

Interviewer: Føler du, at der var noget, der ville gå tabt, hvis man talte engelsk sammen? Nej, tværtimod. Jeg tror, at det ville være en meget mere tydelig og forståelig dialog. Jeg tror

faktisk ofte, at der går noget tabt ved, at jeg prøver at tale svensk og lidt dansk. For så er der sikkert mange, der ikke tør at tale med mig, så jeg får sådan lidt mindre dialog.

LINE (Dan1_sve):

Det letteste ville være at slå over i engelsk, hvis ikke man orker at prøve at kommunikere. For der ved man, at der er sandsynligheden større for, at vi forstår hinanden. Men det er ikke altid den letteste vej, der er den rigtige, vel?

THOMAS (Dan4_nor):

Og jeg føler også selv, at jeg taler godt engelsk. Jeg har både skrevet mit speciale på engelsk, og hele min master var på engelsk. Så det ville ikke være noget problem at kommunikere på engelsk, men det ville måske også bare være lidt at spille fallit. Hvis man ikke forsøgte at gøre sig forståelig på dansk. Jeg synes, at det er ret naturligt at prøve på sit modersmål, i første omgang i hvert fald.

KERSTI (Nor3_dan):

Altså, skal vi snakke engelsk? Jeg føler sådan, altså har vi givet op? Altså come on, det er jo de samme ord, bare en anden dialekt.

MALENE (Nor4_dan):

Interviewer: Hvad er din generelle holdning til at bruge engelsk med andre skandinaver?

Det gør jeg helst ikke. Kun hvis jeg ved, at de har meget svært ved at forstå, og at de ville blive ekskluderet, hvis jeg talte norsk. Jeg synes, at såfremt man kan forstå hinanden, så skal man forsøge at bruge vores egne sprog. Og arbejde med at øge forståelsen i stedet for at bruge engelsk, for alle i vores generation kan jo engelsk, så jeg synes, at det ville blive lidt for nem en løsning.

HEIDI (Nor2_sve):

... og så bliver man jo lidt sprogforvirret, når man har norsk og svensk og dansk på en gang. Det er jo små forskelle, men de er forskellige fra hvert sprog. Så er det nemmere med engelsk. Engelsk er engelsk. Der ved man, hvad man går ind til.

Praktiske begrundelser for brug af skandinavisk:

JOHANNA (Å11_dan):

... bruger man engelsk, så snyder man sig selv, for så tager det længere tid for én at lære det (*dansk, red.*). [...] jeg prøver at undgå engelsk så vidt som muligt. For man udvikler sig jo ikke, hvis man bruger det.

KASPER (Dan2_sve):

Interviewer: Har du nogen holdning til det at tale engelsk i Norden?

Ja. Det synes jeg, man skal undgå.

Interviewer: Hvorfor det?

Fordi så oversætter man til og fra to meget nært beslægtede sprog til et tredje, som ligger længere væk, og så får man kastet sig ud i nogle helt unødvendige konstruktioner for at sige noget, som så skal oversættes tilbage igen, og som så måske kan blive forvrænget.

Det er synd med engelsk

At det føles ærgerligt at bruge engelsk – trods engelsks effektivitet – kan forklares ved, at mange har ideologiske holdninger til brug af skandinavisk og dermed også begrundes deres egen brug af skandinavisk med disse. Mange ytrer ønske om et fortsat fællesskab i Norden, som i høj grad er forankret i gensidig sprogforståelse. Og der ytres ønske om at bevare denne forståelse i fremtiden. Mange synes derfor, at det er *synd* at bruge engelsk, og at man *bør* kunne forstå hinanden ved brug af skandinavisk.

MALENE (Nor4_dan):

Interviewer: Og hvorfor synes du, at det er vigtigt, at man skal kunne tale sit eget modersmål?

Jeg synes, at det er vigtigt, at vi ivaretager de nordiske sprog, at vi med nordiske sprog fortsat skal kunne forstå hinanden og være eksponeret for hinandens sprog. Hvis man stopper med at tale til hinanden på sit modersmål, så vil forståelsen også gradvist falde væk. Og vi er jo så ens på mange måder, og sproget er vigtigt i det her sammenhold i Norden. Når man er i et andet land, så føler man sig tilknyttet til svenskere og danskere, som man møder – når man er i Norge, så er man måske meget norsk – men i udlandet bliver man pludselig en gruppe, så bliver vi skandinaver, mere end vores egen nationalitet.

LINE (Dan1_sve):

Jamen, jeg synes at rent historisk-mæssigt... vi er nabolande... jeg synes, at det er en ret hyggelig tanke, at vi kan forstå hinanden og kan kommunikere over landegrænser.

JONATAN (FinS5_nor):

Jeg synes, at vores sprog er så tæt på hinanden, så jeg synes, at alle bør kunne forstå, at alle skal kunne forstå og kunne få lov at tale sit eget modersmål.

ANNE (Grø2_nor):

Altså, det er jo næsten det samme sprog, så det er synd at tale engelsk til hinanden. Men selvfølgelig, hvis vi ikke forstår hinanden, så bliver det nødvendigt at tale engelsk.

LINE (Dan1_sve):

Og i stedet for at slå direkte over i engelsk... det kunne man også gøre, men jeg synes, at det er synd. Det er da et sprog, hvor vi har nogle forskellige ord, men det ligger jo tæt på dansk. [...]

Interviewer: Og hvorfor ville det være synd at tale engelsk?

Fordi jeg godt kan lide tanken om at blive bedre til et andet sprog, jeg kan godt lide at kunne tale flere sprog, og så ville det jo være synd, at jeg ikke lærte at tale svensk, og det ville jeg jo ikke lære, hvis jeg ikke taler det. Plus at vi er et naboland. Vi burde godt kunne kommunikere eller indrette vores sprog, sådan at vi kan kommunikere.

PETUR (Fær4_sve):

... at engelsk tager over. Det er jo det professionelle sprog og det akademiske sprog. For det handler jo om at bevare lidt. Som færing siger jeg det, for vi tænker jo meget på sprog. Man behøver ikke at være puristisk, men tænker man i de store baner... jeg synes jo ikke, at det er sådan, at jeg ikke må snakke engelsk med folk fra Danmark eller Sverige, men tænker man i de store baner, så synes jeg, det er lidt synd, at man bruger engelsk i Norden. Det giver ikke så meget mening.

Interviewer: Hvorfor giver det ikke mening?

I det sociale... det er jo det sociale, jeg snakker om faktisk.

JOHANNA (Åh_dan):

Ja, tidligere var vi jo meget tæt forbundne, så måske vi kommer længere og længere væk fra hinanden og forstår hinanden mindre og mindre, jo mere man bruger engelsk. Men det fremmer jo ikke forståelsen, jo, lige i det konkrete øjeblik, men ikke forståelsen mellem ens oprindelige sprog. Måske kan man også danne et fællesskab på en anden måde landene imellem, hvis man kunne forstå hinanden bedre. For alligevel, når man er ude at rejse, så siger man 'øj, der er nogle danskere' – man er naboer. Men i København kan man næsten ikke snakke med hinanden.

Engelsk er unaturligt

Følelsen af fællesskab med nabolandene (og ønsket om at bevare det) gør også, at flere udtrykker et selvfølt ubehag ved at tale engelsk med andre, der behersker et skandinavisk sprog. Det føles unaturligt.

MARITA (Fær1_nor):

For vi har jo det nordiske slægtskab, vi har jo meget mere til fælles med hinanden end med engelsk. Engelsk er jo et internationalt sprog, som alle kan, og derfor bliver det ikke

naturligt at tale det til hverdag, når vi kan et andet sprog, som er tættere på os. Ligger tættere op mod hinanden. Og derfor bliver det unaturligt at tale engelsk.

LOVISA (Sve5_dan):

Interviewer: I hvor høj grad forventede du, at du skulle bruge engelsk?

Med danskere forventede jeg ikke, at jeg skulle bruge engelsk. For jeg synes, at alle de skandinaviske sprog skal forstå hinanden. Og jeg føler mig nok mere ubekvem, hvis jeg skulle tale engelsk med en dansker, end hvis jeg skulle tale mit bedste dansk.

Interviewer: Hvorfor det?

Jeg ved det ikke. Vi har en anden dansker på kontoret... Jeg ved faktisk ikke, hvorfor jeg synes, at det er mærkeligt. Fordi der findes et andet sprog, som ville være nemmere... Ja... Altså, hvis jeg kan snakke svensk med ham, og han kan snakke dansk til mig, så synes jeg bare, at det ville være unaturligt at skulle snakke engelsk. Det ville næsten være det samme som at tale engelsk med en svensker. Med en, som talte samme sprog som en selv. Så ville man også spørge sig selv, hvorfor man talte engelsk sammen.

MARITA (Fær1_nor):

Interviewer: Og når du ikke forstår hende, så spørger du bare?

Ja. 'Er det sådan du mener?'. Helt enkelt.

Interviewer: Og I har aldrig overvejet at tale engelsk sammen?

Nej. Det ville blive mærkeligt. Underligt.

Interviewer: Hvorfor det?

Det er jo vældig fjernt. Det er jo engelsk. Svensk og norsk går fint. Vi finder ud af det på svensk og norsk... og færøsk.

3.3.7.

Engelsk i formelle situationer

Fordi engelsk er et effektivt kommunikationsmiddel – eftersom det er én fast kode, som alle behersker – associeres engelsk i høj grad med formelle situationer, herunder formelle arbejdssituationer.

Repair-strategier, såsom at anmode afsender om at gentage og omformulere, truer principielt afsenders negative *face* (lyst til autonomi), da anmodninger i sig selv er *face*-truende handlinger (Brown & Levinson 1987). Desuden kan det ikke at kunne gøre sig forstået – og dermed ikke være en del af gruppen – true ens eget positive *face* (lyst til samhørighed med andre).

I professionelle situationer er det vigtigt, at alle forstår deres arbejdsopgaver præcist, og man kan være under tidspres, hvor *repair*-strategier, såsom anmodning om gentagelse og omformulering, virker mere *face*-truende end ellers. I en professionel situation vil man gå langt for hverken at virke inkompetent ved ikke at kunne forstå kollegerne og ens overordnede eller at langsommeliggøre arbejdsprocesserne. Mange nævner derfor, at engelsk især er blevet brugt – eller stadig bliver brugt – i professionelle situationer.

Andre situationer, der associeres med brug af engelsk, er konfliktsituationer (det vil igen sige *face*-truende situationer), som kan forværres, hvis parterne misforstår hinanden, eller hvis en af parterne ikke føler sig forstået. Desuden kan engelsk være fælles grund, hvorved man undgår, at den ene har bedre forudsætninger for at forstå og formulere sig end den anden part.

Særligt udsat er man i de situationer, hvor man ikke kender folk godt i forvejen, og hvor større høflighed er forventet. Det ses ved, at brug af engelsk associeres med kommunikation med fremmede personer, man ikke har nogen relation til. Her kan man ved hjælp af engelsk undgå gensidigt tab af *face*.

Engelsk og konfliktsituationer:

HEIDI (Nor2_sve):

Ja... men hvis man skændes, eller hvis man har lidt kort tålmodighed, så er det jo sådan, at hvis man ikke forstår den anden, så bliver man bare mere irriteret, end hvis man var tålmodig og forstod det. Så der går vi over til engelsk, og det gør vi fortsat af og til, uden at man lægger mærke til det, bare fordi det er lettere.

HEIDI (Nor2_sve):

Men jeg tror også, sådan er det med min kæreste, at hvis man er vred eller i dårligt humør eller utålmodig... for eksempel hvis man har bestilt noget, som ikke var sådan, som man havde håbet. Og man har taget kontakt og taget kontakt og taget kontakt, og der ingenting sker. Så tror jeg, at når man så tager kontakt den sidste gang, hvor man virkelig skal slå ud efter dem, så tager man det måske på engelsk. For så ved man, at det bliver forstået, og at man ikke behøver at gentage sig selv. Altså, jeg har ikke været der endnu, men jeg kan tænke mig, at det sikkert føles bedre.

MARTHE (Nor1_sve):

Altså, på jobbet ville fordelene jo være, at vi taler 100 procent det samme sprog. For der er jo stadig nogle tilfælde, hvor man kommunikerer noget, og hvor det så ikke er helt tydeligt, hvad som kommunikeres. [...] Men havde man talt engelsk da, så havde man i hvert fald vidst, at ja... for der er jo stadig nogle ord her og der, som man ikke forstår.

KASPER (Dan2_sve):

Fordi det er nemt (*at tale engelsk, red.*). Og så er man også på fælles grund. Så har den ene ikke fat i den lange ende. Det er jo selvfølgelig en fordel, især i konfliktsituationer. Der er det en fordel, at man er på samme niveau.

MADELEINE (Sve4_nor):

Interviewer: Så synes du, at der er nogen fordele eller ulemper ved at bruge engelsk i Skandinavien?

Ja, men det har vel næsten mere med psykologi at gøre. Jeg føler mig mere selvsikker, når jeg taler engelsk og kan det bedre end norsk. For norsk er jo stadig en blanding af svensk og norsk for mig. Det er på en måde ikke et helt rent sprog. Så engelsk er mere naturligt for mig. Så i situationer, hvor jeg vil føle mig stærk eller cool, eller hvis jeg havner i et argument eller en konflikt. Der er jeg ikke lige så cool på norsk, som jeg er på svensk eller engelsk. Jeg føler mig ikke lige så 'pow', ikke lige så selvsikker.

Engelsk brugt med fremmede:

HELENA OG JACOB (Sve3_dan, Sve2_dan):

Interviewer: Er der nogen situationer, hvor I bruger engelsk med danskere i dag?

Helena: Ja, jeg gør det meget med folk, jeg ikke kender. Det er lidt pinligt, men i butikker, hvor folk ikke ved, at jeg overhovedet taler dansk, der taler jeg ofte engelsk. Og det gør jeg stadig, for jeg synes, at det er nemmere.

Interviewer: Hvorfor er det nemmere?

Jamen, så ved jeg, at vi kommer ud af situationen i den anden ende uden nogen kommunikationsproblemer. For jeg ved godt, at de kan snakke engelsk, og det kan jeg også.

Professionelle situationer:

HEIDI (Nor2_sve):

Det plejer at gå okay, når hun og jeg taler, men det kommer også an på, hvad man taler om. For hvis det er sådan dagligdagsting, så går det fint, men hvis det er sådan mere professionelle ting, så kan det være bedre, at vi tager det på engelsk.

KARL (Sve1_nor):

Den første måned var svær, og jeg havde faktisk en jobsamtale, som vi bedrøveligvis blev nødt til at holde på engelsk. For der var det vigtigt, at man var fuldstændig klar over, hvad der blev sagt. Og det job fik jeg ikke. Men i sociale sammenhænge brugte jeg ikke engelsk, for der kunne man bedre spørge og gentage.

MADELEINE (Sve4_nor):

Men min chef startede på mit arbejde for halvandet år siden (*han er dansk, red.*), og det er fedt at have forskellige folk fra Norden på jobbet. Men mig og ham, vi taler mest engelsk, når vi er alene. Sidder vi i møde med de andre norske kolleger, så taler han dansk, og de andre taler norsk.

Interviewer: Hvorfor taler I engelsk sammen? Har I forsøgt på dansk og svensk?

Ja, men det blev fra min side for svært. Der blev for meget 'hva', hva', jeg forstår ikke'. Og det har meget at gøre med, at i en jobsammenhæng, der vil jeg forstå og kunne fange vigtige detaljer. Og så bliver det lettere at tage det på engelsk.

JESPER (Dan3_nor):

Interviewer: Så engelsk var mere en praktisk foranstaltning i den periode, hvor du ikke forstod?

Ja, for vi havde jo nogle opgaver (*på arbejdet, red.*), som vi var nødt til at løse sammen. Så hvis vi ikke forstod hinanden, så var det sådan lidt ...

MADELEINE (Sve4_nor):

... det føler jeg også med min chef, for jeg vil jo ikke være hende, der ikke forstår. Og så bruger jeg engelsk, for der føler jeg mig mere selvsikker i forhold til ham. For når vi sidder til møder, der er det ofte sådan, at jeg ikke vil afbryde mødet, så der sidder jeg jo bare 'shit, nu forstod jeg ikke, hvad de sagde'.

MALENE (Nor4_dan):

Interviewer: Er der nogen fordele ved at tale engelsk så? Nu talte vi jo om ulemperne ved det før.

Måske nogle gange på arbejdspladsen. Fagord, eller hvis man skal være helt sikker på, at der ikke sker misforståelser, og at alle er helt med på, hvad der bliver talt om. Så i visse sammenhænge er det bedre at bruge engelsk. Men det er mere i professionelle sammenhænge.

HELENA OG JACOB (Sve3_dan, Sve2_dan):

Helena: Men det gør jeg stadig med mine kolleger nogle gange (*taler engelsk, red.*). Hvis det er noget, der er særlig vigtigt, når jeg skal rapportere det arbejde, jeg har lavet. Der er det så vigtigt, at jeg får sagt det rigtigt, det jeg har lavet. Og så siger jeg det på engelsk.

JOHANNA (Ål1_dan):

Interviewer: Har du nogen generelle holdninger til at skulle tale engelsk i Norden?

Nej, egentlig ikke. Altså, de minder jo rigtig meget om hinanden, så på mange måder vil man kunne undgå det, men jeg kan også godt forstå, hvis det er firmaer over grænserne, og det skal gå hurtigt, og man skal kunne forstå hinanden, og man ikke har tid til at sidde og snakke de juridiske paragraffer i fire timer for at kunne forstå hinanden på sit eget sprog, så kan jeg godt forstå, at man bruger engelsk. Der kan jeg godt forstå, at man bruger det. Når det har noget med arbejde at gøre.

ANNE (Grø2_nor):

Interviewer: Hvordan reagerer nordmændene på dit sprog? Får du lov til at tale dansk?
Ja. De har ikke noget problem med, at jeg snakker dansk. Men det er jo lidt med forståelsen, for når man står i køkkenet (*hun er kok, det vil sige i en arbejdssituation, red.*), er det jo helt vildt vigtigt, at vi forstår hinanden godt. For hvis der er misforståelser, så går det jo helt vildt galt.

Interviewer: Så når man har krævende arbejdsopgaver, er der ikke tid til misforståelser. Og så bliver det på engelsk?

Ja, for så skal vi ikke bruge tid på ingenting, på 'hvad', 'hvad siger du?', 'én gang til?'

ANNE (Grø2_nor):

Når vi arbejder, snakker vi mest engelsk. For med min køkkenchef skulle jeg hele tiden gentage og gentage. Så siger han: 'Take it in English'.

JÓN (Is3_nor):

Interviewer: Hvis du havde valget, ville du så tale mere engelsk?

Nej. Eller, hvis det er noget virkelig vigtigt, så spørger jeg dem, om vi ikke kan gøre det på engelsk, så der ikke bliver nogen misforståelser. Men med normale ting synes jeg, det skal være på norsk.

ÁSGEIR (Is2_sve):

Den eneste situation, hvor det måske kunne være en fordel, ville være, hvis det var sådan nogle kontraktuelle sager. Hvor alt skal være korrekt. Måske kunne det være bedre på engelsk dér, eftersom alt skal være rigtigt, og så ville man være på samme niveau. Men jeg ved ikke, det er bare en tanke.

Skandinavisk i sociale sammenhænge

Uden for arbejdet i sociale sammenhænge er der ikke et lige så stort krav om kommunikativ effektivitet og dermed fare for tab af face ved at være den, der obstruerer for effektueringen af en arbejdsopgave. Desuden er man i sociale sammenhænge ofte sammen med nogen, man kender godt, og her kan der altså være rum og tryghed til at kunne opklare forståelses-

problemer. Der er desuden et følt mindre krav om, at man taler "korrekt" i sociale sammenhænge.

HELENA OG JACOB (Sve3_dan. Sve2_dan):

Interviewer: Hvad med at have en ven over lang tid. Ville I så også tale engelsk?

Helena: Nej, så prøver jeg mere med dansk. Men så har man trygheden i at kunne sige nogle ord på engelsk.

Interviewer: Hvorfor vil du tale dansk dér?

Helena: Jo, for dér er der en tryghed i, at man godt må sige ting forkert. Altså hvis det er en ven. For man vil jo gerne snakke dansk, men man vil jo også gerne have trygheden med, at det er okay, hvis man ikke er helt perfekt til det.

HELENA (Sve3_dan):

... når man smalltalker med nogen, så er det jo også okay, at det ikke er helt grammatisk korrekt.

BODIL (Grø3_nor):

Nej, altså uden for arbejdet, der er det jo mere tilladt, at vi ikke forstår hinanden. Så gør man sig bare mere forståelig på andre måder. Jeg tror ikke, at vi har brugt engelsk uden for arbejdet, for der er det mere frit og afslappet. Tilstanden er ikke så alvorlig til, at man ikke må forstå hinanden. Så det har nok mest været på arbejde, i forhold til arbejdsrelaterede ting.

ANNE (Grø2_nor):

Interviewer: Og hvad med, når du spiller bordtennis. Hvad taler du så med de andre?

Der taler de norsk. Og så snakker jeg dansk.

Interviewer: Og hvordan fungerer det?

Jeg synes, at det fungerer bedre end på arbejdspladsen. Det har meget med den individuelle forståelse at gøre. Altså, selvfølgelig kan de finde på at bede mig om at gentage, og det er det samme med mig. [...]

Interviewer: Så når I er til bordtennis, er der tid til at spørge, om de vil gentage, til forskel fra på arbejdspladsen?

Ja. Altså, når vi spiller bordtennis, sidder der en coach ved siden af. Og efter første sæt, coacher han mig. Og der måtte jeg spørge, om de ikke ville gentage. Og så gjorde de bare det.

Interviewer: Så dér fungerer det fint med det norske og danske?

Ja.

Engelsk gør samtalen upersonlig og mindre fri

Mange udtrykker, at samtalen bliver mere formel, distanceret og professionel på engelsk (fordi engelsk er kædet sammen med professionelle situationer og med kommunikation med fremmede, se afsnittet ovenfor). Det gør den samtidig mindre fri, sjov og personlig. Endvidere nævner mange, at folks engelskkundskaber nok rækker til at kunne arbejde professionelt sammen, men at man ikke har det samme ordforråd og sproglige overskud på engelsk til at kunne joke og vise ens personlighed.

Det kræver selvfølgelig, at man har et vist niveau af nabosprogskompetencer, for at det ovenstående er tilfældet. For de islændinge og finner, hvor fremmedsproget engelsk beherskes langt bedre end det skandinaviske fremmedsprog og målsproget (Hildur (Is1_sve), Aili (Fin3_dan), Tiina (Fin2_dan)), er engelsk også foretrukket i sociale sammenhænge.

KERSTI (Nor3_dan):

Interviewer: Så det gør du (*taler engelsk, red.*), hvis ikke de forstår?

Ja, men der er kun én person, som jeg kan komme i tanke om, som kender mig, og som stadig slår over i engelsk. Men det er måske også, fordi han har vænnet sig til, at han snakker engelsk med alle nordmænd for at gøre det nemmere, så han ikke skal spørge 'hvad siger du' hele tiden. Og så snakker jeg bare engelsk tilbage, selvom det er unaturligt.

Interviewer: Hvorfor er det unaturligt?

Jamen, fordi det tager noget frihed fra begge to. Altså, man kommunikerer jo på en helt anden måde, og det skaber en eller anden distance.

KERSTI (Nor3_dan):

Så bliver det jo som en kommunikation, man har... det er jo ikke altid, at det er så naturligt heller. Altså, de fleste taler jo relativt godt engelsk, men det er jo også et fremmedsprog, så man får jo en anden type kommunikation. Altså, man får måske ikke så meget ironi eller humor, men mere saglige ...

LINE (Dan1_sve):

Ja, lidt med relationen. Jeg synes, det bliver sådan lidt, sådan lidt overfladisk på en eller anden måde at tale engelsk.

Interviewer: Hvordan overfladisk?

Det bliver sådan lidt upersonligt. Kan man sige sådan?

Interviewer: Så du føler, at du får mere ud af personen, eller lærer personen bedre at kende, hvis det er på ...

Ja, det rigtige *jeg* på en eller anden måde. Altså, du er svensker, og jeg forsøger at forstå, og de forsøger så at forstå mit dansksvenske. Jeg synes, det er ærgerligt at tale engelsk.

MARTHE (Nor1_sve):

Det har jeg følt, da jeg skulle studere på engelsk i Danmark. På norsk kan jeg jo være lidt rap i replikken og altid komme med en kommentar. Men på engelsk skulle jeg jo lige tænke over den kommentar, før den kom ud, og så ville det jo ende med, at jeg bare ikke sagde det. Og på den måde fik man jo ikke vist, hvem man egentlig var.

PETUR (Fær4_sve):

Men hvis du tager til Færøerne, er folk ikke vant til at tale engelsk. Det er ikke hver dag, man hører engelsk, og det gør jo, at man bliver meget forsigtig. [...] Det er svært for mange af mine færøske venner, som bor i København, at slå sig løs, hvis der er en engelsktalende i rummet. De er meget forsigtige og usikre. Jeg er meget sikker nu, fordi jeg skifter hver dag. Det handler meget om det der.

Interviewer: Så hvis man ikke er så god til engelsk, eller i hvert fald ikke lige så god som på sit modersmål, så kan det være et problem i det sociale, fordi man trækker sig og ikke deltager så meget?

Ja. Engelsk er jo ikke så centralt i ens liv. Inden jeg kom til Sverige, var jeg et år på Færøerne, og jeg skulle lige tilpasse mig igen, da jeg kom til Sverige, for der var gået et år, siden jeg havde snakket engelsk, undtagen på Skype indimellem. Men det handler meget om vaner, for evnen har alle i Norden, som er under 60 år. Alle er meget gode til engelsk, men der er jo et stort skridt fra teori til praksis. Altså mine forældre for eksempel, de er meget gode til engelsk, men de har sindssygt svært ved at slappe af, når de snakker med mine engelske venner. Man tænker 'hvordan lyder jeg?', for når man ikke er så god til et sprog, så føler man jo, at andre ser én som mindre intelligent. Så hvis man ikke er vant til at snakke engelsk, så er man usikker.

RÚNA (Fær3_sve):

Det bliver så mærkeligt, hvis du og jeg, som taler sprog, som er så ens, og vi ikke var så gode til engelsk... eller måske er man god til engelsk, men engelsk er længere væk end det her. Så det føles, som at man mister så meget, for begge skal både anstrenge sig ved at tale et sprog, som ikke kommer helt naturligt, og så bliver det en meget mere kedelig samtale. Jeg ved ikke... som om at man ikke lever fuldt ud, som om man er i skole. Så bliver det ikke særlig rart og morsomt. Det bliver anstrengende.

RÚNA (Fær3_sve):

Altså, det går jo fint med engelsk. Og jeg taler ofte engelsk, men jeg kan godt lide, når folk har det sjovt og laver sjov, og det bliver altid lidt mere tørt på engelsk. Det er simpelthen ikke lige så sjovt. [...] For så bliver det ligesom sådan, at ingen er i deres naturlige miljø og kan lave sjov, og så bliver det altså sådan nogle lange forklaringer, eftersom man ikke er engelsk og har de samme fine ord. Så der kommer længere forklaringer om alt.

LOVISA (Sve5_dan):

Interviewer: Har du fået at vide fra din arbejdsgiver, at du skal tale dansk, når du interviewer (*en af Lovisas arbejdsopgaver er at interviewe kunder, red.*)?

Nej, han har sagt, at jeg godt kan gøre det på engelsk. Men jeg synes, at det er bedst, hvis de kan få lov til at tale på deres modersmål. For så kan de slappe mere af, og så er de ikke så nervøse. Så jeg tror, at han sætter pris på, at jeg kan gøre det på dansk.

JONATAN (FinS5_nor):

For selvom mange er rigtige gode til engelsk, er man jo meget bedre til at udtrykke sig på sit eget modersmål. På engelsk kan man blive misforstået, og det er heller ikke lige så let at udtrykke sine følelser. Jeg synes, at det er vigtigt, at man kan få lov til at tale sit modersmål, så langt det er muligt.

3.3.9.

Social outsider med engelsk

Brug af skandinavisk bliver som belyst ovenfor associeret med sociale sammenhænge. Der er yderligere det forhold, at indfødte er mere tilbøjelige til at slå over i deres eget modersmål, når de er i overtal. At beherske nabosprogskompetencer giver altså en mulighed for at kunne deltage i indfødtes samtaler, og det kan være en nøgle til at komme ind i sociale grupper og fællesskaber, som ellers ikke ville være tilgængelige. Mange nævner derfor, at man med engelsk bliver en social outsider, der har svært ved at blive socialt og kulturelt integreret.

RÚNA (Fær3_sve):

Ja, cirka en gang om året har vi en konference, hvor der kommer tre stykker fra hvert land. Og så har vi præsentationer, men der er det oftest på engelsk, fordi Finland er med. Men i kaffepauserne plejer det jo at være på svensk eller dansk.

INGI (Is4_nor):

Interviewer: Synes du, at der er nogen fordele eller ulemper ved at bruge engelsk i Norge som islænding?

Nej, altså alle forstår dig, men jeg tror, at du får mere positivt tilbage, hvis du taler norsk.

SARA (Grø1_nor):

Interviewer: Og hvorfor ville du gerne lære at forstå norsk og kommunikere med dem på nordisk i stedet for på engelsk?

Fordi når vi for eksempel er sammen en gruppe venner, hvor der er flest nordmænd til stede, så snakker de norsk sammen. Og så forstod jeg ingenting og var bare outsideren i gruppen. Og jeg vil gerne være med til sådan nogle slags ting. Så derfor ville jeg gerne forstå norsk.

Interviewer: Så det vil sige, at nu hvor du taler dansk, men tilpasser til norsk, så er du ikke så meget outsideren?

Nej.

JONATAN (FinS5_nor):

Man bliver mere åben, når man kan tale på sit eget modersmål, og når man kan forstå, hvad de siger til én, så specielt i starten var det en stor hjælp, at sprogene var så lig hinanden. Og for eksempel finsktalende finner ville have det dobbelt så svært som mig ved at komme ind i en social gruppe og føle sig bekvem. For når man har svært ved at følge med i samtalen, føler man sig jo ubekvem. Og sådan har jeg aldrig haft det, for jeg har forstået næsten alt, hvad de har sagt fra starten, og efter en måned forstod jeg i princippet alt. Og de fleste har jo også forstået mig. Så det problem har man jo slet ikke haft. Så man har ikke haft nogen sociale problemer, for man har kunnet udtrykke sig frit. Og så kan man slappe af og føle sig næsten som hjemme.

AILI (Fin3_dan):

Men hvis jeg tager over til min kærestes venner, og de taler dansk hele tiden, så kan det blive for meget på et tidspunkt, og så kan jeg ikke følge med, når de taler, og så føler jeg mig som en outsider.

Interviewer: Så når danskere er samlet til noget socialt og hygger sig, er de så tilbøjelige til at slå over i dansk?

Ja, de taler meget dansk. Hele tiden. Og når jeg så siger, 'hey, kan vi ikke tale engelsk, for jeg kan ikke følge med længere', så forklarer de måske, hvad de har sagt de sidste to minutter, og så begynder de at tale dansk igen. Og måske er det på grund af alkoholen, men de taler virkelig meget dansk, og de glemmer, at der er nogen, der ikke taler dansk iblandt dem.

MARTHE (Nori_sve):

Ja, for ofte på job går det jo fint. Så det er mere med de daglige kommentarer. Altså hvis mit team på arbejdet for eksempel talte svensk alle sammen, og jeg var engelsktalende, for jeg har en anden rolle end resten af teamet – så ville de jo kun inkludere mig, når jeg virkelig behøvede at blive inkluderet. Men ved at jeg er norsk, får jeg jo mere teamfølelse, for jeg får jo alle de svenske jokes med mig.

MADELEINE (Sve4_nor):

Interviewer: Tror du, at det kan være endnu sværere at komme ind på nordmændene, hvis man ikke taler svorsk eller norsk?

Ja, det ser jeg jo med mange af mine venner, som ikke taler norsk. De grupperer sig og har svært ved at komme ind på livet af nordmændene.

HILDUR (Is1_sve):

Fordelene (*ved at tale engelsk, red.*) er, at jeg synes, at det er lettere. At jeg kommunikerer bedre på engelsk. Men svenskerne synes jo, at det er lettere at tale svensk end engelsk, så de vil jo gerne tale svensk. Så hvis man begynder at tale engelsk, så bliver man jo lidt uden for gruppen. Så det er en ulempe.

RÚNA (Fær3_sve):

Det er meget sværere at få job, hvis ikke man taler svensk. For det er svært at få job som nyuddannet. Det er rigtig svært. Men det er tusind gange sværere, hvis man ikke taler svensk. Eller det bliver ligesom sådan, at sproget bliver koblet til intelligens, synes man. Så hvis du ikke er god til at udtrykke dig på svensk, så kan du være nok så klog og dygtig, så fremstår du lidt som værende lidt dummere. Desværre. Men det er sådan, og det er jo synd. Og jeg tror også, at det er, fordi mange (*svenskere, red.*) ikke orker at tale engelsk. At de ikke orker at anstrenge mig. De synes, det er lettere et sted, hvor alle taler svensk. For de kan jo måske selv have svært ved at tale engelsk.

INGI (Is4_nor):

... i starten på apoteket var det jo også sådan, at det er lidt dårligt, at en norsk kunde kommer ind på et norsk apotek, og så skal han ekspederes af én, som kun taler engelsk. Det forstår jeg godt.

JONATAN (FinS5_nor):

For hvis én i en gruppe kun kan engelsk, så kan alle være nødt til at tale engelsk, men nogle er jo dårligere til engelsk end andre, og så taler de måske mindre, end de ellers ville have gjort. Og man skal jo selvfølgelig tage hensyn til dem, som ikke forstår, men alt bliver bare meget mere enkelt, når man kan udtrykke sig på sit eget sprog.

AILI (Fin3_dan):

Og det er også min motivation for at lære dansk, for jeg behøver ikke dansk så meget i forhold til mit arbejde, at jeg skal lære det. Men jeg vil vide, hvad mine børn siger på dansk, og så er der de sociale ting, at jeg gerne vil være en del af gruppen. Jeg vil ikke være den finske outsider.

LOVISA (Sve5_dan):

... ellers lærer man ikke sproget, og der er mange kulturelle ting, man ikke kommer ind i, der er mange ting i samfundet, som man ikke bliver en del af. Og hvis man er mange mennesker sammen, så vil danskerne jo gerne kunne snakke dansk sammen, og så er det jo også anstrengende for dem at skulle tale engelsk sammen, fordi nogle ikke kan dansk.

ÁSGEIR (Is2_sve):

Interviewer: Men har du tænkt over, at du også bare ville kunne blive ved med at tale engelsk med svenskerne? Hvis det egentlig fungerede fint, hvorfor ville du så gerne lære svensk?

Ja, det er der mange grunde til. For det første kan du aldrig blive en del af et fællesskab og en kultur, hvis ikke man kan sproget. Man er altid en outsider. Og man kan ikke deltage i kulturen, og man kan ikke deltage i normale hverdagssamtaler på jobbet eller til fester. Man vil altid stå lidt på sidelinjen.

ANNIKA (FinS4_nor):

Og for at blive integreret i Norge, så må man tale norsk.

HELENA OG JACOB (Sve3_dan, Sve2_dan):

Interviewer: Hvorfor ville du så ikke bare blive ved med at snakke engelsk med dem, hvis det egentlig fungerede?

Helena: Jamen, så ville det bare... for os, da vi flyttede hertil, var det jo for at være sammen med danskere og være en del af den danske kultur. Og så er man nødt til at have sproget, tror jeg.

Engelsk på studiet versus på arbejdet

For nogle har det først været på arbejdsmarkedet, at man har følt behovet for nabosprogskompetencer. Det gælder for dem, som tidligere har studeret i tilflytningslandet, og som har gået på internationale uddannelser. På uddannelsen har sproget været engelsk, og der har været et multikulturelt miljø, hvor alt – både fagligt og socialt – har været på engelsk. Men på arbejdspladsen er der ikke nødvendigvis en lige så stor etnisk og kulturel diversitet, og arbejds sproget kan dermed være overvejende skandinavisk – især i sociale sammenhænge. Her er der altså et umiddelbart behov for at kunne nabosprogskommunikere for at kunne deltage i samværet med de indfødte kolleger og tilmed eventuelt for at kunne udføre sine arbejdsopgaver.

HILDUR (Is1_sve):

Jeg begyndte også kun at tale for et år siden. For i skolen var alt på engelsk, og jeg flyttede hertil for at studere. Så der talte vi bare engelsk. Det var kun svensk, når man handlede i butikker. Men så begyndte jeg at arbejde, og så begyndte jeg at tale svensk.

Interviewer: Og var det, fordi motivationen var større, fordi du så kunne tale med kollegerne på arbejdspladsen?

Ja, lige præcis. For så kunne jeg komme mere ind i det svenske fællesskab og sådan.

ÁSGEIR (Is2_sve):

For i det første år, jeg boede her, talte jeg slet ikke svensk, for alt på skolen var på engelsk. Og det blev jeg frustreret over.

JÓN (Is3_nor):

Ja, for uden motivation går det ikke. For da jeg havde sommerjobbet, var jeg ikke så motiveret, eller jo, lidt, men det gik tusind gange hurtigere, da jeg fik den faste stilling.

HELENA OG JACOB (Sve3_dan, Sve2_dan):

Jacob: Jeg begyndte at skrive på dansk sent i forløbet. For da jeg studerede, kunne jeg skrive på svensk eller engelsk, og hvis det var en meget formel opgave, valgte jeg som regel engelsk. Så det var først, da jeg begyndte at arbejde, at jeg var nødt til at skrive på dansk, for eksempel ansøgninger til fonde og skrive til patienter og mails til kolleger.

● INTERVIEWER: OG HVORFOR VILLE DU GERNE LÆRE AT FORSTÅ NORSK OG KOMMUNIKERE MED DEM PÅ NORDISK I STEDET FOR PÅ ENGELSK?

● SARA: FORDI NÅR VI FOR EKSEMPEL ER SAMMEN EN GRUPPE VENNER, HVOR DER ER FLEST NORDMÆND TIL STEDE, SÅ SNAKKER DE NORSK SAMMEN. OG SÅ FORSTOD JEG INGENTING OG VAR BARE OUTSIDEREN I GRUPPEN. OG JEG VIL GERNE VÆRE MED TIL SÅDAN NOGLE SLAGS TING. SÅ DERFOR VILLE JEG GERNE FORSTÅ NORSK.

● INTERVIEWER: SÅ DET VIL SIGE, AT NU HVOR DU TALER DANSK, MEN TILPASSER TIL NORSK, SÅ ER DU IKKE SÅ MEGET OUTSIDEREN?

● SARA: NEJ

{ Sara, grønlander i Norge }

SAMMENFATNING AF UNDERSØGELSENS KONKLUSIONER

Indledningsvis blev der stillet tre spørgsmål til det empiriske materiale. Nedenfor ses en sammenfatning af svarene på disse spørgsmål.

Hvilke strategier og kompetencer ses i begyndelsen?

- * 11 ud af 31 havde en umiddelbar forståelse af nabosproget.
- * Af de 11 personer med en umiddelbar forståelse af nabosproget er alle fire færinger og alle fire nordmænd repræsenteret. Dette stemmer altså overens med Delsing & Åkesson 2005's resultater om, at færinger og nordmænd var bedst til at forstå de skandinaviske nabosprog blandt nordiske unge.
- * For de resterende forbedres forståelsen af nabosproget væsentligt inden for 2-3 måneder, hvorefter informanterne har en funktionel forståelse af nabosproget. For islændinge og finner
- * Nordmænd fremstår som værende gode til både at forstå nabosprog og som havende lettere ved at blive forstået.
- * Forståelsen mellem svensk og dansk tematiseres som værende sværere end de andre krydsninger. Og der ses større behov for tilpasning, når danskere og svenskere nabosprogskommunikerer. Disse erfaringer stemmer også overens med tidligere forståelsestest.
- * Mange eksponerer sig selv maksimalt for nabosproget ved at lytte til radio og tv og ved at læse tekster på målsproget.
- * I begyndelsen er forståelsen sårbar og energikrævende. Fx er kommunikation over telefon og i grupper særligt svære. På tomandshånd går det bedre.
- * Der er en hyppig brug af *repair*-strategierne gentagelse, omformulering og anmodning om forståelsesafklaring. Brugen falder i takt med, at man udvikler sin receptive og produktive nabosprogskompetence. En anden *repair*-strategi er brug af engelsk som metasprog.
- * For det primære sprogfællesskab og for grønlandere og færinger er nybegynderstrategien at tale langsomt og tydeligt. For finner og islændinge (samt en af færingerne) er nybegynderstrategien at bruge engelsk.
- * Informanterne beskriver processen med at lære at forstå nabosproget som at "vænne øret til sproget", "komme ind i sproget", hvilket kan tolkes som, at informanterne selv opfatter processen som kvalitativt anderledes end at skulle tilegne sig et egentligt

fremmedsprog, fordi opgaven først og fremmest ligger i at finde lydkorrespondenserne, hvormed kognaterne kan genkendes og forstås.

- * Alle grønlandere og 3 ud af 4 færinger bruger danskundskaberne aktivt i nabosprogs-kommunikation, islændinge og finsktalende finner bruger dansk/svensk-kundskaberne passivt.
- * Alle i det sekundære sprogfællesskab giver udtryk for, at beherskelse af det skandinaviske fremmedsprog er en fordel, når man skal tilegne sig nabosprogskompetencer.
- * Ingen af grønlænderne og færingerne tematiserer danskundervisningen i hjemlandene som problematisk. Til gengæld nævner samtlige islændinge og finner, at undervisningen i henholdsvis dansk og svensk var upopulær.
- * I begyndelsen påbegyndes tilpasning af eget sprog i form af leksikalsk tilpasning af højfrekvente leksemer.

Hvordan ser den udviklede kompetence i nabosprogskommunikation ud?

- * For personen med udviklet nabosprogskompetence er forståelsen af nabosproget uproblematisk.
- * Fokus ligger på arbejdet i at tilpasse sit eget sprog – leksikalsk og evt. også udtalemæssigt.
- * Der kan opstilles et implikationelt hierarki for de tilpasningsstrategier, som informanterne gør brug af: stadium 1 (langsom og tydelig tale), stadium 2 (leksikalsk tilpasning), stadium 3 (tilpasning af udtale på segmentniveau) og stadium 4 (tilpasning af udtale på suprasegmentalt niveau).
- * Alle informanter har en eller anden form for tilpasning af deres modersmål/skandinaviske fremmedsprog – enten i alle situationer eller i særlige situationer, hvor det kræves. For næsten alle er det forudsætningen for, at kommunikationen kan flyde (på nær svensktalende i Norge, hvor der ses mindst tilpasning af modersmålet, og hvor der berettes om bekendte, der ikke tilpasser deres modersmål, men stadig har en succesfuld nabosprogskommunikation).
- * Alle har forskellige grader af tilpasning (på nær dem, som har skiftet til rent målsprog, hvilket de taler i alle situationer).
- * For dem, som ikke taler målsproget, er der ikke tale om én fast, idiosynkratisk kode. Tilpasning af modersmålet/det skandinaviske fremmedsprog beror på modtagers forståelsesniveau, situationens grad af formalitet, afsenders humør, og hvordan afsender ønsker at fremstå over for modtager.
- * Dem, der har tilegnet sig målsproget, er overvejende fra det sekundære sprogfællesskab og informanter i krydsningen af dansk og svensk.

Hvilken rolle spiller engelsk i nabosprogskommunikation?

- * Engelsk bruges som værktøj, hvis kommunikationen ikke kan lykkes på skandinavisk, og særligt i *face*-truende situationer, herunder vigtige arbejdsrelaterede situationer.
- * Engelsk forbindes med effektivitet og formalitet, og mange kæder engelsk sammen med formelle arbejdsrelaterede situationer. At høre to nordboere tale engelsk sammen betyder derfor ikke, at de samme to taler engelsk sammen i alle situationer. De vil formentlig være tilbøjelige til at kommunikere på skandinavisk i mindre formelle, sociale sammenhænge.
- * Informanterne tillægger brug af engelsk praktiske værdier, fordi det er én fast kode, som begge parter behersker. Engelsk er altså en mulighed, når det er nødvendigt i situationen, enten i en nybegynderfase, hvor tilflytteren ikke forstår nabosproget, eller hvis modtager ikke forstår tilflytterens sprog.
- * Brugen af engelsk aftager eller forsvinder helt, efterhånden som tilflytteren lærer at forstå nabosproget og tilegner sig effektive nabosprogsstrategier. Herefter kan det bruges som metasprog, når betydningen af enkeltord skal afklares, eller i særligt formelle situationer, hvor der ikke er tid og rammer til at bruge andre *repair*-strategier, og hvor det er særlig vigtigt, at begge parter forstår meddelelsens indhold præcist – det vil sige ofte i formelle arbejdsrelaterede opgaver.
- * Engelsk spiller en større rolle for de islandske og finske informanter, idet de ikke bruger deres skandinaviske fremmedsprog aktivt. Engelsk bliver for dem brugt som lingua franca, indtil de har tilegnet sig produktive evner i målsproget.
- * Brug af engelsk bliver benævnt med prædikater som ”ærgerlig”, ”synd”, ”spille fallit”, ”den lette løsning” og bliver altså nedvurderet. Disse ytringer står i tæt forbindelse med informanternes ideologiske begrundelser for brug af skandinavisk.
- * Flere af informanterne tillægger brug af skandinavisk ideologiske værdier, såsom værdien i at opretholde et historisk og kulturelt fællesskab i Norden via sproget. Altså et ønske om at vedligeholde den gensidige forståelse.
- * Flere af informanterne kan føle en individuel unaturlighed ved at tale engelsk med andre, der taler et nabosprog, og foretrækker at tale skandinavisk.
- * Flere af informanterne synes, at brug af engelsk gør samtaler mere formelle og mindre frie. Dels fordi engelsk er et fremmedsprog, dels fordi engelsk associeres med professionel og akademisk kommunikation. Brug af engelsk skaber altså en distance mellem samtaleparterne.
- * Skandinavisk råder i sociale sammenhænge, hvor der er tid og tryk til at afklare eventuelle forståelsesvanskeligheder. Desuden er der en større tendens til, at de indfødte gerne vil tale deres modersmål i sociale situationer, hvorved man kan føle sig som en social outsider, hvis man kun kommunikerer på engelsk.

“JEG VIL SIGE, AT DET ER
MELLEM 5-10 PROCENT,
DER GÆTTER PÅ, AT JEG
ER NORSK. RESTEN TAGER
UDGANGSPUNKT I, AT
JEG ER SVENSK”

{ Kersti, nordmand i Danmark }

3.5.

ANDRE TEMAER I UNDERSØGELSEN TIL VIDERE UNDERSØGELSE

Foruden de tre spørgsmål, der er stillet til datamaterialet, og som er blevet behandlet overfor, viste der sig andre interessante gennemgående temaer i interviewene. De vil her kort blive præsenteret og kan ses som oplæg til videre undersøgelse af det allerede indsamlede datamateriale samt til at undersøge temaerne nærmere med brug af andre undersøgelsesmetoder.

3.5.1.

Psykologiske barrierer

I en tale holdt ved receptionen for udgivelsen af Svensk-Dansk Ordbog beskrev taleren sin egen første oplevelse af nabosproget svensk som komisk: ”Desuden var svensk komisk i modsætning til engelsk. Det er jo ikke morsomt, at *bukser* hedder *trousers*, men det er komisk, at nogen kalder dem *byxor*, for dét kan man ikke lade være med at opleve som en forkrampet afvigelse fra dansk. Og vice versa.” (Brink 2010: 2).

Det, at man kan genkende kognatet i nabosproget, gør, at nabosprogets udtryk har svært ved at stå neutralt. Man kunne i forlængelse af citatet kalde dette nabosprogsfænomen for ’*byxor-fænomenet*’, og det er et ganske tilbagevendende tema blandt informanterne. Fænomenet opleves af informanterne både receptivt, som det beskrives i citatet ovenfor, men nok i særdeleshed når vedkommende selv skal tale, og det kan være medvirkende til, at vedkommende er tilbageholdende med at tilpasse – især sin udtale. Det gælder navnlig, når nogen med ens eget modersmål er påhører.

Måske kan det være særlig svært mellem norsk og dansk henholdsvis svensk og norsk, eftersom sprogene opfattes nærmere hinanden end svensk og dansk, fx nævner Lovisa (Sve5_dan) den oplevelse, at nordmændene havde sværere ved at udtale dansk og læse dansk op på hendes danskkursus, fordi skriftsproget var så ligt deres eget, at det var svært at lægge det norske fra sig, hvorimod det var nemmere for svenskerne at skille de to sprog ad, da skriftsproget ligger længere væk fra dansk.

Denne barriere kan dog være en forhindring, når man skal tilpasse sit sprog. Og den knyttes for mange sammen med den indledende fase, hvorefter barrieren overskrides, fordi behovet for tilpasning vejer tungere. For de informanter, hvor tilpasning af udtale ikke er nødvendig for en funktionel nabosprogs kommunikation (fx svensktalende i Norge), opleves barrieren til stadighed på interviewtidspunktet. Nedenfor præsenteres citater, der beskriver denne barriere:

SARA (Grø1_nor):

Jeg synes, det er svært at formulere danske ord til norsk, altså at sige dem på norsk, fordi jeg kender dem allerede på dansk.

MARTHE (Nor1_sve):

Nej. Jeg beholder min norske melodi, men det er, fordi jeg ikke føler mig komfortabel med den svenske melodi.

Interviewer: Og det har vel heller ikke været nødvendigt?

Nej, det har det ikke. [...]

Altså, jeg ved, hvad jeg skulle sige på svensk, men det er jo så ligt norsk, det er jo de samme ord, men med anden udtale, så jeg har svært ved at sige det på rigtig svensk. Altså, jeg kan gøre det sådan lidt for sjov, men det føles mærkeligt og ikke særlig rart.

LOVISA (Sve5_dan):

Fordi der er så mange ord, som er de samme på dansk, norsk og svensk. Og hvis jeg taler med en dansker, så kan jeg godt bare sidde og snakke dansk med ham. Men hvis der også sidder en nordmand, så føler jeg, at det er lidt pinligt at snakke dansk. Så der taler jeg mere svensk, men skifter så nogle ord ud, så at danskerne også skal forstå mig.

LOVISA (Sve5_dan):

Og jeg sagde til en veninde, at jeg jo synes, at det var pinligt at sige alle de her ord, for det føltes bare helt unaturligt at skulle forme munden på den måde. Det føltes, som at man blev helt grim i ansigtet. Og hun sagde, at hun også havde været dér, og at man bare måtte give slip og gøre det. Og når man så gjorde det, så gik det bedre.

JACOB (Sve2_dan):

Til gengæld hvis det havde lignet svensk endnu mere, som for eksempel norsk, så havde det måske været sværere. Det er meget svært for en svensker at tale norsk, og det tror jeg, at der er meget få svenskere, der gør. Så det må heller ikke blive alt for lig det svenske sprog, for så tror jeg heller ikke, at man kan skifte over.

JESPER (Dan3_nor):

Der har jeg faktisk nogle veninder, nogle sygeplejersker, som har gjort det der, når vi har været sammen til en fest hjemme hos os eller et eller andet. For eksempel til min fødselsdag havde jeg inviteret dem om, og der var nogle andre nordmænd også. Og så begyndte de at slå over i norsk og tale norsk, og der var jeg nødt til at gå, fordi jeg synes, det var så flovt. Jeg synes, det var så pinligt. Jeg kunne slet ikke have det. Og det er igen det der, at det bør være

helt perfekt. Og det var det jo ikke, det kunne jeg jo godt høre jo. Og så blev jeg sådan lidt småflov og helt rød i hovedet. Så blev jeg nødt til lige at gå en tur.

KASPER (Dan2_sve):

Interviewer: Men du prøvede ikke at efterligne norsk udtale?
(når han talte med nordmænd, red.)

Nej, det kom til at lyde sådan lidt... lyde lidt påtaget. Så så talte jeg svensk i stedet for. Og også med svenske ord, selvom de norske ord tit hed det samme som de danske, og de svenske også egentlig.

MALENE (Nor4_dan):

Interviewer: Og udtalemæssigt, hvad gør du der?

Ikke så meget lige nu. Altså, jeg siger *meget* i stedet for *mye*, men det er blandt andet også derfor, at jeg går på danskursus, for at blive mere komfortabel med at udtale dansk. Jeg kunne sagtens tale mere dansk, men der er sådan en barriere, for de er jo så tæt på hinanden, og de lyder næsten ens, men det lyder jo bare så fjollet, når jeg taler dansk.

MALENE (Nor4_dan):

Hvis der er en nordmand eller svensker til stede, så har jeg sværere ved at skifte over til dansk. Hvis det kun er danskere, så kan man godt udtale mere på dansk, for så er der ingen, der reagerer på, at jeg taler mærkeligt.

DITTE (Grø4_sve):

Det var meget svært i starten, for jeg kunne jo høre på min udtale, at det var forkert. Så selvom det var meget pinligt i starten, så kastede jeg mig bare ud i det.

THOMAS (Dan4_nor):

Interviewer: Og hvorfor taler du, som du gør? Hvorfor taler du ikke engelsk eller har tænkt at slå 100 procent over i norsk?

Jeg tror, at grunden til, at jeg ikke taler 100 procent norsk har at gøre med, at jeg er lidt stædig måske. Og fordi jeg som dansk ville føle mig lidt dum, hvis jeg skulle forsøge at tale 100 procent norsk.

Nabosprog og børn

Annika (FinS4_nor) og Kersti (Nor3_dan) skal ofte kommunikere med børn i deres arbejde, og de nævner, at barrieren ikke er lige så stor, når man taler med børn. Dels fordi de har sværere ved at forstå nabosprog, og man derfor er *nødt* til at tilpasse meget, dels fordi man

ikke føler, at man bliver bedømt af børnene på samme måde som med voksne, og det endda selvom de i højere grad end voksne påpeger, når man bruger udtryk, som ikke kan bruges på målsproget. Med børn kan man altså i højere grad prøve kræfter med specielt målsprogets udtale.

ANNIKA (FinS4_nor):

Men jeg synes, at jeg har fået rigtig god hjælp af børnene, når jeg arbejdede i børnehaven. Jeg tror, det er en meget god måde at lære sig et sprog på, for hvis man siger noget forkert, så siger børnene 'nej, sådan siger man ikke'. Havde jeg bare talt med voksne, havde de bare sagt 'ja', fordi de forstår, hvad jeg mener.

Interviewer: Er det også lettere at turde tale med børn?

Ja. Jeg synes, det er lettere at tale med børn, for så tør jeg også at tale. For i starten turde jeg måske ikke at gøre brug af nye ord, som jeg ikke var helt sikker på var sådan, man brugte. Men børnene, de dømmer ikke én, og hvis det er forkert, det man siger, så er det bare forkert.

Interviewer: Så du talte først med børn og ikke med voksne?

Jeg prøvede at tale med både voksne og børn, men jeg havde en bedre selvfølelse, når jeg snakkede med børn og turde... specielt det med melodien, når jeg taler. Melodien var helt anderledes i starten, når jeg talte med børn, for da turde jeg at lægge den helt om, for i starten syntes jeg, at det lød lidt underligt, når jeg gjorde det. Så i starten talte jeg jo nok lidt anderledes, når jeg talte med børn.

KERSTI (Nor3_dan):

Ja, børn er de sværeste. Det er det. De forstår ingenting, de kigger bare på mig og græder, når de ikke får chokolade. Men de er måske de nemmeste at øve sig på. Jeg har to norske veninder, og de taler 100 procent dansk. De har lagt helt over, og de sagde begge, at de lærte det, da de arbejdede i en børnehave i Danmark. For der kan man øve sig uden at blive bedømt. Så på den måde er det jo en fin ting at snakke med børn.

3.5.1.1.

Nogle vil ikke forstå

En anden psykologisk barriere er den, mange tilflyttere oplever blandt personer, som automatisk slår over i engelsk, når de hører et nabosprog. De har en forhåndsoverbevisning om, at de ikke forstår noget som helst dansk/svensk/norsk. Barrieren beskrives som en manglende vilje og lyst til at forstå nabosproget, og de er derfor på forhånd besluttet på ikke at forsøge. Informanterne tillægger dem altså en manglende motivation for at forstå, snarere

end en egentlig manglende evne. Denne barriere beskrives som oftere forekommende i Danmark og Sverige (se også afsnittet 3.1.1.5.).

TIINA (Fin2_dan):

Men danskerne har også den attitude – for vi er jo langt væk fra Sverige, det her er jo ikke København – at de ikke kan forstå svensk. Det siger min mand også. Og så viste jeg ham finlandssvenske programmer, og så kan han jo faktisk godt forstå en del. Men det er en del af problemet med, at jeg skulle tale svensk i Danmark. For de har besluttet, at de ikke kan forstå svensk, og så kan de det heller ikke.

Men jeg kan se, at nu er vi i et rollespilsnetwork i Norden, og jeg ser nu, at der er mange danskere, der er kommet over den barriere. For de er begyndt at prøve at forstå og siger, at de faktisk forstår lidt, for det giver dem mulighed for også at deltage i liverollespil i Sverige. [...] Og min mand har nu været i Sverige til rollespil, og han sagde, at det tog et par timer at få øret indstillet. Så det ikke bare lyder som lyde, men at man kan forstå en del.

MALENE (Nor4_dan):

Og så er der enkeltindivider, som bare har en slags spærre. Jeg ved ikke, hvor den kommer fra, men de skifter automatisk over til engelsk, når de hører, at man ikke er dansk. Altså, nogle tror jeg bare ikke vil forstå, de forsøger simpelthen ikke. Men hvad årsagen til det er, er svært at vide.

LINE (Dan1_sve):

Oftentimes har jeg mødt folk, som har sådan en indstilling, inden de taler med mig, at de ikke forstår mit danske.

LINE (Dan1_sve):

Og nogle gange, hvis jeg er på optagelser... for eksempel i går. Det er, når jeg kan mærke, at indstillingen med det samme er, at 'jeg forstår ikke rigtig dansk'.

HEIDI (Nor2_sve):

Der er nogle, som ingenting forstår. Eller selvom de forstår rigtig meget af det, så fordi der er enkelte ord, de ikke forstår, så tror de, at de ingenting forstår. Så de ønsker heller ikke at prøve at forstå. Og der kan det være, at de svarer på engelsk, og så har de jo egentlig forstået, hvad du sagde, men af en eller anden årsag så kommer de tilbage på engelsk.

At turde lave fejl

En tredje type psykologisk barriere – tæt forbundet med *byxor*-fænomenet – er angsten for at begå ”sproglige fejl”.

Denne barriere er selvfølgelig ikke særegen for nabosprogs kommunikation, men kan findes i almene studier af andetsprogstilegnelse (*foreign language anxiety*, se Horwitz et al. 1986). Men det er sandsynligt, at angsten opleves særlig stærkt, fordi man med sine kundskaber i andre skandinaviske sprog (og for islændinge og færingers også andre nordiske sprog) kan gøre sig forståelig på et meget tidligt stadium.

Når de skandinaviske sprog er så tæt beslægtede og dermed har så mange ligheder, kan man, når man kommer i ordbekneb på målsproget, forsøge sig med ord fra nabosprogene eller komme med kvalificerede gæt på, hvordan man formulerer det ønskede. Man har så at sige hjælp hjemmefra, hvilket ikke er tilfældet, når man skal tilegne sig et fremmedsprog, der ikke er lige så nært beslægtet med ens modersmål/skandinaviske fremmedsprog.

Kommunikationen kan altså foregå på et skandinavisk blandingsprog, hvor der også kan forekomme henholdsvis islandismer og færøismer blandt islændinge og færingers. At turde give sig i kast med et sådant blandingsprog, som nok er et effektivt kommunikationsmiddel, men som for mange af informanterne fremstår som et uægte, urent pidginsprog (se næste afsnit 3.5.1.3), kan være en udfordring.

Ikke desto mindre anbefales det af mange af informanterne at komme over den barriere og begynde at kommunikere på den måde, da det har været ad den vej, de enten har lært at tale målsproget eller har forbedret deres tilpasningsevner. Og citatet fra Bodil, der lægger navn til nærværende rapport, beskriver netop dette tema og er ordret et genkommende tema; flere giver det *at kaste sig ud i det* som et godt råd til at forbedre sine produktive nabosprogskompetencer.

Finnerne nævner desuden en særlig finsk angst for ikke at udtrykke sig korrekt, som de mener skyldes en fremmedsprogsundervisning i skolesystemet med lav tolerance over for sproglige fejl.

JÓN (Is3_nor):

Og i begyndelsen så bare prøv at tale, selvom det er forkert. Og bed dem om at rette dig, det hjælper rigtig meget. Det sværeste skridt er at begynde, specielt når du ved, at du kommer til at tale så ukorrekt, men bare gør det.

SIGMA (Fær2_nor):

Det er vel bare at kaste sig ud i det? Jeg havde en færøsk kæreste i Norge. Og hun gik på en international skole og lærte ikke norsk. Hun havde boet her i to år og talte aldrig norsk. Og

hun var nervøs for at tale det der gadedansk. Jeg tror, hun gik i stå i det. Så bare prøve, ikke?

JESPER (Dan3_nor):

I starten havde jeg lidt en begrænsning, og så sad jeg og lyttede og tænkte, hvordan gør de (*andre danskere i Norge, red.*)? Hvad siger de? Og jo mere man bare er afslappet med det og gør sig forståelig... Det er jo egentlig i bund og grund et stykke arbejde, der skal udføres. Og det skal du gøre bedst muligt. Og hvis du gør det bedst mulige for at blive forstået, så er det jo det mest ansete, og så gør du det. Så gør du bare det, de andre gør egentlig. Og på den måde har det bare udviklet sig lidt.

ÁSGEIR (Is2_sve):

Det var svært i begyndelsen. Men så blev det lettere og lettere. For i starten er man måske lidt mere nervøs. Man vil gerne have, at alt er rigtigt, og at man ikke laver nogen fejl. Så man talte meget langsomt. Men nu spiller det en mindre rolle, og jeg kan lave fejl, og det gør ikke noget. De forstår alt, hvad jeg siger. Det er ikke noget problem.

BODIL (Grø3_nor):

Man skal bare kaste sig ud i det, og laver man fejl, så bliver man rettet. Og så lærer man af det.

LIISA (Fin1_dan):

Jeg tror, jeg var meget sådan i starten sådan ’aj, jeg tør ikke tale dansk’. Det er også lidt finsk, at man er bange for at sige noget forkert. Og så siger man bare ikke noget.

TIINA (Fin2_dan):

Og til de finske venner, jeg har her i Danmark, som taler engelsk, plejer jeg at sige, at man skal tage skridtet og begynde at tale. Det tager lang tid, men at man skal give det en chance. Og det er meget svært for finner, for vi er meget bange for at lave fejl og tabe ansigt. Så man skal være modig. Man skal turde at tage det skridt.

AILI (Fin3_dan):

Det er nok den største barriere for mig, at jeg er bange for at lave fejl. Også selvom de på sprogkurset siger, at jeg er god, og at mine kolleger siger, at de sagtens forstår mig. Men stadig synes jeg ikke, at jeg er god. Og hvis jeg ikke er 100 procent sikker på, at det er rigtigt... og jeg ved, at det er dumt, og jeg siger også til mig selv, at jeg skal lade være med at tænke sådan, men det er svært.

Interviewer: Jeg talte med nogle andre finske folk, og de sagde, at det i de finske skoler er meget vigtigt, at man taler korrekt med korrekt grammatik. Så de var bange for at sige

noget, hvis de ikke var sikre på, at det var rigtigt. Så de havde den samme fase som dig, hvor de var bange for at sige noget forkert.

Ja, netop. For eksempel hvis man har en engelskeksamen, og man skriver noget forkert, så får man et minuspoint. I Danmark får man bare nul, men i Finland får man minus. Så hvis du prøver, og det er forkert, så får du så mange minuspoint.

Interviewer: Så det er nemmere bare ikke at sige noget så?

Ja. Så jeg tror, det kommer derfra. At man skal være 100 procent sikker, ellers får man minuspoint. Så man prøver slet ikke, hvis det måske kunne være forkert. Jeg ved ikke, om det er sådan på alle skoler, men sådan var det i hvert fald hos os. Og jeg hadede det, og det var også derfor, at jeg slet ikke talte engelsk, før jeg mødte min kæreste. For jeg følte altid, at jeg var for dårlig til at turde at snakke

3.5.1.3

Rent versus urent

Følelsen af, at skandinaviske blandingsvarianter ikke er rigtige sprog, ses blandt informanterne. De benævner blandingsprogene som bl.a. *urene*. Ved brug af disse fremstår man mere uintelligent, og generelt nedvurderes de i forhold til "rene sprog", som er henholdsvis dansk, norsk og svensk – også blandt dem, der faktisk taler et tilpasset modersmål/skandinavisk fremmedsprog og derfor i praksis selv blander. Blandingsproget tillægges derimod praktiske værdier, fordi det sikrer en god nabosprogkommunikation.

Her er der altså en konflikt mellem de praktiske årsager til, at man tilpasser (af forståelseshensyn, af respekt med mere), og de ideologiske holdninger om at holde sprogene separate og "rene".

De ideologiske holdninger bruges som argument for, at man har valgt at tale målsproget i stedet for at tale et tilpasset modersmål, eller omvendt som argument for at tale et så lidt tilpasset modersmål som muligt.

Informanterne oplever også, at deres familie og venner i hjemlandet ikke påskønner, når deres modersmål er blevet influeret af nabosproget.

MADELEINE (Sve4_nor):

Men jeg synes, at det er vigtigt, at man skriver rigtigt, og at grammatikken er rigtig, så derfor synes jeg, at det er et 'fake' sprog, når jeg skriver en blanding mellem norsk og svensk, og jeg føler ikke, at det er rent. Men jeg gør det alligevel, for jeg er ikke god nok til at kunne skrive 100 procent på norsk. Og hvis jeg skriver 100 procent på svensk, så tror jeg, at der ville opstå misforståelser. Så det bliver en blanding.

HELENA OG JACOB (Sve3_dan, Sve2_dan):

Interviewer: Så I har ikke syntes, at det var en mulighed at tale svensk, men så tilpasse det til dansk?

Jacob: Nej, også fordi det simpelthen lyder så latterligt, når svenskere prøver at snakke dansk med nogle enkelte danske ord, men med svensk accent. Og det er jo også sjovt at lære et nyt sprog, og dansk er et nyt sprog, det er ikke svensk med en anden accent.

KARL (Sve1_nor):

Og hvis ikke man kan lægge fuldstændig om til norsk, så synes jeg, man skal holde på sit svenske. For når der kommer sådan en masse norske ord ind, så taber man lidt respekt for dem, for det bliver så usikkert. [...] Og man lyder også lidt useriøs, sådan lidt babysprog, når man blander og hele tiden skal tænke over, hvad man siger.

KASPER (Dan2_sve):

Nej, der skulle det være enten eller, det der med at blande alt for meget sammen, det var sådan lidt... det virkede unaturligt.

Interviewer: Og hvorfor er det unaturligt med at blande for meget?

Hmm, ja, det virker, som om at så taler man ikke noget sprog. Så taler man lidt af alt muligt. Jeg synes, at det er nemmere at blive i ét paradigme.

KERSTI (Nor3_dan):

Interviewer: Og hvordan reagerer nordmændene så på dit sprog, nu hvor du bor i Danmark?

Jamen, de synes jo bare, at jeg lyder lidt sprogforvirret. For jeg har ikke den der evne til at gå direkte over til norsk. For altså jeg taler jo norsk, men jeg siger sikkert 'skal vi spise *inden...*', og så spørger de, hvad faen *inden* betyder. Så der er danske ord, jeg ikke er klar over. Og de siger jo til mig, at jeg lyder meget sprogforvirret. Og jeg siger jo *min mor* eller *min mamma* i stedet for *mamma min*. Sådan nogle ting, som jeg ikke tænker over.

KERSTI (Nor3_dan):

... så siger jeg 'ja, jeg taler lidt mærkeligt, det er norsk' og det er det jo ikke, det er en mærkelig blanding.

THOMAS (Dan4_nor):

Ja, hun er bare blevet skadet af at bo så længe heroppe. Så man får da lidt ødelagt sit danske sprog ved at omstille sig permanent.

Dog er der et eksempel på en positiv indstilling til et blandingsprog. Det er Sigma

(Fær2_nor), der indledende beskriver sit sprog som norsk, men senere uddyber, at han ikke har lagt sin prosodi om, og at han ser blandingen mellem norsk og dansk som en mulighed for at have en idiosynkratisk stil, sit eget sprog:

SIGMA (Fær2_nor):

For jeg kan godt bruge de her ord fra dansk, og det synes jeg bare er morsomt, og det har gjort mit sprog levende at snakke i en lidt arkaisk stil og i et danskagtigt sprog. Og det har jeg ikke så meget imod, for jeg har bare tænkt, at jeg havde mulighed for at skabe mit eget sprog. I stedet for, at hvis man kommer fra Østlandet, så taler man østlandsk. Jeg kan jo plukke hvad som helst op, for min måde at snakke på er meget idiomatisk i forhold til andre nordmænd.

3.5.2.

Nabosprog og nabokulturer som tema i fatisk kommunikation

Byxor-fænomenet opleves også som andres reaktion på informantens eget sprog. På grund af de store ligheder sprogene imellem bliver forskellene opfattet som særligt morsomme/komiske/nuttede.

Denne reaktion kan bruges som positiv *icebreaker* og kan indlede *fatisk* kommunikation, hvor der knyttes bånd mellem de samtalende. Forskelle og ligheder opleves blandt informanterne som et ofte diskuteret emne, som mange godt kan lide at snakke om. Det gælder ikke kun sproglige forskelle, men også nabolandenes kulturelle forskelle samt stereotypisering.

Disse reaktioner kan dog også være stigmatiserende for informanterne, fordi man ikke får lov at sige noget, uden at ens sprog og herkomst bliver påtalt eller ligefrem efterlignet og gjort grin med.

SIGMA (Fær2_nor):

Interviewer: Og hvordan reagerede nordmændene så på dit sprog i starten?

De synes vel, at det er charmerende. Det faktisk noget, jeg har glemt lidt nu, men jeg blev faktisk meget frustreret, fordi folk ville efterligne mig. Det gør de ikke i lige så stor grad længere, fordi jeg sagde fra. Og nogle gange, for jeg har lidt temperament, så sagde jeg meget krast, at det gad jeg fandeme ikke have, at de skulle gøre. Der var nogle fraser, som folk efterlignede, og nogle gange når man spiller musik, så er det meget følsomt. Det er musik, og det kommer lige fra hjertet, og så siger man et eller andet, 'skal vi gøre det på den her måde', og det kan også være at tage et skridt ud i noget usikkert terræn, og så er der nogen, som efterligner mit sprog. Og så kan jeg blive rigtig sur. Men nu sker det ikke så ofte. Jeg sagde, at det ville jeg ikke have, og så stoppede folk. Og så også fordi jeg taler bedre norsk.

LOVISA (Sve5_dan):

Ja, det synes jeg. Og de fleste danskere på arbejdet, som man snakker med, de synes bare, at det er sjovt, at man er svensk. Jeg ved ikke hvorfor, men de kan bare godt lide det svenske sprog. Og de griner, hver gang jeg siger 'så må du have en god uge' på dansk. Ja, haha, men nogle gange vil jeg jo også gerne have, at de bare svarer 'i lige måde'.

LOVISA (Sve5_dan):

En ting, de gør meget ofte, er at efterligne mit sprog. Så siger de 'haha'. For jeg har en anden rytme i mit sprog, og jeg kan have betoningen på forkert sted. Og hvis man siger, at man er svensk, så siger de 'jättebra'. Og så svarer man 'tjaah jättebra...?!'. Alle danskere synes, at det svenske sprog bare lyder super sjovt. Og det gør de meget ofte opmærksom på.

MARTHE (Nor1_sve):

Og så synes de jo, at det er morsomt, at jeg er norsk, og når jeg siger et specielt norsk ord. Der bliver meget god stemning, og vi har meget at snakke om. For fra første dag talte vi jo om Sverige og Norge, så det blev jo sådan en naturlig *icebreaker*. Og det er jo naturligt. Jeg må jo bare acceptere, at de griner lidt af nordmænd, for når jeg er hjemme, så griner vi jo også lidt af svenskerne.

THOMAS (Dan4_nor):

Oftentimes kommer den der *kamelåsa*-video op (*sketch*, hvor norske satirikere efterligner dansk udtale, *red.*). Så der er absolut noget med, at man knytter bånd, at det skaber nogle morsomme øjeblikke dansk og norsk imellem. Jeg tror, at nordmændene synes, at dansk lyder lidt sjovt engang imellem.

KERSTI (Nor3_dan):

Og man skal altid fortælle om, hvordan man skriver på norsk, så det er sådan et fokusområde. Så der blev jeg nødt til på et tidspunkt at sige, at det skulle stoppe. At jeg hele tiden skulle sige, hvordan det er i Norge. Altså, det var et tema, som bare var konstant.

MALENE (Nor4_dan):

Men man kan også blive lidt træt af det nogle gange, når det er de samme kommentarer, der kommer, når man fortæller, at man er norsk. Så skal de sige et eller andet på norsk, som de kan. Men det må man jo bare tage som, at personen er interesseret og gerne vil inkludere dig.

LINE (Dan1_sve):

... jeg synes, det er sjovt. Også selvom jeg bliver drillet ret meget med mit svenske. 'Åh, hvor er det sødt!', siger de. 'Okay?!'.

KERSTI (Nor3_dan):

Det slår aldrig fejl, så bliver de sådan helt 'hahahaha norsk' og 'bababa', de synes jo, at det er hysterisk morsomt. Og 'hvad siger nordmænd om'... det er hele tiden sådan nogle jokes om nordmænd. Altså, det var endnu værre i Sverige, men det findes også i Danmark. Der var det konstant, du ved, hvordan siger en nordmand *banan?* *Gulebøj*. Alle de der... *kæmpetorsk* ...

3.5.3.

Manglende elementært kendskab til nabosprogene

Flere nævner det første møde med nabosproget som et chok, fordi de troede, at forskellene mellem sprogene var mindre, end de er. Mange tilflyttere til Norge har desuden heller ikke været klar over sprogets store dialektale forskelle. De har altså haft et yderst beskedent kendskab til nabosprogene før tilflytningen.

De oplever den samme uerfarenhed blandt folk i tilflytningslandet, hvor mange forveksler nabosprogene med hinanden og ydermere tror, at tilflytteren taler sit modersmål, når de i virkeligheden taler et stærkt tilpasset modersmål eller ligefrem målsproget (med eventuel transfer og accent).

Det kan være svært demotiverende for tilflytteren, når vedkommende i virkeligheden anstrenger sig for at lette kommunikationen ved at tilpasse sprogligt.

Det manglende kendskab til nabosprogene kan også være medvirkende til, at man oplever *byxor*-fænomenet som reaktion på ens eget sprog. Fx nævner ingen af de svensktalende i Norge, at nordmænd finder svensk specielt morsomt/komisk/nuttet, hvilket kan skyldes, at de har været vant til at høre svensk helt fra barnsben.

RÚNA (Fær3_sve):

Jeg tror, at jeg troede, at det ville gå rigtig let med det svenske. Jeg troede, at jeg var rigtig god til svensk. Jeg havde ikke reflekteret over, at det var så forskelligt fra dansk. Men så efter den første dag, så var jeg sådan lidt 'shit'. Men så lidt efter, så var det jo ikke så svært. Og eftersom folk ikke tager hensyn til, at... man taler jo ligesom om de samme ting, man går ikke ned i intelligens, så det var lidt sværere, end jeg troede den første dag. Men så var det jo ikke så svært endda.

SARA (Grø1_nor):

I Grønland arbejdede jeg sammen med en nordmand i selvstyret, og han er meget forståelig. Men da jeg kom hertil, forstod jeg, at han også gør det samme som mig. At han skiftede ordene ud, så det blev nemmere for mig at forstå ham. Så da jeg kom hertil, var det meget

sværere, end jeg havde forventet. For jeg havde forventet, at de talte ligesom ham. Så det var min forventning, at det ville være meget nemmere for mig. Og så var det pludselig svært. Så det var også derfor, at jeg talte engelsk den første uge.

LOVISA (Sve5_dan):

Jeg synes, at mange tror, at de er gode til svensk, bare fordi jeg er svensk, og fordi de godt kan forstå, hvad jeg siger. Og så ved de ikke, at jeg skifter en masse ord ud. Og så forstår de ikke så meget, som når jeg snakker mit bedste dansk.

Interviewer: Så nogle misforstår og tror, at du taler svensk, når du i virkeligheden taler dansk?

Ja, og så skifter jeg nogle gange over til rent svensk for at vise dem, hvordan det lyder, og for at vise, at de altså ikke forstår det, når det er svensk. At der er forskel.

KARL (Sve1_nor):

Jeg troede, at det ville være meget lettere. For det eneste norsk, jeg havde stiftet bekendtskab med var Stig-Helmer og Ole Bramserud (*komikerpar, hvoraf den ene, Ole Bramserud, er en norsk karakter, red.*) og Skavlan (*norsk-svensk talkshow, red.*). Jeg har aldrig set norske programmer. Og så er det klart, at så tror man, at man kan da norsk, fordi det var jo næsten det samme som svensk. Og så vidste man, at der var nogle ord som *rår*, som betød noget forskelligt, men mere kendskab havde jeg ikke. Så jeg var måske chokeret over, hvor lidt jeg kunne. Men det var jo ikke svært at lære sig – det var bare mit kendskabsniveau, som var lavt. For det går, det går ret let.

JACOB (Sve2_dan):

... mine forventninger havde været helt forkerte i forhold til at skulle lære dansk. Det var sværere end forventet, men til gengæld, så når man så begyndte at forstå det, så gik det meget hurtigt, og så blev det pludselig en meget positiv oplevelse. At lige pludselig begyndte man at forstå en masse ting.

LINE (Dan1_sve):

Ja. Og der er det ret sjovt, for vi har nogle venner, som tror, at de nu er blevet vildt dygtige til at forstå dansk, hvor det jo er mig, der slår over i svensk. 'Aj, jeg vidste, at jeg ville lære at forstå dansk,' siger de så. 'Hmm, jeg taler overhovedet ikke dansk lige nu. Sødt.', tænker jeg så.

KERSTI (Nor3_dan):

Og så tror de, at de forstår norsk, fordi de forstår mig og tror, at jeg taler norsk. Men jeg taler jo ikke 100 procent norsk, og når jeg så gør det, så forstår de ingenting. [...] Ja, sådan

var det også i Sverige. Der var de sådan: 'jaja, vi forstår alt dit norsk'. Og så siger jeg: 'jamen, jeg har ikke snakket norsk en eneste gang til dig'. Så jeg ved jo godt, at jeg stadigvæk må... det er jo noget, jeg tænker over hele tiden. Jeg kan jo ikke bare køre helt uden.

KERSTI (Nor3_dan):

Jeg vil sige, at det er mellem 5-10 procent, der gætter på, at jeg er norsk. Resten tager udgangspunkt i, at jeg er svensk.

3.5.4.

At skrive på nabosproget

Mange af informanterne bedriver også skriftlig nabosprogskommunikation, og ofte er det i form af mere uformelle tekster, såsom interne mails, sms'er, opdateringer på sociale medier, hvor man føler, at blandingsprog er tilladt, og hvor der ikke er strenge krav om sproglig korrekthed. For nogle har det ført til, at man senere også skriver formelle tekster på målsproget.

De skriftlige færdigheder tilegnes ofte uden undervisning og læres ved imitation og ved det kendskab, man har til skriftsproget via det, man læser på målsproget. Flere beder om feedback fra indfødte og nævner, at digitale hjælpemidler som stavekontrol, autokorrektur (herunder foreslåede ord) og Google Translate har været rigtig gode veje til at forbedre sig skriftligt.

For informanterne i det primære sprogfællesskab samt for færingerne og grønlanderne har næsten alle tilegnet sig skriftlige færdigheder sideløbende med eller senere end de mundtlige, hvorimod de fleste af de islandske og finske informanter er startet med at skrive på målsproget, før de er begyndt at tale (se skema i bilag A).

Ligesom for talesproget tegner der sig et billede af, at engelsk bliver foretrukket i formelle skrivelser, hvor det ikke er velset med blandingsprog (medmindre man fuldt ud mestrer skriftsproget på målsproget). Andre vælger her at skrive på et utilpasset modersmål/skandinavisk fremmedsprog for at undgå en blandingsvariant.

Det føles derimod unaturligt at skulle skrive på engelsk i uformelle korrespondancer med tilflytningslandets indfødte. Her foretrækker indfødte at skrive på deres modersmål (ofte fordi en mail eller lignende er sendt ud til flere på en gang), hvilket ville gøre det endnu mere unaturligt at skulle skrive tilbage på engelsk.

Nedenfor gives beskrivelser af tilegnelsen af skriftlige nabosprogskompetencer:

MARITA (Fær1_nor):

'Nej, nej, nu går jeg ind med autokorrektur på computeren, og så ser jeg, hvor der er fejl i ordene. Jeg må bare prøve'. Og så efter et halvt år, skrev jeg kun på norsk.

RÚNA (Fær3_sve):

Ellers er det meget med sms. Man sms'er med venner og i grupper. Og så hvis jeg skrev noget, og en anden skrev det samme en anden gang, og jeg kunne se, at jeg havde stavet forkert, så kunne jeg jo rette det næste gang. Det har været meget sms, der har fået mig ind i det.

LOVISA (Sve5_dan):

Ja, det prøver jeg altid, for når man har autocorrect i gang på iMessage, så er lærer man mange gange at stave på den måde. Så det har hjulpet mig supermeget, fordi der er så mange ord, som lyder helt forskelligt fra, hvordan man skriver dem. Så når jeg så skal skrive dem, så autocorrect'er telefonen det, og så kan man tænke 'nå, det er sådan, det staves!' Så det prøver jeg altid. Men så er jeg også blevet vant til at skrive på mail. Der er det ikke lige så nemt, for der findes ikke autocorrect, for der får man bare at vide, at det ikke er stavet rigtigt, og så må man prøve at stave om flere gange, og til sidst må man gå på Google Translate og finde ordet.

HELENA OG JACOB (Sve3_dan, Sve2_dan):

Jeg prøvede at skrive på dansk, og så var der helt sikkert noget af det, der var svensk. Men jeg prøvede bare så meget som muligt. Og jeg startede mest med e-mails, og i det program kan man se, hvis der er stavfejl. Så det er en god måde at starte, for så kan man se, hvad der ikke er helt korrekt.

SARA (Grø1_nor):

Men jeg synes, at det var ret nemt at skulle lære at skrive på norsk. For alle bøger og artikler, vi læser, er jo på norsk. Det er sådan, jeg har lært det.

HILDUR (Is1_sve):

Nej, al dokumentering er på engelsk. Men hvis jeg nu skal sende en mail til en kollega, så er det på svensk.

JÓN (Is3_nor):

Ja, det hjælper rigtig meget med de nye telefoner. Jeg har en Samsung S6, og jeg elsker den, for du kan nærmest bare skrive det første bogstav, og så derfra bare trykke ja, ja, ja, ja.

SIGMA (Fær2_nor):

(om at skrive formelle ansøgninger i Norge)

Jamen, uanset hvad er jeg bedre til at skrive på dansk end på engelsk. Det er jeg. Så det bliver dansk. Og det ser også bedre ud for dem, som måtte læse det. Dem i fondene. Det ser bedre ud, når de kommer på et skandinavisk sprog.

BODIL (Grø3_nor):

Hvis der kommer en rød streg (*i stavetrollen, red.*), så beder jeg om at rette det. Og så husker jeg det til næste gang for at undgå fejl, så at det bliver så norsk som muligt.

BODIL (Grø3_nor):

Jeg tror, jeg bare skrev dansk. Og så har jeg efterhånden bare gået over til at skrive det, sådan som man gør det på norsk. Jeg kan ikke rigtig forklare hvorfor, men det kommer automatisk, for jeg læser jo en norsk rapport, og så ser jeg, hvad de har skrevet. Og så tror jeg bare, at man efterligner eller tager det til sig. Det, som de har skrevet. De forskellige ord.

ÁSGEIR (Is2_sve):

Der var en af mine venner, som jeg lavede eksamensopgave med. Og jeg tvang ham næsten til kun at skrive svensk med mig. For i det første år, jeg boede her, talte jeg slet ikke svensk, for alt på skolen var på engelsk. Og det blev jeg frustreret over. Så jeg tvang ham til at skrive på svensk, når vi skrev sms'er eller på Facebook til hinanden. Men vi talte stadig på engelsk sammen. Og så senere hen tvang jeg ham også til at tale til mig på svensk.

ÁSGEIR (Is2_sve):

Ja, men det er mest uformel kommunikation. Jeg ville ikke bryde mig om at skrive formelle tekster. Men mails og kortere dokumentationer, men ingen kontrakter eller meget formelle dokumenter til kunder. Men e-mails til kunder.

Interviewer: Og hvordan lærte du det?

Bare ved at imitere. Og så havde jeg en bog med øvelser.

LIISA (Fin1_dan):

Interviewer: Skriver du på dansk?

Ja, det gør jeg, og det var også det første, jeg startede med. [...] fordi det var nemmere at skrive en mail og så sende den af sted. Så behøver man ikke at snakke, for det var det sværeste. [...] Jeg tror, jeg startede med korte e-mails efter et par måneder, men det var bare et par sætninger.

Interviewer: Så du startede i det små?

Ja, det gjorde jeg, og selvfølgelig skriver man også på Facebook til venner.

THOMAS (Dan4_nor):

Jeg vil nok sige, at jeg egentlig primært skriver på dansk. Men at jeg jo efterhånden kender en del ord, som jeg ved, at jeg må bytte ud. Så jeg forsøger ikke sådan at lære norsk grammatik, eftersom jeg tænker, at det er det samme som på dansk oftest.

MALENE (Nor4_dan):

Hvis jeg skriver på skandinavisk, er det for det meste sådan dansk, såfremt det ikke er en kollega i Sverige. Så skriver jeg hellere norsk. Hvis det er en formel mail, så er det på engelsk. Men meget af den daglige kommunikation er på dansk.

INTERVIEWER: HVOR MEGET FORSTOD DU, LIGE DA DU KOM TIL DANMARK?

MALENE: JEG FORSTOD DET MESTE. DET VAR BARE AT LÆRE DE DER ENKELTE ORD. NÅR DE I BUTIKKEN SPURGTE, OM MAN VILLE HAVE 'BONEN'. OG 'BONEN', DET FORSTOD MAN JO IKKE. SÅ DER VAR ENKELTE ORD. OG SÅ OGSÅ, HVIS DER VAR MEGET STØJ. ELLER MANGE, DER TALER SAMMEN. I VISSE TILFÆLDE KUNNE MAN FALDE LIDT UD, FORDI MAN SKULLE FOKUSERE PÅ SAMTALEN.

{ Malene, nordmand i Danmark }

INTERVIEWER: OG DIN FORSTÅELSE AF DANSK I STARTEN. HVOR MEGET FORSTOD DU, LIGE DA DU KOM HERTIL?

JOHANNA: IKKE SÆRLIG GODT. DET GJORDE JEG IKKE. JEG KAN HUSKE, AT JEG SÅ NOGET DANSK TV, HALVANDEN MÅNED FØR JEG KOM HERTIL. OG JEG TROEDE, AT DE TALTE TYSK. SÅ DET VAR MIN FORSTÅELSE AF DANSK.

{ Johanna, Ålænding i Danmark }

4. VIDERE UNDER- SØGELSER

Denne pilotundersøgelse har belyst, hvordan nabosprogskommunikation udfolder sig blandt unge, som har brug for at nabosprogskommunikere i arbejdsøjemed på daglig basis. Det er gjort gennem kvalitative interview af målgruppen.

Der er blevet sat ord på de udfordringer, der er i forbindelse med nabosprogskommunikation, og på, hvordan informanterne har håndteret dem. Desuden har undersøgelsen givet en nuanceret skildring af, hvordan brug af engelsk positionerer sig i forhold til brug af skandinavisk; her tegner der sig ikke et enten-eller-valg, men derimod et valg, der beror på, hvilken situation samtalen indgår i.

Interviewmetoden har desuden vist sig overlegen i forhold til spørgeskemaundersøgelser i detaljegraden og nuanceringen af de erfaringer, informanterne har formidlet. Som det ses i bilag C, gav spørgeskemaet i denne undersøgelse også mulighed for, at man i fri tekst kunne beskrive erfaringer på området. Meget få har benyttet denne mulighed, og de nedskrevne beskrivelser, der er givet, er korte. Ydermere blev nogle af de svar, der på forhånd var indsamlet via spørgeskemaet, korrigeret eller nuanceret af informanten i det senere interview. I den mundtlige samtale kan man let forklare og præcisere, hvilket man sjældent vil bruge tid på i en spørgeskemaundersøgelse. Den anvendte interviewmetode har dermed tilvejebragt en indsigt på området, som ikke ville kunne opnås med spørgeskemaer. Metoden har endvidere tilvejebragt indsigt i faktisk nabosprogskommunikation, hvilket forståelsestest ikke gør.

Til gengæld kan man med den brugte metode ikke kontrollere, hvorvidt de selvrapporterede strategier stemmer overens med informanternes faktiske sprogbrug, og interviewmetoden kan desuden ikke undsige sig det velkendte *observer's paradox*, hvor den observerende kan påvirke det observerede. Supplerende undersøgelser i form af informanternes egne selvoptagelser af faktisk nabosprogskommunikation (med senere analyse af tilpasningsstrategier brugt i disse autentiske situationer), kunne give en videre indsigt i feltet, og det ville desuden minimere dette *observer's paradox*, eftersom der ikke ville være en observatør til stede. Et longitudinalstudium af tilegnelsen og udviklingen af succesfulde strategier (både

ved observationsstudier eller ved selvoptagede videologbøger) kunne desuden være gavnlig for at give en mere detaljeret beskrivelse af tilegnelsesprocessen. Det kunne fx gøres ved at følge unge nordboere, der via Nordjob/-plus/-lys flytter til et andet nordisk land for at studere/arbejde.

Resultaterne lægger desuden op til, at man i en større kvantitativ spørgeskemaundersøgelse spørger direkte ind til de gennemgående temaer, som nu her er blevet kundgjort, for at få en statistisk repræsentativ dokumentation for, at temaerne gør sig gældende inden for feltet.

Slutteligt skal det nævnes, at både materialet udformet til nærværende pilotprojekt (spørgeskema og interviewguide) samt de indsamlede data med fordel kan genanvendes.

Der foreligger nu et stort korpus af interview om nabosprogskommunikation (30 interview + to yderligere, der ikke er gjort brug af i denne rapport). Disse kan udgøre empirisk materiale i videre undersøgelser.

Spørgeskemaet kan genanvendes i en større kvantitativ spørgeskemaundersøgelse, hvor det kombineres med yderligere spørgsmål, der spørger til de temaer, der i denne undersøgelse er blevet belyst af informanterne.

Spørgeguiden kan endvidere bruges til andre interviewstudier med flere informanter eller til udforskning af andre sproglige krydsninger (fx islændinge, grønlændere og færing i Danmark eller finner i Sverige), eller til interview med en anden målgruppe end den valgte. Endelig kunne man bruge interviewene til at udføre egentlige sproglige analyser af informanternes sproglige akkommodation i selve interviewene.

Hermed håber forfatteren, at gavnigheden af et fortsat fokus på faktisk nabosprogskommunikation som studieobjekt og af den valgte metode er blevet vist med denne rapport. Det er den autentiske mundtlige samtale, der er den virkelighed og udfordring, som den nabosprogskommunikerende møder.

5.

REFERENCER

- Brink, L. (2010). *Dansk-svensk*. Tale holdt ved udgivelsesreceptionen for Svensk-Dansk Ordbog (2010, DSL/Politikens Forlag) d. 15. september 2010. Upubliceret.
- Brown, P. & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Studies in Interactional Sociolinguistics 4. Cambridge University Press.
- Bruntse, J. (2004). *It's Scandinavian. Dansk-svensk kommunikation i SAS*. Kandidatspeciale, Københavns Universitet.
- Dahlstedt, K. (1975). Språksituationen i Norden. I: *Grannspråk och minoritetsspråk i Norden. Nordisk Utredningsserie* 1975:32, 19-30.
- Delsing, L. & Åkesson, K. L. (2005). *Håller språket ihop Norden? En forskningsrapport om ungdomars förståelse av danska, svenska och norska*. TemaNord.
- Goffman, E. (1955). On face-work: An analysis of ritual elements in social interaction. *Psychiatry*, 18(3), 213-231.
- Gooskens, C. (2006). Linguistic and extra-linguistic predictors of Inter-Scandinavian intelligibility. *Linguistics in the Netherlands*, 23(1), 101-113.
- Gregersen, F. (2003). Factors Influencing the linguistic development in the Øresund region. *International Journal of Sociology of Language* 2003 (159), 139-152.
- Grünbaum, C. & Reuter, M. (2009). *Att förstå varandra i Norden*. Nordisk Ministerråd.
- Grønnum, N. (2007). *Rødgrød med fløde*. Akademisk Forlag.
- Haastrup, N. & Teleman, U. (1978). *Svensk, dansk eller skandinavisk? En interviewundersøgelse af svenske læreres sproglige situation ved et dansk universitet*. Rolog-papir 14. Roskilde: Roskilde Universitetscenter.
- Haugen, E. (1953). Nordiske språkproblemer – en opinionsundersøgelse. *Nordisk Tidsskrift* 29, 225-249.
- Haugen, E. (1966). Semicommunication: The language gap in Scandinavia. *Sociological inquiry*, 36(2), 280-297.
- Horwitz, E. K., Horwitz, M. B., & Cope, J. (1986). Foreign language classroom anxiety. *The modern language journal*, 70(2), 125-132.
- Jørgensen, N., & Kärrlander, E. (2001). Grannspråksförståelse i Öresundsregionen år 2000: gymnasisters hörförståelse. *Nordlund*, 22(2).
- Lund, J. (2015). Nordisk sprogforståelse. Hvor lykkes det i praksis, og hvor lykkes det ikke? *Sprog i Norden* 2015, (1), 97-106.
- Lundin, K. & Christensen, R. Z. (2001). Grannspråksförståelse i Öresundsregionen år 2000: gymnasisters läsförståelse. *Nordlund*, 22 (1).
- Kvale, S. (2005). *Interview. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. Hans Reitzel.
- Maurud, Ø. (1976). *Nabospråksförståelse i Skandinavien. En undersökelse om gjensidig förståelse av tale- og skriftspråk i Danmark, Norge og Sverige*. (Nordisk utredningsserie 13.) Nordiska rådet. Stockholm.
- Nielsen, M. F., & Nielsen, S. B. (2005). *Samtaleanalyse*. Samfundslitteratur.
- Schegloff, E. A., Jefferson, G., & Sacks, H. (1977). The preference for self-correction in the organization of repair in conversation. *Language*, 361-382.
- Uhlmann U. B. (1991). *Språkmöten och mötesspråk i Norden*. Nordisk Språksekretariats rapporter 16. Oslo.
- Uhlmann U. B. (1994). *Skandinaver samtalar. Språkliga och interaktionella strategier i samtal mellan danskar, norrmän och svenskar*. (Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 38.) Uppsala.

6. BILAG

SKEMA 2:

Oversigt over temaer nævnt i interviewene (det primære sprogfællesskab). Bemærk, at informanten ikke nødvendigvis er uenig i det udsagn, som beskriver temaet, hvis de ikke har givet udtryk for det. Det betyder blot, at informanten ikke har ytret sig om temaet i interviewet.

Tema	Eng1_sve	Eng2_sve	Eng3_nor	Eng4_nor	Sve1_nor	Sve2_dan	Sve3_dan	Sve4_nor	Sve5_dan	Fra56_nor	Sve6_nor	Alt_dan	Nor1_sve	Nor2_sve	Nor3_dan	Nor4_dan	Eng3_nor	Eng4_sve	Antal i alt	Ud af i alt	Procent
Temaer fra Hvilke strategier og kompetencer ses i begyndelsen?																					
Maksimerer eksponering ved at lytte til radio, tv etc.	■																		8	18	44,4
Øret skal 'vænne sig til nabosprog'/man kommer ind i det'		■	■	■									■	■					10	18	55,6
Det er energikrævende at forstå i starten																			4	18	22,2
Det er sværere at forstå i grupper/over telefon etc. (diverse støjkilder)	■	■	■	■															10	18	55,6
Bruger repair-strategier (herunder at turde at bruge dem)	■	■	■	■															14	18	77,8
Taler langsomt og tydeligt som indledende tilpasningsstrategi	■	■	■	■															14	18	77,8
Nordmænd har en meget god nabosprogforståelse, som er bedre end danskeres og svenskeres			■	■															11	18	61,1
Temaer fra Hvordan ser den udviklede kompetence i nabosprogkommunikation ud?																					
Tilpasser leksikon	■	■	■	■															12	18	66,7
Tilpasser udtale (segmentniveau)	■	■	■	■															15	18	83,3
Tilpasser udtale (suprasegmentalt niveau)	■	■	■	■															12	18	66,7
Taler målsproget		■	■	■															8	18	44,4
Tilpasser beroende på modtagers forståelsesniveau	■	■	■	■															12	18	66,7
Tilpasser beroende på støjkilder	■	■	■	■															8	18	44,4
Tilpasser beroende på kendskab til samtalepartner	■	■	■	■															7	18	38,9
Tilpasser mere i servicesituationer/arbejdssituationer	■	■	■	■															10	18	55,6
Variierende tilpasning foranlediget af psyko-sociale årsager, såsom humør, respekt																			5	18	27,8

Tema	Eng1_sve	Eng2_sve	Eng3_nor	Eng4_nor	Sve1_nor	Sve2_dan	Sve3_dan	Sve4_nor	Sve5_dan	Fra56_nor	Sve6_nor	Alt_dan	Nor1_sve	Nor2_sve	Nor3_dan	Nor4_dan	Eng3_nor	Eng4_sve	Antal i alt	Ud af i alt	Procent
Temaer fra Hvilken rolle spiller engelsk i kommunikationen?																					
Der har ikke været behov for brug af engelsk			■	■															9	18	50,0
Det er synd/ærgeligt/"den lette løsning" at bruge engelsk i Norden	■		■	■															5	18	27,8
Ideologiske begrundelser for brug af skandinavisk, herunder vi bør kunne forstå hinanden	■		■	■															8	18	44,4
Det føles unaturligt at bruge engelsk med en, der taler et nabosprog			■	■															5	18	27,8
Engelsk har fordelen ved at være én fast kode, alle behersker, og engelsk er dermed mere effektiv	■	■	■	■															9	18	50,0
Engelsk kan bruges som hjælpemiddel (metasprog / + evt. lingua franca i begyndelsen)	■	■	■	■															13	18	72,2
Engelsk associeres med ansigtstruende situationer, herunder formelle arbejdsituationer		■	■	■															10	18	55,6
Engelsk gør samtalen mere formel/distanceret og mindre fri	■	■	■	■															6	18	33,3
Man er outsider, når man ikke kan nabosprogkommunikere																			7	18	38,9
Skandinavisk associeres særligt med sociale sammenhænge/uformelle hverdagsituationer																			7	18	38,9
Engelsk er sidste udvej	■		■	■															10	18	55,6
Indfødte foretrækker at tale deres eget modersmål			■	■															6	18	33,3
At forstå modersmålet er nøgle til deres kultur																			6	18	33,3
Andre temaer																					
Psykologisk barriere hos sig selv (byxor-fænomenet)	■	■	■	■															15	18	83,3
Psykologisk barriere hos andre: nogle vil ikke forstå	■	■	■	■															6	18	33,3
Man skal turde lave fejl/kaste sig ud i det																			4	18	22,2
Nabosprog/-kultur er komisk/sødt og et ofte forekommende samtaleemne	■	■	■	■															10	18	55,6
Blandingssprog bliver nedvurderet		■	■	■															10	18	55,6
Manglende eget kendskab til nabosprog før tilflytning og troede derfor, at nabosproget var tættere på/lettere end det faktisk var																			7	18	38,9
Andres manglende kendskab til nabosprog, fx forveksling af nabosprogene	■	■	■	■															8	18	44,4
Har formel skriftlig nabosprogkommunikation, fx skrivelser til kunder																			11	18	61,1
Har uformel skriftlig nabosprogkommunikation	■	■	■	■															13	18	72,2
Har haft skriftlig nabosprogkommunikation før mundtlig																			1	18	5,6
Har modtaget undervisning i nabosproget	■																		6	18	33,3

SKEMA 3:

Oversigt over temaer nævnt i interviewene (det sekundære sprogfællesskab). Bemærk, at informanten ikke nødvendigvis er uenig i det udsagn, som beskriver temaet, hvis de ikke har givet udtryk for det. Det betyder blot, at informanten ikke har ytret sig om temaet i interviewet.

Tema	Grp1 nor	Grp2 nor	Fær1 nor	Fær2 nor	Fær3 sve	Fær4 sve	Fin1 dan	Fin2 dan	Fin3 dan	U3 tje	U3 sve	U3 nor	U4 nor	Antal i alt	Ud af i alt	Procent
Temaer fra <i>Hvilke strategier og kompetencer ses i begyndelsen?</i>																
Maksimerer eksponering ved at lytte til radio, tv etc.																
Øret skal 'vænne sig til nabosprog'/'man kommer ind i det'														7	13	53,8
Det er energikrævende at forstå i starten														2	13	15,4
Det er sværere at forstå i grupper/over telefon etc. (diverse støjkilder)														8	13	61,5
Bruger repair-strategier (herunder at <i>turde</i> at bruge dem)														10	13	76,9
Taler langsomt og tydeligt som indledende tilpasningsstrategi														12	13	92,3
Nordmænd har en meget god nabosprogforståelse, som er bedre end danskeres og svenskeres														4	13	30,8
														5	13	38,5
Specifikt for det sekundære sprogfællesskab																
Bruger det skandinaviske fremmedsprog passivt														11	13	84,6
Bruger det skandinaviske fremmedsprog aktivt														6	13	46,2
Har fortrudt, at han/hun ikke fokuserede mere på dansk-/svenskundervisningen														3	13	23,1
Dansk-/svensk-undervisningen var ikke populær i skoletiden														6	13	46,2
Brød sig ikke selv om dansk-/svensk-undervisningen														4	13	30,8
Temaer fra <i>Hvordan ser den udviklede kompetence i nabosprogskommunikation ud?</i>																
Tilpasser leksikon														13	13	100,0
Tilpasser udtale (segmentniveau)														11	13	84,6
Tilpasser udtale (suprasegmentalt niveau)														10	13	76,9
Taler målsproget														10	13	76,9
Tilpasser beroende på modtagers forståelsesniveau														0	13	0,0
Tilpasser beroende på støjkilder														0	13	0,0
Tilpasser beroende på kendskab til samtalepartner														0	13	0,0
Tilpasser mere i servicesituationer/arbejdssituationer														0	13	0,0
Varierende tilpasning foranlediget af psyko-sociale årsager, såsom humør, respekt														0	13	0,0

Tema	Grp1 nor	Grp2 nor	Fær1 nor	Fær2 nor	Fær3 sve	Fær4 sve	Fin1 dan	Fin2 dan	Fin3 dan	U3 tje	U3 sve	U3 nor	U4 nor	Antal i alt	Ud af i alt	Procent
Temaer fra <i>Hvilken rolle spiller engelsk i kommunikationen?</i>																
Der har ikke været behov for brug af engelsk														3	13	23,1
Det er synd/ærgeligt/'den lette løsning' at bruge engelsk i Norden														2	13	15,4
Ideologiske begrundelser for brug af skandinavisk, herunder vi bør kunne forstå hinanden														3	13	23,1
Det føles unaturligt at bruge engelsk med en, der taler et nabosprog														1	13	7,7
Engelsk har fordelen ved at være én fast kode, alle behersker, og engelsk er dermed mere effektiv														6	13	46,2
Engelsk kan bruges som hjælpemiddel (metasprog / + evt. lingua franca i begyndelsen)														12	13	92,3
Engelsk associeres med ansigtstruende situationer, herunder formelle arbejdsituationer														6	13	46,2
Engelsk gør samtalen mere formel/distanceret og mindre fri														2	13	15,4
Man er outsider, når man ikke kan nabosprogskommunikere														6	13	46,2
Skandinavisk associeres særligt med sociale sammenhænge/uformelle hverdagsituationer														7	13	53,8
Engelsk er sidste udvej														2	13	15,4
Indfødte foretrækker at tale deres eget modersmål														5	13	38,5
At forstå modersmålet er nøgle til deres kultur														5	13	38,5
Andre temaer																
Psykologisk barriere hos sig selv (byxor-fænomenet)														5	13	38,5
Psykologisk barriere hos andre: nogle vil ikke forstå														2	13	15,4
Man skal turde lave fejl/kaste sig ud i det														8	13	61,5
Nabosprog-/kultur er komisk/sødt og et ofte forekommende samtaleemne														2	13	15,4
Blandingsprog bliver nedvurderet														0	13	0,0
Manglende eget kendskab til nabosprog før tilflytning og troede derfor, at nabosproget var tættere på/lettere end det faktisk var														4	13	30,8
Andres manglende kendskab til nabosprog, fx forveksling af nabosprogene														0	13	0,0
Har formel skriftlig nabosprogskommunikation, fx skrivelser til kunder														7	13	53,8
Har uformel skriftlig nabosprogskommunikation														11	13	84,6
Har haft skriftlig nabosprogskommunikation før mundtlig														7	13	53,8
Har modtaget undervisning i nabosproget														5	13	38,5

Bilag B.

12 interviewguider i alt: Svensk (Danmark), svensk (Norge), dansk (Sverige), dansk (Norge), norsk (Sverige), norsk (Danmark), islandsk (Sverige), islandsk (Norge), finsk (Danmark), finsk (Norge), dansk til grønlandere og færinger (Sverige), dansk til grønlandere og færinger (Norge).

Frågor till intervjun:

Din dag

Hur ser en normal dag ut för dig?

- Vem ska du kommunicera med?
 - På arbetsplatsen
 - På fritiden

Ditt språk

Vad gör du för att bli förstådd av danskar? – beskriv det språk du talar med dem.

- Talar du danska eller ditt eget modersmål?
- Anpassar du ditt språk? – om ja, ge exempel på vad du gör för att anpassa det.
- Talar du på olika sätt i olika sammanhang (t.ex. möten, sociala sammanhang) eller beroende på vem du talar med?

Varför talar du som du gör?

Beskriv hur danskar reagerar på ditt språk när du talar med dem.

- Blir ditt språk accepterat eller uppmanas du att byta till engelska?

Har du ändrat ditt språk under vistelsen?

Skriver du på danska?

I så fall:

- När? Till vem?
- Är det ett krav från arbetsplatsens sida?
- Hur lång tid tog det att lära sig?
- Beskriv hur du lärde dig det

Förståelse

Beskriv din utveckling när det gäller att förstå danska

- Hur mycket förstod du i början jämfört med nu?
- Hur lång tid tog det innan du kunde förstå vad som sades till dig?
- Tycker du att det är svårt att förstå danska nu? – i så fall när?

Förstår danskarna dig?

- Finns det situationer i vilka danskarna inte förstår dig? – om ja, vad gör du då?

Hur tycker du att kommunikationen mellan dig och danskar fungerar?

- Har du exempel på bra eller dåliga upplevelser?

Tycker du om att tala med danskar?

- Är det lätt/svårt? – t.ex. i jämförelse med att kommunicera med andra utanför Norden?

Engelska

Finns det situationer då du använder engelska när du ska tala med danskar? – i så fall när och med vem?

Finns det situationer då danskarna svarar dig på engelska?

Vilka fördelar/nackdelar finns det med att använda engelska?

Förväntningar

Vad hade du för förväntningar på att tala med danskar när du flyttade till Danmark?

- Hur mycket förväntades du förstå?
- Förväntade du dig att du skulle bli förstådd utan att behöva anpassa din svenska?
- I hur hög grad förväntade du dig att behöva använda engelska?

Beskriv hur mötet med danska var jämfört med dina förväntningar.

Framtiden

Hur länge planerar du att stanna i Danmark?

Frågor till intervjun:

Din dag

Hur ser en normal dag ut för dig?

- Vem ska du kommunicera med?
 - På arbetsplatsen
 - På fritiden

Ditt språk

Vad gör du för att bli förstådd av norrmän? – beskriv det språk du talar med dem.

- Talar du norska eller ditt eget modersmål?
- Anpassar du ditt språk? – om ja, ge exempel på vad du gör för att anpassa det.

- Talar du på olika sätt i olika sammanhang (t.ex. möten, sociala sammanhang) eller beroende på vem du talar med?

Varför talar du som du gör?

Beskriv hur normmän reagerar på ditt språk när du talar med dem.

- Blir ditt språk accepterat eller uppmanas du att byta till engelska?

Har du ändrat ditt språk under vistelsen?

Skriver du på norska?

I så fall:

- När? Till vem?
- Är det ett krav från arbetsplatsens sida?
- Hur lång tid tog det att lära sig?
- Beskriv hur du lärde dig det

Förståelse

Beskriv din utveckling när det gäller att förstå norska

- Hur mycket förstod du i början jämfört med nu?
- Hur lång tid tog det innan du kunde förstå vad som sades till dig?
- Tycker du att det är svårt att förstå norska nu? – i så fall när?

Förstår normmännen dig?

- Finns det situationer i vilka normmännen inte förstår dig? – om ja, vad gör du då?

Hur tycker du att kommunikationen mellan dig och normmän fungerar?

- Har du exempel på bra eller dåliga upplevelser?

Tycker du om att tala med normmän?

- Är det lätt/svårt? – t.ex. i jämförelse med att kommunicera med andra utanför Norden?

Engelska

Finns det situationer då du använder engelska när du ska tala med normmän? – i så fall när och med vem?

Finns det situationer då normmännen svarar dig på engelska?

Vilka fördelar/nackdelar finns det med att använda engelska?

Förväntningar

Vad hade du för förväntningar på att tala med normmän när du flyttade till Norge?

- Hur mycket förväntades du förstå?

- Förväntade du dig att du skulle bli förstådd utan att behöva anpassa din svenska?
- I hur hög grad förväntade du dig att behöva använda engelska?

Beskriv hur mötet med norska var jämfört med dina förväntningar.

Framtiden

Hur länge planerar du att stanna i Norge?

Spørgsmål til interviewet:

Din dag

Hvordan ser en normal dag ud for dig?

- Hvem skal du kommunikere med?
 - På arbejdspladsen
 - I fritiden

Dit sprog

Hvad gør du for at blive forstået af svenskere? – beskriv det sprog, du taler med dem.

- Taler du svensk eller dit eget modersmål?
- Tilpasser du dit sprog? – hvis ja, så giv eksempler på, hvad du gør for at tilpasse det.
- Taler du forskelligt i forskellige sammenhænge (fx møder, socialt) eller afhængigt af, hvem du taler med?

Hvorfor taler du, som du gør?

Beskriv, hvordan svenskere reagerer på dit sprog, når du taler til dem?

- Bliver dit sprog accepteret, eller bliver du bedt om at skifte til engelsk?

Har du ændret dit sprog under opholdet?

Skriver du på svensk?

I så fald:

- Hvornår? Til hvem?
- Er det et krav fra arbejdspladsen?
- Hvor lang tid tog det at lære?
- Beskriv, hvordan du lærte det

Forståelse

Beskriv din udvikling med at forstå svensk

- Hvor meget forstod du i starten i forhold til nu?

- Hvor lang tid tog det, før du kunne forstå, hvad der blev sagt til dig?
- Synes du, at det er svært at forstå svensk nu? – i så fald hvornår?

Forstår svenskerne dig?

- Er der situationer, hvor svenskerne ikke forstår dig? – hvis ja, hvad gør du så?

Hvordan synes du kommunikationen mellem dig og svenskere fungerer?

- Har du eksempler på gode eller dårlige oplevelser?

Kan du lide at tale med svenskere?

- Er det nemt/svært? – fx i forhold til at skulle kommunikere med andre uden for Norden?

Engelsk

Er der situationer, hvor du bruger engelsk, når du skal tale med svenskere? – i så fald hvornår og med hvem?

Er der situationer, hvor svenskere svarer dig på engelsk?

Hvilke fordele/ulemper er der ved at bruge engelsk?

Forventninger

Hvad var dine forventninger til at skulle tale med svenskere, da du flyttede til Sverige?

- Hvor meget forventede du at forstå?
- Forventede du, at du ville blive forstået uden at skulle tilpasse dit danske?
- I hvor høj grad forventede du at skulle bruge engelsk?

Beskriv, hvordan mødet med svensk var i forhold til dine forventninger.

Fremtiden

Hvor længe planlægger du at blive i Sverige?

Spørgsmål til interviewet:

Din dag

Hvordan ser en normal dag ud for dig?

- Hvem skal du kommunikere med?
 - På arbejdspladsen
 - I fritiden

Dit sprog

Hvad gør du for at blive forstået af nordmænd? – beskriv det sprog, du taler med dem.

- Taler du norsk eller dit eget modersmål?
- Tilpasser du dit sprog? – hvis ja, så giv eksempler på, hvad du gør for at tilpasse det.

- Taler du forskelligt i forskellige sammenhænge (fx møder, socialt) eller afhængigt af, hvem du taler med?

Hvorfor taler du, som du gør?

Beskriv, hvordan nordmænd reagerer på dit sprog, når du taler til dem?

- Bliver dit sprog accepteret, eller bliver du bedt om at skifte til engelsk?

Har du ændret dit sprog under opholdet?

Skriver du på norsk?

I så fald:

- Hvornår? Til hvem?
- Er det et krav fra arbejdspladsen?
- Hvor lang tid tog det at lære?
- Beskriv, hvordan du lærte det

Forståelse

Beskriv din udvikling med at forstå norsk

- Hvor meget forstod du i starten i forhold til nu?
- Hvor lang tid tog det, før du kunne forstå, hvad der blev sagt til dig?
- Synes du, at det er svært at forstå norsk nu? – i så fald hvornår?

Forstår nordmændene dig?

- Er der situationer, hvor nordmændene ikke forstår dig? – hvis ja, hvad gør du så?

Hvordan synes du kommunikationen mellem dig og nordmænd fungerer?

- Har du eksempler på gode eller dårlige oplevelser?

Kan du lide at tale med nordmænd?

- Er det nemt/svært? – fx i forhold til at skulle kommunikere med andre uden for Norden?

Engelsk

Er der situationer, hvor du bruger engelsk, når du skal tale med nordmænd? – i så fald hvornår og med hvem?

Er der situationer, hvor nordmænd svarer dig på engelsk?

Hvilke fordele/ulemper er der ved at bruge engelsk?

Forventninger

Hvad var dine forventninger til at skulle tale med nordmænd, da du flyttede til Norge?

- Hvor meget forventede du at forstå?
- Forventede du, at du ville blive forstået uden at skulle tilpasse dit danske?

- I hvor høy grad forventede du at skulle bruke engelsk?

Beskriv, hvordan mødet med norsk var i forhold til dine forventninger.

Fremtiden

Hvor længe planlegger du at blive i Norge?

Spørsmål til intervjuet:

Dagen din

Hvordan ser en normal dag ut for deg?

- Hvem må du kommunisere med?
 - På arbeidsplassen
 - I fritiden

Språket ditt

Hva gjør du for å bli forstått av svensker? – beskriv språket du snakker med dem.

- Snakker du svensk eller ditt eget morsmål?
- Tilpasser du språket ditt? – hvis ja, gi eksempler på hva du gjør for å tilpasse det.
- Snakker du forskjellig i forskjellige sammenhenger (f.eks. møter, sosialt) eller avhengig av hvem du snakker med?

Hvorfor snakker du som du gjør?

Beskriv hvordan svensker reagerer på språket ditt når du snakker til dem.

- Blir språket ditt akseptert, eller blir du bedt om å bytte til engelsk?

Har du forandret på språket ditt under oppholdet?

Skriver du på svensk?

I så fall:

- Når? Til hvem?
- Er det et krav fra arbeidsplassen?
- Hvor lang tid tok det å lære?
- Beskriv hvordan du lærte det

Forståelse

Beskriv din utvikling med å forstå svensk

- Hvor mye forsto du i begynnelsen i forhold til nå?

- Hvor lang tid tok det før du kunne forstå hva som ble sagt til deg?
- Synes du det er vanskelig å forstå svensk nå? – i så fall når?

Forstår svenskene deg?

- Er det situasjoner der svenskene ikke forstår deg? – hvis ja, hva gjør du da?

Hvordan synes du kommunikasjonen mellom deg og svensker fungerer?

- Har du eksempler på gode eller dårlige opplevelser?

Liker du å snakke med svensker?

- Er det lett/vanskelig? - f.eks. i forhold til å skulle kommunisere med andre utenfor Norden?

Engelsk

Er det situasjoner der du bruker engelsk når du skal snakke med svensker? – i så fall når og med hvem?

Er det situasjoner der svensker svarer deg på engelsk?

Hvilke fordeler/ulempes er det ved å bruke engelsk?

Forventninger

Hvilke forventninger hadde du til å skulle snakke med svensker da du flyttet til Sverige?

- Hvor mye forventet du å forstå?
- Forventet du at du ville bli forstått uten å skulle tilpasse det norske språket ditt?
- I hvor høy grad forventet du å måtte bruke engelsk?

Beskriv hvordan møtet med svensk var i forhold til dine forventninger.

Fremtiden

Hvor lenge planlegger du å bli i Sverige?

Spørsmål til intervjuet:

Dagen din

Hvordan ser en normal dag ut for deg?

- Hvem må du kommunisere med?
 - På arbeidsplassen
 - I fritiden

Språket ditt

Hva gjør du for å bli forstått av dansker? – beskriv språket du snakker med dem.

- Snakker du dansk eller ditt eget morsmål?
- Tilpasser du språket ditt? – hvis ja, gi eksempler på hva du gjør for å tilpasse det.
- Snakker du forskjellig i forskjellige sammenhenger (f.eks. møter, sosialt) eller avhengig av hvem du snakker med?

Hvorfor snakker du som du gjør?

Beskriv hvordan dansker reagerer på språket ditt når du snakker til dem.

- Blir språket ditt akseptert, eller blir du bedt om å bytte til engelsk?

Har du forandret på språket ditt under oppholdet?

Skriver du på dansk?

I så fall:

- Når? Til hvem?
- Er det et krav fra arbeidsplassen?
- Hvor lang tid tok det å lære?
- Beskriv hvordan du lærte det

Forståelse

Beskriv din utvikling med å forstå dansk

- Hvor mye forsto du i begynnelsen i forhold til nå?
- Hvor lang tid tok det før du kunne forstå hva som ble sagt til deg?
- Synes du det er vanskelig å forstå dansk nå? – i så fall når?

Forstår danskene deg?

- Er det situasjoner der danskene ikke forstår deg? – hvis ja, hva gjør du da?

Hvordan synes du kommunikasjonen mellom deg og dansker fungerer?

- Har du eksempler på gode eller dårlige opplevelser?

Liker du å snakke med dansker?

- Er det lett/vanskelig? - f.eks. i forhold til å skulle kommunisere med andre utenfor Norden?

Engelsk

Er det situasjoner der du bruker engelsk når du skal snakke med dansker? – i så fall når og med hvem?

Er det situasjoner der dansker svarer deg på engelsk?

Hvilke fordeler/ulempes er det ved å bruke engelsk?

Forventninger

Hvilke forventninger hadde du til å skulle snakke med dansker da du flyttet til Danmark?

- Hvor mye forventet du å forstå?
- Forventet du at du ville bli forstått uten å skulle tilpasse det danske språket ditt?
- I hvor høy grad forventet du å måtte bruke engelsk?

Beskriv hvordan møtet med dansk var i forhold til dine forventninger.

Fremtiden

Hvor lenge planlegger du å bli i Danmark?

Haastattelukysymykset

Päiväsi

Miltä tavanomainen päiväsi näyttää?

- Kenen kanssa kommunikoit?
 - Työpaikalla
 - Vapaa-ajalla

Käyttämäsi kieli

Mitä teet, jotta tanskalaiset ymmärtäisivät sinua? – Kuvaile kieltä, jota käytät puhuessasi heidän kanssaan.

- Puhutko tanskaa vai muuta kieltä?
- Mukautatko omaa kieltäsi? – Anna esimerkkejä siitä, miten mukautat kieltäsi.
- Puhutko eri tavoin eri yhteyksissä (esim. kokouksissa tai sosiaalisissa tilanteissa) tai eri keskustelukumppaneiden kanssa?

Miksi puhut siten kuin puhut?

Kuvaile, miten tanskalaiset reagoivat käyttämäsi kieleen, kun puhut heidän kanssaan.

- Hyväksytäänkö käyttämäsi kieli vai pyydetäänkö sinua puhumaan englantia?

Oletko muuttanut kieltäsi oleskelusi aikana?

Kirjoitatko tanskaa?

Jos kirjoitat:

- Milloin? Kenelle?
- Edellyttääkö työpaikkasi sitä?
- Miten kauan kirjoittamaan oppiminen kesti?
- Kuvaile, miten opit kirjoittamaan kieltä.

Ymmärtäminen

Kuvaile, miten tanskan ymmärtämisesi on kehittynyt.

- Miten paljon ymmärsit alussa nykyiseen verrattuna?
- Miten kauan kesti, ennen kuin opit ymmärtämään, mitä sinulle sanottiin?
- Onko tanskan ymmärtäminen mielestäsi nykyään hankalaa? – Jos on, milloin?

Ymmärtävätkö tanskalaiset sinua?

- Onko tilanteita, joissa tanskalaiset eivät ymmärrä sinua? – Miten toimit tällaisissa tilanteissa?

Miten sinun ja tanskalaisten välinen kommunikaatio mielestäsi toimii?

- Onko sinulla esimerkkejä hyvistä tai huonoista kokemuksista?

Puhutko mielelläsi tanskalaisten kanssa?

- Onko se helppoa/vaikeaa? – Esim. verrattuna Pohjoismaiden ulkopuolelta tulevien henkilöiden kanssa kommunikointiin?

Englanti

Käytätkö joissakin tilanteissa englantia puhuessasi tanskalaisten kanssa? – Milloin ja kenen kanssa?

Vastaavatko tanskalaiset sinulle joissakin tilanteissa englanniksi?

Mitä etua/haittaa on englannin käyttämisestä?

Odotukset

Mitä odotuksia sinulla oli tanskalaisten kanssa puhumisesta, kun muutit Tanskaan?

- Miten paljon odotit ymmärtäväsi?
- Missä määrin odotit joutuvasi käyttämään englantia?

Kuvaile, miten kohtaamisesi tanskan kielen kanssa sujui odotuksiisi nähden.

Tulevaisuus

Kuinka pitkään aiot oleskella Tanskassa?

Haastattelukysymykset

Päiväsi

Miltä tavanomainen päiväsi näyttää?

- Kenen kanssa kommunikoit?
 - Työpaikalla
 - Vapaa-ajalla

Käyttämäsi kieli

Mitä teet, jotta norjalaiset ymmärtäisivät sinua? – Kuvaile kieltä, jota käytät puhuessasi heidän kanssaan.

- Puhutko norjaa vai muuta kieltä?
- Mukautatko omaa kieltäsi? – Anna esimerkkejä siitä, miten mukautat kieltäsi.
- Puhutko eri tavoin eri yhteyksissä (esim. kokouksissa tai sosiaalisissa tilanteissa) tai eri keskustelukumppaneiden kanssa?

Miksi puhut siten kuin puhut?

Kuvaile, miten norjalaiset reagoivat käyttämäsi kieleen, kun puhut heidän kanssaan.

- Hyväksytäänkö käyttämäsi kieli vai pyydetäänkö sinua puhumaan englantia?

Oletko muuttanut kieltäsi oleskelusi aikana?

Kirjoitatko norjaa?

Jos kirjoitat:

- Milloin? Kenelle?
- Edellyttääkö työpaikasi sitä?
- Miten kauan kirjoittamaan oppiminen kesti?
- Kuvaile, miten opit kirjoittamaan kieltä.

Ymmärtäminen

Kuvaile, miten norjan ymmärtämisesi on kehittynyt.

- Miten paljon ymmärsit alussa nykyiseen verrattuna?
- Miten kauan kesti, ennen kuin opit ymmärtämään, mitä sinulle sanottiin?
- Onko norjan ymmärtäminen mielestäsi nykyään hankalaa? – Jos on, milloin?

Ymmärtävätkö norjalaiset sinua?

- Onko tilanteita, joissa norjalaiset eivät ymmärrä sinua? – Miten toimit tällaisissa tilanteissa?

Miten sinun ja norjalaisten välinen kommunikaatio mielestäsi toimii?

- Onko sinulla esimerkkejä hyvistä tai huonoista kokemuksista?

Puhutko mielelläsi norjalaisten kanssa?

- Onko se helppoa/vaikeaa? – Esim. verrattuna Pohjoismaiden ulkopuolelta tulevien henkilöiden kanssa kommunikointiin?

Englanti

Käytätkö joissakin tilanteissa englantia puhuessasi norjalaisten kanssa? – Milloin ja kenen kanssa?

Vastaavatko norjalaiset sinulle joissakin tilanteissa englanniksi?

Mitä etua/haittaa on englannin käyttämisestä?

Odotukset

Mitä odotuksia sinulla oli norjalaisten kanssa puhumisesta, kun muutit Norjaan?

- Miten paljon odotit ymmärtäväsi?
- Missä määrin odotit joutuvasi käyttämään englantia?

Kuvaile, miten kohtaamisesi norjan kanssa sujui odotuksiisi nähden.

Tulevaisuus

Kuinka pitkään aiot oleskella Norjassa?

Viðtalsspurningar:

Dagurinn þinn

Hvernig er venjulegur dagur í lífi þínu?

- Hverja þarft þú að eiga í samskiptum við?
 - Á vinnustað
 - Utan vinnu

Tungumálið þitt

Hvað gerirðu til þess að Svíar skilji þig? Lýstu því tungumáli sem þú talar við þá.

- Talarðu norsku eða annað tungumál?
- Aðlagarðu mál þitt? Ef svarið er já, nefndu dæmi um það sem þú gerir til að aðlaga málið.
- Talarðu á mismunandi hátt við mismunandi aðstæður (til dæmis á fundum eða utan vinnu) eða eftir því hvern þú ert að ræða við?

Hvers vegna talarðu eins og þú gerir?

Lýstu því hvernig Svíar bregðast við því tungumáli sem þú notar þegar þú ræðir við þá.

- Sætta þeir sig við tungumál þitt eða biðja þeir þig um að skipta yfir í ensku?

Hefurður breytt tungumáli þínu meðan á dvölinni hefur staðið?

Skrifarðu á sænsku?

Ef svo er:

- Við hvaða tækifæri? Til hverra?
- Er þetta kröfa frá vinnustaðnum?
- Hversu langan tíma tók að læra það?

- Lýstu því hvernig þú lærðir það.

Skilningur

Lýstu því hvernig þú þróaðir skilning þinn á sænsku

- Hversu mikið skildirðu í upphafi í samanburði við nú?
- Hversu langur tími leið áður en þú fórst að skilja það sem sagt var við þig?
- Finnst þér erfitt að skilja sænsku núna? Ef svo er, í hvaða tilvikum?

Skilja Svíar þig?

- Koma stundum upp aðstæður þar sem Svíar skilja þig ekki? Ef svarið er já, hvernig bregst þú þá við?

Hvernig finnst þér að samskipti milli þín og Svía gangi?

- Geturðu nefnt dæmi um góða eða slæma reynslu?

Líkar þér vel að ræða við Svía?

- Er það auðvelt eða erfitt, til dæmis í samanburði við að eiga í samskiptum við fólk utan Norðurlanda?

Enska

Koma upp aðstæður þar sem þú notar ensku þegar þú þarft að ræða við Svía? Ef svarið er já, hvenær þá og við hverja?

Kemur fyrir að Svíar svari þér á ensku?

Hvaða kostir/gallar eru við að nota ensku?

Væntingar

Hvað væntingar hafðir þú varðandi það að tala við Svía áður en þú fluttir til Svíþjóðar?

- Hversu mikið bjóstu við að skilja?
- Hvað bjóstu við að þú myndir þurfa að nota ensku mikið?

Lýstu því hvernig reynslan þín var af sænsku miðað við væntingar þínar.

Framtíðin

Hversu lengi gerir þú ráð fyrir að vera í Svíþjóð?

Viðtalsspurningar:

Dagurinn þinn

Hvernig er venjulegur dagur í lífi þínu?

- Hverja þarft þú að eiga í samskiptum við?
 - Á vinnustað
 - Utan vinnu

Tungumálið þitt

Hvað gerirðu til þess að Norðmenn skilji þig? Lýstu því tungumáli sem þú talar við þá.

- Talarðu norsku eða annað tungumál?
- Aðlagarðu mál þitt? Ef svarið er já, nefndu dæmi um það sem þú gerir til að aðlaga málið.
- Talarðu á mismunandi hátt við mismunandi aðstæður (til dæmis á fundum eða utan vinnu) eða eftir því hvern þú ert að ræða við?

Hvers vegna talarðu eins og þú gerir?

Lýstu því hvernig Norðmenn bregðast við því tungumáli sem þú notar þegar þú ræðir við þá.

- Sætta þeir sig við tungumál þitt eða biðja þeir þig um að skipta yfir í ensku?

Hefurður breytt tungumáli þínu meðan á dvölinni hefur staðið?

Skrifarðu á norsku?

Ef svo er:

- Við hvaða tækifæri? Til hverra?
- Er þetta krafa frá vinnustaðnum?
- Hversu langan tíma tók að læra það?
- Lýstu því hvernig þú lærðir það.

Skilningur

Lýstu því hvernig þú þróaðir skilning þinn á norsku

- Hversu mikið skildirðu í upphafi í samanburði við nú?
- Hversu langur tími leið áður en þú fórst að skilja það sem sagt var við þig?
- Finnst þér erfitt að skilja norsku núna? Ef svo er, í hvaða tilvikum?

Skilja Norðmenn þig?

- Koma stundum upp aðstæður þar sem Norðmenn skilja þig ekki? Ef svarið er já, hvernig bregst þú þá við?

Hvernig finnst þér að samskipti milli þín og Norðmanna gangi?

- Geturðu nefnt dæmi um góða eða slæma reynslu?

Líkar þér vel að ræða við Norðmenn?

- Er það auðvelt eða erfitt, til dæmis í samanburði við að eiga í samskiptum við fólk utan Norðurlanda?

Enska

Koma upp aðstæður þar sem þú notar ensku þegar þú þarft að ræða við Norðmenn? Ef svarið er já, hvenær þá og við hverja?

Kemur fyrir að Norðmenn svari þér á ensku?

Hvaða kostir/gallar eru við að nota ensku?

Væntingar

Hvað væntingar hafðir þú varðandi það að tala við Norðmenn áður en þú fluttir til Noregs?

- Hversu mikið bjóstu við að skilja?
- Hvað bjóstu við að þú myndir þurfa að nota ensku mikið?

Lýstu því hvernig reynslan þín var af norsku miðað við væntingar þínar.

Framtíðin

Hversu lengi gerir þú ráð fyrir að vera í Noregi?

Spørgsmål til interviewet:

Din dag

Hvordan ser en normal dag ud for dig?

- Hvem skal du kommunikere med?
 - På arbejdspladsen
 - I fritiden

Dit sprog

Hvad gør du for at blive forstået af svenskere? – beskriv det sprog, du taler med dem.

- Taler du svensk eller et andet skandinavisk sprog?
- Tilpasser du dit sprog? – hvis ja, så giv eksempler på, hvad du gør for at tilpasse det.
- Taler du forskelligt i forskellige sammenhænge (fx møder, socialt) eller afhængigt af, hvem du taler med?

Hvorfor taler du, som du gør?

Beskriv, hvordan svenskere reagerer på dit sprog, når du taler til dem?

- Bliver dit sprog accepteret, eller bliver du bedt om at skifte til engelsk?

Har du ændret dit sprog under opholdet?

Skriver du på svensk?

I så fald:

- Hvornår? Til hvem?
- Er det et krav fra arbejdspladsen?
- Hvor lang tid tog det at lære?
- Beskriv, hvordan du lærte det

Forståelse

Beskriv din udvikling med at forstå svensk

- Hvor meget forstod du i starten i forhold til nu?
- Hvor lang tid tog det, før du kunne forstå, hvad der blev sagt til dig?
- Synes du, at det er svært at forstå svensk nu? – i så fald hvornår?

Forstår svenskerne dig?

- Er der situationer, hvor svenskerne ikke forstår dig? – hvis ja, hvad gør du så?

Hvordan synes du kommunikationen mellem dig og svenskere fungerer?

- Har du eksempler på gode eller dårlige oplevelser?

Kan du lide at tale med svenskere?

- Er det nemt/svært? – fx i forhold til at skulle kommunikere med andre uden for Norden?

Engelsk

Er der situationer, hvor du bruger engelsk, når du skal tale med svenskere? – i så fald hvornår og med hvem?

Er der situationer, hvor svenskere svarer dig på engelsk?

Hvilke fordele/ulemper er der ved at bruge engelsk?

Forventninger

Hvad var dine forventninger til at skulle tale med svenskere, da du flyttede til Sverige?

- Hvor meget forventede du at forstå?
- Forventede du, at du ville blive forstået uden at skulle tilpasse dit danske?
- I hvor høj grad forventede du at skulle bruge engelsk?

Beskriv, hvordan mødet med svensk var i forhold til dine forventninger.

Fremtiden

Hvor længe planlægger du at blive i Sverige?

Spørgsmål til interviewet:

Din dag

Hvordan ser en normal dag ud for dig?

- Hvem skal du kommunikere med?
 - På arbejdspladsen

- I fritiden

Dit sprog

Hvad gør du for at blive forstået af nordmænd? – beskriv det sprog, du taler med dem.

- Taler du norsk eller et andet skandinavisk sprog?
- Tilpasser du dit sprog? – hvis ja, så giv eksempler på, hvad du gør for at tilpasse det.
- Taler du forskelligt i forskellige sammenhænge (fx møder, socialt) eller afhængigt af, hvem du taler med?

Hvorfor taler du, som du gør?

Beskriv, hvordan nordmænd reagerer på dit sprog, når du taler til dem?

- Bliver dit sprog accepteret, eller bliver du bedt om at skifte til engelsk?

Har du ændret dit sprog under opholdet?

Skriver du på norsk?

I så fald:

- Hvornår? Til hvem?
- Er det et krav fra arbejdspladsen?
- Hvor lang tid tog det at lære?
- Beskriv, hvordan du lærte det

Forståelse

Beskriv din udvikling med at forstå norsk

- Hvor meget forstod du i starten i forhold til nu?
- Hvor lang tid tog det, før du kunne forstå, hvad der blev sagt til dig?
- Synes du, at det er svært at forstå norsk nu? – i så fald hvornår?

Forstår nordmændene dig?

- Er der situationer, hvor nordmændene ikke forstår dig? – hvis ja, hvad gør du så?

Hvordan synes du kommunikationen mellem dig og nordmænd fungerer?

- Har du eksempler på gode eller dårlige oplevelser?

Kan du lide at tale med nordmænd?

- Er det nemt/svært? – fx i forhold til at skulle kommunikere med andre uden for Norden?

Engelsk

Er der situationer, hvor du bruger engelsk, når du skal tale med nordmænd? – i så fald hvornår og med hvem?

Er der situationer, hvor nordmænd svarer dig på engelsk?

Hvilke fordele/ulemper er der ved at bruge engelsk?

Forventninger

Hvad var dine forventninger til at skulle tale med nordmænd, da du flyttede til Norge?

- Hvor meget forventede du at forstå?
- Forventede du, at du ville blive forstået uden at skulle tilpasse dit danske?
- I hvor høj grad forventede du at skulle bruge engelsk?

Beskriv, hvordan mødet med norsk var i forhold til dine forventninger.

Fremtiden

Hvor længe planlægger du at blive i Norge?

Bilag C.

12 spørgeskemaer i alt. Spørgeskemaerne blev sendt og sat op med Google Analyse og kan ses i følgende link:

Svensk (Danmark):

<https://docs.google.com/forms/d/1TVFKwL6aiiYEimxVSHKhFQd7P5LwXz80uQmc15vuHFw/viewform>

Svensk (Norge):

<https://docs.google.com/forms/d/1YGbEft-8MqvMd9TwpqT3l-LhvFYvUK5LtpCSQaCA7Y/viewform>

Dansk (Sverige):

https://docs.google.com/forms/d/1Giq2R3aQbEQv_tLar4pGtt_vxfEmvXYlk6o4rWilBfU/viewform

Dansk (Norge):

<https://docs.google.com/forms/d/1bGLU1ECdl6dXy2ZJD-aGWM2ondWqYOcBle3EUhw2oul/viewform>

Norsk (Sverige):

https://docs.google.com/forms/d/1ZEtHCvfg_iFghpqKMa_ie30kHnnN6w6_RdFn2UP7HqQ/viewform

Norsk (Danmark):

https://docs.google.com/forms/d/1_h2lFQD5sHWv0u-ZXVDSZdvpgp4G-TGgrKLHO5YSuY/viewform

Finsk (Danmark):

<https://docs.google.com/forms/d/1D6EeSLA7i-ngOS6xDjMtJ2hJIVpsHLD6wS9u3pt5n-k/viewform>

Finsk (Norge):

https://docs.google.com/forms/d/1hLJVYTKOj45Zy-3gbkhK5HTJ_v3Eh8M6aCOOQl56DpM/viewform

Islandsk (Sverige):

<https://docs.google.com/forms/d/1kf4cvEwGizsj2vCxIfePAIVc8btV2MWPicqbb-Q2gl/viewform>

Islandsk (Norge):

<https://docs.google.com/forms/d/11aLifaloUCUF1lftBLGogLCOQRcn-LYX2mRM-bhuLF0/viewform>

Dansk til færinger og grønlandere (Sverige):

<https://docs.google.com/forms/d/13QfVl7qfUP7JQ1cv8qsGpRu3DARx0kPwG8mlb0MYR5U/viewform>

Dansk til færinger og grønlandere (Norge):

<https://docs.google.com/forms/d/1Gw9BUQoVB0HE6yKczHO45YHMgpj7tDzjbOEMZz5QZz8/viewform>

Gengives desuden på print nedenfor:

Frågeformulär om dig och din språkliga bakgrund.

Bästa deltagare! Nedan följer några frågor om dig. Det tar cirka 10 minuter att fylla i frågeformuläret.

*Required

1. Namn *

.....

2. Födelseår *

.....

3. Kön *

Mark only one oval.

man

kvinna

4. Nationalitet *

.....

5. Var är du uppväxt (land och stad)? *

.....

.....

.....

.....

6. Var bor du? (land och stad) *

.....

7. När flyttade du till Danmark (år och månad)? *

.....

8. Vilket/vilka språk pratar du med dina föräldrar? *

.....

9. Vad har du för utbildning? *

.....

.....

.....

.....

10. Vad har du för arbete och ställning? *

.....

.....

.....

.....

Språk på arbetet

11. Hur många kolleger kommunicerar du med dagligen? *

Ange på ett ungefär:

.....

.....

.....

.....

12. Hur många av dina kolleger har samma modersmål som du? *

Mark only one oval.

Ingen

1

2-4

5-9

10 eller fler

13. I vilka situationer måste du kommunicera med danskar i ditt arbete? *

.....

.....

.....

.....

14. Måste du skriva på danska i ditt arbete? *

Mark only one oval.

Ja

Nej

15. Om ja, vilka typer av texter skriver du?

.....
.....
.....
.....
.....

Kontakt med andra språk

16. Har du bott i andra nordiska länder (i mer än tre månader i sträck) tidigare? *

De nordiska länderna innefattar Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Grönland, Färöarna, Åland och Sameland
Mark only one oval.

- Ja
 Nej

17. Om ja, vilka nordiska länder?

.....
.....
.....
.....
.....

18. Talar du andra språk än ditt modersmål? *

Mark only one oval.

- Ja
 Nej

19. Om ja, vilka språk?

.....
.....
.....
.....
.....

20. Har du nära släktingar (föräldrar eller personer du bor med) med ett annat nordiskt språk som modersmål? *

De nordiska språken innefattar svenska, danska, norska, isländska och färöiska
Mark only one oval.

- Ja
 Nej

21. Om ja, vilket språk?

.....
.....
.....
.....
.....

22. Har du gjort något särskilt för att lära dig danska? (t.ex. undervisning) *

.....
.....
.....
.....
.....

23. Om ja, hur länge?

.....
.....
.....
.....
.....

24. Har du fått undervisning i andra nordiska språk? *

De nordiska språken innefattar svenska, danska, norska, isländska och färöiska
Mark only one oval.

- Ja
 Nej

25. Om ja, vilka språk, när och hur länge?

.....
.....
.....
.....
.....

Förståelse

26. Hur bra förstod du danska när du flyttade till Danmark? *

Mark only one oval.

- Mycket bra
 Bra
 Medel
 Dåligt
 Mycket dåligt

27. Hur bra förstår du danska nu? *

Mark only one oval.

- Mycket bra
- Bra
- Medel
- Dåligt
- Mycket dåligt

28. Ange hur lång tid det tog att uppnå den grad av förståelse som du har nu. *

.....

.....

.....

.....

.....

29. Vilken av följande beskrivningar passar bäst om du ska beskriva det språk du talar med danskar? *

Kryssa gärna för flera alternativ
Tick all that apply.

- Jag talar danska
- Jag talar mitt modersmål, men anpassar det danska med danska ord och danskt uttal
- Jag talar mitt eget modersmål utan att anpassa språket
- Jeg talar norska
- Jag talar engelska (eller ett annat språk som talas utanför Norden)
- Other:

30. Om du har satt flera kryss i svaret ovan ska du rangordna dina svar från 1 = passar bäst, 2 = passar näst bäst etc.

Ange din rangordning i text här:

.....

.....

.....

.....

.....

31. Har du ytterligare kommentarer till beskrivningen av ditt eget språk när du talar med danskar?

.....

.....

.....

.....

.....

Kontakt med övriga nordiska språk på arbetsplatsen

32. Har du kolleger från de övriga nordiska länderna som du kommunicerar med? *

De nordiska länderna innefattar Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Grönland, Färöarna, Åland och Sameland

Mark only one oval.

- Ja
- Nej

33. Om ja, hur många och från vilka länder?

.....

.....

.....

.....

.....

34. Beskriv det språk du talar med kollegerna från de övriga nordiska länderna.

Talar ni exempelvis danska tillsammans eller talar var och en sitt eget modersmål, eller engelska? Ange vad du gör och med vem.

.....

.....

.....

.....

.....

Erfarenheter

35. I vilka situationer tycker du att kommunikationen mellan dig och danskar går bra? *

.....

.....

.....

.....

.....

36. I vilka situationer tycker du att kommunikationen mellan dig och danskar inte går bra? *

.....

.....

.....

.....

.....

37. Hur ofta fungerar kommunikationen mellan dig och danskar bra (dvs. utan problem med förståelse från din sida och från din samtalspartners sida)? *

Mark only one oval.

- Alltid
- För det mesta
- Hälften av tiden
- Sällan
- Aldrig

38. Ange här om du fördjupa ditt svar om hur ofta kommunikationen mellan dig och danskar fungerar bra.

.....
.....
.....
.....
.....

Kontaktuppgifter

39. Din e-postadress *

.....

40. Vill du bli informerad om när rapporten eller eventuella nyhetsartiklar ges ut om projektet?(i så fall skickas detta ut till den e-postadress du har angett) *

Mark only one oval.

- Ja
- Nej

Andra kommentarer

41. Har du andra erfarenheter av att tala med danskar som du gärna vill dela med dig av?

.....
.....
.....
.....

42. Har du kommentarer till det här frågeformuläret?

.....
.....
.....
.....

Frågeformulär om dig och din språkliga bakgrund.

Bästa deltagare! Nedan följer några frågor om dig. Det tar cirka 10 minuter att fylla i frågeformuläret.

*Required

1. Namn *

.....

2. Födelseår *

.....

3. Kön *

Mark only one oval.

- man
- kvinna

4. Nationalitet *

.....

5. Var är du uppväxt (land och stad)? *

.....
.....
.....
.....

6. Var bor du? (land och stad) *

.....

7. När flyttade du till Norge (år och månad)? *

.....

8. Vilket/vilka språk pratar du med dina föräldrar? *

.....

9. Vad har du för utbildning? *

.....
.....
.....
.....
.....

10. Vad har du för arbete och ställning? *

.....
.....
.....
.....
.....

Språk på arbetet

11. Hur många kolleger kommunicerar du med dagligen? *

Ange på ett ungefär:

.....
.....
.....
.....
.....

12. Hur många av dina kolleger har samma modersmål som du? *

Mark only one oval.

- Ingen
 1
 2-4
 5-9
 10 eller fler

13. I vilka situationer måste du kommunicera med normän i ditt arbete? *

.....
.....
.....
.....
.....

14. Måste du skriva på norska i ditt arbete? *

Mark only one oval.

- Ja
 Nej

15. Om ja, vilka typer av texter skriver du?

.....
.....
.....
.....
.....

Kontakt med andra språk

16. Har du bott i andra nordiska länder (i mer än tre månader i sträck) tidigare? *

De nordiska länderna innefattar Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Grönland, Färöarna, Åland och Sameland
Mark only one oval.

- Ja
 Nej

17. Om ja, vilka nordiska länder?

.....
.....
.....
.....
.....

18. Talar du andra språk än ditt modersmål? *

Mark only one oval.

- Ja
 Nej

19. Om ja, vilka språk?

.....
.....
.....
.....
.....

20. Har du nära släktingar (föräldrar eller personer du bor med) med ett annat nordiskt språk som modersmål? *

De nordiska språken innefattar svenska, danska, norska, isländska och färöiska
Mark only one oval.

- Ja
 Nej

21. Om ja, vilket språk?

.....
.....
.....
.....
.....

22. Har du gjort något särskilt för att lära dig norska? (t.ex. undervisning) *

.....
.....
.....
.....
.....

23. Om ja, hur länge?

.....
.....
.....
.....
.....

24. Har du fått undervisning i andra nordiska språk? *

De nordiska språken innefattar svenska, danska, norska, isländska och färöiska
Mark only one oval.

- Ja
 Nej *After the last question in this section, skip to question 26.*

25. Om ja, vilka språk, när och hur länge?

.....
.....
.....
.....
.....

Förståelse

26. Hur bra förstod du norska när du flyttade till Norge? *

Mark only one oval.

- Mycket bra
 Bra
 Medel
 Dåligt
 Mycket dåligt

27. Hur bra förstår du norska nu? *

Mark only one oval.

- Mycket bra
 Bra
 Medel
 Dåligt
 Mycket dåligt

28. Ange hur lång tid det tog att uppnå den grad av förståelse som du har nu. *

.....
.....
.....
.....
.....

29. Vilken av följande beskrivningar passar bäst om du ska beskriva det språk du talar med normän? *

Kryssa gärna för flera alternativ

Tick all that apply.

- Jag talar norska
 Jag talar mitt modersmål, men anpassar det norska med norska ord och norskt uttal
 Jag talar mitt eget modersmål utan att anpassa språket
 Jag talar danska
 Jag talar engelska (eller ett annat språk som talas utanför Norden)
 Other:

30. Om du har satt flera kryss i svaret ovan ska du rangordna dina svar från 1 = passar bäst, 2 = passar näst bäst etc.

Ange din rangordning i text här:

.....
.....
.....
.....
.....

31. Har du ytterligare kommentarer till beskrivningen av ditt eget språk när du talar med normän?

.....
.....
.....
.....
.....

Kontakt med övriga nordiska språk på arbetsplatsen

32. Har du kolleger från de övriga nordiska länderna som du kommunicerar med? *

De nordiska länderna innefattar Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Grönland, Färöarna, Åland och Sameland

Mark only one oval.

Ja

Nej After the last question in this section, skip to question 35.

33. Om ja, hur många och från vilka länder?

.....
.....
.....
.....
.....

34. Beskriv det språk du talar med kollegerna från de övriga nordiska länderna.

Talar ni exempelvis norska tillsammans eller talar var och en sitt eget modersmål, eller engelska? Ange vad du gör och med vem.

.....
.....
.....
.....

Erfarenheter

35. I vilka situationer tycker du att kommunikationen mellan dig och normmän går bra? *

.....
.....
.....
.....

36. I vilka situationer tycker du att kommunikationen mellan dig och normmän inte går bra? *

.....
.....
.....
.....

37. Hur ofta fungerar kommunikationen mellan dig och normmän bra (dvs. utan problem med förståelse från din sida och från din samtalspartners sida)? *

Mark only one oval.

Alltid

För det mesta

Hälften av tiden

Sällan

Aldrig

38. Ange här om du fördjupa ditt svar om hur ofta kommunikationen mellan dig och normmän fungerar bra.

.....
.....
.....
.....

Kontaktuppgifter

39. Din e-postadress *

.....

40. Vill du bli informerad om när rapporten eller eventuella nyhetsartiklar ges ut om projektet?(i så fall skickas detta ut till den e-postadress du har angett) *

Mark only one oval.

Ja

Nej

Andra kommentarer

41. Har du andra erfarenheter av att tala med normmän som du gärna vill dela med dig av?

.....
.....
.....
.....

42. Har du kommentarer till det här frågeformuläret?

.....
.....
.....
.....

Spørgeskema om dig og din sproglige baggrund.

Kære deltager! Nedenfor kommer der nogle spørgsmål om dig. Det tager ca. 10 minutter at udfylde spørgeskemaet.

*Required

1. Navn *

.....

2. Fødselsår *

.....

3. Køn *

Mark only one oval.

- mand
 kvinde

4. Nationalitet *

.....

5. Hvilket sted er du opvokset? (land og by) *

.....
.....
.....
.....
.....

6. Hvor bor du? (land og by) *

.....

7. Hvornår flyttede du til Sverige? (årstal og måned) *

.....

8. Hvilket/hvilke sprog taler du med dine forældre? *

.....

9. Hvad er din uddannelse? *

.....
.....
.....
.....
.....

10. Hvad er dit arbejde og din stilling? *

.....
.....
.....
.....
.....

Sprog på arbejdet

11. Hvor mange kolleger kommunikerer du med på daglig basis? *

Skriv cirka-antal:

.....
.....
.....
.....

12. Hvor mange af dine kolleger har samme modersmål som du? *

Mark only one oval.

- Ingen
 1
 2-4
 5-9
 10 eller flere

13. I hvilke situationer skal du kommunikere med svenskere i dit arbejde? *

.....
.....
.....
.....

14. Skal du skrive på svensk i dit arbejde? *

Mark only one oval.

- Ja
 Nej

15. Hvis ja, hvilke typer tekster skriver du så?

.....
.....
.....
.....
.....

Kontakt med andre sprog

16. Har du boet i andre nordiske lande (mere end 3 måneder i træk) på et tidligere tidspunkt? *

De nordiske lande inkluderer Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Grønland, Færøerne, Åland, Sameland
Mark only one oval.

- Ja
 Nej

17. Hvis ja, i hvilke nordiske lande?

.....
.....
.....
.....
.....

18. Taler du andre sprog end dit modersmål? *

Mark only one oval.

- Ja
 Nej

19. Hvis ja, hvilke sprog?

.....
.....
.....
.....
.....

20. Har du nære slægtninge (forældre eller samlever) med et andet nordisk sprog som modersmål? *

De nordiske sprog inkluderer svensk, dansk, norsk, islandsk og færøsk
Mark only one oval.

- Ja
 Nej

21. Hvis ja, hvilket sprog?

.....
.....
.....
.....
.....

22. Har du gjort noget særskilt for at lære svensk? (fx undervisning) *

.....
.....
.....
.....
.....

23. Hvis ja, hvor længe?

.....
.....
.....
.....
.....

24. Har du modtaget undervisning i andre nordiske sprog? *

De nordiske sprog inkluderer svensk, dansk, norsk, islandsk og færøsk
Mark only one oval.

- Ja
 Nej *After the last question in this section, skip to question 26.*

25. Hvis ja, hvilke sprog, hvornår og hvor længe?

.....
.....
.....
.....
.....

Forståelse

26. Hvor godt forstod du svensk, lige da du flyttede til Sverige? *

Mark only one oval.

- Rigtig godt
 Godt
 Middel
 Dårligt
 Rigtig dårligt

27. **Hvor godt forstår du svensk nu? ***

Mark only one oval.

- Rigtig godt
- Godt
- Middel
- Dårligt
- Rigtig dårligt

28. **Skriv, hvor lang tid det tog at nå det forståelsesniveau, som du har nu. ***

.....

.....

.....

.....

.....

29. **Hvilken af følgende beskrivelser passer bedst, hvis du skal karakterisere det sprog, du taler med svenskere? ***

Sæt gerne flere krydser
Tick all that apply.

- Jeg taler svensk
- Jeg taler mit eget modersmål, men tilpasser det svensk med svenske ord og svensk udtale
- Jeg taler mit eget modersmål uden at tilpasse det
- Jeg taler norsk
- Jeg taler engelsk (eller et andet sprog, som tales uden for Norden)
- Other:

30. **Hvis du har sat flere krydser i svaret ovenfor, så rangordn dine svar fra 1 = passer bedst, 2 = passer næstbedst osv.**

Skriv din rangorden i tekst her:

.....

.....

.....

.....

.....

31. **Har du yderligere kommentarer til beskrivelsen af dit eget sprog, når du taler med svenskere?**

.....

.....

.....

.....

.....

Kontakt med øvrige nordiske sprog på arbejdspladsen

32. **Har du kolleger fra de øvrige nordiske lande, som du kommunikerer med? ***

De nordiske lande inkluderer Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Grønland, Færøerne, Åland, Sameland

Mark only one oval.

- Ja
- Nej *After the last question in this section, skip to question 35.*

33. **Hvis ja, hvor mange og fra hvilke lande?**

.....

.....

.....

.....

.....

34. **Beskriv det sprog, du taler med kollegerne fra de øvrige nordiske lande.**

Taler i fx svensk sammen, eller hvert jeres modersmål, eller engelsk? Skriv, hvad du gør med hvem.

.....

.....

.....

.....

.....

Erfaringer

35. **I hvilke situationer synes du, at kommunikationen mellem dig og svenskere lykkes godt? ***

.....

.....

.....

.....

.....

36. **I hvilke situationer synes du, at kommunikationen mellem dig og svenskere ikke lykkes godt? ***

.....

.....

.....

.....

.....

37. Hvor ofte fungerer kommunikationen mellem dig og svenskere godt (dvs. uden forståelsesproblemer hos dig og din samtalepartner)? *

Mark only one oval.

- Altid
- For det meste
- Halvdelen af tiden
- Sjældent
- Aldrig

38. Skriv her, hvis du vil uddybe dit svar om, hvor ofte kommunikationen mellem dig og svenskere fungerer godt.

.....
.....
.....
.....
.....

Kontaktoplysninger

39. Din e-mail-adresse *

.....

40. Ønsker du at blive informeret, når rapporten eller eventuelle nyhedsartikler bliver udgivet om projektet? (i så fald gives der besked via den mailadresse, du har oplyst) *

Mark only one oval.

- Ja
- Nej

Andre kommentarer

41. Har du andre erfaringer om det at skulle tale med svenskere, som du gerne vil dele?

.....
.....
.....
.....

42. Har du kommentarer til dette spørgeskema?

.....
.....
.....
.....

Spørgeskema om dig og din sproglige baggrund.

Kære deltager! Nedenfor kommer der nogle spørgsmål om dig. Det tager ca. 10 minutter at udfylde spørgeskemaet.

*Required

1. Navn *

.....

2. Fødselsår *

.....

3. Køn *

Mark only one oval.

- mand
- kvinde

4. Nationalitet *

.....

5. Hvilket sted er du opvokset? (land og by) *

.....
.....
.....
.....

6. Hvor bor du? (land og by) *

.....

7. Hvornår flyttede du til Norge? (årstal og måned) *

.....

8. Hvilket/hvilke sprog taler du med dine forældre? *

.....

9. Hvad er din uddannelse? *

.....
.....
.....
.....
.....

10. Hvad er dit arbejde og din stilling? *

.....
.....
.....
.....
.....

Sprog på arbejdet

11. Hvor mange kolleger kommunikerer du med på daglig basis? *

Skriv cirka-antal:

.....
.....
.....
.....
.....

12. Hvor mange af dine kolleger har samme modersmål som du? *

Mark only one oval.

- Ingen
- 1
- 2-4
- 5-9
- 10 eller flere

13. I hvilke situationer skal du kommunikere med nordmænd i dit arbejde? *

.....
.....
.....
.....
.....

14. Hvis ja, hvor mange og fra hvilke lande?

.....
.....
.....
.....
.....

15. Mark only one oval.

- Option 1

16. Skal du skrive på norsk i dit arbejde? *

Mark only one oval.

- Ja
- Nej

17. Hvis ja, hvilke typer tekster skriver du så?

.....
.....
.....
.....
.....

Kontakt med andre sprog

18. Har du boet i andre nordiske lande (mere end 3 måneder i træk) på et tidligere tidspunkt? *

De nordiske lande inkluderer Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Grønland, Færøerne, Åland, Sameland

Mark only one oval.

- Ja
- Nej

19. Hvis ja, i hvilke nordiske lande?

.....
.....
.....
.....
.....

20. Taler du andre sprog end dit modersmål? *

Mark only one oval.

- Ja
- Nej

21. Hvis ja, hvilke sprog?

.....
.....
.....
.....
.....

22. Har du nære slægtninge (forældre eller samlever) med et andet nordisk sprog som modersmål? *

De nordiske sprog inkluderer svensk, dansk, norsk, islandsk og færøsk
Mark only one oval.

- Ja
 Nej

23. Hvis ja, hvilket sprog?

.....
.....
.....
.....

24. Har du gjort noget særskilt for at lære norsk? (fx undervisning) *

.....
.....
.....
.....

25. Hvis ja, hvor længe?

.....
.....
.....
.....

26. Har du modtaget undervisning i andre nordiske sprog? *

De nordiske sprog inkluderer svensk, dansk, norsk, islandsk og færøsk
Mark only one oval.

- Ja
 Nej

27. Hvis ja, hvilke sprog, hvornår og hvor længe?

.....
.....
.....
.....

Forståelse

28. Hvor godt forstod du norsk, lige da du flyttede til Norge? *

Mark only one oval.

- Rigtig godt
 Godt
 Middel
 Dårligt
 Rigtig dårligt

29. Hvor godt forstår du norsk nu? *

Mark only one oval.

- Rigtig godt
 Godt
 Middel
 Dårligt
 Rigtig dårligt

30. Skriv, hvor lang tid det tog at nå det forståelsesniveau, som du har nu. *

.....
.....
.....
.....

31. Hvilken af følgende beskrivelser passer bedst, hvis du skal karakterisere det sprog, du taler med nordmænd? *

Sæt gerne flere krydser
Tick all that apply.

- Jeg taler norsk
 Jeg taler mit eget modersmål, men tilpasser det norsk med norske ord og norsk udtale
 Jeg taler mit eget modersmål uden at tilpasse det
 Jeg taler svensk
 Jeg taler engelsk (eller et andet sprog, som tales uden for Norden)
 Other:

32. Hvis du har sat flere krydser i svaret ovenfor, så rangordn dine svar fra 1 = passer bedst, 2 = passer næstbedst osv.

Skriv din rangorden i tekst her:

.....
.....
.....
.....
.....

33. Har du yderligere kommentarer til beskrivelsen af dit eget sprog, når du taler med nordmænd?

.....
.....
.....
.....
.....

Kontakt med øvrige nordiske sprog på arbejdspladsen

34. Har du kolleger fra de øvrige nordiske lande, som du kommunikerer med? *

De nordiske lande inkluderer Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Grønland, Færøerne, Åland og Sameland
Mark only one oval.

Ja

Nej *After the last question in this section, skip to question 37.*

35. Hvis ja, hvor mange og fra hvilke lande?

.....
.....
.....
.....
.....

36. Beskriv det sprog, du taler med kollegerne fra de øvrige nordiske lande.

Taler i fx norsk sammen, eller hvert jeres modersmål, eller engelsk? Skriv, hvad du gør med hvem.

.....
.....
.....
.....
.....

Erfaringer

37. I hvilke situationer synes du, at kommunikationen mellem dig og nordmænd lykkes godt? *

.....
.....
.....
.....
.....

38. I hvilke situationer synes du, at kommunikationen mellem dig og nordmænd ikke lykkes godt? *

.....
.....
.....
.....
.....

39. Hvor ofte fungerer kommunikationen mellem dig og nordmænd godt (dvs. uden forståelsesproblemer hos dig og din samtalepartner)? *

Mark only one oval.

Aldrig

Sjældent

Halvdelen af tiden

For det meste

Altid

40. Skriv her, hvis du vil uddybe dit svar om, hvor ofte kommunikationen mellem dig og nordmænd fungerer godt.

.....
.....
.....
.....
.....

Kontaktoplysninger

41. Din e-mail-adresse *

.....

42. Ønsker du at blive informeret, når rapporten eller eventuelle nyhedsartikler bliver udgivet om projektet? (i så fald gives der besked via den mailadresse, du har oplyst) *

Mark only one oval.

Ja

Nej

Andre kommentarer

43. Har du andre erfaringer om det at skulle tale med nordmænd, som du gerne vil dele?

.....
.....
.....
.....

44. Har du kommentarer til dette spørgeskema?

.....
.....
.....
.....

Spørreskjema om deg og din språklige bakgrunn.

Kjære deltaker! Nedenfor kommer det noen spørsmål om deg. Det tar ca. 10 minutter å fylle ut spørreskjemaet.

*Required

1. Navn *

.....

2. Fødselsår *

.....

3. Kjønn *

Mark only one oval.

- mann
 kvinne

4. Nasjonalitet *

.....

5. Hvilket sted har du vokst opp (land og by)? *

.....
.....
.....
.....

6. Hvor bor du? (land og by) *

.....

7. Når flyttet du til Sverige (årstall og måned)? *

.....

8. Hvilket/hvilke språk snakker du med foreldrene dine? *

.....

9. Hva er din utdanning? *

.....
.....
.....
.....
.....

10. Hva er ditt arbeid og din stilling? *

.....
.....
.....
.....
.....

Språk på arbeidet

11. Hvor mange kolleger kommuniserer du med på daglig basis? *

Skriv cirkatall:

.....
.....
.....
.....
.....

12. Hvor mange av kollegene dine har samme morsmål som deg? *

Mark only one oval.

- Ingen
 1
 2-4
 5-9
 10 eller flere

13. I hvilke situasjoner må du kommunisere med svensker i arbeidet ditt? *

.....
.....
.....
.....
.....

14. Må du skrive på svensk i arbeidet ditt? *

Mark only one oval.

- Ja
 Nei

15. Hvis ja, hvilke typer tekster skriver du da?

.....
.....
.....
.....
.....

Kontakt med andre språk

16. Har du bodd i andre nordiske land (mer enn 3 måneder i strekk) på et tidligere tidspunkt?

De nordiske landene omfatter Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Grønland, Færøyene, Åland, Sameland

Mark only one oval.

- Ja
 Nei

17. Hvis ja, hvilke nordiske land?

.....
.....
.....
.....
.....

18. Snakker du andre språk enn morsmålet ditt? *

Mark only one oval.

- Ja
 Nei

19. Hvis ja, hvilke språk?

.....
.....
.....
.....
.....

20. Har du nære slektninger (foreldre eller samboer) med et annet nordisk språk som morsmål? *

De nordiske språkene omfatter svensk, dansk, norsk, islandsk og færøysk
Mark only one oval.

- Ja
 Nei

21. Hvis ja, hvilket språk?

.....
.....
.....
.....
.....

22. Har du gjort noe spesielt for å lære svensk? (f.eks. undervisning) *

.....
.....
.....
.....
.....

23. Hvis ja, hvor lenge?

.....
.....
.....
.....
.....

24. Har du mottatt undervisning i andre nordiske språk? *

De nordiske språkene omfatter svensk, dansk, norsk, islandsk og færøysk
Mark only one oval.

- Ja
 Nei *After the last question in this section, skip to question 26.*

25. Hvis ja, hvilke språk, når og hvor lenge?

.....
.....
.....
.....
.....

Forståelse

26. Hvor godt forsto du svensk akkurat da du flyttet til Sverige? *

Mark only one oval.

- Veldig godt
 Godt
 Middels
 Dårlig
 Veldig dårlig

27. Hvor godt forstår du svensk nå? *

Mark only one oval.

- Veldig godt
 Godt
 Middels
 Dårlig
 Veldig dårlig

28. Skriv hvor lang tid det tok å komme til det forståelsesnivået du er på nå. *

.....
.....
.....
.....
.....

29. Hvilken av følgende beskrivelser passer best hvis du skal karakterisere språket du snakker med svensker? *

Sett gjerne flere kryss

Tick all that apply.

- Jeg snakker svensk
 Jeg snakker mitt eget morsmål, men tilpasser det svensk med svenske ord og svensk uttale
 Jeg snakker mitt eget morsmål uten å tilpasse det
 Jeg snakker et annet skandinavisk språk som ikke er svensk, og som ikke er mitt eget morsmål (de skandinaviske språkene omfatter svensk, dansk og norsk)
 Jeg snakker engelsk (eller et annet språk som snakkes utenfor Norden)
 Other:

30. Hvis du har satt flere kryss i svaret over, så ranger svarene dine fra 1 = passer best, 2 = passer nest best osv.

Skriv din rangorden i tekst her:

.....
.....
.....
.....
.....

31. Har du ytterligere kommentarer til beskrivelsen av ditt eget språk når du snakker med svensker?

.....
.....
.....
.....
.....

Kontakt med øvrige nordiske språk på arbeidsplassen

32. Har du kolleger fra de øvrige nordiske landene som du kommuniserer med? *

De nordiske landene omfatter Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Grønland, Færøyene, Åland, Sameland
Mark only one oval.

Ja

Nei After the last question in this section, skip to question 35.

33. Hvis ja, hvor mange og fra hvilke land?

.....
.....
.....
.....
.....

34. Beskriv språket du snakker med kollegene fra øvrige nordiske land.

Snakker dere f.eks. svensk sammen, eller deres eget morsmål, eller engelsk? Skriv hva du gjør med hvem.

.....
.....
.....
.....

Erfaringer

35. I hvilke situasjoner synes du kommunikasjonen mellom deg og svensker lykkes godt? *

.....
.....
.....
.....

36. I hvilke situasjoner synes du kommunikasjonen mellom deg og svensker ikke lykkes godt? *

.....
.....
.....
.....

37. Hvor ofte fungerer kommunikasjonen mellom deg og svensker godt (dvs. uten forståelsesproblemer hos deg og samtalepartneren)? *

Mark only one oval.

Alltid

For det meste

Halvparten av tiden

Sjelden

Aldri

38. Skriv her hvis du vil utdype svaret ditt om hvor ofte kommunikasjonen mellom deg og svensker fungerer bra.

.....
.....
.....
.....

Kontaktopplysninger

39. Din e-postadresse *

.....

40. Ønsker du å bli informert når rapporten eller eventuelle nyhetsartikler om prosjektet blir gitt ut? (i så fall gis det beskjed via e-postadressen du har oppgitt) *

Mark only one oval.

Ja

Nei

Andre kommentarer

41. Har du andre erfaringer om det å skulle snakke med svensker som du gjerne vil dele?

.....
.....
.....
.....

42. Har du kommentarer til dette spørreskjemaet?

.....
.....
.....
.....

Spørreskjema om deg og din språklige bakgrunn.

Kjære deltaker! Nedenfor kommer det noen spørsmål om deg. Det tar ca. 10 minutter å fylle ut spørreskjemaet.

*Required

1. Navn *

.....

2. Fødselsår *

.....

3. Kjønn *

Mark only one oval.

mann

kvinne

4. Nasjonalitet *

.....

5. Hvilket sted har du vokst opp (land og by)? *

.....

.....

.....

.....

6. Hvor bor du? (land og by) *

.....

7. Når flyttet du til Danmark (årstall og måned)? *

.....

8. Hvilket/hvilke språk snakker du med foreldrene dine? *

.....

9. Hva er din utdanning? *

.....

.....

.....

.....

10. Hva er ditt arbeid og din stilling? *

.....

.....

.....

.....

.....

Språk på arbeidet

11. Hvor mange kolleger kommuniserer du med på daglig basis? *

Skriv cirkatall:

.....

.....

.....

.....

12. Hvor mange av kollegene dine har samme morsmål som deg? *

Mark only one oval.

Ingen

1

2-4

5-9

10 eller flere

13. I hvilke situasjoner må du kommunisere med dansker i arbeidet ditt? *

.....

.....

.....

.....

14. Må du skrive på dansk i arbeidet ditt? *

Mark only one oval.

Ja

Nei

15. Hvis ja, hvilke typer tekster skriver du da?

.....
.....
.....
.....
.....

Kontakt med andre språk

16. Har du bodd i andre nordiske land (mer enn 3 måneder i strekk) på et tidligere tidspunkt? *

De nordiske landene omfatter Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Grønland, Færøyene, Åland, Sameland
Mark only one oval.

- Ja
 Nei

17. Hvis ja, hvilke nordiske land?

.....
.....
.....
.....
.....

18. Snakker du andre språk enn morsmålet ditt? *

Mark only one oval.

- Ja
 Nei

19. Hvis ja, hvilke språk?

.....
.....
.....
.....
.....

20. Har du nære slektninger (foreldre eller samboer) med et annet nordisk språk som morsmål? *

De nordiske språkene omfatter svensk, dansk, norsk, islandsk og færøysk
Mark only one oval.

- Ja
 Nei

21. Hvis ja, hvilket språk?

.....
.....
.....
.....
.....

22. Har du gjort noe spesielt for å lære dansk? (f.eks. undervisning) *

.....
.....
.....
.....
.....

23. Hvis ja, hvor lenge?

.....
.....
.....
.....
.....

24. Har du mottatt undervisning i andre nordiske språk? *

De nordiske språkene omfatter svensk, dansk, norsk, islandsk og færøysk
Mark only one oval.

- Ja
 Nei After the last question in this section, skip to question 26.

25. Hvis ja, hvilke språk, når og hvor lenge?

.....
.....
.....
.....
.....

Forståelse

26. Hvor godt forsto du dansk akkurat da du flyttet til Danmark? *

Mark only one oval.

- Veldig godt
 Godt
 Middels
 Dårlig
 Veldig dårlig

27. **Hvor godt forstår du dansk nå? ***

Mark only one oval.

- Veldig godt
- Godt
- Middels
- Dårlig
- Veldig dårlig

28. **Skriv hvor lang tid det tok å komme til det forståelsesnivået du er på nå. ***

.....

.....

.....

.....

.....

29. **Hvilken av følgende beskrivelser passer best hvis du skal karakterisere språket du snakker med dansker? ***

Sett gjerne flere kryss
Tick all that apply.

- Jeg snakker dansk
- Jeg snakker mitt eget morsmål, men tilpasser det dansk med danske ord og dansk uttale
- Jeg snakker mitt eget morsmål uten å tilpasse det
- Jeg snakker svensk
- Jeg snakker engelsk (eller et annet språk som snakkes utenfor Norden)
- Other:

30. **Hvis du har satt flere kryss i svaret over, så ranger svarene dine fra 1 = passer best, 2 = passer nest best osv.**

Skriv din rangorden i tekst her:

.....

.....

.....

.....

.....

31. **Har du ytterligere kommentarer til beskrivelsen av ditt eget språk når du snakker med dansker?**

.....

.....

.....

.....

.....

Kontakt med øvrige nordiske språk på arbeidsplassen

32. **Har du kolleger fra de øvrige nordiske landene som du kommuniserer med? ***

De nordiske landene omfatter Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Grønland, Færøyene, Åland, Sameland

Mark only one oval.

- Ja
- Nei *After the last question in this section, skip to question 35.*

33. **Hvis ja, hvor mange og fra hvilke land?**

.....

.....

.....

.....

.....

34. **Beskriv språket du snakker med kollegene fra øvrige nordiske land.**

Snakker dere f.eks. dansk sammen, eller deres eget morsmål, eller engelsk? Skriv hva du gjør med hvem.

.....

.....

.....

.....

.....

Erfaringer

35. **I hvilke situasjoner synes du kommunikasjonen mellom deg og dansker lykkes godt? ***

.....

.....

.....

.....

.....

36. **I hvilke situasjoner synes du kommunikasjonen mellom deg og dansker ikke lykkes godt? ***

.....

.....

.....

.....

.....

37. **Hvor ofte fungerer kommunikasjonen mellom deg og dansker godt (dvs. uten forståelsesproblemer hos deg og samtalepartnern)? ***

Mark only one oval.

- Alltid
 For det meste
 Halvparten av tiden
 Sjelden
 Aldri

38. **Skriv her hvis du vil utdype svaret ditt om hvor ofte kommunikasjonen mellom deg og dansker fungerer bra.**

.....
.....
.....
.....
.....

Kontaktopplysninger

39. **Din e-postadresse ***

.....

40. **Ønsker du å bli informert når rapporten eller eventuelle nyhetsartikler om prosjektet blir gitt ut? (i så fall gis det beskjed via e-postadressen du har oppgitt) ***

Mark only one oval.

- Ja
 Nei

Andre kommentarer

41. **Har du andre erfaringer om det å skulle snakke med dansker som du gjerne vil dele?**

.....
.....
.....
.....
.....

42. **Har du kommentarer til dette spørreskjemaet?**

.....
.....
.....
.....
.....

Kyselylomake sinusta ja kielitaustastasi

Hyvä osallistuja! Jäljempänä on joitakin kysymyksiä, jotka koskevat sinua itseäsi. Vastaaminen vie noin 10 minuuttia.

***Required**

1. **Nimi ***

.....

2. **Syntymävuosi ***

.....

3. **Sukupuoli ***

Mark only one oval.

- mies
 nainen

4. **Kansallisuus**

.....

5. **Missä olet varttunut (maa ja paikkakunta)? ***

.....
.....
.....
.....
.....

6. **Missä asut (maa ja paikkakunta)? ***

.....

7. **Milloin muutit Tanskaan (vuosiluku ja kuukausi)? ***

.....

8. **Mitä kieltä/kieliä puhut vanhempiesi kanssa? ***

.....

9. Mikä on koulutuksesi? *

.....
.....
.....
.....
.....

10. Mikä on työsi ja asemasi? *

.....
.....
.....
.....
.....

Työkielet

11. Monenko työtoverin kanssa kommunikoit päivittäin? *

Oma arviosi:

.....
.....
.....
.....
.....

12. Monellako työtoverillasi on sama äidinkieli kuin sinulla? *

Mark only one oval.

- Ei kenelläkään
 1
 2-4
 5-9
 10 tai useammalla

13. Millaisissa tilanteissa sinun on kommunikoitava työssäsi tanskalaisten kanssa? *

.....
.....
.....
.....
.....

14. Joudutko käyttämään työssäsi tanskaa kirjallisesti? *

Mark only one oval.

- Kyllä
 En

15. Jos kyllä, minkä tyyppisiä tekstejä kirjoitat?

.....
.....
.....
.....
.....

Suhde muihin kieliin

16. Oletko asunut aiemmin muissa Pohjoismaissa (yhtäjaksoisesti yli 3 kuukautta)? *

Pohjoismaat käsittävät Suomen, Ruotsin, Norjan, Tanskan, Islannin, Ahvenanmaan, Färsaaret, Grönlannin ja Saamenmaan.

Mark only one oval.

- Kyllä
 En

17. Jos kyllä, missä Pohjoismaissa?

.....
.....
.....
.....
.....

18. Puhutko muita kieliä kuin äidinkieltäsi? *

Mark only one oval.

- Kyllä
 En

19. Jos kyllä, mitä kieliä?

.....
.....
.....
.....
.....

20. Onko lähisukulaisellasi (vanhemmat, elämäkumppani) äidinkielenä jokin muu pohjoismainen kieli? *

Pohjoismaisilla kielillä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa ruotsia, norjaa, tanskaa, islantia ja fääriä.

Mark only one oval.

- Kyllä
 En

21. Jos kyllä, mikä kieli?

.....
.....
.....
.....

22. Oletko tehnyt jotakin erityistä oppiaksesi tanskaa (esim. omatoiminen opiskelu)? *

.....
.....
.....
.....

23. Jos kyllä, kuinka pitkään?

.....
.....
.....
.....

24. Oletko saanut opetusta muissa pohjoismaisissa kielissä? *

Pohjoismaisilla kielillä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa ruotsia, norjaa, tanskaa, islantia ja fääriä.

Mark only one oval.

- Kyllä
 En *After the last question in this section, skip to question 26.*

25. Jos kyllä, missä kielissä ja kuinka pitkään? *

.....
.....
.....
.....

Ymmärtäminen

26. Miten hyvin ymmärsit tanskaa muuttaessasi Tanskaan? *

Mark only one oval.

- Erittäin hyvin
 Hyvin
 Keskimertaisesti
 Huonosti
 Erittäin huonosti

27. Miten hyvin ymmärrät tanskaa nyt? *

Mark only one oval.

- Erittäin hyvin
 Hyvin
 Keskimertaisesti
 Huonosti
 Erittäin huonosti

28. Kerro, kuinka kauan nykyisen tason saavuttaminen kesti? *

.....
.....
.....
.....

29. Mikä seuraavista vaihtoehdoista sopii parhaiten kuvaamaan kieltä, jota puhut tanskalaisten kanssa? *

Voit rastiittaa useita vaihtoehtoja.

Tick all that apply.

- Puhun tanskaa
 Puhun ruotsia, mutta sirottelen mukaan tanskalaisia sanoja ja mukautan ääntämystäni tanskan ääntämykseen
 Puhun norjaa, mutta sirottelen mukaan tanskalaisia sanoja ja mukautan ääntämystäni tanskan ääntämykseen
 Puhun ruotsia mukauttamatta sitä mitenkään
 Puhun norjaa mukauttamatta sitä mitenkään
 Puhun englantia (tai muuta Pohjoismaiden ulkopuolella puhuttua kieltä)
 Other:

30. Jos olet rastiittanut useita vaihtoehtoja, aseta ne järjestykseen. 1 = kuvaa tilannetta parhaiten, 2 = kuvaa tilannetta toiseksi parhaiten jne.

Kirjoita vastaukset järjestyksessä tähän:

.....
.....
.....
.....

31. Haluatko kommentoida muuten kieltä, jota puhut tanskalaisten kanssa?

.....
.....
.....
.....
.....

Suhde muihin pohjoismaisiin kieliin työpaikalla

32. Onko sinulla muista Pohjoismaista olevia työtovereita, joiden kanssa kommunikoi? *

Pohjoismaat käsittävät Suomen, Ruotsin, Norjan, Tanskan, Islannin, Ahvenanmaan, Färsaaret, Grönlannin ja Saamenmaan.

Mark only one oval.

- Kyllä
- En *After the last question in this section, skip to question 35.*

33. Jos kyllä, montako työtoveria ja mistä maista?

.....
.....
.....
.....
.....

34. Kuvaile kieltä, jota puhut muista Pohjoismaista olevien työtovereiden kanssa?

Puhutteko keskenänne esim. tanskaa tai englantia vai kukin omaa äidinkieltään? Kerro, miten menettelet kunkin kanssa.

.....
.....
.....
.....
.....

Kokemuksia

35. Millaisissa tilanteissa kommunikointi tanskalaisten kanssa onnistuu mielestäsi hyvin? *

.....
.....
.....
.....

36. Millaisissa tilanteissa kommunikointi tanskalaisten kanssa ei mielestäsi onnistu? *

.....
.....
.....
.....
.....

37. Miten usein kommunikointi tanskalaisten kanssa onnistuu hyvin (eli niin, ettei sinulla ja keskustelukumppanillasi ole ymmärtämishäiriöitä)? *

Mark only one oval.

- Aina
- Useimmiten
- Puolet ajasta
- Harvoin
- Ei koskaan

38. Voit syventää tässä vastaustasi kysymykseen siitä, miten usein kommunikointi onnistuu tanskalaisten kanssa.

.....
.....
.....
.....
.....

Yhteystiedot

39. Sähköpostiosoitteesi *

.....

40. Haluatko saada tiedon raportin tai projektia koskevien mahdollisten uutisten ilmestymisestä?(Tieto lähetetään ilmoittamaasi sähköpostiosoitteeseen.) *

Mark only one oval.

- Kyllä
- En

Muita kommentteja

41. Haluatko kertoa lisää kokemuksistasi, jotka liittyvät puhumiseen tanskalaisten kanssa?

.....
.....
.....
.....
.....

42. Haluatko kommentoida kyselylomaketta?

.....
.....
.....
.....
.....

Kyselylomake sinusta ja kielitaustastasi

Hyvä osallistuja! Jäljempänä on joitakin kysymyksiä, jotka koskevat sinua itseäsi. Vastaaminen vie noin 10 minuuttia.

*Required

1. Nimi *

.....

2. Syntymävuosi *

.....

3. Sukupuoli *

Mark only one oval.

mies

nainen

4. Kansallisuus

.....

5. Missä olet varttunut (maa ja paikkakunta)? *

.....
.....
.....
.....

6. Missä asut (maa ja paikkakunta)? *

.....

7. Milloin muutit Norjaan (vuosiluku ja kuukausi)? *

.....

8. Mitä kieltä/kieliä puhut vanhempiesi kanssa? *

.....

9. Mikä on koulutuksesi? *

.....
.....
.....
.....

10. Mikä on työsi ja asemasi? *

.....
.....
.....
.....

Työkielet

11. Monenko työtoverin kanssa kommunikoit päivittäin? *

Oma arvioksi:

.....
.....
.....
.....

12. Monellako työtoverillasi on sama äidinkieli kuin sinulla? *

Mark only one oval.

Ei kenelläkään

1

2-4

5-9

10 tai useammalla

13. Millaisissa tilanteissa sinun on kommunikoitava työssäsi norjalaisten kanssa? *

.....
.....
.....
.....

14. Joudutko käyttämään työssäsi norjaa kirjallisesti? *

Mark only one oval.

Kyllä

En

15. Jos kyllä, minkä tyyppisiä tekstejä kirjoitat?

.....
.....
.....
.....
.....

Suhde muihin kieliin

16. Oletko asunut aiemmin muissa Pohjoismaissa (yhtäjaksoisesti yli 3 kuukautta)? *

Pohjoismaat käsittävät Suomen, Ruotsin, Norjan, Tanskan, Islannin, Ahvenanmaan, Färsaaret, Grönlannin ja Saamenmaan.

Mark only one oval.

- Kyllä
 En

17. Jos kyllä, missä Pohjoismaissa?

.....
.....
.....
.....
.....

18. Puhutko muita kieliä kuin äidinkieltäsi? *

Mark only one oval.

- Kyllä
 En

19. Jos kyllä, mitä kieliä?

.....
.....
.....
.....
.....

20. Onko lähisukulaisellasi (vanhemmat, elämäkumppani) äidinkielenä jokin muu pohjoismainen kieli? *

Pohjoismaisilla kielillä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa ruotsia, norjaa, tanskaa, islantia ja fääriä.

Mark only one oval.

- Kyllä
 En

21. Jos kyllä, mikä kieli?

.....
.....
.....
.....
.....

22. Oletko tehnyt jotakin erityistä oppiaksesi norjaa (esim. omatoiminen opiskelu)? *

.....
.....
.....
.....
.....

23. Jos kyllä, kuinka pitkään?

.....
.....
.....
.....
.....

24. Oletko saanut opetusta muissa pohjoismaisissa kielissä? *

Pohjoismaisilla kielillä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa ruotsia, norjaa, tanskaa, islantia ja fääriä.

Mark only one oval.

- Kyllä
 En After the last question in this section, skip to question 26.

25. Jos kyllä, missä kielissä ja kuinka pitkään? *

.....
.....
.....
.....
.....

Ymmärtäminen

26. Miten hyvin ymmärsit norjaa muuttaessasi Norjaan? *

Mark only one oval.

- Erittäin hyvin
 Hyvin
 Keskipertaisesti
 Huonosti
 Erittäin huonosti

27. Miten hyvin ymmärrät norjaa nyt? *

Mark only one oval.

- Erittäin hyvin
 Hyvin
 Keskipertaisesti
 Huonosti
 Erittäin huonosti

28. Kerro, kuinka kauan nykyisen tason saavuttaminen kesti? *

.....
.....
.....
.....
.....

29. Mikä seuraavista vaihtoehdoista sopii parhaiten kuvaamaan kieltä, jota puhut norjalaisten kanssa? *

Voit rastittaa useita vaihtoehtoja.

Tick all that apply.

- Puhun norjaa
 Puhun ruotsia, mutta sirottelen mukaan norjalaisia sanoja ja mukautan ääntämystäni norjan ääntämykseen
 Puhun tanskaa, mutta sirottelen mukaan norjalaisia sanoja ja mukautan ääntämystäni norjan ääntämykseen
 Puhun ruotsia mukauttamatta sitä mitenkään
 Puhun norjaa mukauttamatta sitä mitenkään
 Puhun englantia (tai muuta Pohjoismaiden ulkopuolella puhuttua kieltä)
 Other:

30. Jos olet rastittanut useita vaihtoehtoja, aseta ne järjestykseen. 1 = kuvaa tilannetta parhaiten, 2 = kuvaa tilannetta toiseksi parhaiten jne.

Kirjoita vastaukset järjestyksessä tähän:

.....
.....
.....
.....
.....

31. Haluatko kommentoida muuten kieltä, jota puhut norjalaisten kanssa?

.....
.....
.....
.....
.....

Suhde muihin pohjoismaisiin kieliin työpaikalla

32. Onko sinulla muista Pohjoismaista olevia työtovereita, joiden kanssa kommunikoi? *

Pohjoismaat käsittävät Suomen, Ruotsin, Norjan, Tanskan, Islannin, Ahvenanmaan, Färsaaret, Grönlannin ja Saamenmaan.

Mark only one oval.

- Kyllä
 En After the last question in this section, skip to question 35.

33. Montako työtoveria ja mistä maista?

.....
.....
.....
.....
.....

34. Kuvaile kieltä, jota puhut muista Pohjoismaista olevien työtovereiden kanssa?

Puhutteko keskenänne esim. norjaa, ruotsia tai englantia vai kukin omaa äidinkieltään? Kerro, miten menettelet kunkin kanssa.

.....
.....
.....
.....
.....

Kokemuksia

35. Millaisissa tilanteissa kommunikointi norjalaisten kanssa onnistuu mielestäsi hyvin? *

.....
.....
.....
.....
.....

36. Millaisissa tilanteissa kommunikointi norjalaisten kanssa ei mielestäsi onnistu? *

.....
.....
.....
.....
.....

37. Miten usein kommunikointi norjalaisten kanssa onnistuu hyvin (eli niin, ettei sinulla ja keskustelukumppanillasi ole ymmärtämistä vaikeuksia)? *

Mark only one oval.

- Aina
- Useimmiten
- Puolet ajasta
- Harvoin
- Ei koskaan

38. Voit syventää tässä vastaustasi kysymykseen siitä, miten usein kommunikointi onnistuu norjalaisten kanssa.

.....
.....
.....
.....
.....

Yhteystiedot

39. Sähköpostiosoitteesi *

.....

40. Haluatko saada tiedon raportin tai projektia koskevien mahdollisten uutisten ilmestymisestä? (Tieto lähetetään ilmoittamaasi sähköpostiosoitteeseen.) *

Mark only one oval.

- Kyllä
- En

Muita kommentteja

41. Haluatko kertoa lisää kokemuksistasi, jotka liittyvät puhumiseen norjalaisten kanssa?

.....
.....
.....
.....
.....

42. Haluatko kommentoida kyselylomaketta?

.....
.....
.....
.....
.....

Spurningalisti um þig og tungumálabakgrunn þinn.

Kæri þátttakandi! Hér fyrir neðan eru nokkrar spurningar um þig. Það tekur um það bil tíu mínútur að svara spurningalistanum.

*Required

1. Nafn *

.....

2. Fæðingarár *

.....

3. Kyn *

Mark only one oval.

- karl
 kona

4. Þjóðerni *

.....

5. Hvar ólstu upp (land og borg)? *

.....
.....
.....
.....

6. Hvar býrðu (land og borg)? *

.....

7. Hvenær fluttir þú til Svíþjóðar (ár og mánuður)? *

.....

8. Hvaða tungumál talar þú við foreldra þína? *

.....

9. Hvaða menntun hefur þú? *

.....
.....
.....
.....

10. Hvað starfarðu við og hver er staða þín? *

.....
.....
.....
.....

Tungumál á vinnustað

11. Hversu marga vinnufélaga átt þú í samskiptum við daglega? *

Skráðu áætlaðan fjölda:

.....
.....
.....
.....

12. Hversu margir af vinnufélögum þínum hafa sama móturmál og þú? *

Mark only one oval.

- Enginn
 1
 2-4
 5-9
 10 eða fleiri

13. Við hvaða aðstæður þarft þú að eiga í samskiptum við Svía í starfi þínu? *

.....
.....
.....
.....

14. Þarftu að skrifa á sænsku í starfi þínu? *

Mark only one oval.

- Já
 Nei

15. Ef svarið er já, hvaða tegundir texta skrifaðu þá?

.....
.....
.....
.....
.....

Tengsl við önnur tungumál

16. Hefurðu búið í öðrum norrænum löndum áður (í meira en þrjá mánuði í senn)? *

Til Norðurlandanna teljast Svíþjóð, Danmörk, Noregur, Finnland, Ísland, Grænland, Færeyjar, Álandseyjar og Samaland
Mark only one oval.

- Já
 Nei

17. Ef svarið er já, í hvaða norrænu löndum?

.....
.....
.....
.....
.....

18. Talar þú önnur tungumál en móðurmál þitt? *

Mark only one oval.

- Já
 Nei

19. Ef svarið er já, hvaða tungumál?

.....
.....
.....
.....
.....

20. Átt þú nákomna fjölskyldumeðlimi (foreldra eða sambýlismann/-konu) sem eiga annað norrænt tungumál að móðurmáli? *

Til norrænna tungumála teljast sænska, danska, norska, íslenska og færeyska
Mark only one oval.

- Já
 Nei

21. Ef svarið er já, hvaða tungumál?

.....
.....
.....
.....
.....

22. Hefurðu gert eitthvað sérstakt í því skyni að læra sænsku (til dæmis stundað nám)? *

.....
.....
.....
.....
.....

23. Ef svarið er já, hversu lengi?

.....
.....
.....
.....
.....

24. Hefurðu stundað nám í öðrum norrænum tungumálum? *

Til norrænna tungumála teljast sænska, danska, norska, íslenska og færeyska
Mark only one oval.

- Já
 Nei After the last question in this section, skip to question 26.

25. Ef svarið er já, hvenær og hversu lengi?

.....
.....
.....
.....
.....

Skilningur

26. Hversu vel skildirðu sænsku þegar þú fluttir til Svíþjóðar? *

Mark only one oval.

- Mjög vel
 Vel
 Í meðallagi
 Illa
 Mjög illa

27. Hversu vel skilurðu sænsku nú? *

Mark only one oval.

- Mjög vel
- Vel
- Í meðallagi
- Illa
- Mjög illa

28. Hversu langan tíma tók það þig að ná þeim skilningi sem þú hefur nú? *

.....

.....

.....

.....

.....

29. Hver af eftirfarandi lýsingum á best við til að lýsa því tungumáli sem notar í samskiptum við Svía? *

Merking má við fleiri en eitt svar
Tick all that apply.

- Ég tala sænsku
- Ég tala dönsku en laga það að sænsku með sænskum orðum og sænskum framburði
- Ég tala norsku en laga það að sænsku með sænskum orðum og sænskum framburði
- Ég tala dönsku án þess að aðlaga hana
- Ég tala norsku án þess að aðlaga hana
- Ég tala ensku (eða annað tungumál sem talað er utan Norðurlanda)
- Other:

30. Ef þú hefur merkt við fleiri en eitt svar fyrir ofan skaltu merkja svörin með forgangsröð þannig að 1 = á best við, 2 = á næstbest við og svo framvegis.

Skráðu forgangsröðina hér:

.....

.....

.....

.....

.....

31. Hefurðu einhverju við að bæta varðandi lýsinguna á því máli sem þú notar þegar þú ræðir við Svía?

.....

.....

.....

.....

.....

Tengsl við önnur norræn tungumál á vinnustað

32. Átt þú í samskiptum við vinnufélaga frá öðrum norrænum löndum? *

Til Norðurlandanna teljast Svíþjóð, Danmörk, Noregur, Finnland, Ísland, Grænland, Færeyjar, Álandseyjar og Samaland
Mark only one oval.

- Já
- Nei *After the last question in this section, skip to question 35.*

33. Ef svarið er já, hversu marga og frá hvaða löndum?

.....

.....

.....

.....

.....

34. Lýstu því tungumáli sem þú talar við vinnufélaga frá öðrum norrænum löndum.

Talið þið til dæmis sænsku saman, talar hver um sig sitt móðurmál, eða talið þið ensku? Lýstu því sem þú gerir með hverjum um sig.

.....

.....

.....

.....

.....

Reynsla

35. Við hvaða aðstæður finnst þér að samskipti þín og Svía gangi vel? *

.....

.....

.....

.....

.....

36. Við hvaða aðstæður finnst þér að samskipti þín og Svía gangi ekki vel? *

.....

.....

.....

.....

.....

37. Hversu oft ganga samskipti þín og Svía vel (það er að segja án þess að þú og viðmælandi þinn eigið í erfiðleikum með skilning)? *

Mark only one oval.

- Alltaf
 Yfirleitt
 Í helmingi tilfella
 Sjaldan
 Aldrei

38. Skrifaðu hér ef þú vilt skýra nánar svar þitt við því hversu oft samskipti þín og Svía ganga vel.

.....
.....
.....
.....
.....

Netfang

39. Netfangið þitt *

.....

40. Viltu að þú verðir láttin/n vita þegar skýrslan og hugsanlegar blaðagreinar um skýrsluna koma út?(Upplýsingar verða þá sendar á netfangið sem þú skráðir) *

Mark only one oval.

- Já
 Nei

Aðrar athugasemdir

41. Hefurðu einhverja aðra reynslu af því að ræða við Svía sem þú vilt segja frá?

.....
.....
.....
.....
.....

42. Viltu koma á framfæri athugasemdum um spurningalistann?

.....
.....
.....
.....
.....

Spurningalisti um þig og tungumálabakgrunn þinn.

Kæri þátttakandi! Hér fyrir neðan eru nokkrar spurningar um þig. Það tekur um það bil tíu mínútur að svara spurningalistanum.

*Required

1. Nafn *

.....

2. Fæðingarár *

.....

3. Kyn *

Mark only one oval.

- karl
 kona

4. Þjóðerni *

.....

5. Hvar ólstu upp (land og borg)? *

.....
.....
.....
.....
.....

6. Hvar býrðu (land og borg)? *

.....

7. Hvenær fluttir þú til Noregs (ár og mánuður)? *

.....

8. Hvaða tungumál talar þú við foreldra þína? *

.....

9. Hvaða menntun hefur þú? *

.....
.....
.....
.....
.....

10. Hvað starfarðu við og hver er staða þín? *

.....
.....
.....
.....
.....

Tungumál á vinnustað

11. Hversu marga vinnufélaga átt þú í samskiptum við daglega? *

Skráðu áætlaðan fjölda:

.....
.....
.....
.....
.....

12. Hversu margir af vinnufélögum þínum hafa sama móðurmál og þú? *

Mark only one oval.

- Enginn
 1
 2-4
 5-9
 10 eða fleiri

13. Við hvaða aðstæður þarft þú að eiga í samskiptum við Norðmenn í starfi þínu? *

.....
.....
.....
.....
.....

14. Þarftu að skrifa á norsku í starfi þínu? *

Mark only one oval.

- Já
 Nei

15. Ef svarið er já, hvaða tegundir texta skrifaðu þá?

.....
.....
.....
.....
.....

Tengsl við önnur tungumál

16. Hefurðu búið í öðrum norrænum löndum áður (í meira en þrjá mánuði í senn)? *

Til Norðurlandanna teljast Svíþjóð, Danmörk, Noregur, Finnland, Ísland, Grænland, Færeyjar, Álandseyjar og Samaland
Mark only one oval.

- Já
 Nei

17. Ef svarið er já, í hvaða norrænu löndum?

.....
.....
.....
.....
.....

18. Talar þú önnur tungumál en móðurmál þitt? *

Mark only one oval.

- Já
 Nei

19. Ef svarið er já, hvaða tungumál?

.....
.....
.....
.....
.....

20. Átt þú nákomna fjölskyldumeðlimi (foreldra eða sambýlismann/-konu) sem eiga annað norrænt tungumál að móðurmáli? *

Til norrænna tungumála teljast sænska, danska, norska, íslenska og færeyska
Mark only one oval.

- Já
 Nei

21. Ef svarið er já, hvaða tungumál?

.....
.....
.....
.....
.....

22. Hefurðu gert eitthvað sérstakt í því skyni að læra norsku (til dæmis stundað nám)? *

.....
.....
.....
.....
.....

23. Ef svarið er já, hversu lengi?

.....
.....
.....
.....
.....

24. Hefurðu stundað nám í öðrum norrænum tungumálum? *

Til norrænna tungumála teljast sænska, danska, norska, íslenska og færeyska
Mark only one oval.

- Já
 Nei *After the last question in this section, skip to question 26.*

25. Ef svarið er já, hvenær og hversu lengi?

.....
.....
.....
.....
.....

Skilningur

26. Hversu vel skildirðu norsku þegar þú fluttir til Noregs? *

Mark only one oval.

- Mjög vel
 Vel
 Í meðallagi
 Illa
 Mjög illa

27. Hversu vel skildirðu norsku nú? *

Mark only one oval.

- Mjög vel
 Vel
 Í meðallagi
 Illa
 Mjög illa

28. Hversu langan tíma tók það þig að ná þeim skilningi sem þú hefur nú? *

.....
.....
.....
.....
.....

29. Hver af eftirfarandi lýsingum á best við til að lýsa því tungumáli sem notar í samskiptum við Norðmenn? *

Merkingu má við fleiri en eitt svar

Tick all that apply.

- Ég tala norsku
 Ég tala dönsku en laga það að norsku með norskum orðum og norskum framburði
 Ég tala sænsku en laga það að norsku með norskum orðum og norskum framburði
 Ég tala dönsku án þess að aðlaga hana
 Ég tala sænsku án þess að aðlaga hana
 Ég tala ensku (eða annað tungumál sem talað er utan Norðurlanda)
 Other:

30. Ef þú hefur merkt við fleiri en eitt svar fyrir ofan skaltu merkja svörin með forgangsröð þannig að 1 = á best við, 2 = á næstbest við og svo framvegis.

Skráðu forgangsröðina hér:

.....
.....
.....
.....
.....

31. Hefurðu einhverju við að bæta varðandi lýsinguna á því máli sem þú notar þegar þú ræðir við Norðmenn?

.....
.....
.....
.....
.....

Tengsl við önnur norræn tungumál á vinnustað

32. Átt þú í samskiptum við vinnufélaga frá öðrum norrænum löndum? *

Til Norðurlandanna teljast Svíþjóð, Danmörk, Noregur, Finnland, Ísland, Grænland, Færeyjar, Álandseyjar og Samaland
Mark only one oval.

Já

Nei After the last question in this section, skip to question 35.

33. Ef svarið er já, hversu marga og frá hvaða löndum?

.....
.....
.....
.....
.....

34. Lýstu því tungumáli sem þú talar við vinnufélaga frá öðrum norrænum löndum.

Talið þið til dæmis norsku saman, talar hver um sig sitt móðurmál, eða talið þið ensku? Lýstu því sem þú gerir með hverjum um sig.

.....
.....
.....
.....
.....

Reynsla

35. Við hvaða aðstæður finnst þér að samskipti þín og Norðmanna gangi vel? *

.....
.....
.....
.....
.....

36. Við hvaða aðstæður finnst þér að samskipti þín og Norðmanna gangi ekki vel? *

.....
.....
.....
.....
.....

37. Hversu oft ganga samskipti þín og Norðmanna vel (það er að segja án þess að þú og viðmælandi þinn eigið í erfiðleikum með skilning)? *

Mark only one oval.

Alltaf

Yfirleitt

Í helmingi tilfella

Sjaldan

Aldrei

38. Skrifaðu hér ef þú vilt skýra nánar svar þitt við því hversu oft samskipti þín og Norðmanna ganga vel.

.....
.....
.....
.....
.....

Netfang

39. Netfangið þitt *

.....

40. Viltu að þú verðir látin/n vita þegar skýrslan og hugsanlegar blaðagreinar um skýrsluna koma út?(Upplýsingar verða þá sendar á netfangið sem þú skráðir) *

Mark only one oval.

Já

Nei

Aðrar athugasemdir

41. Hefurðu einhverja aðra reynslu af því að ræða við Norðmenn sem þú vilt segja frá?

.....
.....
.....
.....
.....

42. Viltu koma á framfæri athugasemdum um spurningalistann?

.....
.....
.....
.....
.....

Spørgeskema om dig og din sproglige baggrund.

Kære deltager! Nedenfor kommer der nogle spørgsmål om dig. Det tager ca. 10 minutter at udfylde spørgeskemaet.

*Required

1. Navn *

.....

2. Fødselsår *

.....

3. Køn *

Mark only one oval.

- mand
 kvinde

4. Nationalitet *

.....

5. Hvilket sted er du opvokset? (land og by) *

.....
.....
.....
.....
.....

6. Hvor bor du? (land og by) *

.....

7. Hvornår flyttede du til Sverige? (årstal og måned) *

.....

8. Hvilket/hvilke sprog taler du med dine forældre? *

.....

9. Hvad er din uddannelse? *

.....
.....
.....
.....
.....

10. Hvad er dit arbejde og din stilling? *

.....
.....
.....
.....
.....

Sprog på arbejdet

11. Hvor mange kolleger kommunikerer du med på daglig basis? *

Skriv cirka-antal:

.....
.....
.....
.....
.....

12. Hvor mange af dine kolleger har samme modersmål som du? *

Mark only one oval.

- Ingen
 1
 2-4
 5-9
 10 eller flere

13. I hvilke situationer skal du kommunikere med svenskere i dit arbejde? *

.....
.....
.....
.....
.....

14. Skal du skrive på svensk i dit arbejde? *

Mark only one oval.

- Ja
 Nej

15. Hvis ja, hvilke typer tekster skriver du så?

.....
.....
.....
.....
.....

Kontakt med andre sprog

16. Har du boet i andre nordiske lande (mere end 3 måneder i træk) på et tidligere tidspunkt? *

De nordiske lande inkluderer Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Grønland, Færøerne, Åland, Sameland
Mark only one oval.

- Ja
 Nej

17. Hvis ja, i hvilke nordiske lande?

.....
.....
.....
.....
.....

18. Taler du andre sprog end dit modersmål? *

Mark only one oval.

- Ja
 Nej

19. Hvis ja, hvilke sprog?

.....
.....
.....
.....
.....

20. Har du nære slægtninge (forældre eller samlever) med et andet nordisk sprog som modersmål? *

De nordiske sprog inkluderer svensk, dansk, norsk, islandsk og færøsk
Mark only one oval.

- Ja
 Nej

21. Hvis ja, hvilket sprog?

.....
.....
.....
.....
.....

22. Har du gjort noget særskilt for at lære svensk? (fx undervisning) *

.....
.....
.....
.....
.....

23. Hvis ja, hvor længe?

.....
.....
.....
.....
.....

24. Har du modtaget undervisning i andre nordiske sprog? *

De nordiske sprog inkluderer svensk, dansk, norsk, islandsk og færøsk
Mark only one oval.

- Ja
 Nej *After the last question in this section, skip to question 26.*

25. Hvis ja, hvilke sprog, hvornår og hvor længe?

.....
.....
.....
.....
.....

Forståelse

26. Hvor godt forstod du svensk, lige da du flyttede til Sverige? *

Mark only one oval.

- Rigtig godt
 Godt
 Middel
 Dårligt
 Rigtig dårligt

27. **Hvor godt forstår du svensk nu? ***

Mark only one oval.

- Rigtig godt
- Godt
- Middel
- Dårligt
- Rigtig dårligt

28. **Skriv, hvor lang tid det tog at nå det forståelsniveau, som du har nu. ***

.....

.....

.....

.....

29. **Hvilken af følgende beskrivelser passer bedst, hvis du skal karakterisere det sprog, du taler med svenskere? ***

Sæt gerne flere krydser

Tick all that apply.

- Jeg taler svensk
- Jeg taler dansk, men tilpasser det svensk med svenske ord og svensk udtale
- Jeg taler norsk, men tilpasser det svensk med svenske ord og svensk udtale
- Jeg taler dansk uden at tilpasse det
- Jeg taler norsk uden at tilpasse det
- Jeg taler engelsk (eller et andet sprog, som tales uden for Norden)
- Other:

30. **Hvis du har sat flere krydser i svaret ovenfor, så rangordn dine svar fra 1 = passer bedst, 2 = passer næstbedst osv.**

Skriv din rangorden i tekst her:

.....

.....

.....

.....

31. **Har du yderligere kommentarer til beskrivelsen af dit eget sprog, når du taler med svenskere?**

.....

.....

.....

.....

Kontakt med øvrige nordiske sprog på arbejdspladsen

32. **Har du kolleger fra de øvrige nordiske lande, som du kommunikerer med? ***

De nordiske lande inkluderer Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Grønland, Færøerne, Åland, Sameland

Mark only one oval.

- Ja
- Nej *After the last question in this section, skip to question 35.*

33. **Hvis ja, hvor mange og fra hvilke lande?**

.....

.....

.....

.....

34. **Beskriv det sprog, du taler med kollegerne fra de øvrige nordiske lande.**

Taler i fx svensk sammen, eller hvert jeres modersmål, eller engelsk? Skriv, hvad du gør med hvem.

.....

.....

.....

.....

Erfaringer

35. **I hvilke situationer synes du, at kommunikationen mellem dig og svenskere lykkes godt? ***

.....

.....

.....

.....

36. **I hvilke situationer synes du, at kommunikationen mellem dig og svenskere ikke lykkes godt? ***

.....

.....

.....

.....

Spørgeskema om dig og din sproglige baggrund.

Kære deltager! Nedenfor kommer der nogle spørgsmål om dig. Det tager ca. 10 minutter at udfylde spørgeskemaet.

*Required

1. Navn *

.....

2. Fødselsår *

.....

3. Køn *

Mark only one oval.

- mand
 kvinde

4. Nationalitet *

.....

5. Hvilket sted er du opvokset? (land og by) *

.....
.....
.....
.....
.....

6. Hvor bor du? (land og by) *

.....

7. Hvornår flyttede du til Norge? (årstal og måned) *

.....

8. Hvilket/hvilke sprog taler du med dine forældre? *

.....

9. Hvad er din uddannelse? *

.....
.....
.....
.....
.....

10. Hvad er dit arbejde og din stilling? *

.....
.....
.....
.....
.....

Sprog på arbejdet

11. Hvor mange kolleger kommunikerer du med på daglig basis? *

Skriv cirka-antal:

.....
.....
.....
.....

12. Hvor mange af dine kolleger har samme modersmål som du? *

Mark only one oval.

- Ingen
 1
 2-4
 5-9
 10 eller flere

13. I hvilke situationer skal du kommunikere med nordmænd i dit arbejde? *

.....
.....
.....
.....

14. Skal du skrive på norsk i dit arbejde? *

Mark only one oval.

- Ja
 Nej

9. Hvad er din uddannelse? *

.....
.....
.....
.....
.....

10. Hvad er dit arbejde og din stilling? *

.....
.....
.....
.....
.....

Sprog på arbejdet

11. Hvor mange kolleger kommunikerer du med på daglig basis? *

Skriv cirka-antal:

.....
.....
.....
.....
.....

12. Hvor mange af dine kolleger har samme modersmål som du? *

Mark only one oval.

- Ingen
 1
 2-4
 5-9
 10 eller flere

13. I hvilke situationer skal du kommunikere med nordmænd i dit arbejde? *

.....
.....
.....
.....
.....

14. Skal du skrive på norsk i dit arbejde? *

Mark only one oval.

- Ja
 Nej

15. Hvis ja, hvilke typer tekster skriver du så?

.....
.....
.....
.....
.....

Kontakt med andre sprog

16. Har du boet i andre nordiske lande (mere end 3 måneder i træk) på et tidligere tidspunkt? *

De nordiske lande inkluderer Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Grønland, Færøerne, Åland, Sameland
Mark only one oval.

- Ja
 Nej

17. Hvis ja, i hvilke nordiske lande?

.....
.....
.....
.....
.....

18. Taler du andre sprog end dit modersmål? *

Mark only one oval.

- Ja
 Nej

19. Hvis ja, hvilke sprog?

.....
.....
.....
.....
.....

20. Har du nære slægtninge (forældre eller samlever) med et andet nordisk sprog som modersmål? *

De nordiske sprog inkluderer svensk, dansk, norsk, islandsk og færøsk
Mark only one oval.

- Ja
 Nej

21. Hvis ja, hvilket sprog?

.....
.....
.....
.....
.....

22. Har du gjort noget særskilt for at lære norsk? (fx undervisning) *

.....
.....
.....
.....
.....

23. Hvis ja, hvor længe?

.....
.....
.....
.....
.....

24. Har du modtaget undervisning i andre nordiske sprog? *

De nordiske sprog inkluderer svensk, dansk, norsk, islandsk og færøsk
Mark only one oval.

Ja
 Nej

25. Hvis ja, hvilke sprog, hvornår og hvor længe?

.....
.....
.....
.....
.....

Forståelse

26. Hvor godt forstod du norsk, lige da du flyttede til Norge? *

Mark only one oval.

Rigtig godt
 Godt
 Middel
 Dårligt
 Rigtig dårligt

27. Hvor godt forstår du norsk nu? *

Mark only one oval.

Rigtig godt
 Godt
 Middel
 Dårligt
 Rigtig dårligt

28. Skriv, hvor lang tid det tog at nå det forståelsesniveau, som du har nu. *

.....
.....
.....
.....
.....

29. Hvilken af følgende beskrivelser passer bedst, hvis du skal karakterisere det sprog, du taler med nordmænd? *

Sæt gerne flere krydser

Tick all that apply.

Jeg taler norsk
 Jeg taler dansk, men tilpasser det norsk med norske ord og norsk udtale
 Jeg taler svensk, men tilpasser det norsk med norske ord og norsk udtale
 Jeg taler dansk uden at tilpasse det
 Jeg taler svensk uden at tilpasse det
 Jeg taler engelsk (eller et andet sprog, som tales uden for Norden)
 Other:

30. Hvis du har sat flere krydser i svaret ovenfor, så rangordn dine svar fra 1 = passer bedst, 2 = passer næstbedst osv.

Skriv din rangorden i tekst her:

.....
.....
.....
.....
.....

31. Har du yderligere kommentarer til beskrivelsen af dit eget sprog, når du taler med nordmænd?

.....
.....
.....
.....
.....

Kontakt med øvrige nordiske sprog på arbejdspladsen

32. Har du kolleger fra de øvrige nordiske lande, som du kommunikerer med? *

De nordiske lande inkluderer Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Grønland, Færøerne, Åland og Sameland
Mark only one oval.

Ja

Nej After the last question in this section, skip to question 35.

33. Hvis ja, hvor mange og fra hvilke lande?

.....
.....
.....
.....
.....

34. Beskriv det sprog, du taler med kollegerne fra de øvrige nordiske lande.

Taler i fx norsk sammen, eller hvert jeres modersmål, eller engelsk? Skriv, hvad du gør med hvem.

.....
.....
.....
.....
.....

Erfaringer

35. I hvilke situationer synes du, at kommunikationen mellem dig og nordmænd lykkes godt? *

.....
.....
.....
.....
.....

36. I hvilke situationer synes du, at kommunikationen mellem dig og nordmænd ikke lykkes godt? *

.....
.....
.....
.....
.....

37. Hvor ofte fungerer kommunikationen mellem dig og nordmænd godt (dvs. uden forståelsesproblemer hos dig og din samtalepartner)? *

Mark only one oval.

Aldrig

Sjældent

Halvdelen af tiden

For det meste

Altid

38. Skriv her, hvis du vil uddybe dit svar om, hvor ofte kommunikationen mellem dig og nordmænd fungerer godt.

.....
.....
.....
.....
.....

Kontaktoplysninger

39. Din e-mail-adresse *

.....

40. Ønsker du at blive informeret, når rapporten eller eventuelle nyhedsartikler bliver udgivet om projektet? (i så fald gives der besked via den mailadresse, du har oplyst) *

Mark only one oval.

Ja

Nej

Andre kommentarer

41. Har du andre erfaringer om det at skulle tale med nordmænd, som du gerne vil dele?

.....
.....
.....
.....
.....

42. Har du kommentarer til dette spørgeskema?

.....
.....
.....
.....
.....

Bilag D. Samtykkeerklæringer brugt til undersøgelsen:

10 samtykkeerklæringer i alt: Svensk (Danmark), svensk (Norge), dansk (Sverige), dansk (Norge), norsk (Sverige), norsk (Danmark), islandsk (Sverige), islandsk (Norge), finsk (Danmark), finsk (Norge).

Medgivande om samtycke: Projektet Grannspråksförståelse i praktiken.

Du har bjudits in till att delta i ett projekt om nordisk grannspråksförståelse.

SYFTE: Syftet med projektet är att undersöka hur unga från Norden kommunicerar med andra som talar ett annat nordiskt språk.

OMFATTNING: Undersökningen består av ett frågeformulär och en intervju. Det tar 10 minuter att fylla i frågeformuläret. Intervjun tar cirka 30 minuter att genomföra.

ÄMNE: I frågeformuläret ska du svara på några allmänna frågor och dig och din språkliga bakgrund (t.ex. ålder, utbildning, modersmål) och det finns också några övriga frågor om dina erfarenheter av att förstå och tala med människor som kommer från andra nordiska länder.

Under intervjun vill jag gärna tala med dig om hur det är att behöva kommunicera med danskar. Vad gör du exempelvis för att bli förstådd och hur lärde du dig själv att förstå danska när du flyttade till Danmark? Innan intervjun kommer du att få de övergripande frågorna som vi ska tala om.

REGISTRERING OCH ANONYMITET: Jag spelar in intervjun och registrerar dina svar i frågeformuläret, men jag anonymiserar ditt namn innan jag presenterar uppgifterna för personer utanför projektet och eventuellt publicerar dem. Det innebär att varken ditt namn eller namnet på din arbetsplats offentliggörs.

Projektet är en förundersökning och därför kan intervjun och svaren i frågeformuläret återanvändas i en senare, större undersökning om samma ämne. Då kommer ditt namn och namnet på din arbetsplats naturligtvis förbli anonymiserade.

FRIVILLIGT ATT DELTA: Du får ingen ersättning för att du deltar. Du deltar frivilligt och du kan när som helst dra tillbaka till deltagande. Om du drar tillbaka ditt deltagande behöver du inte förklara varför.

FRÅGOR: Om du senare har frågor om projektet kan du kontakta mig

- Eva Theilgaard Brink: E-postadress: etb@fnfnorden.org Telefon: +45 30 26 03 70
Nordisk Sprogkoordination, Snaregade 10 A, 3. sal, Köpenhamn K

Ja, jag har läst och förstått texten ovan. Med min underskrift accepterar jag att delta i den undersökning som beskrivits på frivillig basis.

Datum	Deltagarens namn	Underskrift
-------	------------------	-------------

Tack för ditt deltagande! Det är värdefullt för projektet och forskningen inom grannspråksförståelse.

Medgivande om samtycke: Projektet Grannspråksförståelse i praktiken.

Du har bjudits in till att delta i ett projekt om nordisk grannspråksförståelse.

SYFTE: Syftet med projektet är att undersöka hur unga från Norden kommunicerar med andra som talar ett annat nordiskt språk.

OMFATTNING: Undersökningen består av ett frågeformulär och en intervju. Det tar 10 minuter att fylla i frågeformuläret. Intervjun tar cirka 30 minuter att genomföra.

ÄMNE: I frågeformuläret ska du svara på några allmänna frågor och dig och din språkliga bakgrund (t.ex. ålder, utbildning, modersmål) och det finns också några övriga frågor om dina erfarenheter av att förstå och tala med människor som kommer från andra nordiska länder.

Under intervjun vill jag gärna tala med dig om hur det är att behöva kommunicera med norrmän. Vad gör du exempelvis för att bli förstådd och hur lärde du dig själv att förstå norska när du flyttade till Norge? Innan intervjun kommer du att få de övergripande frågorna som vi ska tala om.

REGISTRERING OCH ANONYMITET: Jag spelar in intervjun och registrerar dina svar i frågeformuläret, men jag anonymiserar ditt namn innan jag presenterar uppgifterna för personer utanför projektet och eventuellt publicerar dem. Det innebär att varken ditt namn eller namnet på din arbetsplats offentliggörs.

Projektet är en förundersökning och därför kan intervjun och svaren i frågeformuläret återanvändas i en senare, större undersökning om samma ämne. Då kommer ditt namn och namnet på din arbetsplats naturligtvis förbli anonymiserade.

FRIVILLIGT ATT DELTA: Du får ingen ersättning för att du deltar. Du deltar frivilligt och du kan när som helst dra tillbaka till deltagande. Om du drar tillbaka ditt deltagande behöver du inte förklara varför.

FRÅGOR: Om du senare har frågor om projektet kan du kontakta mig

- Eva Theilgaard Brink: E-postadress: etb@fnfnorden.org Telefon: +45 30 26 03 70
Nordisk Sprogkoordination, Snaregade 10 A, 3. sal, Köpenhamn K

Ja, jag har läst och förstått texten ovan. Med min underskrift accepterar jag att delta i den undersökning som beskrivits på frivillig basis.

Datum	Deltagarens namn	Underskrift
-------	------------------	-------------

Tack för ditt deltagande! Det är värdefullt för projektet och forskningen inom grannspråksförståelse.

Samtykkeerklæring: Projektet Nabosprogsforståelse i Praksis.

Du er blevet inviteret til at deltage i et projekt om nordisk nabosprogsforståelse.

FORMÅL: Formålet med projektet er at undersøge, hvordan unge fra Norden kommunikerer med andre, der taler et andet nordisk sprog.

VARIGHED: Undersøgelsen består af et spørgeskema og et interview. Spørgeskemaet tager 10 minutter at udfylde. Interviewet tager ca. 30 minutter.

EMNE: I spørgeskemaet skal du svare på nogle generelle oplysninger om dig og din sproglige baggrund (fx alder, uddannelse, modersmål), og der er også nogle åbne spørgsmål om dine erfaringer med at skulle forstå og tale med folk, der kommer fra andre nordiske lande.

I interviewet vil jeg gerne tale med dig om, hvordan det er at skulle kommunikere med svenskere. Hvad gør du fx for at blive forstået, og hvordan lærte du selv at forstå svensk, da du flyttede til Sverige?

Du vil før interviewet få de overordnede spørgsmål, som vi skal tale om.

REGISTRERING OG ANONYMITET: Jeg optager interviewet og registrerer dine besvarelser i spørgeskemaet, men jeg anonymiserer dit navn, før jeg præsenterer dem til personer uden for projektet og evt. publicerer dem. Det vil sige, at hverken dit navn eller navnet på din arbejdsplads bliver offentliggjort.

Projektet er en forundersøgelse, og derfor kan interviewet og besvarelserne i spørgeskemaet blive genbrugt i en senere større undersøgelse om det samme emne. Her vil dit navn og navnet på din arbejdsplads selvfølgelig forblive anonymiseret.

FRIVILLIG DELTAGELSE: Du modtager ikke betaling for din deltagelse. Du deltager frivilligt, og du kan på et hvilket som helst tidspunkt trække din deltagelse tilbage. Hvis du trækker din deltagelse tilbage, behøver du ikke at forklare hvorfor.

SPØRGSMÅL: Hvis du på et senere tidspunkt har spørgsmål til projektet, kan du kontakte mig

- Eva Theilgaard Brink: E-mail: etb@fnfnorden.org Telefon: +45 30 26 03 70
Nordisk Sprogkoordination, Snaregade 10 A, 3. sal, København K

Ja, jeg har læst og forstået teksten ovenfor. Med min underskrift accepterer jeg at deltage i den beskrevne undersøgelse på frivillig basis.

Dato	Deltagers navn	Underskrift
------	----------------	-------------

Tak for din deltagelse! Den er værdifuld for projektet og forskningen i nabosprogsforståelse.

Samtykkeerklæring: Projektet Nabosprogsforståelse i Praksis.

Du er blevet inviteret til at deltage i et projekt om nordisk nabosprogsforståelse.

FORMÅL: Formålet med projektet er at undersøge, hvordan unge fra Norden kommunikerer med andre, der taler et andet nordisk sprog.

VARIGHED: Undersøgelsen består af et spørgeskema og et interview. Spørgeskemaet tager 10 minutter at udfylde. Interviewet tager ca. 30 minutter.

EMNE: I spørgeskemaet skal du svare på nogle generelle oplysninger om dig og din sproglige baggrund (fx alder, uddannelse, modersmål), og der er også nogle åbne spørgsmål om dine erfaringer med at skulle forstå og tale med folk, der kommer fra andre nordiske lande.

I interviewet vil jeg gerne tale med dig om, hvordan det er at skulle kommunikere med nordmænd. Hvad gør du fx for at blive forstået, og hvordan lærte du selv at forstå norsk, da du flyttede til Norge?

Du vil før interviewet få de overordnede spørgsmål, som vi skal tale om.

REGISTRERING OG ANONYMITET: Jeg optager interviewet og registrerer dine besvarelser i spørgeskemaet, men jeg anonymiserer dit navn, før jeg præsenterer dem til personer uden for projektet og evt. publicerer dem. Det vil sige, at hverken dit navn eller navnet på din arbejdsplads bliver offentliggjort.

Projektet er en forundersøgelse, og derfor kan interviewet og besvarelserne i spørgeskemaet blive genbrugt i en senere større undersøgelse om det samme emne. Her vil dit navn og navnet på din arbejdsplads selvfølgelig forblive anonymiseret.

FRIVILLIG DELTAGELSE: Du modtager ikke betaling for din deltagelse. Du deltager frivilligt, og du kan på et hvilket som helst tidspunkt trække din deltagelse tilbage. Hvis du trækker din deltagelse tilbage, behøver du ikke at forklare hvorfor.

SPØRGSMÅL: Hvis du på et senere tidspunkt har spørgsmål til projektet, kan du kontakte mig

- Eva Theilgaard Brink: E-mail: etb@fnfnorden.org Telefon: +45 30 26 03 70
Nordisk Sprogkoordination, Snaregade 10 A, 3. sal, København K

Ja, jeg har læst og forstået teksten ovenfor. Med min underskrift accepterer jeg at deltage i den beskrevne undersøgelse på frivillig basis.

Dato	Deltagers navn	Underskrift
------	----------------	-------------

Tak for din deltagelse! Den er værdifuld for projektet og forskningen i nabosprogsforståelse.

Samtykkeerklæring: Prosjektet NaboSpråkforståelse i praksis.

Du har blitt invitert til å delta i et prosjekt om nordisk naboSpråkforståelse.

FORMÅL: Formålet med prosjektet er å undersøke hvordan unge fra Norden kommuniserer med andre som snakker et annet nordisk språk.

VARIGHET: Undersøkelsen består av et spørreskjema og et intervju. Det tar ca. 10 minutter å fylle ut spørreskjemaet. Intervjuet tar ca. 30 minutter.

EMNE: I spørreskjemaet skal du gi noen generelle opplysninger om deg og din språklige bakgrunn (f.eks. alder, utdanning, morsmål), og det er også noen åpne spørsmål om dine erfaringer med å skulle forstå og snakke med folk som kommer fra andre nordiske land.

I intervjuet vil jeg gjerne snakke med deg om hvordan det er å skulle kommunisere med svensker. Hva gjør du f.eks. for å bli forstått, og hvordan lærte du selv å forstå svensk da du flyttet til Sverige?

Før intervjuet vil du få de overordnede spørsmålene vi skal snakke om.

REGISTRERING OG ANONYMITET: Jeg tar opp intervjuet og registrerer besvarelsene dine i spørreskjemaet, men jeg anonymiserer navnet ditt før jeg presenterer materialet til personer utenfor prosjektet og ev. publiserer det. Det vil si at verken navnet ditt eller navnet på arbeidsplassen din blir offentliggjort.

Prosjektet er en forundersøkelse, og derfor kan intervjuet og besvarelsene i spørreskjemaet bli brukt om igjen i en senere større undersøkelse om det samme emnet. Her vil navnet ditt og navnet på arbeidsplassen din selvfølgelig fortsatt være anonymisert.

FRIVILLIG DELTAKELSE: Du mottar ikke betaling for å delta. Du deltar frivillig, og du kan på et hvilket som helst tidspunkt trekke deg. Hvis du trekker deg, behøver du ikke å forklare hvorfor.

SPØRSMÅL: Hvis du på et senere tidspunkt har spørsmål til prosjektet, kan du kontakte meg

- Eva Theilgaard Brink: E-post: etb@fnfnorden.org Telefon: +45 30 26 03 70
Nordisk Sprogkoordination, Snaregade 10 A, 3. sal, København K

Ja, jeg har lest og forstått teksten ovenfor. Ved å skrive under aksepterer jeg å delta i den beskrevne undersøkelsen på frivillig basis.

Dato	Deltakers navn	Underskrift
------	----------------	-------------

Takk for at du deltar! Det er verdifullt for prosjektet og forskningen i naboSpråkforståelse.

Samtykkeerklæring: Prosjektet NaboSpråkforståelse i praksis.

Du har blitt invitert til å delta i et prosjekt om nordisk naboSpråkforståelse.

FORMÅL: Formålet med prosjektet er å undersøke hvordan unge fra Norden kommuniserer med andre som snakker et annet nordisk språk.

VARIGHET: Undersøkelsen består av et spørreskjema og et intervju. Det tar ca. 10 minutter å fylle ut spørreskjemaet. Intervjuet tar ca. 30 minutter.

EMNE: I spørreskjemaet skal du gi noen generelle opplysninger om deg og din språklige bakgrunn (f.eks. alder, utdanning, morsmål), og det er også noen åpne spørsmål om dine erfaringer med å skulle forstå og snakke med folk som kommer fra andre nordiske land.

I intervjuet vil jeg gjerne snakke med deg om hvordan det er å skulle kommunisere med dansker. Hva gjør du f.eks. for å bli forstått, og hvordan lærte du selv å forstå dansk da du flyttet til Danmark?

Før intervjuet vil du få de overordnede spørsmålene vi skal snakke om.

REGISTRERING OG ANONYMITET: Jeg tar opp intervjuet og registrerer besvarelsene dine i spørreskjemaet, men jeg anonymiserer navnet ditt før jeg presenterer materialet til personer utenfor prosjektet og ev. publiserer det. Det vil si at verken navnet ditt eller navnet på arbeidsplassen din blir offentliggjort.

Prosjektet er en forundersøkelse, og derfor kan intervjuet og besvarelsene i spørreskjemaet bli brukt om igjen i en senere større undersøkelse om det samme emnet. Her vil navnet ditt og navnet på arbeidsplassen din selvfølgelig fortsatt være anonymisert.

FRIVILLIG DELTAKELSE: Du mottar ikke betaling for å delta. Du deltar frivillig, og du kan på et hvilket som helst tidspunkt trekke deg. Hvis du trekker deg, behøver du ikke å forklare hvorfor.

SPØRSMÅL: Hvis du på et senere tidspunkt har spørsmål til prosjektet, kan du kontakte meg

- Eva Theilgaard Brink: E-post: etb@fnfnorden.org Telefon: +45 30 26 03 70
Nordisk Sprogkoordination, Snaregade 10 A, 3. sal, København K

Ja, jeg har lest og forstått teksten ovenfor. Ved å skrive under aksepterer jeg å delta i den beskrevne undersøkelsen på frivillig basis.

Dato	Deltakers navn	Underskrift
------	----------------	-------------

Takk for at du deltar! Det er verdifullt for prosjektet og forskningen i naboSpråkforståelse.

Suostumus: Naapurikielten ymmärtäminen käytännössä -hanke

Sinut on kutsuttu mukaan pohjoismaisten naapurikielten ymmärtämistä käsittelevään hankkeeseen ”Nabosprogsforståelse i praksis”.

TAVOITE: Hankkeen tavoitteena on tutkia, miten Pohjoismaiden nuoret kommunikoivat toista pohjoismaista kieltä puhuvien nuorten kanssa.

KESTO: Tutkimus koostuu kyselylomakkeesta ja haastattelusta. Lomakkeen täyttämiseen kuluu 10 minuuttia. Haastattelu kestää noin 30 minuuttia.

AIHE: Kyselylomakkeessa sinua pyydetään antamaan muutamia perustietoja itsestäsi ja kielitaustastasi (esim. ikä, koulutus, äidinkieli). Lisäksi siinä esitetään avoimia kysymyksiä, joilla selvitetään, millaisia kokemuksia sinulla on muiden pohjoismaalaisten ymmärtämisestä ja heidän kanssaan puhumisesta.

Haastattelussa haluan kuulla kokemuksiasi kommunikoinnista tanskalaisten kanssa. Miten esim. toimit, jotta muut ymmärtäisivät sinua, ja miten opit itse ymmärtämään tanskaa muuttaessasi Tanskaan? Saat etukäteen yleiset kysymykset, joita käsittelemme haastattelutilanteessa.

VASTAUSTEN REKISTERÖINTI JA VASTAAJAN ANONYMITEETTI: Nauhoitan haastattelun ja kirjaan vastauksesi kyselylomakkeeseen, mutta poistan lomakkeesta nimitiedot ennen vastausten mahdollista julkaisemista ja esittelyä hankkeen ulkopuolisille henkilöille. Nimeäsi ja työpaikkaasi ei siis julkisteta missään vaiheessa.

Tämä hanke on esitutkimus, joten haastattelua ja kyselylomakkeen vastauksia saatetaan käyttää myöhemmin samaa aihetta käsittelevässä laajemmassa tutkimuksessa. Siinä tapauksessa nimesi ja työpaikkasi nimi tietysti anonymisoidaan.

VAPAAEHTOINEN OSALLISTUMINEN: Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, ja voit halutessasi keskeyttää osallistumisesi milloin tahansa. Sinun ei tarvitse ilmoittaa syytä tutkimuksesta vetäytymiselle.

KYSYMYKSET: Ota minuun yhteyttä, jos sinulla on myöhemmin kysyttävää tästä hankkeesta.

- Eva Theilgaard Brink, s-posti etb@fnfnorden.org, puh. +45 3026 0370
Nordisk Sprogkoordination, Snaregade 10 A, 3. sal, København K, Danmark

Olen lukenut ja ymmärtänyt edellä mainitut asiat. Vahvistan allekirjoituksellani antavani vapaaehtoisesti suostumukseni osallistua tähän tutkimukseen.

Pvm. Osallistujan nimi Allekirjoitus

Kiitos osallistumisestasi! Osallistumisesi on arvokasta tälle hankkeelle ja naapurikielten tutkimukselle.

Suostumus: Naapurikielten ymmärtäminen käytännössä -hanke

Sinut on kutsuttu mukaan pohjoismaisten naapurikielten ymmärtämistä käsittelevään hankkeeseen ”Nabosprogsforståelse i praksis”.

TAVOITE: Hankkeen tavoitteena on tutkia, miten Pohjoismaiden nuoret kommunikoivat toista pohjoismaista kieltä puhuvien nuorten kanssa.

KESTO: Tutkimus koostuu kyselylomakkeesta ja haastattelusta. Lomakkeen täyttämiseen kuluu 10 minuuttia. Haastattelu kestää noin 30 minuuttia.

AIHE: Kyselylomakkeessa sinua pyydetään antamaan muutamia perustietoja itsestäsi ja kielitaustastasi (esim. ikä, koulutus, äidinkieli). Lisäksi siinä esitetään avoimia kysymyksiä, joilla selvitetään, millaisia kokemuksia sinulla on muiden pohjoismaalaisten ymmärtämisestä ja heidän kanssaan puhumisesta.

Haastattelussa haluan kuulla kokemuksiasi kommunikoinnista norjalaisten kanssa. Miten esim. toimit, jotta muut ymmärtäisivät sinua, ja miten opit itse ymmärtämään norjaa muuttaessasi Norjaan? Saat etukäteen yleiset kysymykset, joita käsittelemme haastattelutilanteessa.

VASTAUSTEN REKISTERÖINTI JA VASTAAJAN ANONYMITEETTI: Nauhoitan haastattelun ja kirjaan vastauksesi kyselylomakkeeseen, mutta poistan lomakkeesta nimitiedot ennen vastausten mahdollista julkaisemista ja esittelyä hankkeen ulkopuolisille henkilöille. Nimeäsi ja työpaikkaasi ei siis julkisteta missään vaiheessa.

Tämä hanke on esitutkimus, joten haastattelua ja kyselylomakkeen vastauksia saatetaan käyttää myöhemmin samaa aihetta käsittelevässä laajemmassa tutkimuksessa. Siinä tapauksessa nimesi ja työpaikkasi nimi tietysti anonymisoidaan.

VAPAAEHTOINEN OSALLISTUMINEN: Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, ja voit halutessasi keskeyttää osallistumisesi milloin tahansa. Sinun ei tarvitse ilmoittaa syytä tutkimuksesta vetäytymiselle.

KYSYMYKSET: Ota minuun yhteyttä, jos sinulla on myöhemmin kysyttävää tästä hankkeesta.

- Eva Theilgaard Brink, s-posti etb@fnfnorden.org, puh. +45 3026 0370
Nordisk Sprogkoordination, Snaregade 10 A, 3. sal, København K, Danmark

Olen lukenut ja ymmärtänyt edellä mainitut asiat. Vahvistan allekirjoituksellani antavani vapaaehtoisesti suostumukseni osallistua tähän tutkimukseen.

Kiitos osallistumisestasi! Osallistumisesi on arvokasta tälle hankkeelle ja naapurikielten tutkimukselle.

Yfirlýsing um samþykki: Verkefnið Skilningur á grannmálum í reynd

Þér hefur boðið að taka þátt í verkefni um skilning á grannmálum á Norðurlöndum.

MARKMIÐ: Markmið verkefnisins er að rannsaka hvernig ungmenni á Norðurlöndum eiga í samskiptum við þá sem tala annað norrænt ungmál.

LENGD: Rannsóknin felst í spurningalista og viðtali. Það tekur tíu mínútur að svara spurningalistanum. Viðtalið tekur um það bil þrjátíu mínútur.

VIÐFANGSEFNI: Á spurningalistanum eru almennar spurningar um sjálfan þig og tungumálabakgrunn þinn (til dæmis aldur, menntun og móðurmál). Einnig eru þar ýmsar opnar spurningar um reynslu þína af því að skilja og eiga í samræðum við einstaklinga frá öðrum norrænum löndum.

Í viðtalinu vil ég gjarnan ræða við þig um hvernig er að eiga í samskiptum við Svía. Hvað gerirðu til dæmis til þess að þeir skilji þig og hvernig lærðir þú sjálf/ur að skilja sænsku þegar þú fluttir til Svíþjóðar? Þú færð yfirlit yfir meginefni viðtalsins áður en að því kemur.

SKRÁNING OG NANFLEYND: Ég tek upp viðtalið og skrái svör þín af spurningalistanum en fjarlægi nafnið þitt áður en ég kynni efnið fyrir einstaklingum sem ekki tengjast verkefninu eða birti það. Það þýðir að hvorki nafnið þitt né nafn vinnustaðar þíns verður birt opinberlega.

Verkefnið er undirbúningsrannsókn og því er hugsanlegt að viðtalið og svörin við spurningalistanum verði endurnýtt síðar í stærri rannsókn á sama viðfangsefni. Þá mun nafn þitt og vinnustaðar þíns að sjálfsögðu heldur ekki koma fram.

FRJÁLS ÞÁTTTAKA: Þú færð ekki greitt fyrir að taka þátt. Þú tekur þátt sem sjálfbóðaliði og þú getur hvenær sem er hætt við þátttöku. Ef þú hættir við að taka þátt þarftu ekki að útskýra af hverju.

SPURNINGAR: Ef spurningar varðandi verkefnið koma upp síðar geturðu haft samband við mig:

- Eva Theilgaard Brink: Netfang: etb@fnfnorden.org Sími: +45 30 26 03 70
Nordisk Sprogkoordination, Snaregade 10 A, 3. sal, København K

Já, ég er búin/n að lesa og skil textann hér fyrir ofan. Með undirskrift minni staðfesti ég að ég tek þátt í ofangreindri rannsókn sem sjálfbóðaliði.

Kærar þakkir fyrir þátttökuna! Hún er mikilsverð fyrir verkefnið og fyrir rannsóknir á skilningi á grannmálunum.

Yfirlýsing um samþykki: Verkefnið Skilningur á grannmálum í reynd

Þér hefur boðið að taka þátt í verkefni um skilning á grannmálum á Norðurlöndum.

MARKMIÐ: Markmið verkefnisins er að rannsaka hvernig ungmenni á Norðurlöndum eiga í samskiptum við þá sem tala annað norrænt ungmál.

LENGD: Rannsóknin felst í spurningalista og viðtali. Það tekur tíu mínútur að svara spurningalistanum. Viðtalið tekur um það bil þrjátíu mínútur.

VIÐFANGSEFNI: Á spurningalistanum eru almennar spurningar um sjálfan þig og tungumálabakgrunn þinn (til dæmis aldur, menntun og móðurmál). Einnig eru þar ýmsar opnar spurningar um reynslu þína af því að skilja og eiga í samræðum við einstaklinga frá öðrum norrænum löndum.

Í viðtalinu vil ég gjarnan ræða við þig um hvernig er að eiga í samskiptum við Norðmenn. Hvað gerirðu til dæmis til þess að þeir skilji þig og hvernig lærðir þú sjálf/ur að skilja norsku þegar þú fluttir til Noregs? Þú færð yfirlit yfir meginefni viðtalsins áður en að því kemur.

SKRÁNING OG NANFLEYND: Ég tek upp viðtalið og skrái svör þín af spurningalistanum en fjarlægi nafnið þitt áður en ég kynni efnið fyrir einstaklingum sem ekki tengjast verkefninu eða birti það. Það þýðir að hvorki nafnið þitt né nafn vinnustaðar þíns verður birt opinberlega.

Verkefnið er undirbúningsrannsókn og því er hugsanlegt að viðtalið og svörin við spurningalistanum verði endurnýtt síðar í stærri rannsókn á sama viðfangsefni. Þá mun nafn þitt og vinnustaðar þíns að sjálfsögðu heldur ekki koma fram.

FRJÁLS ÞÁTTTAKA: Þú færð ekki greitt fyrir að taka þátt. Þú tekur þátt sem sjálfbóðaliði og þú getur hvenær sem er hætt við þátttöku. Ef þú hættir við að taka þátt þarftu ekki að útskýra af hverju.

SPURNINGAR: Ef spurningar varðandi verkefnið koma upp síðar geturðu haft samband við mig:

- Eva Theilgaard Brink: Netfang: etb@fnfnorden.org Sími: +45 30 26 03 70
Nordisk Sprogkoordination, Snaregade 10 A, 3. sal, København K

Já, ég er búin/n að lesa og skil textann hér fyrir ofan. Með undirskrift minni staðfesti ég að ég tek þátt í ofangreindri rannsókn sem sjálfbóðaliði.

Dagsetning Nafn þátttakanda Undirskrift

Kærar þakkir fyrir þátttökuna! Hún er mikilsverð fyrir verkefnið og fyrir rannsóknir á skilningi á grannmálunum.

HVAD GØR UNGE NORDBOERE, NÅR DE SKAL KOMMUNIKERE MED ANDRE FRA NORDEN?

Hvad gør en dansker i Sverige for at blive forstået af svenskerne?

Og hvordan kommunikerer en islænding bosat i Norge med en nordmand?

Det svarer denne rapport på, der formidler 31 interview med unge nordboere om deres hverdagserfaringer med at skulle kommunikere på dansk, svensk eller norsk. De bor og arbejder alle i et andet nordisk land end deres eget og har derfor brug for at kommunikere med andre nordboere på daglig basis.

Undersøgelsen belyser de unges proces med at forstå nabosprog, deres tilpasning af eget sprog, og hvilken rolle engelsk spiller, når de unge indgår i internordisk kommunikation.

I rapporten interviewes unge fra Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, Grønland, Færøerne og Åland. Nogle har altså et skandinavisk sprog som modersmål, mens andre har et skandinavisk sprog som fremmedsprog. Rapporten tegner et bredt rids af, hvordan faktisk internordisk kommunikation foregår blandt unge i Norden.

